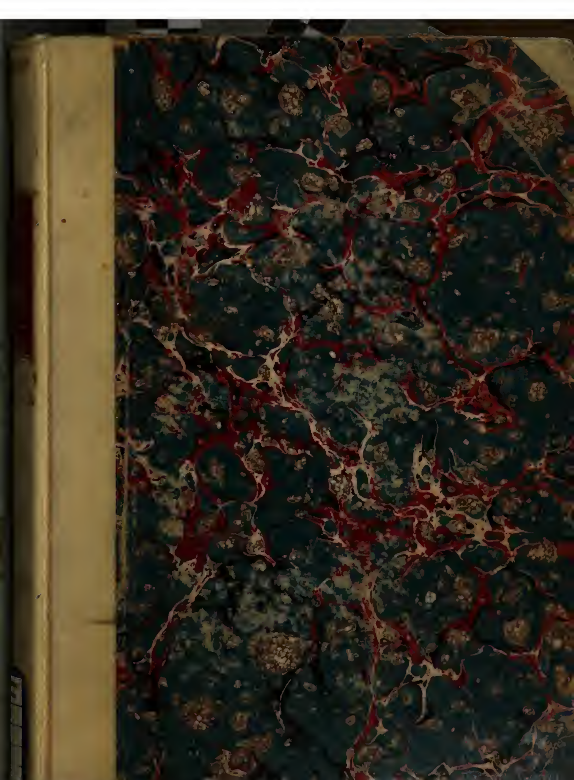

BIBLIOTECA
NAZIONALE
VITT. EMAN.
SALA
DI STUDIO
31
5

COLECCION

DE

DOCUMENTOS INÉDITOS DEL ARCHIVO GENERAL

DE LA

CORONA DE ARAGON,

publicada de Real órden

POR

EL ARCHIVERO MAYOR

D. Próspero de Bofarull y Mascaró.

TOMO II.

PROCESOS
DE LAS ANTIGUAS CORTES
Y PARLAMENTOS

DE

CATALUÑA, ARAGON Y VALENCIA,

CUSTODIADOS EN EL ARCHIVO GENERAL

DE LA

CORONA DE ARAGON,

Y PUBLICADOS DE REAL ÓRDEN

POR

el Archivero mayor

D. Próspero de Bofarull y Mascaró.

Tomo II.

BARCELONA,
En el establecimiento litográfico y tipográfico de
D. JOSÉ EUSEBIO MONFORT.

1847.

PARLAMENTO EN BARCELONA.

SESION DEL DIA 27 DE DICIEMBRE DE 1411 (1).

Compareció en el parlamento Pedro de Vergara, embajador del rey de Navarra, manifestando que dicho soberano entraria en Barcelona el próximo lunes, 29 de este mes, y pidiendo se le señalase alojamiento; á cuya demanda fué contestado, destinándole la casa de Geraldo de Palou. Presentáronse luego embajadores del papa y de la reina de Navarra, enviados para pedir que se ausiliase á la reina de Sicilia; á todos los cuales contestó el parlamento, que deliberaria sobre lo que debiese hacerse.

SESION DEL DIA 29.

El síndico de Barcelona, Bonanat Pere, mandó leer un escrito que habia presentado en contestacion á un requirimiento hecho por el procurador de Rosellon y Cerdaña, y otro en respues-

(1) Principiando entonces el año por Navidad, pertenece al 1411 el dia 27 de diciembre, que, segun la cuenta que ahora usamos, seria del 1410.

ta al de Juan Llinás de que se hace mérito en las sesiones del 20 y 23 de este mismo mes, cuyas contestaciones fueron aprobadas por todo el parlamento. Compareció despues Berenguer de Monravá, enviado por el obispo de Urgel, con una carta de dicho prelado, en la que se disculpaba de los cargos que se le habian hecho por el parlamento, acerca de sus disensiones y guerra con el conde de Pallars.

SESION DEL DIA 30.

Instado el parlamento por el rey de Navarra, acordó pasar á visitarle á las tres de la tarde de este dia. Presentóse luego el enviado de Aragon, pidiendo se le diese respuesta á las cartas que habia entregado á 22 de este mes; y le fué contestado, que siendo arduo el negocio, el parlamento deliberaria. Finalmente, Raimundo Xatmar dió cuenta de todo lo que habia practicado en cumplimiento de las instrucciones que le fueron dadas al ir á recibir al rey de Navarra, manifestando que en cuanto al negocio de Francisco de Vallgornera, habian sido vanos sus esfuerzos para que este firmase paz ó tregua con Manuel de Rajadell; que acerca de las disensiones que habia en Perpiñan, habia logrado que las partes contendientes sometiesen sus diferencias á la decision del parlamento; y por último, que en cuanto al rey de Navarra, habia procurado que fuese bien recibido en todas las ciudades, villas y lugares del tránsito.

SESION DEL DIA 31.

Acordóse que el arzobispo de Tarragona con algunos otros individuos de su eleccion deliberasen, para proponerlo al parlamento, sobre lo que el rey de Navarra habia pedido (no lo ex-

presa el acta) en su entrevista; y se ocupasen al mismo tiempo en ver qué medidas podrian adopta: se para conciliar los bandos de Lérida. Leyóse por último una carta credencial, espedida por los cónsules de Perpiñan á favor de Raimundo Xatmar, autorizándole para manifestar lo que expuso ya en la sesion del dia 30.

SESION DEL DIA 2 DE ENERO.

Tratóse de los bandos de Lérida, y propuso el arzobispo de Tarragona á nombre de sus compañeros, aprobándolo el parlamento, que se escribiese al obispo de aquella ciudad y á Raimundo Cescomes y Bartolomé Calvet, citándoles para comparecer ante el parlamento. Despues de leidas las cartas escritas con arreglo á la resolucion que antecede, tratóse del nombramiento de la comision á quien debian encargarse los asuntos tocantes á la defensa del pais; pero nada se acordó.

SESION DEL DIA 3.

Pasóse en nuevos altercados con el pretendido brazo de los caballeros y hombres de paraje, que querian tambien nombrar individuos de su seno para la comision de que se hace mérito en la sesion anterior.

SESION DEL DIA 5.

Reunióse el parlamento por la mañana, y se trató de enviar una embajada á la reina de Sicilia. Vuelto á reunir por la tarde,

deliberóse sobre la respuesta que debia darse á lo solicitado por el rey de Navarra y sobre la cuestion pendiente entre los aragoneses y los recaudadores de la lezda de Cadaqués.

SESION DEL DIA 7.

Si bien se reunió tambien en este dia el parlamento, se levantó luego la sesion, sin haber tratado de ningun asunto.

SESION DEL DIA 8.

Leyóse en primer lugar la siguiente carta:

Núm. 54.

Tom. 15. fol. 427.

Als molt reverents nobles e honorables senyors celebrants lo parlament de Cathalunya en la ciutat de Barchinona.—Molt reverents nobles e honorables senyors. Alguns dies passats que nosaltres vehents que alguns fills de iniquitat de les parts del comtat de Comenge e daltres lochs e terres de nacio estranya ab proposit de depredar e occuparse viles e lochs et alias dampnificar los singulars de aquesta vall eren entrats ma armada en los termens de la dita vall e sen havien aportats grans multituts de bestiars grosses et menuts tallades diverses ortalisses cremats alguns

lochs e amenats ab si alguns presoners de la dita vall nulla causa saltem justa precedent: e ço que pus cruu es congregats en gran nombre ab coratge hostil tirau et dampnat caminaven e sesforçaven entrar en la dita vall e aquella totalment exterminar: e veents encara que aquesta dampnada gent les universitats et singulars de la dita vall bonament no podien provehir ni a lurs necessitats socorrer sens singular e special ajutori e provisio del senyor rey en Marti de gloriosa memoria qui lavors vivia e benefici del principat de Cathalunya : suplicam al dit senyor rey e exposam ab nostres sindichs e missatgers en la reverent noble et honorable cort de Cathalunya qui derrerament se celebrava en lo monestir dels frares menors de Barchinona los plagues provehir al dit occurrent cas de remey condecent en altra manera on lo contrari fos ço que Deus no volgues convenguera als dits singulars de la dita vall aquella jaquir deserta e per conseguent donar loch al cas inaudit: e stant la dita cort una veguada e moltes en delliberar per provehir e socorrer a la dita vall instant o requirent lo dit senyor rey volch Deus quens entrevench lo cas molt doloros de la mort del dit senyor don la dita cort fini e totalment expira: axi que als dits nostres sindichs et missatgers covench recorrer als reverent e honorables deputats de Cathalunya protestants contra ells del cas sinistre ço que Deus no vulla sis contingra: los quals diputats considerants lo evident perill et dampnatge ques pogren subseguir a la dita vall e a tot lo principat de Cathalunya per la exterminacio de aquella si prestament no hi era provehit e volents socorrer a la corona Darago e a la tranquillitat utilitat e be avenir del dit principat provehiren que fossen assol-

dats a tres meses trenta pillarts e CC servents per deffensio de la dita vall ab tal covinent que la dita vall se aunis al dit principat e contribuis en los carrechs en que contribueixen les universitats et singulars del dit principat per raho de generalitats e axi fo fet e complit per los dits deputats e per la vall damunt dita: e aquesta provisio es estada molt nobla et notable bona e fructuosa al dit principat car la dita vall sen es deffesa virilment et honorable qui en altra manera fora per la dita dampnada gent cremada e dissipada e anichilada en gran menyspreu e vergonya de la dita corona e principat: e fo fet a requesta de la dita vall per relevar lo dit principat de mes despeses quel dit sou fon compartit a VI meses ço es part de aquell a tres meses primers e lo restant a tres meses prop seguents los quals finiran per tot janer primer vinent confiant la dita vall que en aquest espay de temps los enemichs perterrits et tementsse de tal socors et tractant lo noble mossen Arnau Darill capita de la dita vall faessen bona pau o longa ab la vall damunt dita: e no ha plagut a Deu ni lo dit noble capita jatsia request diverses vegades ab carta publica e de paraula es james volgut venir a capitanejar lo dit socors ans ha tostemps respost que ell occupat de altres capitanies no pot entendre en la capitania de la dita vall: don es vist clarament que passat lo dit mes de janer la dita vall romandra sens capita e despulada de tot socors si per vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors noy es en altra manera provehit. Be es certa la dita vall que los dits comengeses e dampnada gent estan apersabuts en grand nombre que pasat lo dit mes de janer ells entren ma armada en la dita vall e aquella atrobada sola de tot socors

cremen e abolesquen e meten a total destruccio: la fortuna iniqua mala e adversa no sadolla de aquesta mesquina de vall qui enriquehida de tants privilegis e libertats ha volgut per mantenirse a la reyal corona renunciar liberalment a aquells e sotsmetres al jou e altres carrechs del dit principat dels quals era franch e aunirse a aquell e qui ha vist e veu tots jorns talar sos bens cremar ses possessions matar sos pares fills e germans e finalment si mateixa a propinqua e total destruccio no vol ni permet que encara haja fi a tants mals ans enedit mal a mals ha fet quel comte de Pallars nostre vesi ses irritat contra nosaltres per rao de certa demanda quens fa inhibint lo pas de sa terra e faent altres procehiments contra nosaltres de que sabem que sots ja avisats per los dits deputats. Perque molt reverents nobles e honorables senyors com aquesta dita vall axi oppresa e oppremuda que ja no pot spirar a present no haja altre recors refrigeri o ajuda sino en vosaltres senyors celebrants lo present parlament del dit principat al qual ella se es aonida segons que damunt: pregaus eus suplica ab aquella humilitat et reverencia ques pertany que en aquest cas tant urgent et necessari no la vullats desemparar ans ab aquelles bones persones queus para necessari vullats traçtar que sia feta trena o pau entre aquella e los dits enemichs seus e en lendemig passat lo dit mes de janer si la dita pau o treua no havia hagut compliment provehir a la deffensio de aquella e provisio de algun bon capita quils regescha com a present siam sens algu capita o regidor : e sera cosa queus tindrem a gran gracia e merce. Scripta en lo loch de Vella a XXIII de decembre.—Los gentils consols et promens de la vall Daran apparellats a vostre servey.

Cuya carta se acordó que pasase á los diputados del general de Cataluña, para que, como mejor enterados de este negocio, adoptasen las medidas que juzgasen oportunas. Dióse despues cuenta de un nuevo requirimiento presentado por Juan Llinas para que fuese socorrido el castillo de Perpiñan, y se despacharon las dos cartas que siguen á los embajadores en Aragon y Valencia.

Núm. 55.

Tom. 15. fol. 430. Als reverent nobles et honorables los missatgers del principat de Catalunya tramesos en Arago.—Reverent nobles et honorables: Vostres letres havem rebudes a les quals vos responem que havem sobiran plaer de la bona unitat e concordia que per gracia de nostre Senyor ses seguida en aqueix regne segons nos havets scrit. Crehem be que vosaltres hi havets molt be treballat e retut vostre dever. De la diligencia e gran cura que donada hi havets som molt contents: pregantsvos affectuosament que axi com be e loablament havets començat de prosseguir los negocis a vosaltres comanats vullats aquells continuar segons be confiam que farets en tal guisa e manera que per intercessio e mija de vosaltres venguen a bona breu e benaventurada conclusio. Mes avant segons havem entes entre don Pedro de Castre duna part e don Lop de Gurrea e don Pedro Durrea de la altra ha gran divisio e dissensio e cascuns han fet e fan ajust de gents de ques porien seguir grans dampnatges e inconvenients qui fort leugerament daran gran destorb als affers de la terra: volem eus pregam que vullats tractar pau treua o seguretat alguna entre los

sobredits de guisa que per lur divisio sinistre algu seguir nos pusca: interposant en aço nostre sant pare e totes altres persones qui approfitar hi pusquen. E si mester sera vaje a les parts dessus dites lo un de vosaltres e los altres romanguen a prosseguir los fets principals perque sots aqui en los quals per aquestes ne per altres no volem se perda una hora. De diners havem ja provehit queus sia occorregut. Dada en Barchinona sots lo segell del arquebisbe de Terragona a VIII de giner del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Núm. 56.

Als reverent e honorables los missatgers del principat de Catalunya trameses en regne de Valencia.—Reverent e honorables: Vostres letres havem rebudes a les quals vos responem que havem sobiran plaer de la bona disposicio en que la unitat e concordia de aqueix regne es stada posada e mesa segons osu havets scrit: crehem be que vosaltres hi havets molt be treballat e retut vostre dever. De la diligencia e gran cura que donada hi havets som molt contents: pregantsvos affectuosament que axi com be e loablament havets començat de prosseguir los negocis a vosaltres comanats vullats aquells continuar segons be comfiam que farets en tal guisa e manera que per intercessio e mija de vosaltres venguen a bona breu e benaventurada conclusio. E sia lo sant Sperit vostra garda. Dada en Barchinona sots lo segell del arquebisbe de Terragona a VIII

dies de giner del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Catalunya a vostra honor.

En el mismo dia volvió á reunirse el parlamento por la tarde; pero se separó sin deliberar.

SESION DEL DIA 9.

Accediendo á lo instado repetidas veces por el rey de Navarra, por los aragoneses y por otros, tomó el parlamento el siguiente acuerdo:

Núm. 57.

Tom. 15. fol. 433. Lo parlament per servir e honor del rey de Navarra e de la senyora reina de Sicilia e consolacio del dit regne de lur mera liberalitat (1) elegeix les sis persones dejus scrites (2) en dues missatgeries de les quals la una partida vajen a la dita senyora e a mossen Bernat de Cabrera e laltra partida a la dita senyora e als regnicoles del dit reg-

(1) No se creia el parlamento obligado á enviar tal embajada, y por esto mas adelante protestó que no pudiese de este precedente deducirse ninguna consecuencia á favor de semejante obligacion.

(2) No se espresan aquí; pero se hallarán mas adelante.

ne: a les quals sis persones done lo dit parlament facultat ques pusquen partir tots concordablament axi com ben vist los sera segons que en les instruccions sera contengut la una tant com se esguarda a la dita senyora e a mossen Bernat e laltra tant com se esguarda a la dita senyora e regnicolars .e habitants en aquell regne.

Siguiéronse sobre este acuerdo varias protestas y altercados por causa del titulado brazo de los caballeros y hombres de paraje, y se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 10.

Reunióse el parlamento, pero no hubo deliberacion.

SESION DEL DIA 12.

Leyóse una carta, cuyo contenido, por faltar en el acta, solo puede deducirse de la contestacion que sigue:

Núm. 58.

Als honorables misser Johan Suirana prior de Tortosa e an Johan Eymerich donzell missatgers del principat de Cathalunya.—Molt honorables: Vostra letra havem rebuda a Tom. 15. fol. 138.

la qual vos responem que havem gran plaer de la treua que obtenguda havets entre aqueixs senyors. Som molt contents de la diligencia e bona cura que donada hi havets: pregamvos que desempaxets axi com porets vostres fets eus ne tornets en nom de Deu a nosaltres. E sia lo sant Sperit vostra garda. Dada en Barchinona sots lo segell del arquebisbe de Terragona a XII dies de giner del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Catalunya.

Dióse despues cuenta de otras varias cartas, á saber: de una escrita por el obispo de Lérida, en contestacion á la que le habia dirigido el parlamento mandándole comparecer; de otra escrita á dicho prelado, repitiéndole el llamamiento; de otra al gobernador de Rosellon, dándole el cargo de conciliar las desavenencias que habia en Perpiñan; de otra á los cónsules de esta ciudad, dándoles las gracias por haber confiado la decision de sus debates al arbitrio del gobernador de Rosellon, y suplicándoles que así lo hagan absolutamente, y nó con las condiciones que habian puesto; y de otras dos á los mercaderes etc. y al castellano de aquella misma ciudad, sobre el propio asunto de que se trata en las dos anteriores. Acordóse además escribir á los embajadores en Valencia, á los jurados de dicha ciudad y al gobernador de aquel reino, sobre ciertas innovaciociones introducidas por este último en la villa de Morella: denunció despues Dalmacio Çacirera, que el senescal de Carcasona habia quitado el escudo de armas del duque de Berry del pecho de un heraldo que iba de parte de dicho duque al conde de Urgel; y últimamente se encargó al arzobispo de Tarragona, que asociándose algunos otros individuos cuidase del despacho de los embajadores que debian ir á Sicilia.

SESION DEL DIA 13.

Presentáronse los embajadores de Francia, entre ellos el senescal de Carcasona, reclamando contra lo que en el dia anterior se habia dicho en el parlamento; y se acordó que fuese comisionado el arzobispo de Tarragona para ventilar y resolver este asunto.

SESION DEL DIA 14.

Leyéronse tres cartas en que se daba noticia de la embajada á Sicilia, dirigidas una á Bernardo de Cabrera, otra á los aragoneses, y otra á la reina, que es como sigue:

Núm. 59.

A la molt alta e molt excellent senyora la senyora reyna de Sicilia.—Molt alta e molt excellent senyora: Nosaltres per servir e honor de vostra senyoria e per consolacio e be avenir de aqueix regne havem ordonat trametre a vostra dita senyoria e a mossen Bernat de Cabrera e als incoles del dit regne grans e solemnes embaxades les quals devem spaxar prestament Deus volent informades plenerament de nostra intencio. Scrivim de aço a vostra gran se- Tom. 15. fol. 449.

nyoria crehents queu haura plaer e per tal axi mateix que per aquella ne sien avisats los incoles dessus dits: a la qual supplicam li placie toldre en lendemig tota occasio de sinistres e scandols e obviar a aquells e donar tot loch e manera que aqueix regne sie conservat en pacifich estat unitat e concordia segons desijam e confiam de vostra excellent senyoria la qual conserve e prosper nostre Senyor Deus longament segons sos desigs. Scrita en Barchinona e segellada ab lo segell del molt reverent pare en Christ larquebisbe de Terragona de ordinacio de tots nosaltres a XIX dies de giner del any MCCCCXI.—De vostra excellent senyoria humils servidors quis comanen en gracia de aquella lo parlament general del principat de Cathalunya.

Concluida la lectura de dichas cartas, Dalmacio Çacirera, á nombre del conde de Urgel, protestó ser falso que dicho conde tratase, como se habia dicho, de hacer entrar en el principado tropas estranjeras; y para desvanecer cualquier recelo ofreció manifestar á todo el parlamento, menos á algunos individuos que le eran sospechosos, las cartas que habia recibido por medio de un heraldo.

SESION DEL DIA 15.

Recibióse y se leyó en este dia la siguiente carta:

Núm. 60.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents nobles e honorables senyors: Hir vos scrivim per un correu notificants la treua fermada entre aquests senyors e per gran cuyta oblidam que no fem mencio de les companyes. A la vostra reverencia noblesa e saviesa notificam que de continent que fon fermada la dita treua lo comte avia presents nosaltres totes les companyes que li eren romases apres quel vezcomte de Cosserans sen ere anat: la qual cosa entenem vos sera plasent. E sia lo sant Sperit ab vosaltres amen. Scrita ab cuyta en lo loch de Salas dissapte a X de giner.—De vostres reverencia noblesa e saviesa humils servidors lo prior de Tortosa e en Johan Aymerich. Tom. 18. fol. 483.

Leyéronse despues otras dos cartas, en las que Raimundo Çescomes y Bartolomé Calvet, vecinos de Lérida, decian estar dispuestos á presentarse en cumplimiento de la órden que se les habia dado, y se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 16.

Comparecieron los embajadores de Francia, pidiendo se les

contestase á lo que habian manifestado en 25 del último diciembre; y lo hizo el arzobispo de Tarragona en los siguientes términos:

Núm. 61.

Tom. 13. fol. 133.

Quod dictum parlamentum non credebat aliquatenus quod ipsi ambassiatores procurarent intrare gentes extraneas in hunc regnum nec unquam credidit: et regratiabatur eis multum de oblatione quam ex parte ipsorum et dominorum de Francia faciebant: et nichilominus quod negotia successionis dictum parlamentum una cum aliis regnis et terris corone Aragonie accelerarct quantum magis posset per viam equitatis et justitie prout ipsi ambassiatores postulaverant. Super adventu autem regine Sicilie uxoris regis Ludovici ad hanc civitatem de quo ambassiatores ipsi in eorum propositione tetigerant respondit dictus dominus archiepiscopus nomine parlamenti predicti: Quod quando aliquis magnus vir vel aliqua magna domina volebat hunc regnum intrare consueverat semper regi si esset vel si non esset patrie notificare adventum suum et aliquando petere salvum conductum et conductum: credebat dictum parlamentum quod dicta regina servando morem aliorum dominorum intrare volentium in hunc regnum notificaret patrie et faceret adventum suum scire et tunc patria faceret sibi responsum prout necessarium vel expediens videretur.

Terminado este discurso del arzobispo, presentóse Bernardo de Galiacb, quien ofreció á nombre de la reina Violante una cédula que no se halla continuada en el acta. Tomó luego la palabra el mismo arzobispo para manifestar que al despedirse él y el gobernador del rey de Navarra, á quien habian acompañado el dia antes hasta el *collum crucis* (Cruz cubierta), les habia dicho que pensaba tener una entrevista con el infante de Castilla, y que para este caso se dirigiria quizás al parlamento para que le enviase algunos notables varones que le diesen consejo en lo que debia tratar con aquel príncipe; á lo cual contestó el parlamento, que estaba dispuesto á servir á aquel monarca, y que cuando escribiese sobre lo que pedia, se deliberaria y acordaria lo conveniente.

SESION DEL DIA 19.

Para oponerse á la invasion del valle de Aran, espidióse la siguiente carta al capitan de dicho valle:

Núm. 62.

Al molt noble mossen Arnau Darill.—Mossen Arnau: Entes havem que la vall Daran es guerrejada per alguna gent estranya del comtat de Comenge e esta vuy en iminent e facil perdicio per absencia vostra qui sots capita e regidor daquella: e segons havem entes per relacio de dos missatgers de la dita vall recorreguts per aço a nosaltres no volets anar a la dita vall per regir e capitanejar aquella. E com per la expedicio de la dita vall ço que Deus no vulla Tom. 15. fol. 460.

se poguessen leugerament seguir grans dans e inconvenients al principat de Catalunya e als altres regnes e terres de la corona Darago a que en aquest temps majorment viduat de indubitat rey e senyor devem sobiranament obviar e sia necessari que la dita vall sia regida e capitanejada per vos o per altra notabla persona: pregamvos que per los dits esguards e es a vos propri e pertinent vullats anar sens triga en la dita vall per capitanejar e regir aquella: e lla on per vostres necessitats e fets deliberassets de no voler capitanejar ne regir aquella prestament nos scriviu vostra intenciu per lo portador de la present que trametem a vos per aquesta sola raho: car en aquest cas lo governador de Catalunya ab consell de nosaltres hi provehira saludablament e deguda. Dada en Barchinona sots lo segell del arquebisbe de Terragona a XVII dies de giner del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Catalunya.

Acordóse además escribir al lugarteniente de dicho valle para que guardase á cierto preso que tenia en su poder, y contestar á la última carta de los embajadores en Aragon.

SESION DEL DIA 20.

Leyóse la siguiente carta, escrita con arreglo á lo acordado en la sesion del dia 19.

Núm. 68.

Al honrat en Bertran de Lobets lochtinent de capita de la vall Daran.—Honrat: segons havem entes vos tenits pres en Castell Leo en Guillem Çacera del comdat de Comenge e seria perill dan e iminent destruccio de la vall Daran si per rescat o en altre manera ere deliurat de la preso attes que lo pare del dit presoner es un dels capitans e regidors de la gent del comtat dessus dit per quis fan preparatoris de guerrejar e dampnificar la dita vall e es presumidor que la preso del dit son fill dara retardament o per ventura desviara per treua o pau la dita guerra: perqueus avisam requerim eus pregam que per los dits e altres bons sguards ab bona cura e vigilancia tingats aprop segurament e ben guardat lo dit Guillem Çacera e sobre la deliurança daquell no donets loch algu tro a tant que nosaltres per vos daço consultats vos hajam scrit de nostra intencio. Dada en Barchinona sots lo segell del arquebisbe de Terragona a XX dies de giner del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya. Tom. 15. fol. 463.

Dióse despues cuenta de otra carta escrita á los embajadores en Aragon, del tenor que sigue:

Núm. 64.

Tom. 15. fol. 463.

Als reverend nobles e honorables los missatgers del principat de Catalunya tramesos en Arago.—Reverend nobles e honorables: Vostra letra havem rebuda a la qual vos resresponem que ensemps ab vosaltres nos dolem de la dilacio dels affers: crehem be que vosaltres hi fets tot ço que podets pregantsvos que com aqueixs senyors Darago seran justats continuets prosseguir la celeritat de aquells axi com havets be e loablament començat: e hon veessets que los fets se metessen en dilacions o lonchs termes prosseguits e instats aquells ab aquelles millors et pus savies maneres e ab aquells bons remeys que semblara a vosaltres: e si duptes alguns vos ocorreran scriviunosne car en les coses que requerran celeritat prestament cobrarets respostes. De diners vos es stat ja ocorregut los quals devets haver rebuts ab altres letres nostres. E sia lo sant Sperit vostra garda. Dada en Barchinona sots lo segell del arquebisbe de Terragona a XX dies de giner del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostre honor.

Finalmente se publicaron en esta misma sesion dos cédulas acordadas en el parlamento, una en contestacion á las reclamaciones del castellano de Perpiñan; y otra prescribiendo al gobernador de Rosellon que tuviese en buena custodia aquel condado,

é indicándole de qué fondos podria valerse para atender á su conservacion y defensa.

SESION DEL DIA 26 (1).

Abrióse con la lectura de una carta dirigida á la reina doña Margarita (no se halla en el acta). Tomó despues la palabra Dalmacio Çacirera para denunciar al parlamento, que por persona fidedigna habia sabido que algunos nobles, caballeros, etc., en número de cincuenta y siete, habian escrito á la reina de Nápoles, invitándola á que entrase y residiese en el principado; y que Juan de Pau habia encontrado ya al senescal de Carcasona, que iba á recibirla y acompañarla. Acordó, pues, el parlamento que fuesen llamados los embajadores de Francia, para que diesen esplicaciones sobre este asunto. Leyéronse luego las dos cartas que siguen:

Núm. 65.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors los del parlament general del principat de Cathalunya.— Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: Be creem que vostres reverencies nobleses et honorables savieses han a memoria còm per nostres letres derrerament vos havem largament certificats dels grans affanys e treballs que Tom. 15. fol. 477.

(1) Está, al parecer, mutilado el proceso, y faltan las sesiones de algunos dias intermedios.

havem per occasio del divis e discordia que es en aquest regne e com dubtavem que poguessem proposar a ells en unitat e concordia: e per ço consultants vos scriviem queus plagues de rescriurens de vostra clara intencio e voler com nos hauriem en proposar e explicar nostra missatgeria en cas que nos poguessen concordar: per la qual raho a dos del present mes de janer reebem de vostra part una letra del senyor archebisbe de Tarragona respousiva donantnos forma per aquella com nos hauriem en nostra proposicio en cas que los dits tres braços entegrament nos poguessen ajustar en concordia segons aço et altres coses en la dita letra son contengudes. E jassia senyors nosaltres apres hajam fet extrem de poder explicar nostra missatgeria a la jornada a tres de janer assignada segons vos haviem scrit: pero per alguna via ne partit no ha pogut haver loch segons davans era estat concordat: e aço per moltes rahons: la una per ço com los barons e cavallers de fora per les festes no eren encara tots aconseguits ne ajustats: laltra que la divisio e rancor hi es axi radicada que es fort dificil de concordar: car jassia entre mossen Berenguer e mossen Ramon de Vilaragut de una part e los Pardos de la altra mort lo senyor rey en Marti dalta recordacio hajen feta treua a cert temps e aximateix lo bando dels Sentelles de una part et don Pero Massa de la altra fins sapiam qui es nostre rey princep et senyor per justicia e tres meses apres e sien tots jorns ensemps ab gran familiaritat de que son dignes de gran renom: pero mossen Pere de Vilaragut qui esta dins la ciutat no volgue fermar en la dita treua per la qual occasio se segueix grans inconvenients als affers de nostra ambaxada: e perque principalment lo braç militar es molt di-

visit car lo dit mossen Pere et altres nobles et cavallers fort pochs en esguart dels altres son dins la dita ciutat entenents e esforçantse fer braç per la favor quel governador e altres officials jurats et los regidors de la ciutat lus donen mantenint aquells tant com poden e abrassantlos com a bras et habentslos per aquell e no hajen en grat molts dels barons nobles cavallers et altres homens qui son fora la ciutat los quals sens tota comparacio son mes en nombre he senyorejen molt mes vassalls que no los altres no permetents aquells qui son de bandositat jassia hajen fetes treues leixar entrar dins la dita ciutat sino ab fort pocha companya e ab aquesta manera ells non entrarien nes sotsmetrien a tal perill ne los dins no exirien per res defora car los uns no fien dels altres. Mes avant quel dit governador ha prohibit ab grans penes als barons e cavallers de fora que nos ajusten sino dins la dita ciutat e que noy poguessen entrar sino ab pocha companya: la qual cosa ells no farien ni encara nos ajustarien per sos manaments segons ja per altres letres vos havem scrit: e perço nosaltres forçadament havem aturar en aquesta ciutat ab gran desplaer e perill de nostres persones per raho de les morts. Mes jassia los braços ecclesiastich e reyal sien concordes en certes coses pero entre lo dit braç ecclesiastich e algunes universitats de viles reyals daquest regne han algun debat ab los jurats e regidors daquesta ciutat e ab los nobles e cavallers qui son dins aquella perço com ells no volen admetre braç los de dins nils defora despuys que nosaltres hic som sino eren units sino en la manera ques pertany: e axi que per les rahons dessus dites principalment e per moltes altres la divisio es axi multiplicada

entre ells que quaix havem tengut per impossible fins ara poderlos ajustar en deguda concordia. Nosaltres ensemps ab lo senyor bisbe de Valencia quins ha notablament e ab gran esforç ajudat ens ajuda continuament e encara sens ell som estat diverses vegades a Torrent e a Xilvella e en altres lochs per haver colloquis et parlaments ab los barons et cavallers de fora per induirlos a nostre proposit: e aximateix som estats una et moltes vegades ab los nobles et cavallers dins la ciutat et ab los jurats et altres regidors daquella hoc encara ab los braços ecclesiastich et de les ciutats e viles reyals e ab ells e cascun dells donantlos gran carrech daquests affers havem tractat ginyat e tengudes aquelles bones et industrioses maneres et ab la millor cura et diligencia que havem pogut que ab unitat e concordia nosaltres poguessem explicar nostra missatgeria. A la final ab grans dificultats e ab no pochs treballs per molts inconvenients que de dia en dia hi resultaven entre ells en diverses maneres e ab molts engins que dir ni explicar nos porien sens gran prolixitat migençan Lesperit sanct e la ajuda entrevinent del dit senyor bisbe havem portats per hoyr la proposicio e explicacio de nostra embaxada a desijada unitat e concordia los tres braços o estaments daquest regne en cert nombre e en certa manera segons per capitols translat dels quals vos tramctem ensemps ab la present porets veure largament: fahents treues e certes seguretats entre ells segons forma dels dits capitols: e per seguretat dels absents apart han donada fe a mossen Bernat de Vilarig nostre companyo que duran lo nostre tracte nos dampnificaran ans se faran valença fins a la mort contra totes altres persones quils volgues maltractar ni dampnificar en al-

guna manera. Perque molts reverents e egregis nobles et honorables senyors vos certificam que vuy dada de la present en lo Reyal de Valencia ab deguda serimonia et honor e ab gran plaer e alegria e fahentse bons aculliments los uns als altres elegrament e ab forma decent e cortesa e en mils et pus rahonablament havem pogut segons les instruccions de nostres memorials havem feta en nom de nostre Senyor Deus la proposicio e explicacio general de nostra benaventurada embaxada als tres braços daquest regne ajustats en unitat e concordia per oyr aquella segons dit es en lo Reyal de Valencia. Per ells nos es stada feta alli tantost notabla e molt savia resposta segons de feels e naturals sotsmeses de la corona reyal Darago se pertany: e a la conclusio los braços ecclesiastich e reyal e los nobles et cavallers qui son dins la ciutat per estrenyer los affers han eletes certes persones per tractar ab nosaltres sobre aquella: e los barons et cavallers et altres qui son estats elegits a la dita general explicacio per part dels barons et gentils homens de fora han dit que ells solament eren venguts per oyr la dita proposicio e havien a referir aquella a lurs principals al loch de Torrent mes que al pus prest que poguessen lurs principals et ells delliberarien que era fahedor en sobre les dites coses. Duptamnos que los de fora e de dins puxen venir ensemps en lo tracte dels dits affers: pero faremhi de nostre poder e saber tant com en nosaltres sera axi com havem en ferlos venir ab concordia a la proposicio o explicacio general damunt dita. Daço que per avant farem vos certificarem per nostres letres de continent. Senyors ja vehets com lo temps de nostre accurriment passa dun mes e a la veritat atteses les cavalcadures que

haguem a comprar abans de nostra partida ens haguem a vestir e arrear nosaltres et nostres companyes per honor del principat et de la missatgeria nons resta molt daço que fom acorreguts per lo despens: perqueus placia senyors nos vullats provehir prestament daquella quantitat que a vosaltres sera vist fahedor: quar en veritat ja hic ha qui viuen de manleuta et no seria honor del principat ni de nosaltres quens haguessem a destorbar en manlevar ni trafegar en alcuna manera. E sia molt reverents egregis nobles et honorables senyors Lesperit sanct illuminador e guiador de vosaltres. Scrita en Valencia a XV de janer del any mil CCCCXI.—Vostres missatgers en regne de Valencia prests a vostres manaments.

Núm. 66.

Tom. 13. fol. 481. Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors del parlament general de Catalunya.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors: Dimarts prop passat en la nit fugiren del castell de la ciutat de Sogorb los barons sicilians los quals lo senyor rey en Marti de gloriosa memoria fahia alli guardar com a presoners hun exceptat qui per sa vellesa no podent seguir es romas: on nosaltres attes lo cas de ques porien seguir sinistres havem fetes aquelles provisions que havem pogut scrivintne per tota la costa daquest regne e dintre terra a viles et lochs excitant et pregant los officials e universitats que ab crides et per tota manera factible investiguen o cuiten los dits fugitius et les

persones qui van ab ells per terra o per mar en manera que si lur fortuna los duhia a esser trobats los puixa cobrar et haver la corona reyal Darago: pregants vostres reverencies nobleses et savieses honorables queus placia ferhi aquelles bones e prestes provisions que sien de vostre vegares et honor vostra: e si algunes coses senyors vos son plasents scrivitsne fiablament. E tengueus senyors Laltisme en sa guarda. Scrita en Valencia a XXII de janer.—Los jurats de la ciutat de Valencia a vostra honor.

Por último, habiendo el síndico de Gerona puesto en noticia del parlamento ciertos debates que se habian suscitado entre el abad de Bañolas y Bernardo Avellaneda, acordóse escribir á ambos contendientes que dejasen al arbitrio del parlamento la conciliacion de sus desavenencias.

SESION DEL DIA 27.

Leyéronse en primer lugar dos cartas, dirigidas, una al abad de Bañolas con arreglo á lo acordado en la sesion anterior; y otra á los enviados á Valencia, del tenor siguiente:

Núm. 67.

Als reverend et honorables los missatgers del principat de Cathalunya trameses en Valencia.—Reverend et hono- Tom. 15. fol. 184.

rables: Vostres letres havem reebudes a les quals vos responem que havem sobiran plaer de la bona cura et diligencia que havets donada no solament en procurar bona unitat e concordia que per gracia de nostre Senyor Deu ses seguida en aqueix regne mes encara com apuntadament et ho havets prosseguit que la explicacio de vostra ambaxada sia estada feta per vosaltres ab amor concordia et unit voler dels tres braços daqueix regne segons vostres dites letres largament contenen. Som molt contents de la diligencia et bona cura que donada hi havets: pregamvos affectuosament prosseguescats et vullats continuar los negocis a vosaltres comanats segons be confiam ab intenta et diligencia e cura en tal manera que per vostres entrevinents et solicites instancies venguen a desijada et benaventurada conclusio. De diners havem ja provehit queus sia acorregut. Dada en Barchinona sots lo segell del archebisbe de Terragona a XXVI de janer del any MCCCCXI. — Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Leida esta carta, tomó la palabra el noble don Pedro de Fonollet para denunciar que se habia fletado una nave que debia trasportar gente armada á Sicilia; por lo que acordó el parlamento ponerlo en noticia del gobernador á fin de que lo impidiese. Presentáronse despues los embajadores de Francia, y se trató con ellos de la venida de la reina de Nápoles. Bernardo de Galiach pidió tambien fuese leida la siguiente cédula de la reina Violante:

Núm. 68.

Les coses divinals han en si tanta e tan gran perfeccio que humanitat nos pot rependre de algun defalliment: e per ço les ordinacions de Deu son fermes et stables eternalment mas aquelles dels homens on fragilitat humana ha tant defallit que los uns per affeccio privada los altres per preu los altres per ambicions no reten dret a egual jubi en aquelles virtut de saviesa deu obrar majorment lla on penja lo estament de la cosa publica ab conservacio de la innada fe et naturalesa de tots los subdits de la corona Darago e nos deu perpetuar cogitacio rahonable que en religio de prudents haja tant defalliment que per desordonat voler de la creatura lom oblida la temença de Deu ni a perfeccio stranya dampnar si mateix ni per comport daltri denigrar sa propria honor e de tota la posteritat. Nis deuria presumir lo contrari en loch de tanta prudencia com es aquest loable parlament on se tracte de cosa tant urgent et de tant gran preu niy deu esser negun comportar: per ço la molt alta senyora regina dona Yolant del molt alt princep et senyor don Johan rey Darago de gloriosa memoria quondam muller havent clara conexença per obres exteriors com en aquest parlament entrevenen persones notoriament sospitoses a les parts contendents per sospita importable les quals per actes publichs et notoris continuats voluntariament per aquells a part de fora demostren publicament et continuada parcialitat et passio manifestes a propri interes ab affeccio privada segons que aço es pus que noto– Tom. 13. fol. 483.

ri et importable no solament a les parts de qui es interes mas encara a tota la cosa publica e al benefici daquella: e per ço no podentse mes avant supportar en lo dia ques contave XVI del present mes la dita senyora offeri et dona a vosaltres reverents nobles et honorables senyors lo principat de Cathalunya en aquest loable parlament representants una cedula en effecte continent que tals persones no permetessets entre vosaltres entrevenir ni sofferissets donar veu en especial en toquants la general successio de la corona Darago com tota disposicio de dret et de bona raho les haja avorides de vot et de juhi en tots affers e negocis encara pochs quant mes en aquest on se tracten los intermedis de la exquisicio e conexença del vertader rey et senyor lo qual fet ha en si qualitat propria no solament que si faça justicia mas encara et precipnament ques faça justicia tota suspicio et frau cessant rahonablament: et aço deu romanir en clar et notori a tot lo mon per tal que atrobat per tots los regnes e terres ensemps ajustats per justicia a qui pertany la dita reyal corona Darago aquell e no altri sia rey et senyor e los altres contendents vajen a part defora et hajen esser rahonablament contents del juhi: e axi que la terra haja dues coses ensemps vertader rey et senyor e reposada pau als pobles qui procehira de la dita justicia e egualtat del juhi. Aquestes coses no poden concorrer ni haver stabilitat rahonable si procuradors de les parts contendents vassals stipendiats familiars domestichs e encara ambaxadors daquelles et part publica fahents entrevenen entre vos: per tal altra vegada la dita senyora reina per interes dels infants et descendents del dit senyor rey don Johan rey et senyor vostre als quals la reyal corona

Darago pertany o afferma pertanyer per pura et clara justicia o Bernat de Gallach trames a vosaltres ab special manament de la dita senyora en aquests escrits vos requer que les dites persones vullats expellir et foragitar de vostre loable parlament e actes en aquell fahedors tant com dels intermedis e actes de la dita successio o incidents daquella entre vos se tractara la condicio de les quals persones es clara et indubitada a vosaltres per actes publichs e en altra manera per notorietat de fet: requirentvos a cautela ne reebats deguda informacio per vostre descarrech en altra manera si aço dilatats pus avant e ab aquest prejudici al volets enantar la dita senyora reina protesta del dret dels dits infants o daquells de qui es o sera interes et de haverne recors al general ajust fahedor de tots los regnes ab lo principat et alias axi com deja e requer que la present cedula e laltra de la qual dessus es feta mencio sien continuades en lo proces del dit parlament per tots los scrivans e sien fetes carta e cartes publiques et liurades a aquesta part per conservacio del dret de aquells daqui es o sera interes.

Ultimamente, Raimundo de Perellós, á nombre de su padre el gobernador de los condados de Rosellon y Cerdaña, presentó un escrito en queja de la respuesta que á 20 de este mes habia dado el parlamento á sus reclamaciones.

SESION DEL DIA 28.

Dióse cuenta solamente de una protesta del abad del Estany contra los que con sus debates estorbaban que se adoptasen providencias para la defensa del pais.

SESION DEL DIA 29.

Habiéndose quejado Pedro de Fonollet, á nombre de la condesa de Ampurias, de que el conde de Urgel se hubiese apoderado de una hija de dicha condesa y de su primer marido Hugo de Anglesola, queriendo casarla contra su voluntad; se acordó enviar embajadores á dicho conde, para que averiguasen el hecho y viesen de qué parte estaba la razon. Bernardo de Gallach se quejó nuevamente de que no se hubiese aun contestado á la recusacion interpuesta por la reina Violante; y por último se espidió una carta á los religiosos de Rodas, recomendándoles el asunto de Bartolomé Suñer, á quien se habian injustamente confiscado ciertas mercancias.

SESION DEL DIA 30.

Los embajadores enviados al conde de Urgel, que se hallaba á la sazon en Sanboy, dieron cuenta de su entrevista, y de lo que les habia dicho acerca del asunto de Magdalena de Anglesola.

SESION DEL DIA 31.

Dióse cuenta de la siguiente contestacion dada á las reclamaciones de la reina Violante.

Núm. 69.

A la requesta feta per en Bernat de Gallach affermant-se esser trames per la molt alta senyora reyna dona Yolant muller del molt alt princep et senyor lo rey en Johan dalta recordacio quondam respon lo parlament et diu que ell es prest e apparellat de fer en les coses requestes ço ques pertany e sera a ell legut per justicia e en serena veritat de les coses requestes en son cas loch temps covinents e apres hi provehira segons per dret et justicia e bon expedient sera faedor: e la present resposta requer e demana lo dit parlament esser continuada et insertada dejus e apres la dita requesta e ab ella ensemps esserne feta carta publica per vos notari etc. Tom. 15. fol. 499.

Leyóse en seguida una carta del conde de Urgel, concebida en estos términos:

Núm. 70.

Als molt reverents nobles et hònrats qui son residents en lo parlament de la ciutat de Barchinona. — A la gran saviesa de vosaltres notificam que es vengut a nostra hoyda que alguns quis dien parents de na Magdalena Dangleola han dit devant lo parlament essent ajustat que per quina Tom. 15. fol. 499.

causa teniem nos la dita Magdalena et ab gran colp de paraules applicant les quals parien que no isquessen domens rahonables mes voluntaris: de que notificam a la saviesa de vosaltres que nos tenim la dita Magdalena per quens fon comanada per lo noble mossen Ponç de Ribelles que era son tudor ab benivolença de sa mare e aximateix com son avi et son pare foren amichs et servidors infant nostro avi et del senyor comte nostre pare als quals Deus do saneta gloria e reeberen de grans beneficis dels dits senyors e la avia de la dita donzella isque de la casa de Ribelles qui son poblats en lo comtat Durgell quere dels senyors damunt dits e morint lo senyor rey en Marti qui Deus perdo e lo dit mossen Ponç qui era tudor e la dita nobla donzella romanent en casa nostra veent que la successio del regne pertanya a nos e erem governador general per esguard de les coses damunt dites et daquelles altres queus han specificat de nostra part los ambaxadors quius havem trames de nostra part et per aquests esguards tenim la dita pupilla e tendrem tant com raho dictara e escoltarem a tots aquells quins demanaran res per justicia: certificantvos que alguns nos han dit ques dien algunes paraules devant la saviesa de vosaltres dient que les dien en favor de la damunt dita: vulla guardar vostra saviesa que los dits mes son per lur propri interes et no per profit de la dita pupilla pero veurets en nostres obres quel profit se seguira daquella per moltes rahons que al present nons qual specificar. Dada en Sentboy sots lo segell de nostre anell a XXX de janer del any MCCCCXI.—Jayme Darago.—Jayme.

Por último fué leida la siguiente carta de Arnaldo de Erill.

Núm. 11.

Als molt reverents nobles et honorables senyors los del parlament general del principat de Catalunya.—Molt reverents nobles et honorables senyors: vostra letra rehebihu dissapte a XXIIII de janer a la qual senyors vos respon que sobre aquest mateix fet de la vall Daran he haudes dues letres de vostra senyoria e yo a aquelles respos que lo senyor rey que Deus haja comana la capitania de la dita vall al comte de Pallas e a mi com sens lo dit comte per res no men volgues emparar attes lo petit soccors o no mica quel senyor rey feu en sa vida a la dita vall: perque senyors a mi es semblant que jo sens lo dit comte no puxa ni deja capitanejar la dita vall majorment attes que yo so capita X anys ha passats daquesta ciutat de Barbastre e daltres notables lochs daquesta capitania la qual apres la mort del dit senyor rey ha gran mester ma presencia segons vostra senyoria pode esser ben certificada per molts et ara pus novament per vostre correu portador de la present queus pora dir en quina vida estam en aquesta comarcha per les grans bandositats vehines daquesta capitania robaries et daltres grans malificis ques fan prop de nosaltres on me cove estar ab la espasa en la ma perque negun nos faça mal ni los de la dita capitania nos mesclen en les dites bandositats o molt voluntaris de mesclarsi per dub- Tom. 15. fol. 500.

te meu no era quils tinch continuament la ma a la brida car tota aquesta terra son dues voluntats et volenter farien part los uns ab los uns et los altres ab los altres de que seria final destruccio daquesta capitania la qual merce de Deu al present nes preservada per la dita mia presencia et no perque lo voler noy sia en tot mal. Perque senyors vos placia haver a mi per scusat per les dites rahons et de voler provehir a la dita vall segons de vostra senyoria se pertany la qual me man tot ço que li placia. Scrita en la ciutat de Barbastre a XXV de janer.—Prest a vostre manament.—Arnau Derill.

SESION DEL DIA 3 DE FEBRERO.

Abrióse con la lectura de las tres cartas que siguen:

Núm. 72.

Tom. 15. fol. 502. Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors lo parlament del principat de Catalunya resident en Barchinona.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors: vuy dada de la present havem reebuda una vostra letra dada en Barchinona a VIII dies del mes dejus scrit e hir reebem les letres del acorriment a nosaltres enviat per un mes: a la qual letra responem que ja nosaltres dies ha certificats del ajust de gents que fahen don Pedro de Castro duna part et don Lop de Gurrea de la altra haviem

scrit per nostres letres a cascuna de les dites parts pregantlos et induhins per moltes rahons en les dites nostres letres contengudes de fer pau treua o seguretat de guisa que lur divisio no destorbas o laguias la prossecucio de nostra ambaxada et encara non havem recobrada resposta ne sabem que despuys la una part ni laltra haja en res procchit: o mes avant haviem pregats et ajustats los officials daquest regne quey faessen les provisions que ferhi poguessen ey trametessen algunes persones: e lo governador Darago ans ha dit quey hau trames et fetes les provisions que ferhi podien. En apres molt reverents egregis nobles e honorables senyors sic havia suscitada una altra divisio entre don Ferrando Lopez de Luna duna part et Pedro de Sesse del altra en ajuda dels quals anaven molta e gran gent daquest regne: e nosaltres veents que aquesta divisio donava gran destorb e lagui en la prosecucio de nostra ambaxada e quo per aquesta raho les letres de la convocacio del parlament que deu tenir aquest regne en la ciutat de Calatiu et alli esser aplegat a VIIIe dia de febrer primer vinent segons vos havem ja certificat per altres lotres se laguiaven de trametre o mes quens era dit que los daquest regne no gosaven anar al dit parlament durant la divisio dessus dita tantost anam suplicar al sanct pare que en pacificar la dita divisio se volgues entreposar e fon acordat quey trameses son auditor de la cambra apostolical et que dos de nosaltres hi anassem: perquey son anats lo dit auditor et mossen Guillem Ramon de Muncada e mossen Pere de Cervello considerat que don Anthon de Luna fahia valença al dit don Ferrando e partiren daci vuy ha quatre dies no sabem encara que hauran fet. Nosaltres ço abad de Monserrat Fran-

cesch de Ferriol Francesch Burges e Guillem Lobet romanents açi en Çaragoça havem ab gran instancia solicitat que les letres de la dita convocacio de parlament fossen spatxades et trameses: la qual cosa ses feta ab gran dificultat com alguns fossen de intencio quel temps dessus dit foç prorogat et per gracia de Deu les letres de la convocacio son tramesses segons lo temps et loch ja concordats: e com açi a present nosaltres no puscam en res aprofitar havem delliberat de anar de present a la dita ciutat de Calatiu per mostrar nostra diligencia e per donar exempli als qui deuen anar al dit parlament quey sien la jornada sobre dita: e quant lo dit parlament sera aplegat nosaltres per tot nostre poder et studi cuytarem nostra ambaxada servants les instruccions a nosaltres donades. E com alguns daquest regne nos hajen dit que ells quant seran aplegats entenen esser tant curts et tan prests que volen esmenar la dilacio del temps passat: placiaus de fernos provehir de correus los quals seria necessari fossen tres un per trametre a vosaltres en cas de consultacions e altre per trametre als missatgers trameses al regne de Valencia e altre qui nos partis de nosaltres per ço quel tinguessem prest en lo cas qui poria occorrer: car a Calatiu nos trobaran correus e si daçi los haurem haver costaran massa et sera gran lagui dels affers: e mes vos placia que sobre nostres consultacions nos enviets prestament les respostes car si tardaven seria gran confusio e destruccio dels affers atteses les discordies daquest regne. Lo sanct Sperit sia vostra guarda et faça tots vostres fets ben avenir. Scrita en Çaragoça a XIX dies de janer. — Apparellats a vostra honor et servey los vostres missatgers al regne Darago tramesos.

Núm. 72.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Catalunya resident.... —Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: segons per altres letres havem significat a vostres reverents nobleses et grans savieses nosaltres pus les letres de la convocacio del parlament ques deu tenir en aquest regne Darago eren spatxades et trameses ab gran importunitat et instancia de nosaltres havem delliberat de anar a la ciutat de Calatiu on se deu tenir lo dit parlament: e despuys es stada suscitada divisio novellament entre don Ferrando Lopez de Luna de una part et Pedro de Sesse et mossen Johan Ferrandez de Heredia de la altra part per raho de la tutela del comtat de Luna la qual tutela lo governador Darago ha donada al dit mossen Johan Ferrandis fill seu: e es en ajuda del dit don Ferrando Lopez don Anton de Luna ab molts daltres et ja han pres lo loch de Oesa he combaten lo castell del dit loch en lo qual es lo dit Pedro de Sesse: e al dit don Pedro de Sesse fa valença don Pedro Durrea ques aplega ab molta gent a Epila per lo qual lo sanct pare al qual anam tantost nosaltres sabents la dita suscitacio molt turbativa la prossecucio de nostra ambaxada el supplicam ab gran instancia que li plagues de entreposarse per remediar la divisio dessus dita e sobre los remeys que donar se podien haut entre alguns de son consell e nosaltres algun rahonament fon delliberat que anas als dessus anomenats dis– Tom. 15. fol. 504.

cordants lo auditor de la cambra apostolical del dit sanct pare et de nosaltres mossen Guillem Ramon de Muncada e mossen Pere de Cervello axi com de fet hi anarem e los quals encara no son retornats ne sabem que haja res profitat lur anada ans duptam que concordia alguna se puxa seguir: e perço nosaltres posats assats en gran perplexitat et considerants la longa dilacio del temps discorregut havem acordat de partir daçi en continent per anar a la dita ciutat de Calatiu per demostrar nostra diligencia en la prossecucio dels affers per los quals som tramessos e per retre en aquells nostre deute e aximateix per posar en major culpa los qui deuen venir al dit parlament si noy seran la dita jornada de la qual cosa havem assats gran dupte com hajam sentiment que ja sic faça rahonament de prorrogar la dita jornada del aplec del dit parlament: e apparie a nosaltres que si la dita jornada no eren en la dita ciutat de Calatiu aquells qui esser hi deuen o era prorrogada que per part vostra los fos protestat e fetes degudes requestes. Perque molt reverents egregis nobles et honorables senyors placiaus de certificarnos encontinent que acordaran vostres reverencies nobleses et savieses de esser fet sobre les dites coses: e en cas que acordets et vullats que façam protest ne requestes placiaus trametreus prestament vostres motius segons los quals acordarets que façam los dits protests e requestes justificant aquells tant com sia posible considerades les culpes en que aquests seran trobats les quals nosaltres veem segons lurs debats et dilacions esser moltes car a nosaltres es estat dit que alguns volents desviar quel dit parlament nos tingue procuren esser suscitades divisions et debats en aquest regne: e en cas que hajam a protestar ne

fer requestes sera necessari a nostre parer que aquelles faça sindich et procurador vostre havent en aço special poder e que sia intimat als aragoneses lo loch e lo temps en los quals se deura fer la congregacio general et les altres coses pertinents en semblant acte: e daço et de totes altres consultacions per nosaltres fahedores vos placia trametre a nosaltres cuytadament vostres respostes. Hir molt reverents egregis nobles et honorables senyors reebem letres de don Pedro Galceran de Castro et de don Lop de Gurrea responsives a nostres letres quels haviem trameses pregantlos affectuosament de part vostra que volguessen donar fi a lurs debats e questions et sobreseure en aquells: e fannos saber cascun per virtud de creença als portadors de lurs letres comanada que ells per reverencia de nostre Senyor Deu et per honor del parlament de Cathalunya et per no donar destorb en los affers que nosaltres prosseguim ells sobreseuran en no fer aplech de gents ne enantaments los uns contra los altres fins hajen rey et per tres meses dalli avant comptadors. Per altra letra havem scrit a les dites reverencies nobleses et savieses que com alguns daquest regne nos haguessen dit que ells pus fossen ajustats serien fort prests et cuits en la expedicio dels affers que prosseguim vos plagues de fernos provehir de tres correus un per trametre aqui altre per trametre als vostres missatgers qui son en regne de Valencia e altre qui nos partis de nosaltres per haverlo prest en lo cas que cuytadament sobre consultacions los haguessem a trametre dubtansnos que en Calatiu ne puscam trobar axi prest com lo cas pora occorra o que no hajen massa a costar: façenhi provehir segons los plaura vostres reverencies nobleses e savieses de les quals sia guar-

da et proteccio la sancta Trinitat. Scrita en Çaragoça a XXIX de janer. — A vostre honor et servey apparellats vostres missatgers en Arago trameses. — Volents ja cloure e liurar al portador la present letra son açi retornats los dits mossen Guillem Ramon de Monchada e mossen Pere de Cervello los quals han a nosaltres reportat quels dessus dits discordants per reverencia del dit sanct pare et per honor del dit principat de Cathalunya et per no donar destrich ni lagui en lo aplech del dit parlament han donat loch de sobreseure en lurs questions et debats et sobre aquells fet compromes en poder del archebisbe de Çaragoça et del dit don Anthon de Luna et que les gents per la dita raho aplegades sen son retornades: e mes lus han offert que ells tots seran al dit parlament en la dita ciutat de Calatiu la jornada assignada. E pus tan bon novell Deu gracies havem haut dema o laltre partirem daçi si a Deus plau per anar a la dita ciutat de Calatiu e de tot ço ques seguira per avant certificarem continuadament Deu migençant vostres reverencies nobleses et grans savieses al pus sovin que porem.

Núm. 24.

Tomo 15, fol. 506. Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors los del parlament general del principat de Cathalunya. — Molt reverents egregis nobles et honorables senyors: apres feta nostra proposicio et explicacio general de nostra ambaxada e aquella per gracia de Deu hoyda e entesa per tots los tres braços o estaments daquest regne molt agradabla-

ment e ab bona concordia segons jaus havem scrit per nostres letres derrerament e apres nosaltres instants per venir ab tota cura et diligencia als merits de nostra missatgeria ses seguida alguna disceptacio entre los dits braços o estaments tal e tanta que de tots los barons nobles et cavallers qui son fora aquesta ciutat se foren lexats de la prossecucio de aquests affers no volentse conformar sobre aquells ab los dos braços ecclesiastich et reyal et jamenys ab la partida de lur braç qui es dins la dita ciutat sino que sobre aço ab sobirana diligencia et esforç migençan Lesperit sanct havem tant treballat et ginyat que havem revenguda lur concordia axi que vuy dimarts a XX del present mes de janer per tots los dits tres braços o estaments en bona unitat ensemps ab nosaltres ses començat de entendre en lo nom de nostre senyor Deu sobre los dits merits o prossecucio de nostra ambaxada: e jassia encara no isqua materia tal que sia digna de esservos significada pero havem presumpcio et alguns sentiments que aquests senyors los dels dits III braços giraran lur intencio vers les coses contengudes en los capitols tots o partida daquells que dies ha entre ells foren fets et dels quals nosaltres secretament haguem copia la qual de continent vos trametem jassia per ells encara no sia feta mencio alguna dels dits capitols estants en lo dit parlament: pero a fi que si per ells en tot o en partida nos seran moguts alguns dels dits capitols puxam respondre segons vostra voluntad desijamne saber molt vostra intencio. Perqueus placia senyors significarnos clarament on pus prest fer se pora la intencio et voler que habets sobre aquells ço es a quals vos plaura passar o denegar del tot ne quals modificar o temprar et fins on vol–

rets eus plaura nosaltres puxam davallar en manera que com serem en aquell pas nons covinga consultar ne pus temps detenir com si a Deu era plasent que aquests affers fossen en bona conclusio grahiriemli molt poguessem exir daquest mal temps que açi es de mortalitats. Ja senyors sabets quel temps del socors queus plague donarnos passa dun mes: hauriem ops refrescament. Placia a les vostres reverencies nobleses et honorables savieses de fernos donar bon et prest recapte segons jaus havem scrit per nostra letra largament. E sia molt reverents egregis nobles et honorables senyors la sancta Trinitat ab vosaltres. Scrita en Valencia a XX dies de janer del any MCCCCXI.—Vostres missatgers en regne de Valencia trameses prests a vostres manaments.

A cuyas cartas se acordó contestar en debida forma, y dar asimismo órden á los diputados del general de Cataiunya para que enviasen los tres correos que pedian para su servicio los embajadores en Aragon. Leyóse por último otra carta dirigida á Francisco de Erill, dándole noticia de haber sido nombrado capitan del valle de Aran, en reemplazo de su hermano Arnaldo.

SESION DEL DIA 4.

Leyéronse dos cartas, una del abad de Bañolas y otra de Bernardo de Avellaneda, en las que daban ambos cuenta de los debates que tenian entre sí. Dalmacio Çacirera y otros á él adherentes presentaron una cédula, en la que instaban al parlamento á que procediese adelante en el negocio de la sucesion y de la defensa del pais, dejadas aparte, bajo ciertas salvedades, todas

las cuestiones que pudiesen estorbar el pronto despacho de un asunto tan vital. Conformáronse con el contenido de dicha cédula algunos nobles, y los brazos eclesiástico y real: pero estos últimos protestando contra la denominacion de brazo que en aquel escrito se daba á los caballeros y hombres de paraje. El procurador de la reina Violante presentó despues un nuevo escrito, reiterando la recusacion que ya tenia interpuesta y no habia sido admitida; y por último fueron aprobadas las siguientes contestaciones á las cartas de los embajadores en Aragon y Valencia.

Núm. 75.

Als reverent nobles et honorables los missatgers del principat de Cataluuya trameses en Arago.—Reverent nobles et honorables: vostres letres havem reebudes ab les quals nos havets certificats de la bona concordia pau e tranquillitat seguides per gracia de Deu et migençan vostres treballs et tractes en aqueix regne de les quals coses havem haut gran consolacio et plaer: creem be que vosaltres hi havets molt ve treballat: pregamvos que en conservar la dita pau y tranquillitat et en sedar totes altres divisions et debats que sien o seran en aquest regne vos vullats interposar e fer tot lo be que porets segons confiam et de vosaltres se pertany. En aço que demanats de consell si protestarets en cas que los fets se metessen en dilacio e que en aquell cas vos tramesessem en scrits nostres motius vos responem que si vosaltres veets que los fets daqueix regne se meten en dilacions et conexets que requestes et protestacions hi dejen esser fetes en aquell cas plau a nosaltres Tomo 15, fol. 316.

et volem que façats requestes et protestacions en la pus cortesa bona et savia manera que fer se pusque causantles per los motius qui son a vosaltres axi be com a nosaltres clars et notoris: e en aço no par sia necessari sindich ni sindicat o procuracio mas que vosaltres en nom de tot lo principat ho façats. De correus havem ja ordonat que los deputats del dit principat vos ne trameten tres axi com havets demanat. Mes avant vos certificam que es intencio e sembla expedient a nosaltres que pus lo parlament Darago sia ajustat e assegut feta la proposicio en aquell ab tots los sentiments que haver porets de la intencio dels aragoneses e de la disposicio dels affers hun de vosaltres si a vosaltres sera vist fahedor deja venir açi per fernos clarament e estesa relacio de tot ço que fet sabut e sentit haurets en aqueix regne e per tal que nosaltres plenerament informats puscam millor provehir e fer preparatoris en ço que mester sia. E sia lo sanct Sperit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archebisbe de Tarragona a IV dies de febrer del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Núm. 16.

Tom. 15. fol. 516. Als reverent et honorables los missatgers del principat de Catalunya trameses en Valencia.—Reverend et honorables: vostra letra havem reebuda a la qual vos responem que som molt aconsolats e alegres de la bona concordia que per gracia de nostre senyor Deus et per intercessio e tre-

balls vostres ses seguida en aqueix regne de que sots dignes de premi et laor: pregamvos affectuosament que axi com loablement et be avets prosseguits los affers a vosaltres comanats daçi atras vullats daçi avant continuar la prossecucio daquells ab bones et savies maneres segons de vosaltres se pertany et havets be acostumat. Al fet dels capitols de quens trameses dies ha trellat vos responem que veurem et regonexerem aquells et fort prest vos scriurem clarament nostra intencio sobre aquells. En lendemig vos pregam continuets vostra bona diligencia en los affers dessus dits: e siats avisats que ab correus cuytats vos entenats ab nostres missatgers en Arago tramesos de guisa que en la prossecucio dels affers et tractes de aquells entre vosaltres et ells no haja discrepancia ni desacord. De diners vos es estat ja acorregut. Dada en Barchinona sots lo segell del archebisbe de Tarragona a IV dies de febrer del any MCCCCXI.— Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostre honor.

SESION DEL DIA 5.

Habiendo Bernardo de Gallach instado nuevamente para que saliesen del parlamento los recusados por la reina Violante; se acordó pasar este negocio á una junta de letrados, para que aconsejasen lo que debiese hacerse.

SESION DEL DIA 6.

Leyéronse varias cédulas presentadas por algunos del parlamento, y reducidas todas á instar, que olvidadas todas las de-

más cuestiones, se tratase solamente del negocio para que habian sido convocados, bajo las mismas protestas y salvedades que se hicieron al despachar los embajadores á Aragon y Valencia.

SESION DEL DIA 7.

Despues de haberse leido un memorial al parlamento para que hiciese poner en libertad á Beltran Amargós, preso por Pascual Catalá; y habidos varios altercados sobre las cédulas presentadas en la sesion anterior, fué aprobado unánimemente el siguiente acuerdo:

Núm. 77.

Tom. 15. fol. 525. Com lo parlament ab gran desig cobteig anar avant e provehir en los casos e articles en un memorial laltre jorn en lo dit parlament acordat contenguts ço es en la deffensio de la terra en la justicia e lo be del general e altres coses toquants lo be de la cosa publica del dit principat: e per algun debat e questio per lo nombre de les persones sobre los dits articles deputadores sia differit en los dits actes fins açi provehir pretenents lesio de lurs privilegis e libertats segons par en diverses cedules dessus en lo present proces contengudes: per tant lo dit parlament vistes les cedules novellament donades per los egregi comte de Prades e lo molt noble baro comte de Cardona mossen Galceran de Rosancs e mossen Dalmau Çaçirera e altres en la dita cedula nomenats e per lo vezcomte Dilla per si e

altres barons e nobles en la cedula per ell offerta nomenats e per mossen Berenguer Dolms cavaller per si e per altres cavallers e homens de paratge en la cedula mencionats e per Nazbert Çatrilla donzell per si e per alguns cavallers e homens de paratge de Empurda per ell offerta mencionats: considerant lo dit parlament com tots los dits cedulants desigen esser en avant procehit en los dits articles e cases e que tot cuytar hi es triga no desijan prejudici de alguns de dit parlament en lurs libertats e privilegis preteses: ordona ab comuna concordia per squivar prejudici a tots los dits cedulants e a qualsevol altres del dit parlament la present e tantost subseguent salvetat. Lo present parlament e tots e sengles convocats en aquell protesten salven e volen que per los actes que son fets os fan de present os faran en esdevenidor en aquell no sia fet o engendrat directament o indirecta tacitament o expressa algun prejudici o derogacio a ells o a alguns dels staments o condicio lurs ne adquisit dret a algun o alguns dels convocats en lo dit parlament ne a altres de lur condicio en general o singular: e singularment que per nombre eleccio o nominacio de persones o en altra manera no sia feyt o engendrat prejudici al privilegi del bras que los cavallers e gentils homens haver pretenen ans romanguen quescuns en lur pleo dret us e posessio si e en axi com eren ans del dit parlament axi en proprietat com en us com en possessio com en tot altre dret a ells e quescuns dells en qualsevol manera e forma pertanyent e axi com mils pot esser dit cogitat e expressat. E axi ells tots e sengles dessus dits en lo dit parlament convocats per pacte expres concordablament e voluntaria e de certa sciencia ho prometen

e stipulen los uns als altres ab bona fe e sens enguan e frau en mans del notari davall scrit en nom dels absents e de tots aquells de qui es o sera o pot esser interes: e premesa la present salvetat ordona en los dits actes e altres qualsevol quis hajen es dejen fer en lo present parlament de continent e per avant fins a deguda conclusio esser procehit ço es en la manera seguent: que fetes eleccions e nominacions de persones apart per quescunes condicions del dit parlament e fetes e continuades per los dits notaris lo parlament en general e nomenar las eleccions fetes en nom de tot lo dit parlament e axi se hagen a continuar per los notaris.

A consecuencia de cuyo acuerdo, y hechas las debidas elecciones, pronunció el arzobispo de Tarragona el discurso que sigue:

Núm. 28.

Tom. 15. fol. 526. Molt reverents molt nobles e honorables senyors: Tot lo parlament per gracia del sanct Sperit es concorde e ab unitat e concordia de tots los entrevinents en aquell fa per acte solemne de parlament les coses seguents: Primerament elegeix promovedors dels negocis occorrents e que daci avant occorreran en lo dit parlament ço es los honorables en Berenguer de Montrava vicari del bisbe Durgell Nazbert Çatrilla donzell e en March Turell ciutadan de Barchinona per tractar entendre refferir e promourer tots fets

negocis e actes quels ocorreran fahedors o spatxadors en lo dit parlament e per aquell a honor e reverencia de nostre Senyor Deus servey del rey e senyor esdevenidor profit e benavenir de la cosa publica. Mes encara lo dit parlament en comuna unitat e concordia per acte solempne segons dit es elegeix XII persones seguents los reverent nobles e honorables Nalfonso bisbe de Vich Guillem Ramon abbat del monestir del Stany misser Guillem Carbonell doctor en decrets sacrista e procurador del reverent bisbe de Barchinona Narcis Astruç ardiacha e procurador del capitol de la esgleya de Terragona lo vezcomte Dilla mossen Roger de Moncada mossen Dalmau Çacirera mossen Macia Dezpuig Guillem Oliver ciutada e sindich de Barchinona P. Garard de la vila de Perpenya Anthoni Agramuntell de la vila de Cervera Bernat de Perarnau de la vila de Berga actors sindichs e procuradors per pensar entendre encercar tractar e procurar e promoure les coses totes e sengles pertanyents utils expedients e necessaries a la deffensio tuicio e guarda e conservacio del principat de Cathalunya e de la cosa publica daquell. Axi empero entes que los sobredits o alguns dells no hagen poder de res determinar ordonar e concloure sino de refferir en lo parlament les coses quels sera vijares els occorreran axi que tota vegada la ordinacio e determinacio romangue e sia reservada del tot al dit parlament: entes encara mes avant que si algun dels dessus nomenats sera malalt empaxat o absent aquella condicio de que sera pusque elegir nomenar metre e posar altra persona en loch daquella.

Por último, habiendo el gobernador dado noticia de ciertas disensiones sobrevenidas en Villafranca, se leyeron las cartas que sobre esto dirigia el parlamento á los jurados de aquella villa á Bernardo Çalbá y á Miravalls.

SESION DEL DIA 9.

A propuesta de los promovedores acordóse que el parlamento se reuniese cada dia á las nueve de la mañana: que fuesen revisados los poderes de todos sus individuos, negando la entrada á los que no los tuviesen bastantes: que todos jurasen portarse lealmente en el desempeño de su cargo, y guardar sigilo sobre los negocios de que se tratase; y últimamente que se escribiese á los embajadores en Aragon y Valencia, dándoles noticia de la concordia celebrada. Tomó despues la palabra el arzobispo de Tarragona, y se espresó en estos términos:

Núm. 19.

Tom. 13. fol. 330.

Molt reverents nobles e honorables senyors: segons son informat tot lo parlament ab unitat e concordia volent provehir degudament en lo fet de la justicia e aximateix del general del principat de Catalunya per pacte solemne de parlament elegeix XII persones seguents: los molt reverents pares en Christ larchabisbe de Tarragona lo bisbe de Leyda micer Johan de Prades canonge e procurador del administrador de la esgleya de Tortosa micer Joffre Dortigues canonge de la seu de Leyda doctors en drets los molt nobles barons e honorables comte de Cardona Roger Ber-

nat de Pallars fill del comte de Pallars mossen Berenguer Dolms cavaller en Berenguer de Copons donzell micer Guillem Domenge de Gerona en Matheu Ferrandell de Vilafrancha de Penedes sindichs actors e procuradors per pensar entendre veure encercar tractar procurar e promourer totes e sengles coses pertanyents utils expedients e necessaries a la justicia e al general del principat de Cathalunya com sien dos fets en va molt a la cosa publica daquell. Axi empero entes que los sobredits o alguns dells no hajen poder de res determinar ordonar e concloure sino de refferir en lo parlament les coses quels sera vejares els occorreran axi que tota vegada la ordinacio conclusio e determinacio romangue e sia reservada del tot al dit parlament: e mes encara que si algun dels dessus nomenats sera malalt empaxat o absent aquella condicio de que sera pusque elegir nomenar e posar altra persona en loch daquella.

A las doce personas, de cuya eleccion se hizo mérito en el discurso que antecede, diósełas desde luego el encargo de conocer en el asunto de Magdalena de Anglesola. Instóse despues á los comisionados para redactar la tregua acordada en 29 de diciembre de 1410 á que despachasen luego su encargo. Bonanat Pere, síndico de Barcelona, dió en seguida cuenta de haberse avistado con los embajadores de Francia, para instarles que escribiesen á la reina de Nápoles, que antes de entrar en el principado se dignase escribirlo al parlamento y esperar su respuesta; á lo que habian aquellos contestado, que le escribirian, pero que no podian decirle que aguardase ninguna contestacion, por no ser sus consejeros ni embajadores. Manuel de Rajadell instó para que se proveyese á las necesidades de la reina viuda doña Margarita. Despacháronse cartas al obispo de Gerona y al abad de Banyolas, sobre las disensiones que este último tenia con

Bernardo Avellaneda, y finalmente se escribió tambien á los embajadores en Valencia una carta concebida en los mismos términos que la siguiente dirigida á los enviados á Aragon.

Núm. 80.

Tom. 15. fol. 532.

Als reverend nobles e honorables los missatgers del principat de Cathalunya trameses en Arago.—Reverend nobles e honorables: jatsia que apres vostra partida de aquesta ciutat per raho del braç allegat per los cavallers e lo nombre de persones en los negocis occorrents siam stats axi empatxats que en fort poque utilitat havem procehit ans per la dita occasio som stats sovin en partit de grans divisions e scandols: empero per gracia del Sperit sant a VII del mes present nostre Senyor Deus volent obrar misericordiosament en nosaltres nos ha concordats en tal manera que lexat lo debat del dit braç e tots altres ab certes protestacions e salvetats generals sens discrepancia de algun nosaltres procebirem Deus volent daci avant segons la present disposicio en tots actes que a fer hajam ab unitat e concordia: e de fet es stat ja procehit en alguns. E per tant com aquestes coses son de gran goig e alegria volemvosne fer part per vostra consolacio e plaer e per tal que ho comuniquets als senyors e parlament daqui. E sia lo sanct Sperit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archabisbe de Terragona a VIIII dies de febrer del any mil CCCCXI.—Lo parlamet general del principat de Cathalunya a vostra honor.

SESION DEL DIA 10.

Abrióse con la lectura del escrito que sigue:

Núm. 81.

A noticia del senyor don Jayme Darago es pervengut que per part de la senyora reyna dona Yolant son stades offertes en lo parlament del principat de Cathalunya ajustat en la insigne ciutat de Barchinona algunes cedules continents en acabament que en lo dit parlament entrevenen algunes persones a la senyora reyna sospitoses: de que lo dit senyor don Jayme es e no poc maravellat: car posat e no atorgat lo dit senyor al qual indubitablement per evident e clara justicia la successio universal de la reyal corona Darago se pertany davant totes altres persones donas sa quitacio acostumada a alguns de sos servidors qui en lo dit parlament entrevenen per aço no seria vedat ne prohibit a aquells de entrevenirhi majorment com açi nos tracte principalment del fet de la dita successio e on se tractas tal es la gran leyaltat en la nascio cathalana e en los altres subjectes a la corona Darago que no serien hauds per sospitoses ans sens dubte tot poden e deuen en lo dit parlament entrevenir com si tracten tals actes los quals generalment toquen a tuyt axi al gran com al poch e encara al pare com al fill e frare e a tots altres: e no placia a Deu Tom. 15. fol. 534.

quel dit senyor tingue ni faça entrevenir en lo dit parlament assoldadats ni stipendiats seus. Be a la veritat si era ben vist se trobaria que alguns entrevenen en lo dit parlament que son ben pagats e mes de assoldadats. E per cortesia lo dit senyor al present no diu pus per ço com no volria ne es necessari per lo benavenir seu e de la cosa publica que a ma de aquestes primors se defferis aquest loabla parlament. Perque lo dit senyor prega molt affectuosament los qui entrevenen en lo dit plament que a tals coses no donen orella mas que proceesquen en los affers breument e segons es molt necessari a la cosa publica com si be es considerat per les reverencies nobleses e savieses dels entrevinents en lo present parlament les dites cedules son mes fundades a nodrir tarda e divisio que no expedicio dels affers.

Y luego uno de los promovedores, Berenguer de Monravá, tomó la palabra y propuso las tres siguientes cuestiones:

Núm. 82.

Tomo 15, fol. 534.

Primum quod cum aliqui hesitent an promotores electi per dictum parlamentum debeant intervenire in consiliis et negociis pertractandis per personas deputatas seu deputandas per dictum parlamentum fiat clarificatio hujus hesitationis seu dubii per parlamentum jamdictum.—*Secundum* quod cum propter discordiam parlamenti nunc felici ominio con–

cordatam fuerint electi sex ambassiatores ad regnum Sicilie et videatur aliquibus quod tres ambassiatores sufficerent pro tractandis et faciendis negotiis ambassiate quod parlamentum pro exoneratione expensarum generalis Cathalonie eligeret viam minus dispendiosam.—*Tertium* quod provideatur super modo scribendi ad illustrissimam reginam de Napols que ut asseritur se disponit pro intrando patriam istam.

A la primera se acordó, que, prestado por los promovedores el debido juramento, pudiesen intervenir. A la segunda, los estamentos eclesiástico y real opinaron por que fuesen tres los embajadores; pero el brazo militar se reservó mas amplia deliberacion. Finalmente á la tercera, se resolvió escribir en los mismos términos manifestados á los embajadores de Francia.

SESION DEL DIA 13.

Fué leida ante todo la siguiente carta, espedida con arreglo á lo acordado en la sesion anterior.

Núm. 82.

A la molt alta e molt excellent senyora la reyna de Napols.—Molt alta e molt excellent senyora: Pochs dias ha que en lo present general parlament del principat de Cathalunya fou per los ambaxadors del molt alt e molt poderos princep e rey e altres senyors de França entre les Tom. 15. fol. 536.

altres coses incidentment proposat que per ventura vostra senyoria acordaria de venir en aquesta ciutat o terra: e per tant senyora car segons vostra excellencia no ignore los grans senyors e senyores qui acorden de intrar en aquest regne ans de lur entrada consulten lo rey o princep nostre o aquell mort o absent la terra e speren daquells resposta nosaltres creents fermament que axi mateix ho faria en lo dit cas vostra senyoria supplicam humilment a aquella que si acordave en aquesta ciutat o terra entrar servant la dita loabla e honorabla costuma nos en vulla abans consultar e sperar nostra resposta e rescriurens per lo portador de les presents sobre les dites coses la intencio de aquella: la qual vulle nostre Senyor Deus conservar e prosperar benaventuradament per molts anys. Scrita en Barchinona a XIII dies de febrer del any MCCCCXI. — Lo parlament general del principat de Cathalunya quis comane en gracia de vostra alta senyoria.

Leida la carta que antecede, fueron adoptados los siguientes acuerdos: 1.º escribir á los mallorquines, comunicándoles la concordia del parlamento y las noticias que se tenian de Aragon y Valencia. 2.º enviar embajadores á la reina de Nápoles y al conde de Urgel, para rogarles que tuviesen á bien residir á una jornada almenos de distancia de la ciudad de Barcelona. Por último se publicó la siguiente carta de Francisco de Erill.

Núm. 84.

Als molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament general del principat de Cathalunya en Barchinona.—Molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors: Una letra vostra he reabuda a la qual vos respon que jatsia a mi sia gran carrech pendre la capitania de la vall Daran de qui vosaltres senyors me pregavets yo aecepte com lo offici sia tal e de tan poque valor que quis quel hage hi ha a fer grans tornes de ço del seu e perço muden los de la dita vall sovin de capita o de castella e volenters tot hom ho lexa. E yo en vida del senyor rey en Marti de alta recordacio james nou volgui acceptar jatsia diverses vegades ne fos stat pregat: mas per ferne servey al senyor rey esdevenidor e per contemplacio e disposicio de la terra a mi plau pendre la dita capitania fins rey hic hage: empero ab aytal condicio que si guerra haura en la dita vall per la comtessa de Comenge o per altri que yo sia per vosaltres socorregut de gent o de diners perço ques puixe resistir als anemichs e si mester sera aquells dampnificar car yo no volria que la dita vall prengues dan en mon poder ne yo ne hagues minue e represensio de vosaltres senyors. E encara senyors vos placia que si yo per affers de la dita vall havia a treballar ni supportar messions quey vullats haver sguard car mils ho sopportara lo principat de Cathalunya que no yo acabal. E tant com mon poder bastara yo me offir fer per vosaltres senyors e per utilitat de la cosa publica ço que Tom. 15. fol. 537.

pugue molt milo que si rey hic havia. Sobre aquests fets senyors yo he parlat largament al portola Barra portador de la present: placieus donets fe a tot ço que ell vos dira de part mia. E si a vosaltres senyors seran altres coses plasents que yo faça manatsme. Scrita de la mia ma en la ciutat de Tortosa a VIII de febrer.—Prest a vostres manaments.—Francesch de Eryll.

SESION DEL DIA 14.

Publicóse la fórmula del juramento, concebida en estos términos:

Núm. 85.

Tom. 15. fol. 540. *Primerament* que tots e sengles del dit parlament de qualsevol preeminencia o condicio sien qui per si o per altri sia en lo dit parlament juren en lurs propries animes als sancts quatre Evangelis de Deu sobre lo missal e la creu de Jhesucrist donar e prestar bo ver e leyal consell segons lur bona consciencia ver e sa enteniment de quescun a servey de Deu e honor de la corona reyal e a ben comu e profit de la cosa publica tota amor oy temor consanguinitat affinitat affeccio promissio amicicia do servey e qualsevol altres coses postposades e repulses.—*Item* juraran que algun no revelara o manifestara a alguna persona qui

no sia del parlament alguna cosa dita feta o tractada en lo parlament directament o indirecta per alguna raho machinacio o ficcio de paraules o de fets la qual per lo dit parlament o la major part daquell sera expressament sots secret manada ne a altra qualsevol persona qui sia del parlament fins hajen fet semblant sagrament si donchs non manifestaven a lurs principals haud de ells primerament semblant sagrament ço es de tenir secret e de be consellar. — *Item* faran sagrament que algun no revelara dira o manifestara james per null temps encara lo dit parlament finit o quantquequant dit oppinio dalgun singularment o particular ço es aytal dix aço o aytal fou daytal oppinio etc. si per aytal revelacio sia presumit o sospitat poder esser nada rancor oy inimicicia o qualque mal contra singular del dit parlament.—*Item* faran sagrament que no tractaran faran o diran de paraula o de fet o en altra scientment alguna cosa la qual sia en dampnatge derogacio o empatxament o turbacio del parlament o dels negocis comuns o daltres aqui spatxadors. — *Item* que totes aquelles persones del parlament qui no volran prestar les dites seguretats no sien admeses en los dits actes del parlament axi com aquells quis daran per sospitosos de entrevenir e haverse be en los dits actes del parlament e de no prestar lo vertader e just consell segons justicia e veritat en los fets e actes dessus dits.

Segun esta fórmula, y despues de un breve discurso del arzobispo de Tarragona sobre la importancia del juramento, prestáronlo todos los asistentes, incluso el gobernador, que se ha-

llaba presente para notificar al parlamento la muerte de Pedro de Torrelles, capitan general del reino de Cerdeña.

SESION DEL DIA 16.

Despues de haber prestado juramento algunos individuos que no habian asistido en la sesion anterior, comparecieron dos enviados del conde de Urgel para manifestar al parlamento que dicho conde se habia trasladado á Valldonsella, y pedir que fuesen á verle, porque queria hablarles de los negocios de Cerdeña. Acordóse, pues, que el arzobispo de Tarragona acompañado de los veinticuatro comisionados que entendian en la defensa del pais y reforma de la justicia y del general de Cataluña, y de los demás individuos que voluntariamente quisiesen asistir, pasase á visitar al conde. Continúa despues el acta de la sesion en estos términos:

Núm. 86.

Tom. 15. fol. 544. Ad idem ilico honorabilis Johannes Servent decretorum doctor predicto supplicavit parlamento quod cum substracto ab hujus mundi vita jamdicto illustrissimo rege Martino illustrissime domine regine Margarite ejus consorti fuerint nonnulle notabiles domine per dictum consilium deputate pro custodiendo eandem ex eo quia hesitabatur de pregnatu nullaque fuerit dictis dominabus facta satisfactio quamquam dispendia et tedia varia sustinuerint dignaretur parlamentum habita super his informatione veridica facere esmendam condecentem.

Cuya demanda de Juan Sirvent, se acordó que pasase á la comision respectiva, para que, examinado el asunto, presentase su dictámen.

SESION DEL DIA 17.

Presentáronse á jurar algunos individuos, y luego se dió cuenta del siguiente escrito de Marcos Jover, síndico de Caller.

Núm. 87.

Molt reverends molt egregis molt nobles e molt honorables senyors. Lonch temps ha que en March Joher sindich e habitador de castell de Caller signifique a vostres molt grans reverencias e querelosament expose la gran e extrema necessitat e specialment e principal per ço com ne havia pus singular e stretament carrech del dit castell e generalment de tot lo regne de Sardenya: signifique encara la final desolacio e ruina a que lo dit regne sens tarda vendria si noy era iversosament e prestament provehit les dites necessitats e perills nomenadament sens alguna tergiversacio designan e requerin lin esser feta carta publica a major escusacio sua e de sos principals e encara de tots aquells qui per lur princep e senyor e per satisfer al deute de lur inada fe e naturalesa e per servir de la cosa publica pugnen en aquell e singularment en aquest cas fins a total effusio de lur sanch. Pero no si ha fins al Tom. 15. fol. 546.

present provehit m si disposa huy segons veu lo dit March en res subvenir jatsia vostres molt grans reverencias sien stades ara de nou clarament avisades de la mort de mossen P. Torrelles qui com a capita general en lo dit regne sostenia aquell e axi per terra com per mar virtuosament deffensa no lexant recalcitrar la malicia e pravitat dels rebelles. Siats encara stats certificats de la desestrada mort del governador del cap de Caller e de la perdua feta de molta gent de cavall en la mort del governador dessus dit los quals eren segur e animos presidi e salvacio eren encara dura e temerosa incussio als enemichs en lo dit cap qui ara seus dubte eregiran cuytosament lagullo de lur fatua e dura rebellio combatents e occupantse diverses e grans e las tan costoses fortalesas com a destituides de necessaria subvencio e soccors. Per ço lo dit March Joher en lo nom dessus dit com en altra manera com havent per sa fe e naturalesa gran e singular devocio e affeccio a la conservacio e benavenir del dit regne per lo qual ha tant longament sabho Deu e vostres grans reverencias nou ignoren cordialment treballat: reduintvos a memoria les dites extremas necessitats e perills la gran effusio de sanch de grans e notables persones les innumerables e excessives despeses qui no curan de moltes altres particulars per la conquesta o adquisicio del dit regne son stades fetes per lo senyor rey Namfos e per lo senyor rey en Pere de clara memoria qui hi passaren ab grans e poderoses estols e ara darrerament per lo senyor rey de Sicilia qui en aquell ha finats com a magnifich rey e senyor per sa magnifica strenuitat e per servir de la cosa publica sos dies la mort del qual perillosa e dolorosament no sens gran torb sus–

piram: vos supplique ab aquella major affeccio e humilitat que pot requer axi per son descarrech com de sos principals e altres dessus dits e per donar carrech a aquells qui en tant e tan perillos article en defalca de nostre rey e senyor lon volran perillosament ço que no creu pendre que recordan de vostres antichs pares qui per adquisicio del dit regne no han duptat de metre lurs bens e persones a perills e dans infinits segons que les istories dels majors a memoria e verificacio de lur perpetual fama e renom gloriosament ho recompten vos placia excitar virtuosament vostra gran naturalesa vostra gran magnanimitat e prudencia en altres arduus e grans affers approvada e esser en aquest tant e tan perillos article en absencia de nostre esdevenidor princep rey e senyor ho e segur supplicament: e en altra manera provehir prestament sens metreho en alguna dilacio o oblit axi de bo e segur governador en lo dit cap de Caller com de alguna gent de cavall e de peu e altres coses expedients e utils a fi que sen puxen exterminar e delir aquelles poques reliquies de la fatua e dampnada rebellio sardesque qui no sens ignominia de tota nostra gran nacio resta huy en lo dit regne ans que revenguen en major amaç e esforç en final e perpetual desolacio e perdicio del dit regne e incomprensibles strenyiments e dans de tantes e tan insignes ciutats de tan poderosas viles e altres famoses lochs qui son per les maritimes daquest principat situats la felicitat dels quals proceeix e es tota en actes mercantivols e de mar don provenen es segueixen grans emoluments e drets al general del dit principat per benavenir e deffensio daquell e de la sua cosa publica ab gran e solempne acord impo-

sat. E de aço supplique e requer lo dit March Jover esserlin fetes tantes cartes publiques com ne volra en demanara per vos notari etc.

Leyóse despues una carta de los enviados á Aragon, concebida en estos términos:

Núm. 88.

Tom. 15. fol. 548. Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya resident en Barchinona.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: Pacificats primerament molts e diverses debats que eren entre moltes grans e notables persones daquest regne Darago en los cuals a pacificar com aquells fossen molt turbatius la prosequcio de nostra embaxada nosaltres havem treballat en totes les vies e maneres quens son stades possibles: partim de Çaragoça dissapte a XXX de giner e lo digmenge seguent que fon primer dia de febrer entram en aquesta ciutat de Calatiu anticipans la jornada assignada al parlament que deu celebrar aquest regne per mostrar nostra diligencia e por donar eximpli als qui deuen venir al dit parlament que cuytassen lur venguda. E hir arriba aci lo governador Darago e mossen Ramon de Palafolls e frare Enyego del Faro adjuncts al dit governador e al justicia Darago: lo qual justicia e ab ell ensemps lo batle general Darago huy dada de la present que es la jornada de la convocacio del dit parlament son aci stats

depres dinar: e attes que noych eren tots los convocats al dit parlament be quen hic hage hauts alguns axi principals com procuradors e sindichs los dit governador e justicia han prorrogat en aquest loch mateix lo dit parlament a dijous propvinent. E nosaltres dientlus que la prossecucio de explicar nostra embaxada si aquella los qui presents hi eren volien hoyr pregam los dits governador e justicia molt affectuosament que considerades les dites rahons e les grans dilacions queych havem trobades volguessen abreviar e cuytar los affers que. . . . . . . E ells dients que necessaria cosa era per beavenir dels dits affers donar alguna dilacio als qui no eren venguts al dit parlament faherennos bona e graciosa resposta pregantnos que pacientment volguessem comportar la prorrogacio dessus dita affermants que per avant ells serien en la prossequcio dels dits affers fort curts e prests. E per tal que vostres reverencies nobleses e grans savieses no ignoren los termens en los quals es nostra embaxada havem aquelles volgut certifficar ab la present letra e avisarvos que en lo cas que hajam a consultar queus placia de trametrens prestament vostres respostes segons quens havets fet assaber que farets per una letra vostra scrita en Barchinona a XXI de janer prop passat e la qual reebem açi huy a tres dies: e som stats maravellats que de moltes coses de queus havem scrit no havem recobrada resposta. E sapien vostres reverencias nobleses e grans saviesas que si sobre les consultacions que haurem affer no havem prestes les respostes pora esser gran destrich e turbacio dels dits affers atessa la condicio dels aragoneses e considerades les dissensions queych son e sich susciten massa sovin entre diverses persones. E

com molt reverents nobles e honorables senyors ja se acost lo terme per lo qual darrerament es stat accorregut a nostre salari placieus de ferhi provehir quens sia aci accorregut car be vehem quo dins lo dit terme no porem esser spatxats. Lo sanct Sperit sia guarda e proteccio de tots vosaltres. Scrita en Calatiu a VIII de febrer. — Apparellats a vostra honor e servey vostres missatgers en Arago trameses.

Mandóse tambien pasar á las comisiones una instancia de los conselleres de Barcelona sobre la defensa marítima del principado: tratóse del hecho de Magdalena de Anglesola; y luego continúa el acta como sigue:

Núm. 89.

Tom. 15. fol. 551. Providit nichilominus dictum parlamentum quod superius nominati (*Bonanato Pere, Guillermo Carbonell y Guillermo Domenge*) demptis honorabiles Aymono Dalmacii et Bernardo de Vilagaya accedant ad egregium virum dominum comitem Urgelli cui ex parte totius parlamenti dicant hec vel similia in effectu: quod dictum parlamentum regratiabatur ei offertam et oblationem factas et dictas per ipsum dominum comitem illis de parlamento qui die hesterna ad monasterium Vallis Domicellarum Barchinone ad ejus presentiam iverant: et tandem quod dictum parlamentum super dictis offerta et oblatione tangentibus facta et negotia regni Sardinie delliberaret et utique provideret uti valeret et deberet.

Por último, se despacharon cartas á Bernardo de Cruilles y á Francisco de Vallgornera, encaminadas á apaciguar las discordias que habia entre este último y Manuel de Rajadell.

SESION DE DIA 19.

Mandóse pasar á la comision respectiva un memorial de Juan Ribas, en el que pedia se le despachasen letras para la recepcion de pruebas en cierto proceso que tenia con el General de Cataluña. Prestaron luego juramento algunos nuevamente presentados. Leyóse una carta de los jurados de Gerona, con la que, para no ser tachados de alborotadores, avisaban al parlamento, que debian levantar el somaten por órden del subveguer, para ir á castigar á Geraldo de Rocabertí que babia cometido cierto desafuero. El arzobispo de Tarragona manifestó tambien que habia recibido ciertas cartas y capítulos de los embajadores en Valencia; pero que la comision habia creido que no debian publicarse. Acordóse, sin embargo, escribir á dichos embajadores la carta que sigue.

Núm. 90.

Als reverend e honorables los missatgers del principat de Cathalunya trameses en regne de Valencia.—Reverend e honorables: Vostres letres havem reebudes ensemps ab alguns memorials e capitols a les quals vos responem que havem plaer de la bona diligencia que mostrats en los affers per que sots aqui. E per tant com les coses de que havets scrit son grans e ardues axi per la ponderositat de si mateixes com encara per la gran seria e tenor dels dits Tom. 15. fol. 556.

memorials e capitols sobre aquells no havem pogut promtuosament respondre: mas havem comanat a certes persones la regonagenza e discussio daquells en la qual fem continuament entendre: e dins pochs dies si plaura a nostre Senyor apunctadament clara e distincta vos sera respost a totes les coses de que havets scrit. En lendemig vos pregam que façats tot lo be que porets axi en concordar totes divisions que aqui sien com en altra manera. Gran placr havem com los fets de Morella son stats portats a bona fi e avinença: creem be que vosaltres hi havets be treballat e retud vostre dever. De diners abans que reebessem vostra letra vos haviem ja fet occorrer per altre mes creents que no seriets en spatxada e presta conclusio. Apres havem entes que lo governador daqueix regne hauria revocat lo guiatge als nobles cavallers e gentils homens qui son defora aqueixa ciutat de quens semble se porien seguir divisions sinistres inconvenients e scandels molt dampnoses als presents negocis: per ço volem eus pregam que parlets ab lo dit governador e servets totes bones maneres ab ell que vulle lo dit guiatge tenir e servar o de nou atorgar de guisa que per revocacio del dit guiatge occasio de destorb e desviament de tant grans negocis seguir nos pusque: e sobre aço nosaltres scrivim al dit governador. Si conexerets que mester sia donatsli la letra: sino retenitsla vers vosaltres. Ab altra letra li regraciam ço que ha fet per amor de nosaltres en lo fet de Morella segons nos ha scrit: la qual sens dupte algun li podets donar e es signada de senyal de creu sobre lo segell. Altres coses nous scrivim a present mas que sia lo sanct Spirit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archebisbe de Terragona a

XIX dies de febrer del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

En cuya carta fueron incluidas las dos siguientes para el gobernador de Valencia.

Núm. 91.

Al noble mossen lo governador de regne de Valencia. Tom. 15. fol. 556.
—Mossen lo governador: Vostra letra havem rebuda a la qual vos responem que havem gran plaer com los affers que començats haviets en la vila de Morella son stats placablament e benigne finats e conclosos: regraciamvos molt ço que per contemplacio de nosaltres hi havets fet. Si per vostra honor podem res fer fiablement nos ne escriviu. E sia lo sanct Sperit vostra guarda. Scrita en Barchinona sots lo segell del archabisbe de Terragona a XIX dies de febrer del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Núm. 92.

Al molt noble mossen lo governador de regne de Va- Tom. 15. fol. 556.
lencia.—Mossen lo governador: Entes havem que hauriets revocat lo guiatge per vos dies ha atorgat als barons nobles cavallers e gentils homens qui son fora la ciutat de

Valencia: la qual cosa semble a nosaltres molt nociva e contraria a la concordia de nostres missatgers ab lo parlament daqueix regne e als affers de que tracten. Pregamvos axi affectuosament com podem que per benavenir dels dits affers qui son molt grans e de gran ponderositat vullats lo dit guiatge als dits barons nobles e altres dessus dits tenir e servar o si mester sera de nou atorgar de guisa que occasio de divisio o ruptura o de dilacio o destorb per la dita raho seguir nos pusque car la disposicio del present temps no ho requer. E sia lo sanct Sperit vostra guarda. Scrita en Barchinona a XIX dies de febrer del any mil CCCCXI.— Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Finalmente se despacharon en esta sesion las tres cartas que siguen:

Núm. 93.

Tom. 15. fol. 556.

Als reverend nobles e honorables los missatgers del principat de Cathalunya trameses en Arago.—Reverend e honorables: Segons vostra letra que havem reebuda a XVI dies del present mes presumim que no era a vosaltres arribat encara lo correu quius porta la letra nostra responsiva particularment a tots los caps de quens haviets scrit: pensam fermament que lo dit correu vos haura dada la dita letra car solament hi anava per aqueixa rahon e que aturas ab vosaltres. E per ço com tota dilacio o triga en los fets per

que sots tramesos importe massa gran carrech e perill jatsia creegam be siats en la prosequcio daquells diligents encareus pregam e encarragam que ab gran sollicitud instets procurets e continuets los fets ab aqueixs senyors daragoneses exortant e amonestantlos que en aquest temps desolat per incertitud de nostre rey e senyor vullen ab unitat amor e concordia treballar e entendre a consolacio de tota la corona reyal Darago. Mes avant havem entes per alguns creedors qui reeben censals en lo comtat de Luna quels son recusades pagar les pagues e pensions daquells en gran dan e prejudici lur e contra raho e justicia: perque instants a nosaltres los dits creedors vos pregam que ab aquells officials e altres persones del dit regne que conexerets en aço aprofitar treballets que los dits creedors en lur possessio e justicia dels dits censals no sien molestats ni torbats. No volem empero que per aço ni per altres fets particulars se perda una hora en prosseguir los fets per que sots aqui trameses. De diners vos havem ja provehit: e ab tant sia nostre Senyor vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archabisbe de Terragona a XIX dies de febrer del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Núm. 94.

Als molt honrats los governador e jurats de la illa de Eviça.—Molt honrats: Entes havem que en la ribera de Jenova se ha armades sis naus e algunes galeas e diuse que Tom. 15. fol. 557

tres de les dites naus deuen anar carregar de sal en aqueixa illa: e com rahonablament se dege sospitar que sots color de carregar la dita sal no vagen aqui per fer algun dan segons lur dolosa pratica axi com han fet en lo castell de Longosardo: vos pregam eus encarregam queus avisets tenint aprop les forçes daqueixa illa fornint aquelles axi darmes offensibles com deffensibles e de vituallcs necessaries a les dites forçes fahents bones e savies guaytes de guisa que sinistre algun en vosaltres nos puixe seguir volents considerar lo temps present en que som sens rey e senyor indubitat on quescun se deu esforçar de star en tal guisa apersebut que de ço qui li es comanat puxe retre bon compte a aquell a qui deu e es tengut per sa fe e naturalesa. E sia lo sanct Spirit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archabisbe de Terragona a XIX de febrer del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Núm. 95.

Tom. 15. fol. 558. Als molt honorables los jurats e consell de la ciutat e regne de Mallorques. — Mol honorables: Vostres saviesas ab la present certifficam com per gracia de nostre Senyor Deus tots nosaltres aci congregats lo parlament del principat de Cathalunya fahents e representants som en concordia que mijançan aquella speram en breu esser disposts de anar en lo parlament de tots los regnes e terres de la corona reyal Darago. E siam certs que los parlaments dels

regnes Darago e de Valencia sien ja en tal disposicio que en breu esperam la concordia del dit parlament general del qual ans de nostra anada serets certificats de aquella e de la conclusio dels fets. Perqueus pregam affectuosament queus placia disposarvos que ab tota unitat amor e concordia en lo dit parlament puxats esser ab nosaltres o ab aquells quiy seran diputats axi com de vosaltres confiam. E hajam entes que en la ribera de Jenova se ha armades VI naus e algunes galees e diuse que tres de les dites naus deuen anar carregar de sal en Eviça: e com rahonablament se dege sospitar que sots color de carregar la dita sal no vagen en aqueixa illa de Mallorques per pendre e dampnificar o furtar algun dels lochs daquella segons lur dolosa pratica axi com han fet de Longosardo perçous pregam eus encarregam queus avisets e façats avisar totes les forçes maritimes daqueixa illa e regne fornintse axi darmes offensibles com deffensibles e de vitualles necessaries a les dites forces fahents bones e savies guaytes de guisa que sinistre algun en tota aqueixa illa nos puxe seguir considerant lo temps present en que som sens rey e senyor indubitat on quescun se deu esforçar de estar en tal guisa apersebut que dallo que li es comanat puxe retre bon compte a aquell a qui deu e es tengut per sa fe e naturalesa. E sia lo sanct Spirit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archabisbe de Terragona a XIX de febrer del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 21.

Intimóse á todos los síndicos y procuradores que asistian al parlamento, que dentro cierto plazo presentasen sus poderes para ser reconocidos. Tratóse despues de los bandos de Juan Eymerich con Geraldo de Palou, y de la rendicion de cuentas de algunos administradores de fondos del General.

SESION DEL DIA 23.

Leyóse una carta dirigida al conde de Cardona sobre los bandos de Juan Eymerich, y se presentaron algunos arrendadores de tributos de Cervera confiando á la decision del parlamento algunas cuestiones que tenian con los paheres de aquella ciudad.

SESION DEL DIA 25.

Despues de haber jurado algunos individuos recien presentados, leyóse la carta que sigue:

Núm. 96.

Tom. 13. fol. 367. Als molt reverends nobles e honorables senyors lo parlament general de Cathalunya ajustat en Barchinona. —

Molt reverends nobles honorables e savis senyors: Ja per altra letra vos he escrit de les coses dejus insertes ço es com mossen P. Torrelles stant en la vila del Alguer en la qual era anat ab tres galeres sobre lo contracte ques menave entre ell e lo vezcomte de Narbona sobrevenint a ell accident de febre pestilencial se feu venir a mi pregantme ab gran instancia e donantme gran carrech presents los nobles cavallers e gentils homens de sa companyia que yo fos son lochtinent e prengues carrech dels dits affers e altres daquesta illa: e daço aximateix me pregaren los dessus dits de sa companybia. Yo senyors veent sos prechs e nstancia e lo cas qui ho requeria attenent que era servir e honor de la corona Darago e de tota la nascio atorgue a ell de pendre lo dit carrech jatsia massa gran pera mi.e entre les altres coses me encarrega que fermas treua ab lo vezcomte de Narbona e concordas ab ell de certs capitols dels quals ya lo dit mossen Pere bavia en gran part praticat e concordat ab los missatgers del dit vezcomte: e de fet encontinent apres quel dit mossen Pere hague finats sos dies yo ferme la dita treua ab lo dit vezcomte concordant ab ell los dits capitols los quals en acabament contenen com ell met soltament per sa part tot son fet en mans e poder del vezcomte Dilla e de dues altres persones per ell elegidores e yo he hi mes per part del senyor rey lo senyor comte Durgell e dos consellers de la ciutat de Barchinona: e tot ço que per los dessus dits com a arbitres sera declarat se hage observar e tenir per una part e per altra. E de tot aço molt reverends e savis senyors serets pus largament informats per los missatgers qui deuen partir daçi ensemps ab aquells del dit vezcomte per tot lo mes de febrer. Axi-

mateix vos certiffich com stant yo en la dita vila del Alguer he contractat ab lo dit vezcomte e encara ab misser Nicholoso: e treballant per los fets de la illa ses seguit que los consellers de Caller sabents la mort del dit mossen Pere e aximateix de mossen Johan de Montanyans qui ab altres ses perdut al retorn de la cavalcada que havia feta no sabent quel dit mossen Pere me hagues lexat son lochtinent ni crehent que yo tornas axi prestament com son en Caller ab les tres galeres vehentse menys de algun capita o regidor elegiren per capita de guerra e rector lur lo comte de Quirra lo qual ha trames aqui en Miquel de Poses per obtenir confirmacio de son offici: e yo sabent que ells axi cuitosament e voluntaria havien axi procehit en prejudici de ma lochtinencia e regiment sens que ells daço no han poder ni auctoritat havia de consell de molts cavallers e gentils homens que continuant la possessio del dit poder procehis esforçadament en lo exercici daquell segons se pertanyia. E yo senyors veent los grans perills e scandels que sen porien seguir attenent lo cas e disposicio en que la illa es uy e per confiança de vosaltres qui sots aqui ajustats e representats tot lo principat de Cathalunya al qual en moltes maneras va molt en veura la fi daquesta conquesta: he volgut cessar e sobreseure del tot en los dits sobresehiments ab grans comports a mi carregoses creent e sperant fermament que per vosaltres senyors hi sera provehit sens dilacio alguna en la forma ques pertany e la necessitat requer. Per ço molt reverends e savis senyors yo axi com aquell qui entre los altres he continuament treballat e servit en la dita conquesta la qual me costa assats en persona e bens: recorrent a vostres reverencies e saviesas vos

placia haverme per recomanat ab voler de tota la companyhia segons es dit ni los actes per mi fets axi ab lo dit vezcomte com ab daltres no sen puxen torbar com hi vage la total conclusio daquesta illa e que cessen los perills e scandels quis porien seguir açi entre nosaltres per la dita raho. Aximateix vos placia senyors ferhi trametre soccors dalguna gent de cavall ab fornimemt de caxes e de viratons sens triga alguna si volets veure la fi e conclusio desijada de la dita conquesta la qual sta en fort poch de esser subjecta a la casa reyal Darago per tal que los sards vegen e coneguen que ara en aquest cas no sien desemparats: los quals sards se tenen per dit que james hic vengue soccors. E si altres coses plaen a vostres reverencies e saviesas que yo faça manats que per mon poder sera cumplit. Scrita en castell de Caller a II dies de febrer lany mil CCCCXI. —A vostre manament e servir Johan de Corbera.

Despues de esto dióse cuenta de otras varias cartas, á saber: una del obispo de Gerona, otra del sub-baile de aquella ciudad, otra del abad de Bañolas y otra de Bernardo de Avellaneda, relativas todas ellas á las disensiones que habia entre estos últimos. Antonio de Agramuntell presentó su credencial de los paheres de Cervera; y por último se despacharon cartas á dichos paheres, suplicándoles que sometiesen á la decision del arlamento sus debates con los arrendadores de los impuestos, y se leyó una de los cónsules de Perpiñan, que era credencial á favor de Pedro Grimau.

SESION DEL DIA 27.

Juraron tambien en este dia algunos nuevamente presentados. Acordóse despues prestar al sumo pontífice la galera que habia sido ya prestada á Pedro de Torrelles, y que los albaceas de este habian conducido al puerto de Barcelona para restituirla al General; leyéronse además las cartas credenciales de Guillermo Carbonell y Guillermo Domenge, que iban de embajadores al conde de Urgel y á la reina de Nápoles, y otra dirigida á los de Iviza, concebida en los mismos términos que la que se leyó en la sesion del 19.

SESION DEL DIA 2 DE MARZO.

Juraron algunos individuos, y se levantó la sesion sin tratar de ningun asunto.

SESION DEL DIA 4.

El arzobispo de Tarragona manifestó que la comision habia ya examinado y dado respuesta á los capítulos enviados por los embajadores en Valencia; pero que no podian publicarse en el parlamento, por no divulgar el secreto.

SESION DEL DIA 7.

Dióse lectura de la siguiente carta:

Núm. 97.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya resident en Barchinona.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: Per algunes letres havem certificades vostres reverencias nobleses e grans saviesas lo parlament ques deu celebrar en aquest regne fon convocat en aquesta ciutat de Calatayud al VIII dia del present mes de febrer lo qual terme vench en digmenge. E com la dita jornada noych fossen tots los convocats en especial los principals e majors sens los quals en lo dit parlament nos pot en res procehir bonament fon continuat lo dit parlament a dijous prop seguent: e lo dit dijous vinent fon continnat al dilluns seguent: e aquel dilluns al dijous prop vinent: e aquell dijous a huy que es dilluns: e huy es stat continuat a dijous qui ven: e nosaltres qui sen som aci ans de la dita jornada premerament assignada per VIII dies per ço que fahessem cuytar los qni esser deuen en lo dit parlament veents tantes dilacions havem scrit continuadament al archabisbe e jurats de Çaragoça e a alguns de lur part e per semblant al castella Damposta e a don Anthon de Luna e a altres de lur part que volguessen cuytar lur venguda per los tres correus queus havets tramesos qui son venguts en lo bon cas e havem haud gran plaer de lur vengnda: los quals castella Damposta e don Anth on de Luna qni a totes nostres letres han fetes bones e gracioses respostes se son açi acostats a tres legues

Tom. 16. fol. 584.

dients esser prests de entrar en aquesta ciutat tantost com los sia atorgada lur entrada: e los dits archabisbe e jurats de Çaragoça nos han rescrit que prestament hic seran e aço mateix nos han scrit mossen Francesch Daranda lo qual havem pregat de part vostra per nostres letres que volgues instar e sollicitar la venguda dels dits archabisbe e jurats axi com los ha de fet instats e sollicitats: los quals archabisbe e jurats nos han fet assaber que temps ha foren aci mas que per alguns empatxaments toquants la cosa publica de la dita ciutat de Çaragoça han haut laguiar llur venguda: e sabem que entre les altres coses ne es estada occasio la mort de Gasto de Roda que ses seguida dins Çaragoça e una peyta quel dit archabisbe axi com a capita de la dita ciutat de Çaragoça ha novellament en la dita ciutat imposada per haver daquella certa quantitat de moneda per raho de la qual se ha seguida gran commocio de poble e altres sentiments que havem nos pensavem quel dit parlament se desvias attes quel dit Gasto de Roda era escuder honorable daquest regne lo qual era en la dita ciutat de Çaragoça en companyhia del noble en Joan Dixar: empero tant com a nosaltres es stat possible havem treballat e guinyat quel dit parlament no prengues desviament mas ques cuytas tant com ferse posques scrivint sobre aço al Sanct Pare e al dit mossen Francesch Daranda e a las personas principals que en lo dit parlament deuen entrevenir: hoc encara per la dita raho trametem al dit Sanct Pare en P. Dezpont e en altra manera hi havem treballat segons nostre poder en tant que nos pensam que Deus volent per tota la sepmana prop seguent porem fer nostra proposicio e aquella feta

seguints la forma de la letra que darrerament nos havets tramesa ira aqui un de nosaltres per fervos plenera relacio dels dits affers. Huy dada de la present los governador e justicia Darago qui son presidents en aquest parlament present mossen Ramon de Palafolls e frare Enyego del Faro comenador de Ricle adjuncts als dits presidents e present lo batle general Darago nos han pregats que volguessem scriure als dits castella e a don Anthon de Luna que havien deliberat de entrar en aquesta ciutat dema que sera dimarts que com les cautelles seguretats e altres provisions quis han açi a fer per raho de lur entrada no fossen fetes encara volguesseu sobreseure en lur entrada fins a dilluns prop vinent per abreviament e beavenir dels afers per los quals nosaltres hic som tramesos: dientnos ubertament los dits governador e justicia que ans del dit terme noych lexarien entrar los dits castella e don Anthon de Luna per moltes rahons per ells allegades les quals serien largues de scriure. Perque nosaltres posat instem e sollicitem incessantment la expedicio del dits affers pus als no si pot fer: e considerat que si los dits castella e don Anthon entraven en aquesta ciutat per tants dias ans de la entrada dels dits archabisbe jurats e de les altres de lur part aço poric engenrar scandols e debats: havem sus ara scrit als dits castella e don Anthon de Luna pregantlos affectuosament que vullen sobreseure en la dita lur entrada fins al dit dilluns primer vinent en cas quel dit archabisbe e jurats de Çaragoça quius han fet saber queych seran per tota aquesta sepmana noy fossen avans. E per tal que vostres reverencies nobleses e grans saviesas sapien los termens en que son los affers daçi e que nos maravellen de la longa triga de nostra expedicio certi-

ficamne aquelles ab la present letra. E com molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo temps per lo qual fou darrerament a nostre salari oeorregut sie ja passat dies ha e haviemvos serit per la dita letra queus havem tramesa que sobre lo dit salari volguessets fer provehir: estam fort maravellats que provehit non sia majorment com stigam açi ab gran congoxa e desplaer per les maneres e divisions queych son e nons par propri hic dejam star a nostres propries despeses: e axi placia a las vostras dites revereneies nobleses e grans sabiesas de fer provehir que de temps en temps nos sia occorregut al dit salari per en Ramon de Casaldaguila o per altra eerta persona que aquel açi nos eomplesque en tal forma que per quiscuna vegada non hajam scriure del dit salari. A XIV del present mes de febrer molt reverends egregis nobles e honorables senyors rebem una vostra letra scrita a VIII del dit mes per la qual nos fahiets saber la bona eoneordia entre vosaltres seguida sobre lo debat del braç de que novellament vos sots eoncordats: la qual concordia havem comunieada als qui açi son presents en lo dit parlament: de la qual eoncordia ells e nosaltres tots havem hauda gran eonsolaeio e alegria e ells han lohat lo principat de Catalunya de moltes virtuts com en lo cas que huy es la corona Darago vol eessar en totes questions e debats quiy sien moguts. Lo correu portador de la present appellat Guillem Tixidor parteix daçi dema e deu esser aqui en Bareelona dimars primer vinent al pus luny: placieus ferlons remetre de continent. E sia lo Sanet Spirit vostra guarda. Scrita en Calatayud a XXIII dies de febrer. — Apparellats a vostra honor e servey los vostres missatgers tramesos en Arago.—Liurada ja huy dimarç que

tenim XXVIII de febrer laltra queus enviam dins la qual va la present cedula al correu portador daquella e ja partint daquesta ciutat lo dit correu son venguts a les portes de la dita ciutat lo castella Damposta e don Anthon de Luna ab molts altres de llur part convocats en aquest parlament: e com lo governador e lo justicia Darago haguessen fetes tancar les portes de la dita ciutat e nols lexassen entrar posat ques offerissen de entrar pacificament e fer totes seguretats rahonables quels fossen demanades nosaltres demanats per los dits castella e don Anthon de Luna quey volguessem exir que ells volien parlar ab nosaltres isquemhi: e hauds grans e lonchs rahonaments ab ells sobre lur entrada e encara retornats dins aquesta ciutat nosaltres per instar e pregar los dits governador e justicia quels volguessen donar intrada la qual digueren que nols darien com no haguessen açi fets encara los preparatoris necessaris per lur intrada fins a diluns primer vinent. E com nosaltres veessem quels dits castella e don Anthon de Luna e los altres qui alli eren de lur part no poguessen entrar en aquesta ciutat: pregam afectuosament de part vostra los dits castella e don Anthon de Luna e los altres de sa part que sen volguessen tornar a lurs aleujaments e sobreseure pacientment en lur entrada fins al dit dilluns primer vinent: la qual cosa seguides moltes esplicacions de nosaltres a ells nos atorgaren e sen retornaren de fet e cessaren a pregarias nostras de fer algunes protestacions que volien fer a les portes de la dita ciutat: pero han dit que aquelles faran fer per lur procurador davant los dits governador e justicia. Perque havem aturat lo dit correu e recobrada la dita letra e aquesta cedula mesa dins aquella

lo dit correu deu esser aqui a IV dies de març.

A cuya carta se dió en el acto la contestacion que sigue:

Núm. 98.

Tom. 16. fol. 587. Als reverend nobles e honorables los missatgers del principat de Cathalunya trameses en Arago. — Reverend nobles e honorables: Vostra letra de XXIII de febrer havem rebuda a cinch de març per la qual havem sabudes les prorogacions e grans dilacions que per algunes occasions en vostra letra toquades se segueixen en aqueix regne sobre los affers concorrents dels quals havem sobiran desplaer per ço com veem aquelles clarament esser dampnosas a tots los regnes e terras de la corona Darago. Creem be que un punt o una hora no si ha perdut ni perdra per vosaltres mas quey havets fet sens tot dubte e farets tot lo be que havets pogut ni porets daci avant axi sobre la expedicio e celeritat dels affers com en pacificar totes altercacions divisions e contrasts que aqui sien: e axius ne pregam. Dins dos dies apres la data de la present devets haver nostra letra que per correu de IIII dies vos havem tramesa ab la qual sabrets nostra intencio sobre algunes coses falients per la acceleracio dels afers e per la qual es assats sufficientment respost a la letra que derrerament nos havets tramesa. De diners es estat ja donat orde que de mes en mes sia occorregut aqui per en Ramon de Casal-

daguila. De altres coses a present nous scrivim sino que cuytets hi accelerets la expedicio dels affers tant com porets bonament car la triga segons es dit es a tota la terra greument nociva. E sia lo sanct Spirit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo segell del archabisbe de Tarragona a VII dies de març del any mil CCCCXI. — Lo parlament del principat de Cathaluuya a vostra honor.

Finalmente se trató de aquietar los bandos de Juan Eymerich y Geraldo de Palou.

SESION DEL DIA 12.

Por no haber ningun asunto pendiente, se levantó sin haberse abierto discusion.

SESION DEL DIA 17

Dióse cuenta del siguiente memorial de la reina de Chipre.

Núm. 99.

Molt reverends nobles e honorables senyors. No deuen ignorar vostras reverencias noblesas e saviesas com XXX anys ha passats com la senyora reyna de Xipre torna de las parts Tom. 16. fol. 593.

del dit regne de Xipre en aquests regnes e terres per sustentacio de sa vida li foren assignats specialment dos mil florins sobre les rendes reyals de la ciutat de Xativa e per tot lo dit temps la dita senyora regina ha possehits los dits dos mil florins fins de algun temps ença que mossen Bernat dez Puig batlle de Xativa e reebedor dels dits emoluments vers lo qual atteses sos comptes segons la dita senyora es be informada deuen restar grans quantitats axi per salari excessiu ultra la tatxacio per ell retengut de mil solidos quiscun any com per derraratges de assignataris e per restes dels florins quatre mil poch mes o menys menyspreats diverses manaments a ell fets per lo governador de Valencia que pagas a la dita senyora regina la dita sua assignacio havent per assessor un notari de la dita ciutat fahent colorades respostes a la dita senyora la dita sua assignacio no ha volguda pagar pretenent que a reparacio del castell de Xativa si deu primer donar loch jatsia per reparacio del dit castell quiscun any hi sien assignades ja certes quantitats a les quals la dita senyora no fa alguna dificultat. On com la dita senyora attesa sa decrepitut e necessit e per son viure e longa possessio e manaments per lo dit governador al dit batle fets sia rahonablament deure aconseguir los dits dos mil florins ab les despeses les quals hi ha fetes moltes : e sia molt propria cosa a vosaltres molt reverends nobles e honorables senyors subsidiar aquella en tota bona e spatxada exequcio de son deute attes que per la major part de sa vida ha tinguda sa habitacio dins lo principat de Cathalunya e considerat que es de sanch reyal e bonament no deu esser de sos aliments freturosa : en P. Rahedor notari en nom de la dita

senyora regina prega a vosaltres molt reverends nobles e honorables senyors queus placia per sa favor e bon spatxament scriure al parlament ajustat en la ciutat de Valencia e encara al governador ja dit que los fets de la dita senyora habents per recomenats a aquella o son procurador facen satisfer e pagar la dita sua assignacio ab les despeses: e a vostres reverend e honorables missatgers que en los fets de la dita senyora dejen fer aquella bona e continuada instancia ques pertany en manera que la dita senyora puixe aconseguir ço del seu. Per semblant vos placia scriure als jurats de la dita ciutat de Xativa que li façen spatxar tant com a ells se pertangne la pague de la assignacio dessusdita e li façen aquella bona obra que puxen per los sguards dessusdits.

Leyéronse además otros dos memoriales, uno pidiendo nuevamente la libertad de Beltran Amargós, y otro en que Francisco Dezsoler pedia que le fuese confirmada la donacion de una galera, que le habia hecho Pedro Torrelles en remuneracion de sus muchos servicios; y se publicaron dos cartas de los consellers de Manresa, la una sobre los bandos de Geraldo de Palou, y la otra del tenor siguiente:

Núm. 100.

Als molt reverends nobles e honorables senyors lo parlament general de Cathalunya resident en la ciutat de Barchinona.—Molt reverends nobles e honorables senyors: Tomo 16, fol. 396.

Com per vigor de una crida feta novellament en la ciutat de Barchinona que les blanques franceses no correguen sino a sis diners e malla als quals eren stades tatxades per lo senyor rey en Marti de gloriosa memoria segons appar per pracmatica daquen feta sien grans questions e debats entre les gents en aquesta ciutat sobre los contractes que fan car los qui han a fer pagaments volen que les dites blanques los prenen a VIII diners axi com era acostumat en vida del dit senyor abans e apres: e los creedors no les volen pendre sino a sis diners malla segons les dites tatxacio e crida daquen fetes: e per aquestes coses los dits contractes stiguen embassats e empaxats e los negocis de les dites gents no puguen venir a deguda fi e los pobres majorment sostinguen gran dan e dampnatge: on com nosaltres duptem en quina manera a les dites coses se pusque bonament obviar car aprovar improvar e aforar o tatxar moneda es regalia anexa al princep del qual a present som orfens: havem delliberat sobre les dites coses consultar vosaltres reverends nobles e honorables senyors supplicantvos nos vullats certificar e consellar que es sobre les dites coses per nosaltres fahedor. E sia reverends nobles e honorables senyors lo sanct Spirit en vostra guarda. Scrita en Manresa a IV dies de marҫ (1411). — Los consellers de Manresa apparellats a vostre servey e honor.

A vista de cuyo contenido se acordó que el arzobispo y algunos otros del parlamento se avistasen con los conselleres de Barcelona, para tratar del asunto que habia motivado dicha carta. Escribióse tambien al obispo de Gerona, á Bernardo Avellaneda

y al abad de Bañolas sobre las disensiones que habia entre estos dos últimos; y últimamente los promovedores del parlamento propusieron que se adoptasen algunas medidas para impedir que saliesen del principado soldados, caballos y pertrechos, como sucederia con el ejército y armada que se estaban organizando en Barcelona por órden y cuenta del papa (1): cuyo asunto se acordó pasar á una comision.

SESION DEL DIA 21.

Dióse cuenta de que en los dias en que no se habia reunido el parlamento las comisiones habian recibido varias cartas, á las cuales habian contestado, en uso de sus facultades; y en parti-

---

(1) No solo en Barcelona, sino tambien en otros puntos estaba juntando tropas el papa Benenedicto. Asi lo comprueba la siguiente carta de los diputados:—Al honrat e discret senyor en Johan Tinter procurador e administrador dels castells e llochs quel General de Cathalunya poseex en lo comtat Dampuries.—Sapiats quel capita e consols de Cadaquers nos han conanitat per lur letra sobre la gent ques ajusta en Cadaquers per affers de nostron senyor lo Papa si lacolliran o no: a la qual responem que per contemplacio del dit senyor al qual havem gran affeccio de servir lo quens plan que la dita gent acullen donantlus vitualles viures e necessaria que mester hagen fahent lur capita si hi es e sino los caps dells sagrament e homenatge de guardar mantenir e tractar lo loch per manera que la fe e naturalesa del General hi sera defesa e servada. Axi metex nescrivim a vos quens plan que la dita gent sia acollida en la dita vila donantlus vitualles e tot ço que hagen mester e si non hi ha quen façen venir faent lo capita al bisbe es sagrament e si no es bisbe ell e los caps los dits sagrament e homenatge: e plaunos que si altres coses son necessaries de fer per seguretat e defensa del castell e de la vila que les façats remetentho a vostra discrecio. Scrita en Barchinona a XI dies dabril lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCCXI. — Los deputats del general de Cathalunya residents en Barchinona. (*Reg. de la Dip., trien.* 1409, *fol.* 185).

cular una de la reina de Nápoles, en que se decia que dentro de poco se hallaria en Narbona, y acerca de su entrada en el principado, que antes de verificarla lo consultaria con el rey y príncipes de Francia, y obraria segun estos le aconsejasen. Nombróse por último á Luis de Aversó para ir en embajada á Mallorca, para dar noticia del estado de este parlamento, y rogar á los mallorquines que enviasen diputados al general de todos los reinos que deberia celebrarse muy en breve.

SESION DEL DIA 26.

Acordóse señalar un salario fijo á todos los embajadores que enviase el parlamento; y luego Antonio Rigau, procurador de don Bernardo de Cabrera, presentó é hizo leer el siguiente escrito:

Núm. 101.

Tom. 16. fol. 606.

Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: per haver pus clara noticia e millor entendre les singularitats o part de la embaxada per part del molt noble mossen Bernat de Cabrera a las vostras molt grans reverencies nobleses e sabieses per Nantoni Rigau explicada les quals lo dit Anthoni se havia retengudes a declarar dir e narrar per ordinacio del dit noble e per certes rahons a certs de vostre consell pochs en nombre elegint aquelles posar en scrits les ha posades segons se segueixen.—*Primerament* que lo dit mossen Bernat morts los senyors reys Darago e de Si–

cilia de alta recordacio avisant que per alguns adherents benevolents e parents dels rebelles a la corona Darago foraexits daquell regne per lurs inormis e malvades rebelions en aquell regne comeses vomitaven e escampaven algunes sintelles de llur injust proposit per les quals se seguira gran flama de destruccio scandel e perdicio a la dita corona daquell regne: considerat que lo major carrech venia al dit noble per moltes rahons obmeses açi per causa de brevitat explicar e per ço com son assats notas e manifestas: attenents que lo benavenir del dit regne o de la cosa publica era cavalcar poderosament per aquel: requeri e supplica ab tota aquella humilitat e reverencia que poch la senyora reyna relicta del senyor rey de Sicilia no contrastant fos declarat lo offici de la dita senyora extinct que cavalcas per lo regne car lo dit noble era content de acompanyarla e ferli tota honor e reverencia: a que la dita senyora assenti: de que lo dit noble fon molt content e alegre. E pensant que la exquecio del fet corresponguées al assentiment ordona de cavalcar: e quant vench a la jornada requeri la dita senyora que cavalcas: la qual a consell dalguns dissenti e desvia del dit acord de ques fora seguit notoriament perill de total perdicio del regne damunt dit si no si fos provehit: per la qual cosa a preservar lo dit mossen Bernat ab los standarts reyals de les armes de Sicilia e de sent Jordi ensemps ab mossen Colomar de Santa Coloma capita de la gent darmes ordona ab volentat de la dita senyora e del dit mossen Bernat cavalcar poderosament usant de son offici per lo regne damunt dit: lo qual fon plenament obeyt e acullit com a representant la persona de lur rey e senyor e en aquell nom e ell fahent tots

actes per son offici e en virtut de aquell esforçant e conservant la senyoria honor e preheminencia reyal de ques segui gran tranquillitat unitat e concordia en lo dit regne e foren los coratges dels regnicols quietats en sperar ab tota leyaltat advcniment de lur rey e senyor.—*Item* que stant cavalcant lo dit mossen Bernat per la vall de Matçora les terres de la cambra de la dita senyora se foren arrencorades contra ella cridant *viva lo re lo mestro justicieri e pachi* e aço per tal com ella havia feta donacio daquelles a alguns familiars e consellers seus per obviar e resistir al dit mossen Bernat dient que mes amara que lo dit regne se perdes que si per lo dit mossen Bernat se conservas sostingues ne stigues en pacifich stat: fon serit al dit mossen Bernat que prestament anas en aquelles parts: e aço entes lo dit mossen Bernat duptant de major inconvenient prestament retorna en vall de Not on les dites terres son situades: e essent lla aquelles li respongueren en nom de officier de la casa Darago segons les altres terres del domani havien fet: e complides les dites coses e portades a deguda conclusio lo dit mossen sen retorna en la ciutat de Cathania lexades les dites terres en pacifich stat e tranquilitat e sens scandel algun. — *Item* que stant lo dit mossen Bernat en la dita ciutat e la dita senyora en lo castell de la ciutat de Çaragoça destreta fon raquest per los ciutadans daquella que anas en la prop dita ciutat sino que ells se darien recapte. E lo dit mossen Bernat dubtantse de don Ortal Dalago qui en aquelles mars era ab una nau de jenoveses ana a la dita ciutat de Çaragoça on fon recbut obedientment per los dits ciutadans los quals encontinent lo requeriren que posas siti contra lo dit castell on eren recullits

aquells qui se havien fetes donar les dites terres qui tenien la dita senyora restreta e en lur poder e que la delliuras e que fos a sa libera potestat: la qual cosa lo dit mossen Bernat recusa en aquell cas no sabent la veritat del fet jatsia creegues axi com creure devia versemblant que axi fos ço es que forçadament fos detengnda e per aço scrivi a ella e rahonant a altres de son consell per tals o semblants paraules. «Senyora: vos no sots en vostra libertat ans sou en mans de vostres enemichs e meus e axi exitsne car yo son content de fer restituir a vos vostres terres e rendes e que los castells stiguen en poder de persones comunes quils tinguen per la casa Darago no fahentne pau ni guerra» e aço li fon offert per lo dit noble moltes vegades segons apar per actes publichs e per translat de la dita letra la qual es en loch ques pot mostrar: a que fon satisfet per la dita senyora e alguns de son consell en certa forma la qual se calle per raho de honestat. E los pobles de la dita ciutat attenents aço ab gran instancia e moviment posaren lo dit siti fahent moltes artilleries per haver lo dit castell de ques usa contra voluntat del dit mossen Bernat car no volie ni era sa intencio de posar setge contra la dita senyora mas contra sos enemichs los quals eren dintre lo dit castell del qual la dita senyora havia feta donacio a algun de son consell lo qual segons es dit lo XX^{en} jorn de janer prop passat se tenia per ell e era en custodia de companya sua. — *Item* ses segnit mes que los enemichs del dit mossen Bernat ab favor de la dita senyora han corragut les terres del domani manantsen besties e tallant mans lavant la vista e orellas als habitants daquelles no contrastant que fossen assegurats e en fe preses e

robats mercaders cathalans los quals han fet rescatar e noresmenys ses tenguda manera que tallaren a peces lo capita de la terra de Nichossia la qual lo dit jorn stava en mala disposicio.—*Item* que stant lo dit mossen Bernat en la dita ciutat de Çaragoça alguns dels regidors de la ciutat de Palerm qui al dit mossen Bernat havien fet e prestat sagrament e homenatge de tenir aquella per la casa Darago han arremorada aquella tractants matrimoni de la dita senyora ab don Nichola de Peralta a fi quen gitassen la casa reyal e lo dit mossen Bernat: dient moltes avols paraules per animar lo poble entre les altres que los cathalans haguessen rey per si e ells per lli car lo dit don Nichola era devallant de la casa Darago: e en aquesta error han provocats huy molts e hagueren mes si no fos la potencia del dit mossen Bernat qui continuament hi soste hi prehica la dita casa Darago: provehints los dits regidors que la dita senyora fos transportada en la dita ciutat de Palerm portantsho a fi pensants que les terres de la dita vall li responguessen de que han trobat lo contrari. Ço que sen es seguit de la mort de mossen Nicholau Dabella et altras novitats assats es notori. E per totes aquestes coses ses descuberta la intencio de la dita senyora reyna la qual lo dit mossen Bernat fort a tart creeguera sino per los dits actes qui son seguits.—*Item* com encontinent que la dita senyora fon en la ciutat de Palerm dona la ciutat de Cathania a Calacago a la un dels damunt dits e al comte Rigo Xifolo ço que no podia fer ne devia: pero no contraste que scandalosament nos proveesque en dan e destruccio de la dita casa Darago liberant los presoners que lo dit senyor rey havia fets pendre: a que e a totes altres coses lo dit mossen

Bernat obvia ab tot aquell esfors que pot.—Tots los scandels e sinistres damunt scrits se son seguits per los moviments dels consellers de la dita senyora e rebellio de Palerm es seguiran majors si provehit noy es degudament en special per solemnes e necessaries provisions axi de letres ara demanades com de embaxades e en altra manera les quals si temps ha fossen fetes los dits scandels e sinistres nos foren seguits. Perque molt reverends egregis nobles e honorables senyors placieus de vetlar e provehir al regiment e conservacio del dit regne en la manera dessus dita o altra pus segura e util segons per les dites rahons se conve e la necessitat requer.—Lo dit mossen Bernat avisant lo general parlament de Cathalunya e altres en singular lexant moltes altres novitats e innormes fets per tal com no seria digna ne honrosa cosa venir en orella de molts en manera quey sia provehit segons es request e per cessar infamia e blasme indegudament posats lla on loch no han: offer lo dit noble de tot ço que seguit se sia entre la dita senyora e ell estar a ordinacio del senyor rey de Navarra e del general parlament de Cathalunya ensems ab los honorables consellers de Barchinona e dels molt nobles mossen lo vezcomte de Castellbo e don Roger Bernat de Pallars: retengut empero que davant dells se puxen posar clarament e nomenada e distincta los affers segons son passats: e ultra aço per mes abreviar lo dit mossen Bernat es prest de star a ordinacio e consell del general parlament sobre lo fet del regiment daquel regne lo qual prega e requer que prestament hi vullen provehir e consellar segons es stat proposat per lo dit Anthoni o millor segons a la prudencia daquell semblara fahedor perque aquel regne mils pus

segurament e sens scandel puixa esser preservat a la corona Darago conservat illes e sens brugit e altre sinistre o a ordinacio daquella aquell a quis pertangas. — Mes avant vol lo dit mossen Bernat que sobre lo fet de la general successio de tots los regnes e terres de la corona Darago sia explicada sa intencio al general parlament la qual es aquesta: que ell per conservacio de sa fe e naturalesa la qual extima esser tresor singular e gloria a Deu e en aquest mon: no volent desviar de carrera de virtut e justicia creent fermament que en semblant opinio son tots los feels subdits de la dita corona de la qual opinio han reportat e reportan fins huy entre totes les altres nacions del mon renom fama singular y corona de fe inmaculada que vol e ha delliberat de tenir e haver sens comport e favor de algun per rey e senyor aquell qui segons ordinacio del senyor rey en Marti de gloriosa memoria sera per justicia decisit e declarat esser rey e senyor: totes vegades es de intencio esser un cor e un cors e un voler ab lo principat de Cathalunya del qual es membre e en res no desviar de aquel ne de justicia e aço sostenir fins a la mort. E per aço mantenir offer al dit principat sa persona sa terra e tots sos bens axi com a part qui nos vol de son tot en res departir.

Finalmente Francisco Dezsoler presentó nueva solicitud para que le fuese confirmada la donacion de la galera que pedia.

SESION DEL DIA 1.° DE ABRIL.

Habiendo sido pocos los concurrentes, se prorogó para el dia 4.

SESION DEL DIA 4.

Compareció Nicolás de Roncesvals, embajador del rey de Navarra, instando que fuese despachada la embajada á Sicilia; y luego Domingo Sanchez, procurador de Raimundo de Torrelles, que se decia curador del infante don Fadrique, presentó el escrito que sigue:

Núm. 102.

Molt reverends nobles e honorables senyors: cosa es assats passada en noticia de molts com lo senyor rey en Marti de gloriosa memoria legitima e habilita lo egregi don Frederich Darago a la successio del realme de Sicilia: en apres daquel li feu solemne donacio entre vius: e fetes les dites coses lo dit senyor fo molt humilment e ab singular voler e affeccio diverses vegades supplicat per los missatgers de Sicilia derrerament al dit senyor trameses que fos sa merce quels volgues donar lo dit don Frederich per menarlosen al dit seu realme de Sicilia car aquella illa lo es- Tom. 16. fol. 614.

peraba ab molt escalfada e encesa naturalesa e devocio: e huy segons los ardits que hic son los sicilians havents entre les altres coses memoria de la victoriosa cavalleria de lur natural e sobiran senyor lo senyor rey de Sicilia pare del dit don Frederich tots jorns mes se escalfen es ensenen en les dites naturalesa e devocio sperantlo en rey e senyor daquell regne axi com los juheus speren Mesies. E com molt reverends nobles e honorables senyors per la malicia del temps en lo dit regne de Sicilia entre grans homens hage grans e adversants volentats les quals si per ministeri divinal e humanals provisions no son redreçades o empatxades que no haguen exequcio porien facilment portar aquell regne a irreparable destruccio: e es cosa molt necessaria que aquells raigs de saviesa e providencia que hixen daquest sanct parlament no tant solament mostren lur virtut en los arduus e sobreponderoses negocis daquest regne mas encara en la preservacio e bon stament del dit regne de Sicilia: perque com se digue que prestament alguna gent darmes stranya daquest regne degue passar en lo dit regne de Sicilia la qual cosa poria esser total destruccio o final perdicio daquell regne lo qual es del dit don Frederic: per ço en Ramon Torrelles cavaller et curador del dit don Frederich notificant si ja certes no son les dites coses al dit parlament ab la major instancia que pot e deu supplique que en o sobre les dites coses vulle prontament e loabla provehir havent si li sera plasent a memoria no tan solament lo servey que sera feyt a Deu mas encara lo gran benefici del dit regne e profit e utilitat del dit don Frederich qui per los glorioses e virtuoses fets del dit senyor rey de Sicilia pare seu deu esser en sos feyts ampla-

ment e bastant favorejat. E supplique lo dit mossen Ramon que per descarrech seu placia al dit parlament que de la present supplicacio lin sia feyta carta publica.

Además, en virtud de una carta que se recibió del conde de Denia, acordó el parlamento que en atencion á los grandes servicios de don Jaime de Prades, casado con una hermana de dicho conde, se encargase á los embajadores que debian ir á Sicilia, el informarse de dichos don Jaime y su esposa, y favorecerles en cuanto pudiesen.

SESION DEL DIA 8.

A una nueva instancia de Domingo Sanchez para que le fuese despachada la peticion que habia presentado el dia 4, se le contestó, que acreditase su poder y la pretendida curaduría de Raimundo de Torrelles.

SESION DE DIA 11.

El acta de esta sesion da cuenta de la presentacion de los embajadores del infante don Fernando, los cuales manifestaron lo que sigue:

Núm. 103.

Tom. 16. fol. 620.

Quod intentio dicti egregii infantis Castelle non est qualis asserta extitit per nonnullos intrandi regiam ditionem corone Aragonis pro interessendo personaliter ad parlamentum generale congregandum de proximo per omnes regnicolas dicte corone regie pro videndo et declarando jus successionis ejusdem: quinimo ejus intentio est contraria videlicet non intrandi nec in dicto generali parlamento personaliter adessendi. Verumtamen ubi aliqui ex competitoribus intrare dictam regiam ditionem et adesse personaliter vel apropinquare vellent in loco in quo dictum generale parlamentum celebrabitur isto casu dictus egregius infans certificabat eos seu eum quod ipse suo solito et condecenti statu faceret illud idem: subjungens dictus ambasiator quod ad auditum devenerat pretacti egregii infantis Castelle quod egregius comes Urgelli pro inducendo ad suam opinionem et voluntatem modis inhonestis se apropinquaverat ad civitatem Barchinone una leuca vel inde circa videlicet in villa de Santboy et quod suspicione non caret fortiori bis et pluries ad monasterium Vallis Domicellarum satis propinquum civitati Barchinone in quo presens celebratur parlamentum quam practicam sustineri in generali parlamento esset a justitie tramite alienum.

A esto contestó el arzobispo, á nombre de todo el parlamento:

Núm. 104.

Quod intentio firmissima hujusmodi parlamenti fuit et est vacare et intelligere circa justitiam dicte regie successionis cum ceteris regnis et terris ejusdem rite debite atque juste sine nota et lesione ipsorum fidei et naturalitatis: et quod non est presumendum nec presumat dictus egregius infans nec ipsi ambassiatores ut aliqui de parlamento presenti inductionibus cujusvis competitoris seu aliorum naturalitate et fide quibus decorantur desistant aliquali mundi subornatione vel corruptione. Super alio autem capite quo dictus egregius infans suam intentionem exprimit servandam in generali parlamento fuit responsum: quod parlamentum hujusmodi facta congregationé generalis parlamenti credit quod providebitur taliter de tuitione securitate ac honestate decentibus quod libere ut convenit tractabitur justitia predictorum et providebitur utique equaliter super presentia vel distantia personali competitorum quorumcumque.

SESION DEL DIA 15.

Tratóse de socorrer con algunas cantidades al valle de Aran, para que pudiese defenderse de los del condado de Cominges; pero nada se resolvió, por haberse opuesto algunos á que el General de Cataluña anticipase dichos fondos por via de emprés-

tito á los albaceas del rey, á quienes tocaba aprontarlos. Luego, con motivo de que los embajadores que tenia el parlamento en Valencia, despues de la concordia de este reino, habian pasado á Calatayud, junto con los embajadores valencianos, y asi se hallaban en este pueblo doce enviados por Cataluña, se acordó que fuesen llamados seis de ellos.

SESION DEL DIA 18.

Despues de haberse leido ciertos capítulos sobre reforma y conservacion del General de Cataluña, formados por la comision y definitivamente aprobados en otra sesion posterior, se publicó la siguiente carta:

Núm. 105.

Tom. 16. fol. 629.

A la molt gran saviesa de vosaltres certificam que segons havem entes algunes persones han dites certes paraules increibles de nos en aqueix parlament a les quals nons curam respondre com aquelles sien tals que per dos esguards responen en contrari a si mateixes. Lo primer esguard si es que es notori que nos nons curam tirar ne corrompre algun ne ja Deus nou vulle. Laltre esguard si es que la leeltat de la nascio cathalana ne dels altres subdits a la corona Darago no sofferen ne permeten tractes illicits ne corrumpiments ne algun hi pot res obrar sino sola veritat e leyaltat en ells innada. Perque molt affectuosament pregam e encarragam la molt gran saviesa de vosaltres que en

lo fet de la successio breument e segons devets entenats usant de la leyaltat la qual es e sera perpetualment en vosaltres de la qual indubitadament confiam. Dada en Sentboy sots nostre segell secret a XVIII dabril del any mil CCCCXI.—Jayme Darago.—Jayme.

SESION DEL DIA 20.

Tratóse solamente en esta sesion del pago de salarios á varias personas y de algunos otros asuntos de gobierno interior del parlamento.

SESION DEL DIA 22.

Despues de haber prestado juramento Guillermo Pedro Buçot y Francisco Ça-Sala, como jueces nombrados en los negocios del General de Cataluña, se procedió á la lectura de las cuatro cartas que siguen:

Núm. 106.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: Aqui van los honrats Tom. 16. fol. 635.

Nandreu de Viure e en Johan Barthomeu patro de galea portadors de la present informats largament de tots los affers daquest regne qui fins al jorn de huy sic son seguits e sen aporten translat dels capitols qui son concordats fermats e jurats entre lo vezcomte de Narbona de una part e lo governador del Alguer e mi axi com a loctinent de mossen P. Torrelles quondam de la altra. Perque molt reverents egregis nobles e honorables senyors vos placia a las paraules del dit Andreu de Viure e Johan Barthomeu les quals vos diran de ma part vullats donar plenera fe e creença axi com si yo personalment vos ho parlava.—Apparellat a vostra honor e servir.—Johan de Corbera.

Núm. 107.

Tom. 16. fol. 636.

Als molt reverends e molt nobles e molt honorables senyors lo parlament general de Cathalunya resident en Barchinona.—Molt reverends e molt nobles e molt honorables senyors: Estant mossen P. Torrelles aci malalt sentintse ell aprohismar los seus dies e volent ell provehir que la gent darmes que al present son en la present illa per minue de cap nols convengues de exir sich de la dita illa: confiant lo dit mossen P. Torrelles de les savies maneres e bon comportament de mossen Johan de Corbera mes que dalgun altre cavaller que en la dita companya de la gent darmes fos: jaqui lochtinent seu de capita al dit mossen Johan de Corbera del qual molt reverends e molt nobles e molt honorables senyors vos se dir que en molt major offici que aquell es bastant de regir e aço per los

bons comports seus e axi com a savi cavaller que ell es: supplicantvos senyors que al dit mossen Johan de Corbera vullats haver en tal manera per recomanat que a ell sia honor e a sos amichs plaer: e que los altres cavallers nagen bon eximpli e se esforcen en be servir com sens falla ell es digne de tot be. Ades molt reverends e molt honorables senyors no se als queus faça saber mas que si en nengunes coses vos puch servir e complaure son prest a vostres manaments. Scrita en Lalguer a XXX dies de març.—Prest a vostres manaments.—Ramon Çatrilla governador de Cap de Lugudor per lo senyor rey.

Núm. 108.

Als molt reverends e molt nobles e molt honorables senyors los del parlament del principat de Cathalunya residents en la ciutat de Barchinona.—Molt reverends e molt nobles e molt honorables senyors: Sapia la vostra molt gran saviesa que per les grans necessitats e perills que tots jorns occorren en aquesta vila qui es del molt alt princep e senyor lo senyor rey e qui per aquell se maute es soste en aquest regne de Sardenya e mantendra a plaer de Deus contra tots sos enemichs mentre vida haja per lo dit senyor sabent de cert que en Genova se fa gran armada de naus e de galeas: si havem delliberat de trametre devant la vostra presencia en Guillermo Cathala loctinent de scriva de racio de casa del dit senyor rey en aquest Cap de Lugudor per missatger de aquesta vila per explicar dir e notificar a Tom. 16. fol. 636.

la vostra molt gran saviesa les dites necessitats e perills e com lo mur de aquesta vila ne es anat en terra per les pluges que aquest hivern ha fetes largament informat per nosaltres e per ell mateix qui tot ho ha vist a ull e del mal qui sen pot seguir a gran minua e deshonor del dit senyor rey e de la nacio cathalana e aragonesa e perdicio de nosaltres. Perqueus supplicam que per vostra merce hi vullats fer tal provisio e tan presta com se pertany a la honor del dit senyor rey e de les dites nascions e prestament com sia perill en la triga. E placia a la vostra molt gran saviesa de dar fe e creença al dit en Guillem Cathala e a ço que dira e explicara a vosaltres sobre les dites coses axi com si nosaltres vos ho dehiem e que prestament lo façats aqui spatxar. Scrita en la vila del Alguer a XXX del mes de març.—Los vostres humils servidors qui humilment se comanen en vostra gracia.—R. Çatrilla caualler e governador del Cap de Lugudor per lo senyor rey e los consellers e prohomens de la vila del Alguer.

Núm. 109.

Tom. 16. fol. 637. Als molt nobles e grans barons e molt savis senyors los senyors del parlament de Cathalunya.—Molt nobles e grans barons molt honorables e molt savis senyors: Deguda reverencia precedent notificam a las vostres nobleses e circunspeccions que com per laut de missatge que per vostra benignitat nos havets trames vos haguessem no ha molt scrit que per la gran fretura de passadors e altres forni–

ments necessaris e per los matzems del senyor rey e dels altres senyors de la illa los quals eren per la major part guastats e per la gran antiquitat destruits e podrits nos convendria prest trametre aqui un bon home daquesta universitat per demanar renovacio e reparacio dels dits matzems hoc encara subvencio e ajuda de ballasters soldats si lo cas lo requeria: emperamor daço per la dita raho havem destinat o delliberat trametre lonrat en Bernat Strany portador de la present supplicant senyors a les vostres noblesas que per reverencia de Deu e per vostra benignitat vos placia donar plenera fe e creença en tot ço e quant lo dit Bernat curara explicar a les vostres prudencies sobre les dites coses e en aquelles haverlo en tal manera recomanat que nosaltres puscam obtenir nostra justa peticio. E en aço senyors satisfarets al deute degut e nosaltres reportarho em a singular gracia per la qual nos podets manar totes coses possibles a nostra feeltat fer per honor e deffensio de la casa Darago e de vostra circunspeccio. Scrita en Eviça a XXXI de març del any mil CCCCXI. — De les vostres nobleses e saviesas humils servidors e sotsmeses quis comanen en vostra gracia los jurats e consell Diviça.

Leidas las cartas que anteceden, los respectivos mensajeros ampliaron de palabra los puntos de que en ellas se hace mérito; y sin pasar á otro asunto se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 24.

Publicóse nuevamente redactado el ordenamiento para la administracion del General de Cataluña (1), y terminada su lectura procedió el estamento militar á la eleccion de los dos individuos que le correspondian para completar los seis que segun aquella disposicion debian agregarse á la diputacion del Principado.

SESION DEL DIA 27.

Dióse cuenta de la siguiente carta del duque de Berry, presentada por Bernardo de Gallach.

Núm. 110.

Tom. 16. fol. 646. A noz trechers e bons amis les gents del parlamant de Cathelongne.—Jehan filz de roy de Françe duch de Barri e Damogue comte de Poitou Destampes de Boloingne Daungrie lieutenant de monsengneur le roy en ses pais de Languedoch e duchie de Guienne a nos treschers e bons amis les gents du parlement de Castelongne salut. Treschers e bons amis: nous avons entendu que de present vous estes asemblez pardela pour vaquer e entendre de tout vostre

(1) No se inserta aquí, porque, como se verá mas adelante, hubo de sufrir posteriormente otra nueva correccion.

povoyr a farre farre e administrer bona rayzon e justice a celui auquel de droit apartendra e droit appartenir la corroune Daragon. Donc treschers e bons amis nous vous remercions bien affectuosament et avone a voz bones leyautez e proudomies cele si bonne confiança que en bonne justice vous haurets le bon droit de nostre tres chere e tres ame meire la royne de Sicile e de nostre tres chier e tres ame neveu mossengneur Loys son filz en bona recomendacion: en quoy bonns freres vostro devoir e farets a monsegneur le roy a nous touz dun sanch reyal e de la mayson de Françe tresingulier et parfayt plair e a nostre povoir ne souffretons que par gents darmes soit donne ou fait en pais Daragon aucun serief ou donnatige. E pouere que nous avons entendu que ung heraut este pardela e a fait certanis sinistres ruppots nous vous certifions que cenamie este de nostre seu volute e continuadament: et se aucimement pardela on voluoit metre le bon droit et la bone justice de nostre dite mer e de nostre dit neveu en delay et que bonement croyre ne pourrions nous somes certanis que mon dit sengneur pendroit grat despalaisance e metroit penne a garde son droit comme rayson est et nous de nostre povoir et ne le pourrions bonnement soufir. Tres chers e bons amis se cose voles que nous puissons vueyllez le nous signifier e nos la ferrons de buen cuer et voluntiers. Le sanct Spirit vous ait en sa saincte guarde. Escrip en nostre ville de Bourges le IIIIme jour davrili. — Bours (1).

(1) Trasladamos este documento con entera conformidad al registro, y tal como debe leerse segun reglas paleográficas, prescindiendo de enmendar los

Dióse despues comision á Berenguer de Homs y á Guillermo Domenge para que procurasen que el gobernador diese las órdenes oportunas, prohibiendo la estraccion de caballos y armamento del Principado.

SESION DEL DIA 30.

Se abrió con la lectura de una carta del gobernador del valle de Aran, en la que se incluia y confirmaba el contenido de la que sigue:

---

muchos yerros de que está evidentemente plagado, y que cometeria el escribiente al registrario, ya por no serle muy conocida la letra francesa en que vendria escrito el original, ya por serle estraño aquel idioma. Al lector instruido le costará muy poco el sustituir *dommatge* ó *dommage* á *donnatige*, *volonté* á *volute*, *pour ce* ó *parce* á *pouere*, *commandement* á *continuadament*, etc.; pero nosotros hubiérsmos faltado á la debida fidelidad, si hubiésemos presentado el testo con semejantes correcciones. En algunas de las actas de este parlamento abundan tales descuidos de los amanuenses; pero los hay en menor número en la parte catalana ó latina, crecen en la castellana, y suben de punto en los documentos escritos en algun idioma estranjero. Aunque en las escrituras de la primera clase hemos procurado despojar el testo de todos aquellos «defectos accidentales, como dice Capmany, que «no son los que caracterizan el gusto de las naciones, ni la corrupcion literaria de tal siglo ó tal reinado, sino la torpeza ó capricho personal del secretario ó escribiente;» no nos hemos atrevido á tanto respecto de los instrumentos escritos en idiomas estranjeros, ya porque, siendo mas defectuosos, hubiera sido necesario rehacerlos enteramente; ya tambien por no esponernos á cometer nuevos yerros, al manejar y recomponer una lengua que no es la de nuestro pais ni de nuestros tiempos: aun así presenta á veces suma dificultad el descifre y traslado de papeles escritos en idioma estraño, porque falsean á cada paso las reglas paleográficas, si nos es desconocido el lenguaje, y si no podemos comprender el sentido, enlace y relacion de unos vocablos con otros. Sirva esta nota de advertencia general para todos los traslados ó copias de escrituras continuadas en esta Coleccion.

Núm. 111.

Tom. 16. fol. 649.

Als molt reverends e honorables senyors los del parlament general de Cathalunya en Barchinona. —Molt reverends e honorables senyors: humil recomendacio davant mesa sapia la vostra gran saviesa que sobre les provisions que vosaltres senyors havets feytes al noble en Franci Darill de la capitania e castellania daquesta terra ell nos ha scrit que no regiria lo offici de la capitania sens que vosaltres nol soccorreguessets per la guerra que havem de gent o de diners per soldadar gent: on senyors vos supplicam eus requerim que vosaltres a ell o a nosaltres vullats socorrer iuersosament car siats certs que james no haguem tan gran necessitat com ara car la gent de la comtesa de Comenge entra dimarts data de la present en la vall que eren mil D de peu per pendre e stablir los passos e DCC rossins e III mil homens de peu que deuen entrar apres que a dues legues son daci e ja hic foren dies ha sino per un poch de mal temps que ha feyt de neus. E sapiats que ha feyt fer gran apparell de viandes a dues legues daci e de cordams per fer gins axi que nosaltres stam mitg desesperats car no vehem pait vostres socors per moltes vegades queus hayam supplicats ni raquests axi com lons devets. E si ara als obs nols nos fets quant siam afogats destruhits e hajam perdut ço del nostre nons ne calra fer e serem perduts per fauta de soccors: e per ço ara ab la present nos en desencarregam sobre vosaltres senyors que en cas que en deffalliment de vostre soccors lo qual nos de-

vets fer nosaltres haviem a fer ço que ja Deus no vulle cosa que volriem ne deuriem que sia imputat a vosaltres e no a nosaltres car nosaltres hi mostrarem nostre poder e leyaltat tant com poder nos i bastara. E sia lo saut Sperit vostra guarda. Scrita en lo lloch de Veylla de la dita vall Daran a XXI de abril.—Los vostres humils servidors los gentils e consols e altres prohomens de la vall de Aran.

Dióse además cuenta del siguiente escrito:

Núm. 112.

Tom. 16. fol. 650. Lo governador general de Cathalunya pervengut a sa noticia que lo parlament o alguns congregats en aquell en lo qual ell es president axi com deu e pot esser encerquen alguns novells duptoses e difficils partits no practicats per los altres regnes los quals porien derogar son offici e per consseguent als drets del senyor rey e porien dificultar e allongar lo principal acte per que es lo dit parlament ajustat e per conseguen la defenicio o declaracio de la justicia de la succesio de la corona reyal: e aço sobre lo material del jutge superior o president qui sera o deura esser sobre los cathalans dins lo dit regne Darago si lla seran congregats: prega raquer e amonesta a tots e sengles del dit parlament que sobre lo dit material observen mera justicia e raho segons dret constitucions e usatges usos e capitols de corts e vies juridicas e claras no obscures ni diffi-

cils per les quals pogues esser derogat a la preheminencia del dit son offici ne drets del rey ne puxen engendrar scismes divisions o scandols: offeriutse tant com toquara a ell o a sa persona esser content de justicia ab persones sufficients e no sospitoses significant a tots generalment que en los procehiments fahedors e cloure dels actes e en les interposicions dels decrets on sia lloch ell observara les regles de justicia. E ab la present inhibeix a tots e a quescun de fer lo contrari. E la present cedula mana esser inserta en lo proces del parlament e per quiscun dels notaris presents esserna feta carta.

SESION DEL DIA 2 DE MAYO.

Se levantó sin haber discutido ni resuelto ningun asunto, por no haberlos preparados.

SESION DEL DIA 5.

Leyóse un escrito presentado por Rogerio Bernardo de Pallars á nombre de un gran número de barones, caballeros y gentilhombres de su partido, alegando contra el conde de Cardona y los de su bando, que la eleccion de presidente para el futuro parlamento general de todos los reinos debía recaer en un oficial real superior; conformándose con encomendar al arbitrio de Guillermo de Vallseca la resolucion de ese debate, y con que fuese Alcañiz el lugar señalado para la reunion del dicho parlamento. Dióse despues cuenta de la siguiente contestacion dada al escrito presentado por el gobernador de Cataluña en sesion de 30 de abril.

Núm. 112.

Tom. 16. fol. 654. Lo parlament general de Cathalunya lo qual munit de loable costum per conservacio e redreçament de justicia comuna deffensio e altres coses concernents servey de Deu honor e be de lur princep e rey profit de la cosa publica se es per tots temps passat e en lo present com li ha plagut induhit per urgent necessitat del publich per antiquada libertat ajustat sens algun president sofferints lur ajust degut e rahonable los reys e princeps passats de memoria racordabla ne es stat per los dits senyors e reys e menys per algun official nom de presidencia usurpant empatxat congoixat ne vexat ans francament e delliure lo dit parlament per voler propri ha entes en tot bon spatxament dels affers concernents lo be publich segons dessus es toquat e axi es practicat sens reprehensio tengut e indubitablament observat tostemps conservant degudes honor e reverencia a lur rey e princep e apres mort a lur imperi sens tot palliament e affeccio no deguda oblidat tot lur propri profit: e pren assats carrech e gran lo portantveus de governador en lo principat de Catalunya que del dit parlament lo qual zela ab clara intencio e sencera desija e vol be e favor de la corona reyal Darago o drets de aquella ha scrit o dictat e en lo dit parlament fet legir lo contrari com semblants actes segons son en la dita scriptura mencionats no sien stats son ne seran per gracia de nostre Senyor per lo dit parlament cogitats ni pensats ans

de la mort de lur princep e rey ença continuadament ha entes en los preparatoris de la successio encercant ab gran suor e treballs tots bons honests licits remeys e deguts que puxen a vera cognicio de lur rey e senyor pervenir: e en tot procehiment toquant lo dit cas de successio ab neta pura leyal natural e vera intencio ha haud ha e haura nostre Senyor Deus mijançant constant ferm e immutable proposit a justicia e de aquella no ha un pas desviat ne fara ab la gracia de Deu per avant. Ne encerque segons se afferme difficils remeys ne obscurs mas clars nets no tachats per desordenades affeccions exillant tots mijans torbatius desviant tota specia de scandol ab grans missatgeries affanys e despeses los discordants retornats en carrera de pau. E daço es stat fins açi es e sera tant com sia ab la gracia de Deu congregat pregat raquest e amonestat lo dit parlament per ignada naturalesa e leyaltat ferma intencio e sencera e daço no ha sperat ne spera esser pregat amonestat e menys raquest per algun com lo voler e inclinacio natural mouen ordonadament e deguda lo dit parlament a justicia pau be e honor de lur rey e senyor e profit de la cosa publica del dit principat. E ab aço no freturen ne han freturat tro aci ne freturaran Deus volent fins entant com al dit parlament sera vist esser necessari los actes del dit parlament daci avant de algun decret o auctoritat del dit portantveus de governador com los fets ne actes de corts o parlaments no sien acostumats esser per algun official decretats. E ab aquests sencers clars purs nets motius e voler enten lo dit parlament anar avant en los actes per venir a clara e vera conaxença de lur rey e senyor necessaris postposant tots affers e contra los torbants desviants o per pro-

pris voler e ambicio de honor e affeccio empatxants fara tot esforç ab remeys deguts justificats acostumats e permeses fins a extrem de poder e no stara per inhibicions indegudes de exequir son just juridich e rahonable proposit: com la naturalesa e leyaltat dessus dites a encercar e coneixer lur rey e senyor nos adormira per nulles e injustes inhibicions empatxaments o qualsevol altres difficultats de les quals los inhibints e empatxants jatsia inutilment porien esser represes degudament e per aquell qui deura castigats la qual scriptura e les coses en aquella contengudes per satisfaccio de la cedula offerta per lo damunt dit portantveus de gobernador raquer lo dit parlament esser continuada a la fi de la dita cedula denegades totes e sengles coses en aquella contengudes com sien nues e vacues de veritat parlant ab la reverencia e honor ques pertany e no proceesquen de justicia ne raho: dissentints a la inhibicio indiscretament consellada nullament e injusta e contra lurs libertats attemptada. E consella lo dit parlament al dit portantveus de governador que dege regir be e loablament son offici esquivant mals sinistres e mijans los quals puxen induhir algun scandol scisma divisio o empatxament al acte de la cognicio de nostre rey e senyor e daquiavant se degue de semblants axi inordinats procehiments abstenir e leix e permeta franchament e delliure segons pot e deu e ha acostumat fins açi lo dit parlament e enten a fer per avant procehir en sos actes. Protestant lo dit parlament contra lo dit portantveus e sos bens si contra fara e contra los consellants a aquell primerament de la infraccio de lurs libertats e franqueses e de tots dans sinistres e scandols los quals se puxen per los dits enantaments e empatxaments

subseguir e de tota turbacio e desviament los quals puxe encorrer per los contraris enantaments e desviant del dit consell lo acte de la successio o articles pertanyents a aquella. E com lo dit portantveus haje manat als notaris entrevinents en lo dit parlament que continuassen la dita scriptura per ell donada en lo proces del dit parlament axi com pot e deu mana e inhibeix als dits notaris que la dita cedula no continuen en lo dit proces del qual lo dit parlament es corp e maestre e lo dit portantveus no sen deu ne puxe entrametre en alguna manera.

SESION DEL DIA 7.

Los brazos eclesiástico y real, á los cuales se adhieren el conde de Cardona y sus parciales, presentan su respuesta al escrito del de Pallars, leido en la sesion anterior.

SESION DEL DIA 9.

En este dia volvieron á tomar asiento en el parlamento los embajadores que habian regresado de Valencia. Despues de haberse tratado del pago de varias cantidades á distintas personas, fué leido un breve escrito presentado por el conde de Cardona y firmado por muchos de su parcialidad, aprobando la respuesta dada á Rogerio Bernardo de Pallars por los estamentos eclesiástico y real. Alberto Çatrilla presentó tambien un escrito firmado por un gran número de caballeros y hombres de paraje, en el que se aprobaba la respuesta dada por el parlamento á las

pretensiones del gobernador de Cataluña, y la que dieron los estamentos eclesiástico y real á la cédula de Rogerio de Pallars. Se procedió finalmente á publicar los nombres de las seis personas que debian agregarse á la diputacion del Principado, y resultaron elegidos el arzobispo de Tarragona y Guillermo Carbonell, por el brazo eclesiástico; el conde de Cardona y Berenguer de Homs, por el militar; y Guillermo Oliver y Pedro Grimau, por el real.

SESION DEL DIA 12.

Francisco Bertran y algunos parciales suyos presentaron un escrito, adhiriéndose á lo manifestado por Alberto Çatrilla en la sesion del dia 9. Leyóse tambien una cédula del vizconde de Castellbó, en la que se conformaba con que el futuro parlamento general se celebrase en Alcañiz, y con lo que fuese de derecho en cuanto á la presidencia del mismo. Por último se leyó un memorial del castellano de Lexas, en el valle de Aran, en el que pedia se le socorriese para poder resistir á los ataques de los de Comingès, y que le fuesen reintegradas las cantidades que hasta entonces habia gastado para la defensa de aquel castillo.

SESION DEL DIA 14.

Abrióse con la lectura del siguiente escrito:

Núm. 114.

Lo governador general de Catalunya attenent que la resposta assats inutil per alguns del parlament feta a la cedula per ell per conservacio dels drets del senyor rey e de son offici donada es fort impropria no volent donar loch a disceptacio ni a lagui dels negocis de que es la principal intencio la qual per ventura alguns capten e desijen denegada la dita resposta tant com sia o esser pogues perjudicant als drets del dit senyor e a son offici e preheminencies daquell reservant e salvant al dit senyor e a si la resposta pus longa e provisions fahedores en son cas e loch: esta e persevera en totes e sengles coses en la dita sua primera cedula contengudes manant als notaris que la present inserten en lo proces del parlament qui es proces reyal e guarden que serven ço quels es injunct en lo atorgament de la auctoritat a ells comesa no contrastant qualsevol manaments difformes e freturants de subsistencia alguna fets per qualsevulle persones privades e qui jurisdiccio no han alguna. Tom. 16. fol. 676.

Presentóse despues en el parlamento el conseller de Barcelona Juan Dezpla, para pedir que se adelantase el negocio de la sucesion, hallándose la ciudad dispuesta á hacer para ello los mayores sacrificios. El conde de Pallars y sus partidarios presentaron otro escrito en el que designaban al gobernador de Cataluña para presidente del futuro parlamento general; y última-

mente se publicó tambien una cédula presentada por varios donceles, manifestando adherirse á lo espuesto por los brazos eclesiástico y real en sesion del dia 7.

SESION DEL DIA 15.

Despues de haberse leido una cédula de Rogerio Bernardo de Pallars, en la que se rebatia la contestacion dada en el dia 7 por los estamentos eclesiástico y real; se dió cuenta de la siguiente protesta.

Núm. 115.

Tom. 16. fol. 683. Lo parlament vista la cedula offerta e feta legir en aquell lo jorn prop passat per lo governador o portantveus dissent e contradiu en aquella tant com es vista esser contra les libertats usos e costums del dit parlament e sta e persevera en les resposta requesta e protestacio fetes al dit governador o portantveus e en lo consell a ell dat tant com sguarden les dites libertats e prerrogatives del dit parlament les quals per exemplis dels reys passats de memoria gloriosa deu lo dit governador o portantveus ad unguem servar et tenir e per sinistres informacions e nues de veritat no derogar a aquelles. E si a Deus plaura lo it parlament de sos procehiments fins aci fets e per avant mijançant la gracia de Deus fahedors bons leyals e vertaders retra bon compte davant lur rey e senyor: e dissent lo dit parlament del manament fet als notaris de les condicions per lo dit

governador o portantveus tant com sie contra libertats e costum de aquell. La qual replicacio requer lo dit parlament esser continuada a la fi de la dita cedula e en lo proces e feta e liurada carta publica com len vulle.

Alberto Çatritla presentó despues un escrito pidiendo al parlamento que se restableciese la concordia y se procediese adelante en el negocio de la sucesion. Tomó luego la palabra el arzobispo de Tarragona, y de su discurso da razon el acta en estos términos:

Núm. 116.

Postea reverendissimus dominus archiepiscopus Terracone nomine totius parlamenti et ordinatione ejusdem dixit effectualiter quod ex eo quia super electione et nominatione presidentium loci et castellanorum qui in generali parlamento esse debent parlamentum hujusmodi quibus viis et cum bona unitate posset procedere multum vaccaverat tandem discussis variis rationibus et motivis super hiis habitis nunc per Dei gratiam parlamentum jam dictum per actum solempnem parlamenti quod inde faciebat ad faciendum electionem et nominationem presidentium castellanorum et loci nominabat et publicabat decem et octo personas quorum nomina sic se habent: reverendissimos in Christo patres et dominos Petrum archiepiscopum Terracone Galcerandum urgellensis Alfonsum vicensis ecclesiarum episcopos Jacobum Sancti Cucufatis Bernardum Sanctarum Tom. 16. fol. 664.

Crucum Arnaldum Sancti Johanis de Abbatissis monasteriorum abbates nobiles viros et honorabiles Johannem comitem Cardone Raymundum vicecomitem de Perilionibus Rogerium de Montechateno Berengarium de Hostalrico Dalmacium Çacirera milites Azbertum Çatrilla domicellum Guillermum Oliveri et Bonanatum Petri Barchinone Gondisalbum Garridelli Dertuse Johannem de Ripis Altis ville Perpiniani Matheum Ferrandelli Villefranche Penitensis et Bernardum de Perarnau ville Berge sindicos et procuratores. Dans et concedens dictum parlamentum nominatis proxime decem et octo personis plenum posse concordandi nominandi et eligendi locum personas presidentium et castellanorum dicti generalis parlamenti cum plenitudine potestatis usque ad totalem effectum negotii cum omnibus et singulis incidentibus dependentibus et emergentibus ex eisdem.

A consecuencia del anterior discurso, manifestó tambien el arzobispo que cualquiera que tuviese á alguno por sospechoso para presidente ó castellano lo declarase á las diez y ocho personas nombradas; pero el de Pallars y los suyos protestaron de todo lo acordado. Finalmente el síndico de Barcelona Francisco Burgués requirió por escrito á estos últimos para que desistiesen de su temeraria oposicion, adhiriéndose á todos los demás brazos del parlamento.

SESION DEL DIA 19.

El vizconde de Castelbó presentó un escrito, en el que exhortaba á la concordia á los del parlamento, y proponia que se con-

fiase á los de Aragon y Valencia la decision de los debates sobre eleccion de lugar castellano y presidentes para el futuro parlamento general; y Bernardo de Gallach á nombre de la reina Violante, pidió que fuese leida una cédula en que se reiteraban las recusaciones que dicha reina tenia ya alegadas en otros escritos anteriores.

SESION DEL DIA 22.

A poco de haberse reunido los del parlamento levantaron la sesion, sin haber discutido ni resuelto ningun asunto.

SESION DEL DIA 23.

Despues de haberse dado cuenta de algunas peticiones, se leyó el escrito que sigue:

Núm. 117.

Lo parlament general del principat de Cathalunya vistes les raquestes e protestacio darrerament offertes per en Bernat de Gallach affermantse trames ab special manament per la molt alta senyora reyna dona Yoland al dit parlament: respon a les dites cedules e raquesta quel dit principat de Cathalunya per sos drets e usos antichs de tant temps ença que memoria de homens no es en contrari ha Tom. 16. fol. 695.

acostumat que en aquell son admeses los prelats e los capitols de les seus cathedrals o lurs procuradors e tots los magnats nobles e cavallers e homens de paratge e sindichs de ciutats e viles e lochs reyals del dit principat de Cathalunya sens que algun pus vingue en temps e forma covinents non es foragitat molt menys en aquest cas axi com qui toque a la leyaltat e naturalesa de quescun poblat en lo dit principat de Cathalunya se deuen foragitar del parlament persones qui han acostumat en aquell entrevenir si donchs no en los casos on se practicara de algun interes lur propri: e jatsia en la dita cedula e altres offertes per lo dit Bernat de Gallach se allegue que alguns qui son procuradors de la senyora comtessa Durgell major de dies e de don Johan frare del comte Durgell e altres qui son domestichs e vassalls del dit comte qui preten haver dret en la successio del regne Darago entrevenen en lo dit parlament e quen deuen esser foragitats: pot pensar quescun de savia pensa que ab major vincle e pus fort quescun poblat en lo dit principat es tengut a aquell qui per justicia es nostre rey e senyor que no algun altre senyor de qui sia vessall per raho de feu o daltre benefici e metres al present on nos tracte principalment de la justicia de la dita successio examinar quals son afeccionats als uns et als altres. Dels dits competitors seria difficultar dilatar et dampnosament prorogar lo fet en tant que apenas poria hom pervenir a la general congregacio on se tractara ab la ajuda de nostre Senyor ab bona concordia de la justicia de la dita successio es provehira a profit e honor daquell qui es nostre dreturer senyor e de tota la sua cosa publica: e pot pensar quescun que en examinar la dita justicia no sera

admes algun de qui ver semblant se puxe presumir quen haja affeccio deshordonada aos seran si plaura a Deu persones discretes e tements Deu de que tots los regnes e terres de la corona Darago viuran sens tot scrupol. E si en aquests preambols de la justicia quis tracten en aquest parlament de Catalunya haura alguna persona que per affeccio desordonada vulle alguna cosa favorabla a alguns dels competitors de la corona reyal Darago e desfavorabla a altres dels dits competitors confia lo dit parlament que en universal e en tots sos membres es tant just e tant just que mala intencio no li poria esser celada que ab la ajuda de nostre Senyor foragitara aquella intencio e ço que sera millor e pus rahonable a tots los competitors admetra: e maravelles lo dit parlament com se afferme ques proceeix en discordia en lo dit parlament car lo dit parlament ço que ha enantat ha fet ab bona concordia general jatsia en alguns actes algunes persones singulars hajen contradit la qual contradiccio particular no pot ni deu empatxar ni difficultar tan gran e tan necessari e tan comu benefici com se tracte en aquest parlament: offerintse lo dit parlament que tota vegada que li occorrera altra e pus justa provisio sobre los dits affers e coses raquestes vistes les pratiques en corts e laments antigament observades sens alguna lesio daquells fer e complir ab consell dels doctors e juristes del dit parlament e altres antichs pratichs en semblants affers ço que dege e sia al dit parlament pertanyent dissentint a totes e sengles protestacions e altres coses en la dita cedula contengudes tant com sien vistes desviar de les pratiques e libertats del dit parlament etc. E la present resposta vol lo dit parlament esser insertada en lo proces de aquell e

continuada a la fi de les dites raquestes appart si len volran esserne feta una e moltes cartes per vosaltres notaris.

Dióse despues cuenta de una cédula de Bernardo de Paliars y sus adictos, con la que manifestaban adherirse á lo propuesto por el vizconde de Castellbó en la sesion del dia 19, y de una protesta de los mismos partidarios contra el nombramiento de las diez y ocho personas elegidas en sesion del 15. Seguidamente se leyó una carta del obispo de Lérida, en la cual daba noticia de que continuaban aun las facciones en aquel territorio, culpaba de ello en gran parte á los oficiales reales, y pedia el competente remedio. Por último fué leida la contestacion de los brazos eclesiástico y real á la réplica que el de Paliars les habia presentado en la sesion del dia 15.

SESION DE DIA 27.

Abrióse con la lectura de un nuevo escrito de Bernardo de Galiach, procurador de la reina doña Violante, en el que rebatia la contestacion que le habia dado el parlamento en el dia 23. Pasóse despues á dar cuenta de una peticion presentada por Guillermo Cataiá, enviado por el gobernador del cabo Lugudor, consejo y probombres de la villa de Aiguer, en la que suplicaba que fuese socorrida la Isla de Cerdeña. Compareció tambien Jaime Pelegri, enviado por el parlamento de Valencia, y presentó sus credenciales; y luego fué leido el siguiente escrito:

Núm. 118.

Lo parlament general de Cathalunya vistes tres cedules offertes la una per lo vezcomte de Castellbò los nobles Roger Bernat de Pallas vezcomte Dilla e altres en la dita cedula nomenats diu e respon: que jatsia lo parlament del principat de Cathalunya rahonablament e deguda attesa la unitat fraternitat e amistat les quals son entre los regnes Darago e de Valencia e lo dit principat dege dels dits regnes ab tota indubitada seguretat confiar: empero considerades les coses seguents: primerament la notoriament irrahonabla contradiccio dels dits contradients e lo pervenir al general parlament per veure nostre rey e senyor empatxants per la eleccio de oppinio singular desviant de lur tot integral cerquant vies difformes a tota unitat e concordia: segonament la leyaltat e cuyta dels actes en lo present parlament fahedors en los quals tot cuytar es tardar segons los missatgers del dit parlament notiffiquen incessantment per lurs letres: terçament lo consell dels solempnes doctors juristes nomenats en major part per les condicions los quals son stats desviats de la dita lur oppinio singular per la qual nos mostran ab la honor ques pertany seguir mes voler e affectada dilacio que justicia o raho: quartament la gran unitat de les dites condicions ço es de la esgleya universitats reyals abdues parts e mes de la condicio militar desijants en scrits per intencio e de fet procehir en los actes los quals necessariament e dins breu temps Tomo 16, fol. 710.

son en lo dit parlament fahedors : quintament la gran e a ull quis mostre dilacio en lo partit mogut per los contradients com fermar compromis lo dit parlament ab los dits discordants en persones axi luny daquest parlament e esperar la fi es per gran temps differir lo acte de la successio lo qual mereix segons dessus es toquat gran celeritat e expedicio dins breu temps e vege lo studios diligent com lo compromis o partit offert fos finat apres lonch temps atteses les circunstancies del dit cas si convendria lo dit parlament procehir en los altres actes spatxadors en lo dit parlament en avant necessaris ans del dit general parlament e que convendria semblant e major detenir: la qual dilacio axi gran e prevista seria desviar del bon spatxament comunament desijat : sextament parlant ab la dita honor la obstinacio e perseverant contradiccio dels dits contradients los quals ans de algun acte per lo dit parlament apres lur contradiccio fahedor foren per lo dit parlament raquests e sollicitats a tot be de concordia e unitat segons appar per auctentica scriptura a la qual son diffugits fins açi e diffugen si donchs lo dit parlament no seguis lur oppinio singular : setenament lo mes descubert voler de perseverar en lur oppinio dels dits contradients com lo dit parlament per alguns mogut e en altra manera desijant unitat e concordia per algunes notables persones zelants a tot be comu dels affers ha fet sollicitar suscitar e instar los contradients que lur indeguda contradiccio postposada se volguessen a lur tot aunir e ab aquell en los actes fahedors rahonablament procehir e aquells tot aço menyspresat en lurs oppinio e contradiccio perseverán unitariament per la gran confiança la qual han los altres reg-

nes e terres en lo bon spatxament de aquest principat. E crehen indubitablament confiants que dins fort breu temps lo dit principat sia ab ells en lo general parlament e seguint lo partit offert es de la dita bona et sana oppinio desviar per les quals contradiccions e altres per lo proces del dit parlament en altra manera notorias e a tot lo mon manifestes e per dret comu fulsit de bones pratiques en corts e parlament e uberts pus que als dits contradients singulars no volent ni podent pus avant lur contradiccio e oppinio singular ab cauta e axi perillosa dilacio supportar ni participar en lur carrech ha convengut procehir en avant: e presents los dits contradients los quals sens tot orde voler propri seguint sens lo dit parlament procehint ordonadament e deguda ab sana sencera vera natural intencio e constanscia elegi XVIII persones les quals en veu e per auctoritat del dit parlament procehissen avant en los articles necessaris al general parlament les quals XVIII persones ab la gracia de Deu han procehit e procehiran ab aquella matexa gracia en avant fins a deguda fi dels affers segons es dit comanats: los quals actes per aquelles XVIII persones en nom del dit vertader e indubitat e no abusiu parlament fahedors hajen per ferm los dits contradictors que son e seran actes ferms juridichs e stables no nulles ni injusts segons es per ells allegat e no seran pas per ells singulars ne per altres en alguna plaça morduts tocats ni per algun mija pessigats ans se tenguen per dit que axi com a legittims justs e constants e del dit vertader e indubitat parlament devallants procehiran e dins breu temps no sens gran carrech dels dits contradictors portaran fruyt degut a lahor e gloria de nostre Senyor Deus honor de nostre ver Rey e

senyor qui sera e be de la cosa publica universal dels dits regnes e terres : e los dits contradictors stants en lur contradiccio segons dien cerqueran compromis: e es be ver que lo dit parlament mostrara a la fi sos bons actes los quals son fins açi en present e seran per avant loablament procehits e los quals son concordes a la exortacio feta per lo molt alt senyor e rey nostre quondam de memoria recordable. E si los contradients han be vistes les rahons monicions e raquestes fetes per lo dit parlament aquells conexeran clarament que los actes de fet no son desvients del scrit: pot esser que no sien al voler e oppinio dels contradients dessus dits concordants o sien per ells mal enteses. Perque lo dit parlament stant e perseverant en ses respostes e actes de aquell degudament e ab tota concordia jatsia alguns singulars contradients procehints a cautela sobrehabundant convide insta sollicita raquer e amonesta los dits contradients que lur indeguda contradiccio oblidada se vullen acostar a lur tot e als en nom del dit parlament e daqui avant fahedors: en manera que ab tota unitat et concordia per lo dit parlament desijada e per los contradients fins açi ab alguna cercada occasio desviada puxen anar al dit general parlament e procehir en avant en lo cas principal. En altra manera protesta primerament del gran lagui lo qual per ells als actes fets e fahedors per lo dit parlament necessariament per lur contradiccio es donat fins açi e per avant se dara e de tot cas desviaments inconvenients o sinistres los quals per les dites contradiccio e dilacio puxen al cas principal de la successio provenir e que puxe esser carregat als torbants e per voluntaris mijans lo dit cas differints. E de tot dampnatge e despeses los quals e per missatgeries e en altra ma-

nera lo general de Cathalunya ha sostengut fins açi e per avant sostendra: la qual cedula raquer lo dit parlament esser continuada per vos notari en lo proces del dit parlament e apres de les dites tres cedules dessus dites e a ell etiam feta e liurada carta publica quant lan vulle.

Leido el escrito que antecede, tomó la palabra Alberto Çatrilla, para instar que se compusiesen definitivamente los asuntos del arzobispo de Urgel y conde de Pallars, por estar próxima á espirar la tregua que ambos habian firmado. Tratóse despues del pago de algunos salarios, y entre ellos del que expresa el acta en estos términos:

Núm. 119.

Denique honorabilis Jaufridus de Ortigüis legum doctor ex onere comissionis de hiis sibi facte retulit in dicto parlamento quicquid collectum fuerat per honorabilem Berengarium de Ulmis militem Bonanatum Petri decretorum doctorem Barchinone et Matheum Ferrandelli Villefranche Penitensis sindicos et ipsum relatorem super tempore et laboribus et aliis eorum circunstantiis sustentis et sequtis per illas quatuor dominas assignatas et electas ad custodiam illustrissime domine Margarite illustrissimi domini regis Martini ultimo defuncti relicte: et tandem audita dicta relatione parlamentum taxavit pro predictis dictis quatuor dominabus quinquaginta florenos auri de Aragonia eis solvendos et distribuendos inter omnes dictas quatuor domi- Tom. 16. fol. 713.

nas ad cognitionem et arbitrium dictorum honorabilium Jaufridi de Ortigiis Berengarii de Ulmis Bonanati Petri et Mathei Ferrandelli : pro quibus quidem centum quinquaginta florenis tradendis superius proxime nominatis ratione prefixa statim per dictum parlamentum fuit mandata cautela.

SESION DEL DIA 30.

Autorizóse á la comision de los veinticuatro para elegir á algunos jurisconsultos, pagados de fondos del General, con quienes pudiese asesorarse en los negocios que tuviese que resolver. Acordóse además en este dia espedir órden para que el *General* pagase 11,000 florines, que se concedian en préstamo á los albaceas del rey don Martin, y 4,000 florines, que debian destinarse para el flete de tres ó cuatro naves que habian de conducir la embajada á Sicilia.

SESION DEL DIA 3 DE JUNIO.

Compareció en el parlamento Pedro Margall, enviado por los embajadores en Aragon para esplicar los negocios de aquel reino. Dióse cuenta tambien de una nueva réplica de los disidentes del brazo militar á la cédula del parlamento leida en la sesion del 27; al paso que Juan de Altarriba y algunos manifestaron por escrito su adhesion á lo acordado por los estamentos eclesiástico y real. Finalmente se hizo mérito de haber los embajadores de Francia enviado un escudero á la condesa de Cominges para que cesase de hostilizar al valle de Aran.

SESION DEL DIA 8.

Se abrió con la lectura de las dos cartas que siguen:

Núm. 120.

A los reverendos padres archiepiscopos e episcopos e a los condes e richos homens e nobles mis bien amados e al governador e cavalleros del principado de Cathaluenna. —Reverendos padres e amigos archabisbos e episcopos yo el rey de Castiella e de Leon vos enbio mucho saludar et a vos los condes e richos omes et nobles e mi bien amados e mucho honorables e sabios e discretos barones e governador e cavalleros e cibdadanos del parlamento del principado de Cathaluna aquellos que mucho amo e precio et pera queen mucha onra e buena ventura quesiere: sabet que yo considerand la grand leyaltança e noblesa e fidelitat que los vuestros e los de essos regnos de la corona de Aragon siempre acataron e guardaron en las successiones que los reyes passados de essos regnos que hayan sancto parayso onde yo vingo ovieron a ellos et en commo el rey don Martin mi muy caro e muy amado tio que Dios perdone se passo desta presente via ab intestado et en commo el infante don Ferrando mi tio e mi tutor et regidor de mis regnos sea ell pariente mas propinque varon al dicho rey mi tio e ell que mas claro e maior drecho ha Tom. 16. fol. 723.

a la succession dellos segund ya del negocio sots bien certifficados: por ende confiando en la vuestra grand noblesa et que sots tales personas que guardaredes justicia e verdat a aquell que la tiene guardando vuestras consciencias e lealtansa commo siempre faziestes: acorde de vos scrivir sobre ello. Porque vos ruego cuanto puedo que querades dar acucia porque la congregacion general e determinacion de dichos regnos se faga en breve sin acatar otras luengas e oviedes a los estorvadores que han voluntat que la dicha determinacio no haya effecto e se aluenga de cada dia e querades guardar la justicia e drecho al dito infante mi tio pues que lo el tiene claro a la dicha succession de essos dichos regnos como ya creo que sabedes: en lo qual faredes lo que devedes parando mientes al bon debdo e naturalesa que lo dicho infante mi tio tiene en esos dichos regnos e tiene con el dicho rey mi muy caro e muy amado tio que Dios perdone et a la grant buena voluntad quell havia e guardaredes vuestras consciencias e daredes manera e via commo estos mis regnos e otrosy esos de la corona Daragon sean siempre commo una cosa e dure siempre entre ellos buena ermandat commo esta en debdo e en razon: lo que si asy non fer quessedes por falasser la justicia por avantura poria seer otra cosa. E por quanto a mi es feyto entender que havedes senalado lugar donde se faga la dicha succession: ruegovos que me embiedes desir el lugar e tiempo e quando seya de fazer el ayuntamiento general sobre la dicha succession porque yo pueda embiar alla mis embaxadores con tiempo bien enformados sobre el dicho negocio: e en esto faredes vuestro deber e yo gradesservos ho he mucho para en lo que vuestras onras cumpla. E sobre

esto rogo que haya luego vuestra resposta porque yo sea certificado de vuestras voluntades. Dada en Valladolit dies e nueve dias de mayo.—Yo Sancho Romero la fis scrivir por mandado de los senyores reyna e infante tutores de nuestro senyor rey e regidores de sos regnos.

Núm. 121.

A los reverendos padres e amigos archiepiscopos et episcopos et condes et richos omes et mi bien amados e mucho honorables e sabios e discretos varones el governador e cavalleros e cibdadanos el parlamento del principado de Cathalunya. — Reverendos padres e amigos archiepiscopos e episcopos. Yo la sin ventura reyna de Castiella e de Leon madre del rey e su tutora e regidora de sus regnos vos embio mucho saludar e asymismo a vos los condes e ricos omes e nobles e mi bien amados e mucho honorables e sabios e discretos varones governador e cavalleros e cibdadanos del principado de Cathalunya commo aquellos que mucho amo e precio et pera quen mucha onra e buena ventura queria. Sabet que yo considerando la grand lealtansa e noblesa e fidelitat que los vuestros e los de essos regnos de la corona Daragon siempre acataron e guardaron en las subcessiones que los reyes passados dessos regnos que hayan sancto parayso ovieron a ellos e en commo el rey don Marti mi muy caro e muy amado tio que Dios perdone se passo desta presente via abintestato et en Tom. 16. fol. 724.

commo el infante don Ferrando mi muy caro e muy amado suo ermano sea el mas propinque pariente varon al dicho rey mi tio e ell que mas claro e meior drecho a la subcession delos segund ya del negocio sodes bien certificados: por ende confiando en la vuestra grand noblesa e que sots tales persones que guardaredes justicia e verdad a aquell que la tiene guardando vuestras consciencias e vuestra leyaltança commo siempre fesiestes: acorde de vos scrivir sobrello. Porque vos ruego quanto puedo que querades dar acucia porque la congregacion general e determinacion dessos regnos se faga sin acatar otras luengas. . . . . : . a los estorvadores que han volundat que ella dicha determinacion non haya effecto e se aluenga de cada dia e querades guardar la justicia e drecho al dito infante mi ermano pues que lo el tiene claro a la dicha subcession de dichos regnos como ya creo que sabedes en lo qual faredes lo que devedes: parando mientes al buen debdo e naturalesa quel dicho infante mi ermano tiene en sos dichos regnos e tenia con ell dicho rey mi tio que Dios perdone e a la grand buena volundat que lo el havia: e guardaredes vuestras consciencias e daredes manera e via commo estos regnos e otrosi esos de la corona Daragon sean siempre commo una cosa e dure pera siempre entre ellos buena ermandat commo sta en debdo e razon: lo que si assi non fessiessedes por fallesser la justicia por aventura podria seyer otra cosa. E por cuanto a mi es fecho entender que havedes senalado lugar donde se faga la dicha congregacion ruegovos que me embiedes dezir el lugar e tiempo e quando se ha de fazer el ajuntamyento general sobre la dicha subcession porquel dicho rey mi fijo pueda embiar ala sus embaxadores con

tiempo bien enformados sobrel dicho negocio e en esto faredes vuestro dever e yo gradesser vos lo he mucho pera en lo que a vuestras honras cumple. E sobre esto vos ruego que haya luego vuestra respuesta porque yo sea certifficada de vuestras volundades. Scrita en la vila de Valladolit dies et ocho dias de mayo.—Yo la Reyna.

Despachados los embajadores de Castilla que presentaron las cartas que anteceden y esforzaron de palabra su contenido, comparecieron los de Francia, despidiéndose algunos de ellos para su pais, é instando todos la pronta resolucion del negocio de la sucesion. Publicóse últimamente la siguiente carta:

Núm. 122.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya resident en Barchinona.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: Hir vos scrivim per altra letra e per altre correu ço es per Steve Carrio significantsvos entre altres coses com larchabisbe de Çaragoça era partit daquesta ciutat per anar a Çaragoça: e sus ara ans de hora dalba havem sabut que hir prop lo loch de la Almonia mataren e degollaren lo dit archabisbe ab dos altres: per la mort del qual archabisbe dubtam que en la ciutat de Çaragoça e en altres ciutats viles e lochs daquest regne nos seguesquen grans mals e escandols sobre los quals a cessar entenem a provehir Tom. 16. fol. 726.

per letres en totes aquelles altres vies e maneres quens seran possibles. Nosaltres per la dita mort som stats tan torbats que encara no havem delliberat que devem fer. En lendemitg placieus certificarnos per correu cuytat queus plaura que fassam. Scrita cuytadament en Calatayud dimarts a II de juny ans de hora dalba.—Apparellats a vostra honor e servey los vostres missatgers en Arago trameses.

SESION DEL DIA 10.

Despues de haberse leido una cédula del parlamento ratificando lo contestado en distintas ocasiones á los disidentes del brazo militar, se trató del pago de algunos salarios, y se acordó dar en préstamo quinientos florines á los albaceas del rey don Martin, en los mismos términos con que se les habia prestado antes otra mayor cantidad.

SESION DEL DIA 12.

Tomó la palabra primeramente el conde de Cardona, instando que se propusiesen luego las medidas que deberian adoptarse para la seguridad de la plaza de Tortosa, cuando se celebrase en ella el parlamento; y luego el secretario Raimundo Batlle leyó las siguientes cartas:

Núm. 128.

Tom. 16. fol. 732.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors los del parlament del principat de Cathalunya en Barchinona resident.—Molt reverents nobles honorables senyors: per tal que a vegades informacions primeres degudament e ab veritat no rahonades induhexen los coratges dels homens a consebre e dar fe leugerament a ço que no deuen ni es legut de creure: per ço crehens del cas davall scrit lo qual fortuna ha axi sinistrat se rahonara hos pora fer algun rahonament davant vostres reverencies nobles et honorables savieses: vos significh que diluns primer dia del mes de juny daval scrit larchabishe de Çaragoça home de mala e deshonesta vida segons a Deu e a tot lo mon es assats clar e notori no tement Deus posposant a par veritat et lealtat tant com en ell es stat causa alguna legittima no procehint fins a la present jornada ab daltres ensemps de sa falsa sequella tant com han pogut desviant et dilatant ab tractes falsos desonests e malvats la prossecucio dels intermedis de justicia e declaracio de nostre vertader rey e senyor natural e legitim succehidor en los regnes et terres de la corona Darago en tant que continuament entenien ab tota diligencia apres del molt alt senyor rey en Marti de alta et loabble recordacio en apoderarse de ciutats villes e castells reyals tirannament seguons es clar e provat manifestament per ses obres dampnades les quals per son poder ha fins aci executades sense alguna temor de Deu

et de gents rompent de fet totes bones concordies tractades ab vostres solempnes embaxados e del regne de Valencia et altres fundades en stil de justicia seguons appar clarament per protestes et altres scriptures publiques fetes dins la ciutat de Calatiu on ere justat lo parlament general del regne Darago: e perque los affers venguessen del tot a lur mal proposit e intencio e que en neguna manera nos poguessen corregir ni adobar per tots los braços del regne alguns dubtes e debats qui eren special sobrel fet de la presidencia e del loch entre los missatges daqueix principat e de regne de Valencia licencia lo dit arcbabisbe e los de sa sequela lo dit parlament. E anadint mal a mals e perseverant continuament en aquells per mills dur sa desleyal intencio a son proposit en diverses maneres quant possibilitat li basta de fet acordadament e ab pensa deliberada foragitant davant si e sos ulls nostre Senyor Deus del qual tot bon juhi procehex e abraçant fermament tota dampnacio: ha tractada a mi la mort diverses vegades e special ara darrerament e ab aquella intencio de executarho de fet per son poder parti lo dit archabisbe de la dita ciutat de Calatiu lo dia sobredit tenint son cami vers la ciutat de Çaragoça hon havia feit gran pertreyt per tenir aquella occupadament per tirannia: si arriba al loch de la Almunia de dona Gudina ab gran gent de cavall armada e daqui ell me requeri de vistes las quals li atorgui e de fet yo fuy prop assats de les portes del dit loch abans del sol post on haguem alguns rahonaments assats strets be que dels tractes per ell falsament a mi moguts fuy avisat: en tant que ell me somogne de fet de tracto falls e desleyal sobre lo qual havia formats lo dit archabisbe

ab los de sa sequella malvats capitols. E sobre la disputa de aquells vehent del tot sa desonesta e desleyal intencio la qual sens alguna vergonya e temença de Deus e de gents sots color de bona amistança per sos peccats havia publicades e manifestades rompem abduy en tant que venguem a les mans e la brega fon mesclada assats gran e grossa hon lexada tota ma gent per gran distancia de cami arrera mi trobi solament ab VII de cavall et ab ell eren entro XXX de cavall e qualsque deu de peu Le armats tots e dreçantse a mi e yo a ells de fet fiu mon poder de presonar lo dit archabisbe tant com pogui e de no ferli altre dan fins tant que jo fuy nafrat de colp de spasa al coll de que Deus merce son fora de perill: lavors yo ab los sobredits qui ab mi eren e breguejant tots temps aconseguirem partida de mes gents et la brega fonch del tot scalfada per ordinacio de Deus daqui tots benfeyts procehexen lo dit archabisbe fo mes en venço e los qui ab ell eren e james se volch dar a preso e per ços demerits romas en la plaça mort ab daltres servidors seus pres de les portes del sobredit loc. Perque a la vostra reverencia noblesa e honorables savieses notifich per informacio vertadera de aquelles les sobre dites coses com se son passejades fins a la hora sobredita offerintme per la present si alguna persona notable baro o cavaller equivalent mi volen sostenir lo contrari jassia ho puxa bastantment e legitima provar combatre mon cors al seu e ferli atorgar les dites coses esser veres e ab pura veritat posades. E puys per ordinacio de Deus ses seguit quel fals e desleyal sobredit archabisbe es finat cessaran daci avant en part totes tirannies et tractaments falses. E jatsia yo ab mos parents amichs

e servidors poguessem occupar a present axi com ell fahia ciutats viles castells e lochs reyals ço que a Deus no placia mas seguint del tot les peades dels antecessors meus dignes de laor e gloria perdurables com aquell qui cuyt esser o dependre en part vertaderament de la corona reyal Darago e de aquella no devalla sino pura e neta leyaltat inmaculada e no corrupta fins a la present jornada e servant aquella e en exalsament de la dita corona han scampada sanch en diverses conquestes places lochs notables a cavalleria pertanyents: vos significh que del tot ab tots mos parents amichs e servidors me entench en aquest fet per haver conexença de rey e senyor vertader e legittim succehidor del qual per nostres peccats som huy privats regir e passajarme per la forma e manera molt sancta e bona la qual vosaltres havets mostrada e mostrats cascun jorn per virtuoses obres e exercicis de aquelles: e que breument posant apart dilacions les quals en aquests affers son veri mortal tots aquells a quis pertany aconseguiscam conexença dreta e pura de rey e senyor natural sots proteccio del qual los regnes e terres de la corona Darago sien governats seguons se pertany e a la leyaltat de tots cove. Per ço vostres reiterades reverencies nobleses e honorables savieses requir amonest e supplich que prosseguint incessantment en la prossecucio dels negocis sobredits seguons be e leyalment havets fet e mostrat fins a huy vullats entendre de fet postposant a part totes particularitats en esser en un loch tots congregats per declarar e conexer nostre rey o senyor natural retenthi vostre degut en la manera que a vostra clara leyaltat cove: sotsmetent mi et tots los qui per mi hauran fer dins aquest regne a vostra hordonança e de

aqueix noble notable e leyal consell e que breument ab gran e sobirana concordia per volentat de nostre Senyor Deus et illuminacio del sanct Sperit ne puscam aconseguir de les sobredites coses fama e gloria perdurables rescrivintme fiablament totes coses a les reverencies noblesa e honorables savieses de vosaltres plasents. E daço que sera intencio de vosaltres vos placia certifficarme. Lo sanct Sperit vos haja en sa bona e continua guarda. Scripta Alcanyiç a VI de juny. — A vostre honor e manament prest Anthon de Luna.

Núm. 124.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en la ciutat de Barchinona.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: Pochs dies ha passats he scrit a la reverencia nobleses e honorables savieses lo cas desastradament e en manera que ses seguit de la mort de Garcia de Heredia quis dehia archabisbe de Saragoça assats largament la qual so cert havets reebuda. E apres he hantes haud ardits de mossen Guillem e de mossen Ramon de Palafolls com linfant de Castella es request ab gran instancia venir e trametrer alguna partida de gent darmes e sforç seu per entrar dins aquest regne e venir a la ciutat de Calatiu et darli aquella ab daltres fortes vils e lochs a raquesta de Gil Roiç de Liori desleyal a la corona Darago ab alguns de sa secta. E jatsia yo crega que linfant se moga sino en Tom. 16. fol. 734.

la manera que de semblant princep axi just e vertader com ell qui ama e tem Deus se pertany: pero parriam per quesques fos en aço se degues fer la provisio ques pertany per tal que dans e destruccions voluntariament e ab ginys falsos e malvats de gents desleals a Deus e tot lo mon nos seguescan ans dejan cessar : car per la mort del sobredit malvat tira nos deu torbar tan notabla e sancta cosa com es la declaracio de nostre senyor princep et rey ans entenent en la prossequcio de aquella de nit e de dia ab gran diligencia si faça ço ques pertany: perqueus supplich axi com puix ni se vos placia provehir al cars sobredit si el cars ho requerra per la forma e manera que de aqueix noble e insigne principat se pertany lo qual james a res que toquas la honor et prosperitat de la corona Darago no ha falgut ans si mostra singularment e molt principal dispo- santho persones e bens car tots jorns segons los ardits que de Castella havem serets de mi verdaderament de aquella avisats e ultra de tot aço hi retre lo deute que deg e los meus han acostumat fer en deffensio de la corona Darago sens fallirhi en los temps passats. E si en lendemig per la reverencia nobleses e honorables savieses de vosaltres puix coses nengunes a aquelles plasents fiabblament men scrivits. Lo sanct Sperit sia en vostra bona e continua guarda. Scripta Almonezir a VII de juny.—A vostra honor e manament prest Anthon de Luna.

Núm. 125.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathaluuya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors. Crech que per letres a vosaltres tremeses per vostres missagers que sou en aquest regne sou stat infformats del cas fortuit que ses sdevengut en la persona del archabisbe a qni Deus perdo e del perill que tots havem passat specialment yo a qui nostre Senyor per sa benaventurada gracia ha spirat de monstrarme via per la qual som stat preservat dels perills e he poscut recorrer als reffugis quem eren necessaris me metre en segur ma persona en tant que huy dada de la present en hora de mig jorn son aconseguit açi en lo loch de Pina: e per tant com he sabut que los missatgers per vosaltres senyors tremesos en aquest regne dels quals yo som companyo son en Alcanyiç o en aquelles partides he delliberat de anarmen a Sastego per saber della ço que vosaltres senyors haurets delliberat e manat que nosaltres façam en aquest furtuit cars e en los affers que per vosaltres senyors nos son stats comanats per manera que ab ells ensemps puscam prosseguir vostres manaments et ordinacio: pero be volria vos plasques delliberar regonegut lo punt en que lo cas es a present que volrets que yo faça en cas que per ordinacio de vosaltres los affers se deguessen mes avant prosseguir e placiaus de vostre voler et desliberacio sia prestament certifficat. E sia vostra guarda la sancta Trinitat. Feta de la Tom. 16. fol. 734.

mia ma en Pina a VIII de juny.—Guillem Ramon de Muncada que a vosaltres senyors se recomana.

Núm. 126.

Tom. 16.
fol. 735.

Als molt reverends molt nobles molt honorables e molt savis senyors los dels tres braços justats al parlament en Barchinona.—Molt reverends nobles e honorables e molt savis senyors: vostra senyoria e honorable saviesa es stada informada per nostres letres de les cruels coses passades fetes contra lo consell e vila e molts singulars de aquella e de les que per necessitat se son servades enseguir per evitar molt gran perill a la corona reyal e reparar aquesta vila e conservar nostres furs e privilegis e viure en les libertats que los reys passats per bons e agradables serveys a ells fets en diverses conquestes e en singular atorgades: e per tal com encare vehem que punyem a total destruccio de aquesta terra havem considerat axi com es rahonable que de les novitats e dirruiments fets per mossen Johan de Vilaragut recorreguessem a la vostra noblea e honorable saviesa que vosaltres senyors dels quals en dies passats havem en vostra justicia sentida mes calor notifficantvos com lo dit mossen Johan no sentint en quin nom se ha pres hun castell propri de la vila e aquell ha stablit de ses companyes et ha preses diverses bestiars e robes dels dits homens e axi mateix de un loch apellat Xiva qui es carrer de la dita vila. No resmenys es anat per los masos del terme e totes les robes e vitualles sen ha portades e meses en la aldea

del Forcall axi mateix se ha presos tots e quants bens ha trobats de homens de Morella en les aldeyes e han appresonat tots quants vehins ha trobats de la dita vila e la segona festa de Pentacostes hora de miga nit axi com a enamich fahent guerra dirruix obra tots los molins de aquesta vila exceptats dos los quals per sobrevinent del dia no pogueren metre son mal proposit en total acabament e son sensals reyals e de les pus notables regalies que son en aquesta terra. E com aquests importables dampnatges fets a la corona reyal e a la comunitat no son sostenidors ans per vosaltres senyors stirpadors vos supplicam humilment que en nostra justicia nos vullats emparar e dar manera que tals coses damnades cessen com siam prests com ja havem offert star a tota justicia e en conservar aquest castell e vila a la corona reyal a consell e ordinacio de les vostres reverencies nobleses e honorables: en altre manera si no hi era provehit prestament no sabent deffallir a la conservacio daquesta terra e per evitar tan gran dampnatge a la corona reyal procehirem en extirpar e reppellir tals gents de la terra ab menys scandols que porem. E hajaus lo sanct Sperit en sa proteccio e guarda. Scripta en Morella a III dies del mes de juny any MCCCCXI.—De vostres reverencies nobleses e honorables savieses los batle e jurats de la vila de Morella.

Tratóse despues del pago de diferentes salarios y se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 17.

Por la mañana no pudo abrirse discusion ni resolverse ningun asunto por no haber trabajos preparados; pero reunido otra vez el parlamento por la tarde, fueron leidos y definitivamente aprobados los siguientes:

Núm. 127.

Tom. 16. fol. 739. Capitols fets e fermats sobre la reformacio del general del principat de Cathalunya.—*Primerament* lo parlament ordona que per la refformacio del general de Cathalunya sien elegides per lo dit parlament sis persones notables e sufficients e zelants lo servey de Deus e proffit de la cosa publica a les quals o a la major part de aquelles pusques ni haja de cascuna condicio sia donat plen e bastant poder qne ensemps ab los deputats del dit general e sens ells en les coses que directament o indirecta toquaran aquelles pusquen exhigir demanar exequtar e fer pagar tots e qualsevol deutes e altres drets del temps de les corts de Munço ença per lo senyor rey en Pere de gloriosa memoria derrerament celebrades et finides axi per qualsevol depputats generals com loquals e specials com encare per qualsevol persones o universitats o per qualsevol raho causa o occasio al dit general deguts o pertanyents a aquell donant tant major cura e diligencia en la exaccio e recuperacio de

aquells com veuran aquells esser pus antichs e pus difficils de haver e pus perilloses de perdrer: e hoyr e examinar si mester sera totes administracions comptes e smenes de qualsevol natura sien e per les dites persones o altres qualsevol administrades regides e feytes: e de e sobre los dits deutes drets administracions e comtes fer e fermar apoques absolucions diffinicions e cessions ab totes clausules necessaries: als quals dipputats e sis persones sien per lo dit parlament donats e assignats per consellers dos notables doctors o juristes de bona fama e consciencia dels quals los dits dipputats e sis persones hagen e sien tenguts pendre consell com lo cas ho requerra en examinar e executar los dits deutes comtes e administracions: e les quals sis persones hagen a consellar als dits dipputats justicia mijançant smenes de dans e interesses e altres questions devant los dits depputats demanants: e que vistes e regoneguts los contractes e altres deppendencies e hoydes les parts axi dels querellants com del general consellen les dites persones e juristes als dits dipputats lo dret raho e justicia a cascuns en son cas loch e temps convinents simplament e de pla totes dilacions e excepcions frustratories a part posades servants capitols de cort constitucions de la terra et altres drets en e per les dites coses fahents. E per tant que les dites VI persones no sien vuydes o vacues de poder e los actes per elles exercidors ensemps e departidament ab los dits diputats no puxen esser impugnats o morduts: lo dit parlament constituex aquelles procuradors e sindichs llurs a fer e exercir actitar e consellar tots los actes o fets en los quals lo dit parlament per los presents capitols ha ordonat les dites VI persones deure cabre consellar e en-

tervenir: lo qual poder sia ordonat largament e bastant ab les clausules opportunes: prometent lo dit parlament haver per ferm tot ço e quant per les dites VI persones en la manera contenguda en los presents capitols sera actitat e fet obligant per aço tots los bens del general. Les quals VI persones lo dit parlament instituex et ordona esser assidents adjunts assistents et associats als dits dipputats e que per tals sien rebebuts per los dits dipputats ço es en assidents assistents adjuncts e associats lurs en tots los actes passats e fets dels quals puixa exir alguna dubitacio de e per ells fahedors et exercidors en avant: en axi que tots los actes fets e passats e exercits fahedors spatxadors actitadors e exercidors fora juy e en tots altres los quals se hauran judicialment actitar o determenar en lo general los dits dipputats hajen a fer exercir procehir o determenar aquells de e ab consell de les dites VI persones e no sens aquelles o de la major part daquelles en que ne haja haver e entervenir de cascuna condicio sino en casos als dits dipputats per los presents capitols permesos. E los dits dipputats de e ab consell de les dites VI persones o de la dita major partida de aquelles en quen haja haver e entervenir de cascuna condicio seguons dit es hajen administrar la justicia en la forma dessus dita et ab consell dels dits doctors per lo dit parlament a ells assignats. E tot ço que sera actitat fet o jutgat daci avant de la forma e manera en los precedents capitols contenguda lo dit parlament are per lavors e lavors per are no ho ha per ferm ans ho ha per cas nulla e fora de son consentiment abdicant als dits dipputats e VI persones de fer lo contrari en lo dit cas tot poder: exceptat que los dits dipputats ab les dites VI

persones e sens aquelles pusquen rehebre et haver totes monedes e tots drets al dit general pertanyents o pertanyer devents e tremetre correus per la dita raho e pagar pensions de censals e salaris ordinaris e totes altres coses de quen concordaran ab les dites VI persones ols seran remeses per aquelles: lo qual poder e adjunccio de les dites VI persones e dos doctors e juristes per consellers vol lo dit parlament durar per III anys de la festa de Sent Johan de juny prop seguent comptadors e daci a la dita festa. E los dits dipputats faran segrament e homenatge de tenir e servar los presents capitols e totes coses en aquells contengudes.—*Item* ordona lo dit parlament que les quantitats que de les dites exequcions exiran sien deposades en la taula de cambi de la ciutat de Barchinona scrites als dits dipputats. E per tal que les dites VI persones sien pus exhigents exhigir et exequtar los deutes e drets dessus dits e axi mateix hajen alguna sustentacio per lurs treballs ordona lo dit parlament que de totes quantitats que dels dits deutes e drets exiran a ma o exequcio de les dites VI persones e liquidament romandran al dit general hajen entre totes II solidos per liura: los quals II solidos per liura sien pagats en aquesta manera ço es que tota la quantitat dels dits II solidos per liura intregament sie posada e apartadament scrita als dits dipputats en la dita taula de la dita ciutat per la dita satisfaccio dessus dita. E daquells dos solidos axi depposats axi si bastaran sien fets pagaments per III terces per lo temps de lur regiment a cascuna de les dites persones comptant a raho de un flori tots jorns per cascuns: e si no bastaran siels fet compliment dels altres bens del general.—*Item* ordona lo dit parlament que

si era cas que alguna o algunes de les dites VI persones durant lo temps de lur poder deffallia per mort malaltia longa absencia renunciacio o altre just empatxament en aquell cas les persones qui restarien del dit nombre de VI scriuen al parlament de aquell o aquells qui e per quin cas hi fallirien per forma que en loch de aquella o daquelles persones qui fallirien la condicio de que seria elegesca altre o altres persones. E si lo dit parlament no era ajustat o dins XV dies apres que lo dit parlament fos consultat la condicio de que sera tal persona que deffalliria no hauria elegit en cascun daquests casos les dites persones de les dites VI restants pusquen elegir altre o altres daquella condicio de que sera o seran los deffallints fet primerament e prestat per ells en poder dels dits dipputats segrament de elegir be e leyalment tota desordonada affeccio foragitada aquell o aquells que creuran esser profitoses al dit general e al servey de la cosa publica: pero si alguna o algunes de les dites VI persones per malaltia o justa absencia no podien entendre en los dits affers ordena lo dit parlament que aquella o aquelles durant lo dit empatxament puxen jaquir lochtinent daquella mateixa condicio ab consell e voler dels altres qui romandran jurant pero tots que elegiran e admetran bona e leyal persona e sufficient seguons Deus e lur bona consciencia: la qual persona eleta faça lo jurament que haurien fet los altres. e si per ventura la absencia de alguna o algunes de les dites VI persones durara per II mesos continus lo loch o poder de aquell sia haud per vagant e los altres qui romandran proveesquen ut supra.—*Item* les dites VI persones e los dos doctors o juristes e cascun de aquells prometran migançant segrament

e homenatge en poder del parlament e en absencia de aquell en poder dels dipputats e dels altres qui restarien dels dits VI prestadors de usar be e leyalment del dit poder a tot just proffit e utilitat del dit general et de la cosa publica del dit principat de Cathalunya tota amor hoy rancor voluntat appart posades. En absencia o empatxament dels dits doctors o juristes o de algun de aquells les dites VI persones o la major part de aquelles en quen haja haver entrevenir de cascuna condicio seguons dessus ses dit ne pusquen pendre e elegir altre o altres qui sien homens de be e de bona fama e consciencia a lur coneguda qui facen semblant jurament que haurien fet los altres.—*Item* los dos consellers e assessors dessus dits sien pagats de les causes que davant ells se menaran per les parts seguons justicia e es acostumat en los actes del general: e mes avant sien remunerats seguons los treballs que sostenguts hauran en los altres affers dels quals no hauran salari del general de les monedes del dit general a conexença dels dipputats e de les dites VI persones.—*Item* lo dit parlament ordona que en tots processos cartes letres actes e scriptures de qualsevol natural sien ques hauran a continuar et fer de e per les coses en los presents capitols contengudes o alguna de aquelles les dites VI persones hajen a pendre per scriva lo scriva de la dipputacio e aço per tant que les scriptures que de aquests actes se continuaran faran o devallaran romanguen e sien tots temps en lo archiu de la dita dipputacio conservades: e mes pusquen pendre una bona persona abte e sufficient pera procurador. Pero si a les dites VI persones o a la major part de aquelles en quen haja haver e entervenir de cascuna condicio sera ben vist fahedor en los

actes o fets quels semblara pusqueu elegir e haver un altre scriva o notari bon hom e de bona fama del qual les dites VI persones o la major part de aquelles en quen haja haver e entrevenir de cascuna condicio seguons dit es se concordaran qui faça los procesos cartes letres actes e scriptures que mester sera: lo qual notari prometa mijançant segrament e homenatge restituir e donar al dit scriva de la dita diputacio les dites cartes letres scriptures e actes com acabades seran o finides per la conservacio dessus dita satisfet a ell de sos condescents salaris e treballs.

Definitivamente aprobados los antecedentes capítulos, y declaradas de ningun valor las dos redacciones que anteriormente se les habian dado, se levantó la sesion sin tratar de ningun otro asunto.

SESION DEL DIA 18.

El acta de esta sesion, despues de la lista de los asistentes, empieza por estas palabras:

Núm. 128.

Tom. 16. fol. 745. Reverendissimus dominus archiepiscopus tarrachonensis predictus nomine totius parlamenti et ordinatione ejusdem presente dicto nobili gubernatore dixit effectuali-

ter qualiter generale parlamentum Cathalonie principatus et omnes convenientes in eodem decem menses affluxerant vel inde circa vaccaverant vel laboraverant cura vigili et sincera totis conatibus possibilibus pro veniendo ad nominationem veri regis et domini indubitati regis corone Aragonum destinando ambassiatores ad regna Aragonum et Valentie et ad alias diversas partes pro quietando et sedando guerras et discordias tam urgenti et necessario negotio necessarios adeo quod in bona et comuni concordia fieret generale et universale parlamentum regnorum et terrarum pertinentium regie corone in quo videretur et discernetur cui per justitiam pertineat successio antedicta. Verum quia supervenientibus scandalis et discordiis adhuc in regno Aragonum durantibus ut est omnibus nimis notum non videtur posse ad dictum generale parlamentum faciliter pervenire : pro tanto hujusmodi parlamentum Cathalonie principatus cupiens bona incepta et tantis laboribus et expensis dicti generalis quo ad usque subsequta prossequi et deducere fine laudabili delliberavit et conclusit ut facilius Deo ductore tam necessaria et plusquam necessaria cognitio dicte justicie videri posset quod dictum parlamentum mutetur et prorroguetur ad civitatem Dertuse que est satis vicina regnorum Aragonum et Valentie quorum vicinitate fierent tractatus et comunicationes salubres pro predictorum expeditione.—Quare parlamentum hujusmodi predictis et multis aliis consideratis ut tute et secure ac etiam libere convenientes in dicta civitate Dertuse eundo stando et redeundo permaneant et confluant ad eandem comissit securitates et provisiones super his fiendas ordinationi dispositioni et arbitrio reverendissimi domini archi-

episcopi Terrachone honorabilium consiliariorum et consilii civitatis Barchinone ac sindicorum Gerunde Perpiniani et Dertuse presentium in dicto parlamento nec non etiam honorabilis viri Guillelmi de Vallsecha legum proffessoris dicte civitatis Barchinone ita quod quidquit per ipsos super dictis securitatibus ordinatum et factum fuerit inviolabiliter observetur.—Postea dictus reverendissimus dominus archiepiscopus nomine totius parlamenti effectualiter dixit quod dictum parlamentum actum sollempnem predicte comissionis securitatum dicte civitatis Dertuse faciens quod consimilem actum sollempnem parlamentum prorogabat et continuabat iddem parlamentum ad diem crastinam et nunc pro tunch ad diem sabbati et diem lune et diem martis et sic continue de die in diem si feriata non fuerit usque ad diem lune tunc proxime venientis que computabatur vicessima nona mensis junii mutabat seu dictum parlamentum prorogabat et illud utique continuabat ad decimam sextam diem mensis augusti proximi instantis in civitate Dertuse pretacta requirens et rogans dictum nobilem gubernatorem ibi presentem quatenus si et in quantum opus esset assensum suum preberet in premissis.

Estas palabras del arzobispo dieron lugar á varias protestas por parte del gobernador y parlamento, aunque al fin consintieron todos en la prorogacion y traslacion mencionadas.

Por la tarde del mismo dia se reunió tambien la comision de los veinticuatro, pero fué solamente para tratar de algunos asuntos de gobierno interior del parlamento.

SESION DE DIA 19.

Se abrió con la lectura de los documentos que siguen:

Núm. 129.

In Christi nomine amen. Sit omnibus presentes litteras inspecturis quod anno a nativitate Domini millessimo CCCC undecimo die XXII mensis madii in Medina del Campo in palacio illustrissimi principis et domini inffantis dompni Ferdinandi domini de Lara ducis de Pennaffiel comitis de Alborquerque et Maiorica ac domini de Castro et de Haro in mei notarii publici et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constitutus prefatus serenissimus princeps et dominus infans et dominus Ferdinandus fecit constituit ac etiam ordinavit omni jure modo forma quibus melius potuit circa revocationem aliorum procuratorum aliter per eundem constitutorum suos veros legittimos certos et indubitatos procuratores actores factores deffensores negotiorum suorum gestores ac nuncios speciales et generales ita quod specialitas generalitati non deroget nec e contra sed quod unus vel plures eorum inceperit vel inceperint alter prossequi valeat et finire videlicet venerabiles et discretos viros dominos Diadacum Gomez de Fuente-Salida abbatem ecclesie colligiate Tom. 16. fol. 750.

Sancte Marie de Valle–Oleti in decretis licentiatum Ferdinandum Guierra de Vega Petrum Diadaci de Quesada milites Johannem Gondizalvum de Acevedo legum doctorem et Luppum Gondizalvum de Olmedo bacallarium in legibus absentes et eorum quemlibet in solidum specialiter ad insinuandum denunciandum et presentandum quandam acceptationem et aditionem hereditatis successionis regnorum et dominiorum Aragonum de Valencie de Mallorques de Sardia et de Corsica et de Trinaclia ac etiam comitatum de Barchinona Rossellon et de Ceritania que quod regna comittatus et dominia serenissimus princeps et dominus dompnus Martinus quondam rex Aragonum consanguineus dicti domini inffantis dum viveret obtinebat per eundem dictum inffantem strictam de predicta successione et hereditate tamquam legittimum et universalem heredem et successorem dicti domini regis dompni Martini consanguinei sui quibuscumque prelatis ducibus marchionibus comittibus capitaneis militibus potestatibus judicibus consulibus gubernatoribus universitatibus comittatibus sindicis civitatum villarum castrorum et aliorum locorum et aliis quibusvis personis ecclesiasticis quam secularibus cujuscumque status vel condicionis existant predictorum regnorum et dominiorum: necnon et intentionem et voluntatem dicti domini infantis fuisse et fore acceptandum recipiendum et adeundum dictam hereditatem et successionem dicti domini regis dompni Martini et dictorum regnorum et dominiorum: et insuper si dictis procuratoribus et eorum cuilibet visum fuerit expedire de novo acceptandum et adeundum dictam hereditatem et successionem regna dominia et terras predicta vice et nomine dicti domini constituentis forma et

modo debitis de jure et de statutibus seu usibus aut consuetudinibus observatis et ad faciendum requisitiones affrontationes petitiones contra et adversus predictos et eorum quemlibet ne se intromitant de dicta successione de pertinente ad dictum dominum constituentem nec turbent molestent seu impediant eundem vel procuratorem seu procuratores suos in adippiscenda ac querenda et apprehendenda possessione dicte hereditatis et omnes alias requisitiones et protestationes que ad hec necessarie fuerint seu etiam opportune: et ad omnia alia faciendum dicendum notifficandum consentiendum contradicendum protestandum et requirendum que quod idem dominus inffans faceret diceret notifficaret consentiret contradiceret protestaretur requireretur faceretur diceretur posset si personaliter interesset etiam si que sint que requirant magis speciale mandatum: dans concedens idem dominus constituens prenominatis suis procuratoribus et eorum cuilibet insolidum plenam et liberam potestatem ac speciale mandatum: relevans ac relevatos esse volens dictos procuratores suos et eorum quemlibet ab omni honere satisdandi. Promissitque michi notario publico inffrascripto tanquam publice persone stipulanti solempniter et recipienti vice et nomine omnium et singulorum quorum interest seu interesse poterit in futurum se rattum gratum et firmum habere et perpetuo habiturum totum id et quecumque per dictos procuratores suos et eorum quemlibet actum datum gestumve fuerit premissis seu etiam quolibet premissorum sub ypotheca et obligatione omnium bonorum suorum presentium et futurorum cum omni jure et seu renunciatione ad hec necessaria pariter et cautela de quibus idem dominus constituens petiit

sibi fieri unum et plura publicum vel publica instrumentum seu instrumenta. Acta fuerunt hec loco anno die mense quibus suppra presentibus reverendis patribus dominis dompno Sancio episcopo Palencie domino dompno Alffonso episcopo Legionis nec non magnificis et nobilibus viris dominis dompno Emisinis conde de Monte-Alegre Alfonso Enriques almiranto regni Castelle et Diadaco Luppi de Astunniga et Diadaco Ferdinandi Mariscale militibus ac etiam venerabilibus et discretis viris dominis Petro Sancii in legibus doctoro et Sancio Didaci scriba camere infantis ad premissa vocatis specialiter et rogatis.—Sig✠num.—E yo Sancho Gros de Medina del Campo de la diocesis de Salamanca notario publico por la abtoridat apostolical fui presente a todo lo sobredicho con los dichos testigos et a pedimiento e mandamiento del muy alto e muy noble e sclarecido principe senyor inffante este publico instrumento con mi mano propria scrivi e fiç en el ste' mio signe a tal cum testimonio de verdat.

Núm. 180.

Tom. 16. fol. 752. Esto es translado de una scriptura en paper e signada de dos signos de scrivanos et notarios publicos seguons por ella parescia el tenor de la qual es este que se segue. En el real de sobre la vila de Antiquera maguers trenta dias del mes de setiembre anno del nascimiento del nuestre Salvador Jhesu-Christo de M e CCCC et diez anyos en este dicho dia en la casa donde el muy alto e poderoso principe

el inffante don Ferrando de Castiella tio de nuestre senyor el rey e su tutor e regidor de los sus regnos posava ante Gutierre Dias scrivano de la camara del dicho senyor rey et su notario publico en la su corte e en todos los sus regnos et de mi Diego Ferres de Burgos scrivano apostolical por la actoridat de nuestre senyor el Papa e de los testigos deiuso scritos: el dicho senyor inffante dio a nosotros los dichos scrivanos peraque leyessemos ante los dichos testigos o ante otras muchas personas este scrito que se sigue:—Yo el inffante don Ferrando de Castiella senyor de Lara de Pennafeel et comte de Alborquerque e de Mayorqua e senyor de Castro e de Haro: fago saber a vos los prelados condes riquos hombres e cavalleros que commigo stades en esta villa e real de Antiquera en la guerra de los moros que yo so el mas propinquo pariente e heredero legittimo de la corona e casa reyal de los reynados principados ducados comdados senyorias vilas e tierras et bienes rayzes muebles de Aragon e que pertanyescen los dichos regnos principados ducados comdados senyorios vilas e tierras e bienes rayzes e muebles de Aragon por dretcho segund lo he entendido notifficar e mostrar por dretcho en su tiempo e logar e ante quin e a quien de drecho devo et quada e quando me fuesse pedido e fuesse dello requerido: e por ende yo en estos et por estos presentes scriptos et publico instrumento en forma de mi drecho e del aver nos e a vos e a todos los otros a quien atanye e atanyer puede e a los dichos regnades principados ducados condados senyorios yllas o tierras e bienes rayzides muebles de Aragon declaro mi corazon e mi intencion e publicola e notifficola e fago a saber que yo accepte et accepto la dicha herencia e los regnos de Ara-

gon e de Valencia e de Mallorques e de Siscilia que se lama Trinaclia e principado de Cathalunya e el condado de Barchilona e todos los otros ducados e condados e senyorios e yslas e tierras e bienes rayzes e ruebas e muebles que la dicha corona e casa reyal tovo e tiene e la pertinecian e pertenescer puedian en qualquiera manera por quanto su herencia e todo lo susodicho pertanesce a mi asi como a pariente nuestro mas propinquo de la dicha corona e casa reyal e su heredo universal en todo lo sobre dicho : e por ende yo requiro una e dos e tres vetzes con el mayor afficamiento que puedo e devo de drecho e en la millor manera e forma que devo a todos los prelados duques condes vezcondes nobles cavalleros governadores e a los jurados consoles e justicias et a todas las ciudades vilas e logares de los ditchos regnados principados ducados comdados senyorios yslas e tierras e bienes e rayzes e mobles de Aragon que me entreguen la dicha erencia e me den la possession dela natural e civil realment e com effecte con yo so presto e apparellado de la requerer e de la recebir e de mi persona mesma quanto mas ayuna yo puedria e de enbiar un procurador com mi poder bastant per a todo ello: e per quanto yo stuo e sto en esta guierra contra los moros e enamigos nothorios de la sancta madre universal iglesia e de la sancta fe catholica e de todo el pueblo christiano e el rey de Castiella e del Leon mi senyor e mi hermano dexo esta guerra acordada e començada e apparellada de tresors et diversos pertrechos e bastidas e me dexo por tudor del rey mi senyor e mi sobrino su fillo e regidor de los sus regnos a mi fue e es forçado por ell de desque con el cove e por la fieltat e leyaltança que devo al rey mi

senyor et a mi sobrino su fillo e por la carga de la tutela regimento de los sus regnos que del tiengo de continuar la dicha guerra: por ende non puedo tan cedo partir daqui per a hir a los dichos regnados principados ducados condados senyorias yslas et tierras bienes raycides e muebles de Aragon sin grant detrimento del dicho senyor rey et mio e de los fieles christianos que aqui stan commigo persecudores de la seta et alcoran de Mahomad e punnadores de la ley de Jhesu-Christo: por ende yo ante vosotros commo ante noblas e honestas personas fago la dicha declaracion e acceptacion e requirimiento e protesto una e dos e mutchas vetzes mi dretxo e de los mis legittimos herederos ser en salvo e a todas cosas. E quen cedo e mas ayuna pudiesse en el nombre de Dios partir e hir a las partes Daragon e intimar e notifficar e fazer las dichas acceptacion et requirimiento e protestacion si mester fuesse otra vez abceptarla e faher el dicho requirimiento e protestacion de nuevo por mi persona e do fatzer cerca todo lo sobredicho e cada cosa dello todas cosas que heredero legittimo e verdadero deve fatzer e complir de drecho e de fecho: e desta acceptacion e requiricion e pedimiento e protestacion que aqui ante vos fago ruego e mando a vosaltros que me seyades de los testigos e a los scrivanos que me lo den signado una e muchas vetzes e quantes menester ne fisiessen per a guarda de mi dretcho e de los mios. E nosotros los sobredichos scrivanos a requirimiento del dicho senyor inffante que fue fecho dia e mes anno e logar sobredicho testigos que a ello fuessen presentes los marescales Diego de Saldoval e Pero Guerra de Forrera e Steyman de Soto-maior governador dell del inquestrado de

Alcantara e el doctor Alfonso Ferres de Cascalles e Ferran Vasques chanciller del dicho senyor inffante. E yo Gutier Dias scrivano de la camera del dicho senyor rey et su notario publico en la su corte e en todos los sus regnos fue present a lo sobredicho com los dichos testigos. E ayc raydo e emmendado en un lugar do ditze hermano e en otro o ditze seta e alcoran no len empesca. E en testimonio de verdat faze aqui esti mi signo. E yo el dicho Diego Ferres canonigo de Santiago notario publico per la auctoridat apostolical a esto que suso dicho es en uno com los sobredichos testigos fue presente e al dicho requirimiento del dicho senyor inffante siendo occupado ficho scrivir isto publico instrumento en que puse mi nombre e signo en testimonio de verdat et va scripto sobreraydo en los logares do ell dicho Gutier Dias mi companero salvo e non empesca.—Diadacus Fernandi. — Fetcho et fechado fue este translado de la dicha scriptura original signada de los dichos scrivanos e notarios publicos suso contenidas en la vila de Medina del Campo e com los vynt dias de mayo annyo del nascimiento de nuestre Salvador Jhesu-Christo de mil CCCC e onze anyos ante el muyto alto e muy poderoso sclarecido principe e senyor el dicho senyor inffante don Ferrando e en los sus palacios donde ell posa stando presente Guonzalvo Rodriguez licenciato en leyes jues en la dicha vila de Medina e en presencia de mi Diego Martinez scrivano de nuestre senyor el rey e su notario publico en la su corte e en todos los sus regnos e de los testigos deiuso scritos. El ditcho senyor inffante dixo al dicho jues que por quanto se recelava que la dicha scriptura original se podria perder por furto o por robo o por fuego o por agua o por otra occa-

sion o peligo alguno que le pedia o pedio que mandasse a mi el dicho scrivano e notario sobreditcho que saquasse hun translado della o mas si oviesse mester e diesse auctoridat e poder e interpusiesse su decreto pusques fuessen valederos e fissesen fe donde pareciessen: e al ditcho jues dicho senyor inffante le dizia et pedia e mandava que veya la ditcha scriptura signada de los dichos scrivanos e notarios publicos en ella contenidos non rota ni rasa nin cancellada ni en parte alguna suspetosa e que de su officio que mandava et mando a mi el dicho scrivano que sacasse un translado o dos o mas de la dicha scriptura o aquellos que mester fuessen e que yo signasse de mi signo que dava o dio poderio e licencia e auctoridat e interponia su decreto porque valiessen e fitzessen fe en todo tiempo e seguon o lugar do paresciesse bien asi e tam complidament como la dicha scriptura signada que ante ell parescia. Testigos don Sancho de Roias episcopo de Palencia e don Alfonso Enriques almirante de Castiella et Alfonso Ferres licenciado en leyes arcidiano de Niebla e Ferrand Vazques chanceller del dicho senyor inffante oydors de la audiencia del ditcho senyor rey.—E yo Diego Martinez scrivan e notario publico sobredicho que a todo lo sobredicho con los dichos testigos fuy presente et a pedimento e mandado del dicho senyor inffante esta scriptura fis escrivir. E va scripto sobre raydo dize a e e do ditze cayo e do ditze de e do ditze la e do ditze Soto-mayor agor e do dize su. E fis aquesto mio Sig✠no en testimonio de verdad de Diego Martinez.

Núm. 121.

Tom. 16. fol. 756.

En la vila de Medina del Campo ante el muy alto e muy poderoso e clarecido principe e senyor el inffante don Ferrando senyor de Lara duque de Pennaffiel e conde de Alburquerque e de Mayerga et senyor de Castro et de Haro joevas quatorze dias del mes de mayo anyo del nascimiento del nuestro senyor Jhesu-Christo de mil e quatrecientos e onze anyos en los sus palacios que son en dicha villa en presencia de mi Diego Martinez de Medina scrivano de nuestro senyor el rey e su notario publico en la su corte e en todos los sus regnos e scrivano de camera del dicho senyor inffante e de los testigos deius scritos que pera esto que aqui dira fueron specialmente lamados e rogados el dicho senyor inffante dixo: que por cuanto el fuero e es certo e sabidor que el muy alto e sclareçido principe e senyoro poderoso don Martin rey Daragon e de Valencia e de Mallorques e de Cerdenya e de Corsega e de Sissilia comde de Barchinona e de Rossellon e de Ceritania era finado per lo qual los dichos regnos e tierras e senyorios que fueron e finquaron del dicho senyor rey pertanyecian e pertanyecen al dito senyor inffante e los el deve haver de drecho et assi como a legittimo heredero e successor: e como quier que ante desto el havia accèptado la dicha herencia et succession de los dichos regnos e tierras e senyorios que havian fincado del dicho senyor rey don Martin suo tio quomo dicho es e havia fetcho adicion de

la dicha herencia et succession e declarado en quomo sua volendat fuera e era de la haver e acceptar per a si per palabras e en otras maneras que pera ello complian: por ende a mayor abundamiento dixo que ratificava e aprovava e ratiffico e approvo la dicha adicion e acceptacion e actos e declaracion sobre ello fechos que agora que acceptava e accepto e fazia et fizo adhicion e acceptacion adhia e acceptava et adhio e accepto la dicha herencia e succession del dicho senyor rey don Martin su tio e dixo que declarava e declaro su voluntat que li plazia e plago e querria he quiere haver por a si la dicha herencia e succesion de los dichos regnos et tierras e senyorios que fueron e fincaron del dicho senyor rey don Martin su tio e al dicho senyor inffante pertanyecian e pertanyecen por su herencia e succession como dicho es. E desto en como passo dixo pidia e pidio a mi el dicho scrivano que ge lo diesse signado de mi signo per a guarda de su dretcho. Testigos que fueron presentes don Alfonso obispo de Leon canciller mayor de don Alfonso de Castiella figo del ditcho senyor inffante e Diego Lopez de Aztuniga justicia mayor del rey de Castiella e don Alfonso Anriquez almirante mayor del rey de Castella e don Gutier Guomeç de Toledo arcidiano de Gudalajar e Alfonso Ferrandez de Sevilla licenciado en leyes arcidiano de Niebla e Guonçalvo Sanxeç de Medrigal doctor en decretos archidiano de Salves e Ferran Vaçques licenciado en leyes canceller del senyor inffante oydores de la audiencia del dicho senyor rey de Castiella e Ferrant Guonçaleç de Avila doctor en leyes e Loppe Gonçaleç de Olmedo bacheller procurador del senyor inffant. E va scripto sobre raydo o dize senyor de Castro

e noble empezada.—E yo Diego Martinez scrivano e notario publico sobredicho que a todo lo dicho com los dichos testigos fuym presente e por lamamiento e mandado del dicho senyor inffante esta scriptura publica escrivi e fiz en ella isti mi Sig✠no en testimonio de verdat. — Diego Martinez.

Núm. 188.

Tom. 16. fol. 757. En Medina del Campo veiynt un dias del mes de mayo anno del nascimiento del nuestre senyor Jhesu-Christo de mil e quatrecientos e onze anyos stando dentro en los palacios del muy alto e poderoso principe e senyor el inffante don Ferrando stando en los dichos palacios Gonzalvo Rodriguez licenciado en leyes e jues en la dicha Medina en presencia de mi Sancho Gros notario publico por la audoridat apostolical e de los testigos deiuso scriptos parescio el dicho senyor inffante antedicho e mostro fizo leer por mi el dicho notario una scriptura en pergamino de cuero e signada de un signo de Clemente Sancho archidiano de Valdemeriel el tenor de la dicha carta es ste que se sigue: —Noverint universi presentis instrumenti publici seriem inspecturi quod anno a nativitate Domini millessimo CCCC° undecimo die vero quartadecima mensis madii in palacio illustrissimi principis et domini inffantis domini Ferdinandi domini de Lara ducis Peneffidelis et comitis de Alburquerque et de Maiorica nec non domini de Castro et de Haro in

mei notarii publici et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia preffatus serenissimus princeps et dominus inffans personaliter constitutus dixit: quod cum ipse fuerit et est certus et certifficatus quod quando illustrissimus princeps et potentissimus dominus dominus Martinus rex Aragonum Valencie Maioricarum Corsice Sardinie et Trinaclie ac etiam comes de Barchinona Rossilionis et Ceritanie viam fuerit carnis ingressus per cujus obitum inde dominus inffans dicta regna terras et dominia que fuerunt et erant predicti domini regis domini Martini et que cum viveret possidebat et obtinebat ad eundem dominum inffantem pertinere et pertinere debere jure hereditario tamquam suum legittimum successorem et heredem: et quamquam pridie ante hoc acceptaverit dictam hereditatem et successionem predictorum regnorum terrarum et dominiorum que quondam fuerunt dicti domini regis domini Martini consanguinei ejusdem domini inffantis et ad interdictam hereditatem et successionem et declaraverit voluntatem suam habendi acceptandi eam verbis expressis et aliis modis competentibus ad hoc: idcirco idem dominus inffans ad majorem abundantiam dixit quod ratifficabat et ratifficavit approbabat et approbavit dictam acceptationem aditionem et omnes actus super hiis factis et habitis quodque etiam nunc de novo adhibeat et addivit et acceptabatque hereditatem et successionem predictam per obitum dicti domini regis domini Martini sui consanguinei ut predicitur ad eum pertinentes et declarabat et declaravit suam voluntatem et intentionem se velle prout voluit dictam hereditatem et successionem dictorum regnorum et dominiorum que quondam fuerunt et erant preffati domini regis domi-

ni Martini sui consanguinei que dum viveret obtinebat et ad dictum infantem modo supradicto pertinentes: de quibus omnibus et singulis dominus infans petiit per me infrascriptum notarium fieri unum vel plura instrumentum seu instrumenta publicum seu publica. Acta fuerunt hec anno mense die et loco quibus suppra presentibus reverendo domino domino fratre Alfonso episcopo Legionis ac magnifficis nobilibus et venerabilibus viris dominis Alfonso Enriquez almiranto regni Castelle Didaco Luppi de Stunniga justiciario dicti regni Castelle Guterio Gomecii archidiayno de Guadalfayara in ecclesia Tholetana Gonçalvo Sancii archidiacono de Salves in ecclesia Compostelana decretorum doctoribus Alfonso Ferdinandi archidiachono de Niebla in ecclesia Hispalensi in legibus Ferdinando Guonzalez de Avila legum doctore Ferdinando Vasques in legibus licenciato cancellario dicti domini infantis et Luppo Guonzalez de Olmedo bacallario in legibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis et mei Clementis Sancii de Giral archidiacono de Valdemeriel in ecclesia Legionis publico apostolica auctoritate notario qui dicte acceptationi aditioni voluntatis declarationi et promissionibus aliis et singulis dum sich ut premittitur agerentur dicerentur et fierent per preffatum illustrissimum dominum infantem cum prenominatis testibus presens fui eaque fieri dici audivi et aliis occupato negotiis per alium ydoneum scribi feci et ad petitionem dicti domini infantis hoc presens publicum instrumentum in hanc publicam formam redigi in quo signum meum solitum apposui requisitus in testimonio veritatis.—E la dicha carta leyda el dicho senyor inffante dixo: que por quanto havia rescelo que se le perderia por fuego o por agua o por robo o

por furto o por otra occasion alguna que pedia e pidio al dicho jues que mandasse a mi el dicho notario que fizesse o mandasse fazer un traslado o dos o mas los que menester oviesse de la dicha carta original et que diesse licencia e abtoridat et mandamiento a mi el dicho notario e interposiesse su decreto al translato o translados que yo el dicho notario fizesse o mandasse fazer de la dicha carta original e signasse de mi signo en manera que faga fe en todo tiempo en todo lugar do paresciessen. E luego el dicho jues dixo que por quanto el veya la dicha carta original e por ell bien vista e diligentment examinada sana e non rassa nin rota nin cancellada nin suspettosa nin en nengun lugar dupdosa: e por ende que mandava e mando a mi el dicho notario que fizesse o mandasse fazer un translado o dos o mas los que menestier oviesse de la dicha carta original e los signasse con mi signo en manera que fagan fe en todo tiempo e en todo lugar do paresciessen assi como valdria e faria fe la dicha carta original paresciendo: per a lo qual todo dava e dio la dicha licencia e abtoridat e mandamiento e interponia e interpuso su decreto aquello que com dretcho devia. Testigos que fueron presentes los honrados e nobles varones Alfonso Enriquez almirante de Castiella e Diego Lopez de Asturniga justicia mayor de nuestre senyor el rey e Diego Ferrandes mariscal del dicho senyor el rey e don Guotierres Gomes archiacono de Guadalfaiara e Pero Sanches doctor en leys oydores de la abdiencia de nuestre senyor el rey e Gotierre Dias scrivano de la camera del dicho senyor rey e Diego Martinez scrivano de la camera del dicho senyor infante. —E yo Sanxo Gros de Medina del Campo de la diocesis

de Salamanca notario publico por la auctoridat apostolical fui presente a todo lo sobredicho com los dichos testigos e a pedimiento del muy alto e muy noble sclarescido principe senyor inffante e por mandamiento del dicho jues esto publico instrumento con mi mano propria scrivi e fiç en ell esti mi signo atal en testimonio de verdat.

Núm. 123.

Tom. 16. fol. 760.

Muy reverendos e muy egregios e muy nobles e muy honorables senyores: manguer que considerando la natura de los regnos e dignidades reyales creyemos que no fuesse necessario ningun ministerio de adicion e acceptacion de herencia al muy gran triumphador el senyor infante don Ferrando de Castiella en la succession de los regnos e dignidades reyales e senyorios e tierras que se tenian e possehian por el muyt alto e muy poderoso principe de muy inclita memoria el senyor don Martin que Dios haya tio del senyor infante por quanto los dichos regnos e dignidades reyales e senyorios e tierras son devidos e pertanyescen al senyor infanto por su proprio drecho por drecho de sangre de linatge scer por pariente mas propinquo e mas acostado al senyor rey don Martin que otro alguno e seher masculo e nascido de legittimo matrimonio e descender de aquell mesmo stirpe e seher de la mesura mesma linea donde descendia e era el senyor rey don Martin postremo deffuncto a la persona del quale deve seher

havido respeto en la computacion de la propinquidat e proximidat de consanguinidat e parentela: pero a maior abundamiento e cautela el senyor infante fizo adicion e acceptacion de los dichos regnos e dignidades reyales e senyorias e tierras segund que se tenian e possehian por el senyor rey don Martin en su vida declarando su volundat por paraulas expressas en diversos tiempos que quiso e quiere la dicha succession e ser successor del senyor rey don Martin pues que la dicha succession le pertanyesce por drecho. Las quales adiciones e acomptaciones e declaraciones nosotros assin como ambaxadores del senyor infante et sus procuradores specialmente para esto constituidos e ordinados presentamos e nottifficamos ante las vuestras presencias en este muy splendido palacio en que agora esta ayuntado el parlamento general del principado de Cathalunya: supplicandovos com granda affeccion e quanto podemos e por parte del senyor infante rogando e requiriendovos com aquella instancia que pertanyesce que recognosciendo e guardando la justicia del senyor inffante segund que lo tenedes en carga vos plaga de le dar possession civil e natural e corporal de los dichos regnos e dignidades reyales e senyorias e tierras quanto en vos eseyer puede recibiendo por rey e por natural senyor de los dichos regnos e dignidades reyales e senyorios e tierras al dit senyor inffante e fazendole las fidelidades e homenatges e naturalezas que se acostumbraron fazer a los reyes e senyores de los dichos regnos e dignidades reyales e dignidades e senyorios e tierras: ca el es presto per a venir personalment e recebir la ditxa possession e las dichas fidelidades e homenatges e naturalesas e fazer a los dichos regnos e dignidades re-

yales e senyorias e tierras e a los naturales dellos todas cosas que fazer deuen. E si para esto son necessarios algunos instrumentos publicos rogamos a este presente notario publico qne los faga e mande fazer per conservacion del senyor infante.

Leidos los documentos que anteceden, contestó el parlamento á las pretensiones del infante en estos términos:

Núm. 184.

Tom. 16. fol. 761. A les presentacio e notifficacio per los molt honorables e de gran saviesa los embaxadors e procuradors del molt alt e magniffich senyor infant don Ferrando de Castella al parlament general del principat de Cathalunya fetes de les adicio et acceptacio per lo dit molt alt senyor infant fetes dels regnes e dignitats reyals e senyorius e terras de la molt excellent corona reyal Darago respon lo dit parlament ab tota honor e reverencia del dit senyor infant: que lo dit parlament creu que considerada disposicio de dret comu e la natura dels regnes e dignitats reyals misteri de adicio e acceptacio de herencia no es necessaria a aquell quis pertany per dret justicia e raho. Creu aximatex lo dit parlament que lo dit senyor infant pot haver declarada de paraula sa voluntat que ha volgud e vol acceptar lá successio dels regnes terres e senyorius dessus dits en los quals preten haver dret: mas venint a la supplicacio per

los dits embaxadors e procuradors e a les pregaries e requestes per par del dit inclit senyor infant molt cortesament fetes ab la reverencia e honor dessus dites respon lo dit parlament: que ell no pot veure ni conexer en alguna manera que li sia licit o permes donar al dit senyor infant ni algun altre competitor o pretenent haver dret en los dits regnes e terres a la dita corona reyal pertanenyts possessio alguna dels regnes e dignitats reyals e senyorius e terres dessus dites ni fer fidelitats ni homenatges al dit senyor infant ni algun altre dels dessus dits fins que vist e delliberat per justicia sia per los dits regnes e terres a la reyal corona Darago a quis pertany lo dret de la successio dessus dita: la qual desliberacio lo dit principat de Cathalunya per si divisidament sens los altres regnes e terres dessus dites no es expedient: e per ço lo dit principat no poria rahonablament complir les coses requestes e demanades ço es reguonexer e guardar la justicia del dit senyor infant e dels altres competitors e donar possessio: car primerament per bona raho et per dret orde precedents deguts deuen e descutir se deu a quis pertany la justicia de la successio dessus dita: la qual cosa lo dit principat no ha feta per algunes difficultats quis son seguides en fer lo ajust general dels regnes e terres dessus dites sotsmeses a la corona reyal Darago e per altres justes rahons e molt mes com no li pertanga sens los altres regnes e terres entremetres de aquella. Diu mes avant lo dit parlament que seguons la magnifficencia del dit senyor infant e la saviesa e circunspeccio de sos molt honorables embaxadors e procuradors be deuen saber los competitors qui pretenen dret haver en la successio dels dits regnes e terres son molts: e

pot esser manifest a cascu que si la peticio e pretensio del dit senyor infant fos tota sola pus facilment poguera esser vista la exida e la conclusio de tant alt e tant poderos negoci com es lo de la successio dessusdita car solament se haguera entendre en la exquisicio e clarifficacio de son dret: mas per tant com los competitors son molts seguons es manifest e notori la discussio del dit necessariament a esser queacom pus dilatada es ret evidentment pus difficil com sia pus expedient hoyr e discutir los drets de tots los competitors de la successio sobredita. Placia donchs a la magnifficencia e gran senyoria del dit senyor infant per sa gran e acostumada benignitat e a sos molt honorables e molt savis embaxadors e procuradors haver per escusat lo principat de Cathalunya sino complex les coses demanades e requestes: car no pot conexer ne veure en alguna manera li sia licit ne permes per les rahons et sguarts dessus dits e per molts altres poder a present o deure complir aquelles. Mas offer lo dit principat al dit senyor infant e als dits seus embaxadors molt honorables e ensemps ab aquells que pora e deura fara e deslliberara sobre la dita successio so que per justicia e raho sera tengud e enlendemig accelerar et ab tota instancia sollicitud cuyta honesta e deguda cuytara los preparatoris opportuns e necessaris a les dites coses de la triga o dilacio de les quals nos deu algu dels competitors maravellar mas ab pasciencia tollerar aquella havent consideracio a la magnitud e gravitad de tan poderos e tan arduu negoci en la prossequcio del qual lo dit parlament enten e continuament migançant Deus qui es pura justicia entendra tro sus a deguda fi e conclusio de aquell. E la present resposta requer e vol

lo dit parlament esser insertada a la fi de les coses per part del dit molt alt e molt magniffich senyor infant demanades e requestes e esserne fetes tantes cartes com volra per los notaris aci presents.

Tratóse despues de escribir al rey de Castilla y á su tio el infante, y se despacharon las siguientes cartas:

Núm. 135.

Al molt alt e molt excellent princep e senyor lo rey de Castella.—Molt alt e molt excellent princep e senyor. De vostra excellencia havem hauda una letra dada en Valladolit a XVIII dias de maig a la qual molt alt senyor ab deguda honor e reverencia responem: que sobre lo fet de la successio dels regnes e terres de la corona reyal Darago nosaltres ab la gracia de Deus lo qual es via o endressament de tot be havem començat tant com a aquest principat es stat pertinent en los actes que necessariament havien la general congregacio precehir caminar e procehir tots temps havent davant Deus e justicia de aquells no desviant en alguna manera e ab aquells entenem e havem ferm proposit de procehir e enantar en aytal feelment e leyal car no poriem per algun cars scandol o sinistre nostra ignada fedelitat oblidar: e vos senyor molt excellent podets fermament confiar e los competitors per semblant que la Tomo 16. fol. 763.

justicia de aquell dels competitors qui haja e es e sera tots temps a nosaltres recomanada per nosaltres amada conservada no callada e obtenguda mas a aquell e a tot lo mon demostrada. E aquest molt alt senyor rey es lo cami per nosaltres fins aci caminat ab ferm proposit de caminar per semblant en lo general parlament si a Deus plaura ab los altres regnes e terres applegador dins breu temps: e confiats de nostres grans leyaltat ignada fidelitat e proposit molt just per terros o menaces de algu no poriem elegir o voler lo contrari. E si algun competitor oblidat lo cami de justicia per propria auctoritat volria de aquell desviar nosaltres fermats en Deus e justicia sens temor no oblidants la pena per dret als volents occupar per propria auctoritat imposada farem seguons dit es ab los dits guiadors ço es Deus e justicia nostres fets. E aquesta confiança molt illustre senyor vos placia haver de nosaltres. Do loch molt alt senyor en lo qual la congregacio general de tots los dits regnes e terres sobre la examinacio de la justicia de la dita successio se deu fer encara non som en cert: mas de continent que sera elegit e conffiam que dins breu temps ne scriurem a vostra senyoria ho notifficarem als embaxadors del inclit senyor infant don Ferrando honcle vostre aci presents: e regraciamvos a vostra molt gran senyoria tant com podem los gran voler e bona affecio que ab vostra letra mostrats haver per vostra acustumada benignitat a aquest principat e als altres regnes e terras de la corona Darago: car aytal es nostra ferma confiança jatsia per alguns en aquestes parts sia dit que de vostre regne deuen entrar gent darmes per correr lo regne Darago: empero considerat lo gran deuto qui es stat entre vostra gran

senyoria e los molt alts reys e princeps Darago de memoria recordable e la gran prudencia e gran altesa e lo voler e affeccio dessus dits: nosaltres a tals paraules no donam fe alguna: mas si era cas que tals coses se attemptassen dins vostre regne placia a vostra excellent senyoria ferhi la provisio ques pertany e de la qual nosaltres fermament confiam sperants de aquella en son cas e loch tota defensio e ajuda. E placia nostre Senyor Deus conservar e prosperar vostra molt gran e molt excellent senyoria la qual man a nosaltres apparellats de fer e complir tot servey et honor que puscam de gran cor et voler per aquella tot ço que plasent li sera. Scripta en Barchinona e segellada ab lo sagell del molt reverent arcbabisbe de Terragona a XIX dies del mes de juny del any mil CCCCXI.—Apparellat a tot servey e honor de vostra excellent senyoria lo parlament general del principat de Cathalunya.

Núm. 136.

Alt mol alt e molt magniffich senyor linfant don Ferrando de Castella.—Molt alt e magniffich senyor: nosaltres scrivim al molt alt e molt excellent senyor lo rey de Castella e a la molt excellent senyora la reyna sa mare responentlos a sengles letres quens han trameses en la manera e forma contenguda en la cedula dins la present inclusa. E segons vostra magnifficencia pora veure en la conclusio de la dita letra en aquestes parts ha mencio que daqueix regne de Castella sots certes occasions o colos Tom. 16. fol. 764.

deuen entrar gent darmes en lo regne Darago per correr en aquell: la qual cosa nosaltres no crehem ni donam fe a aquella havent sguart o consideracio a la gran amistat e fraternitat que es stada entre los vostres e nostres reys e regnes. Pero en cas que per alguns fos axi attemptat ni assajat pregam e supplicam a vostra magniffica senyoria que ho vulla empatjar e vedar de guisa que turbacio a nosaltres qui entenem continuament en los affers de la successio daquests regnes e terres per la dita raho seguir nos puscha: e par a nosaltres que a vos molt inclit senyor entremetres de aquestes coses sia pus propri que algu altre daquex regne. Placiaus senyor hi vullats provehir en la manera que de gran e magniffich senyor tal com vos sots se pertany. E sia lo sant Sperit guarda e proteccio de vostra magniffica senyoria la qual man a nosaltres tot ço que plasent li sia. Scripta en Barchinona e sagellada ab lo sagell del molt reverend archabisbe de Tarragona a XVIIII dies de juny del any MCCCC onze.—Apparellat a tota honor e servey de vostre magniffiecencia lo parlament general del principat de Cathalunya.

SESION DEL DIA 20.

Primeramente se despacharon en esta sesion las siguientes cartas:

Núm. 137.

Als reverend nobles e honorables los missatgers del principat de Cathalunya tramesos en Arago.—Molt reverend nobles e honorables: vostra letra feta a Burbaguena a VI del present mes rehebem a X de aquell matex mes: e apres no sabents certament hon erets e per alguns altres justs empaxaments nous havem scrit: mas appres per letra del castella Demposta havem sabut que a XI del dit mes entras en la vila Dalquanyiç de quem stats molt aconsolats car ab gran ansia stavem de vosaltres. Havem gran plaer com sots aturats en aquex regne e que non siats partits sens nostra consultacio e havets fet ço que de grans notables e savis homens tals com sots vosaltres se pertany. E devallant a specia dels affers per avisarvos del stament en que som en aquest principat vos certifficam que per gracia de nostre Senyor Deus tots concordes havem huy dada de la present prorogat lo parlament a la ciutat de Tortosa a XVI dagost primerament prosseguint la via per en Bardexi a nosaltres moguda e per vosaltres a nos moguda e scrita ab tal intencio e proposit que en lo dit terme siam en la dita ciutat per tal que essents pus prop de Arago e de Valencia puscam millor e pus promptuosament migançant la gracia de nostre Senyor Deu ab los dits aragoneses ho ab aquells qui esserhi voldran e ab los valencians e mallorquins streyer los affers e venir a conexença de nostre verdader rey e senyor: e daço nosaltres scrivim als missatgers dels tres Tom. 16. fol. 767.

stats del regne de Valencia qui son aqui. E per tant com vehem esser molt difficil e quasi impossible axi com nos havets scrit que lo regne Darago se puxa congregar ne ajustar: havem delliberat de scriure particularment als prelats e persones ecclesiastiques e als barons nobles cavallers e a ciutats viles e lochs reyals del regne Darago en la manera effectualment contenguda en una cedula dins la present inclusa. Volem eus pregam eus encarregam tant com podem que dos de vosaltres ço es mossen Pere del Bosch e micer Guiem Lobet e axi matex dos dels missatgers de Valencia per tal que la cosa se mostra es reta de major auctoritat major preheminencia e de major fermetat e los aragoneses sien pus inclinats dar loch a aquella anets a la ciutat de Saragoça e al justicia Darago e aqui aconortar exortar e amonestar los jurats e regidors de la ciutat ab bones e savies paraules pregantslos en conclusio vullen venir acostarse al pus prop loch Darago que poran que sia vers Tortosa a la jornada dessus dita si possible sera o altre la pus presta que fer se puscha e que noy vullen fallir per la vida de guisa que ensemps ab los del regne de Valencia qui per semblant vendran al pus prop que poran seguons confiam e havem sentiment de llur embaxador qui es aci e ab nosaltres e ab los mallorquins puscham procehir en los affers e prosseguir en lo cami de la justicia e venir a conclusio de verdadera conexença de nostre rey e senyor per aquella: e semblant farets als prelats e persones ecclesiastiques e als barons nobles cavallers e scuders et a les ciutats viles e lochs reyals del dit regne requerint aximatex los dits justicia e governador que per lur offici hi donen loch ey facen les provisions necessarias e carregantne en Bar-

daxi qui seguons dessus es dit fon movedor daquesta via: ampliant en aço la materia seguons los easos oceorrerau e requerran les persones conformantsvos ab nostres letres a ells tremeses les quals son totes uniformes. Et si per ventura los missatgers valencians noy volieu anar volem eus pregam que no stigats per axo que noy anets vosaltres dos dessus designats o si noy podets anar abdos quey vaja almenys la hu: mas si ni huns ni altres anar noy voldrets o per algunes justes rahons no porets ço que sera molt desplasent e greu en aquell cars no volents lexar perdre los affers volem quey vaja en Berthomeu Gras portador de la present secretari nostre: e sera molt bo que los missatgers valeneians hi tremeten ab lo nostre hun secretari llur, per presentar les dites letres e prosseguir aquests affers tant com poran per tant dels valeneians e de nosaltres ensemps: mas si no hi volen tremetre vajahi lo nostre ear axi ho volem e informats e endreçatslo en tot ço que porets a la fi e exequeio dessus dita car no vessem que a present puxa en altre manera ni pus proffitosament considerada la divisio e disposicio Darago. Mas pregamvos que vosaltres hi anets car lo cas ho requer et pendrets assats grau carrech si no hi voldrets anar attesa la disposicio e qualitat dels affers: e en lo primer cars si a vosaltres plaura anarhi axi com es necessari heus ne pregam e eucarregam grantment volem ens plau que vosaltres mossen labat de Monserrat e mossen P. de Cervello e mossen P. de Muncbada si aqui sera vos ne vingats eus ne tornets en nom de Deu: e en lo cas que noy volguessets anar ço que no podem ab paciencia tollerar com no do expedient per res e que lo dit secretari hagues esser tremes seguons es dit: en aquest cas

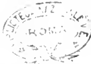
venitsvosne tots car crehem que poch approffitariets staut aqui de res e poch. Vos trametem per lo dit secretari nostre en la forma que ell vos dira abreviats e cuytats los affers en cars que vosaltres vullats anar axi com es necessari e nosaltres volem: e sforçadament instats e prosseguits que los aragoneses nos vullen separar ni exir del cami de la justicia en que ha començament loablament se son mesos e fets ab fervor en los dits affers lo mes be que porets. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Barchinona sots lo sagell del molt reverend archabisbe de Terragona a XX dies de juny del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor.

Núm. 128.

Tom. 16. fol. 769.

Als molt nobles honorables e savis senyors los missatgers de regne de Valencia tremeses en Arago.—Molt nobles molt honorables e savis senyors: per strenyer e revenir los affers que tenim entre mans qui requiren gran celeritat e cuyta seguons vostres nobleses e savieses poden ben pensar nosaltres som concordes en aquest appuntament ço es que havem prorogat huy data de la present lo parlament del principat de Cathalunya en la ciutat de Tortosa al XVI dia del mes dagost primer vinent ab tal proposit e intencio que en la dita jornada siam en la dita ciutat per tal que siam propinques e pus acostats als aragoneses e als valencians: e sobre aço nosaltres scrivim al parlament de Valencia que vullen venir al pus prop loch que poran que sia

dins regne de Valencia e particularment ne scrivim als prelats e persones ecclesiastiques a barons nobles cavallers e scuders a ciutats viles e lochs reyals del regne Darago seguons que ab nostres missatgers qui aqui son largament porets saber: de guisa que axi propinques e justats los uns prop los altres puscam donar en aquests affers alguna bona conclusio. Semblaria a nosaltres que per tal que los affers e la prossequcio de aquells se fes ab major sforç es retes de major auctoritat e prebeminencia dos o hun de vosaltres ensemps ab dos o un dels nostres missatgers qui aqui son deguessets anar a Saragoça e entrar en Arago per presentar les letres a aquells a quis drecen e exortar amonestar e induhir aquells que per res no falleguen que no sien en algun loch dins Arago prop de Tortosa lo mes que poran a la dita jornada: e si cas sera que vosaltres noy puscats anar quey vaja un vostre secretari ab letres e ab nostre portador de la present ey sia provehit en la manera que scrivim als dits nostres missatgers ab los quals nos vos pregam vullats de tot comunicar. Per vostra avisacio vos scrivim de aquestes coses que havem fetes eus scriurem de les altres que per avant farem axi com aquells ab qui volem comunicar prosseguir e tractar aquests affers tro a deguda fi e conclusio: e daltre part ne havem scrit al parlament de Valencia lo qual vos deu scriure en la manera que nosaltres scrivim als nostres embaxadors. E sia lo sanct Sperit vostra guarda. Scripta en Barchinona sots lo segell del molt reverend archabisbe de Terragona de ordinacio del dit parlament a XVII de juny del any MCCCCXI.— Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Núm. 129.

Tom. 16. fol. 770.

Als molt reverends pares en Christ egregis nobles e molt honorables e savis senyors tots e sengles prelats capitulars e altres qualsevol persones ecclesiastiches barons nobles e cavallers e scuders e homens de paratge universitats de ciutats viles e lochs reyals e jurats sindichs e procuradors de aquelles qui deuen e han acustumat entervenir en corts o parlaments generals per tots los regnes e terres sotsmeses a la reyal e gloriosa corona Darago celebrats o celebradors et altres qualsevol als quals les coses dejus scrites se pertangan o toquen jus lo regne Darago constituits o poblats e a cascuns dels als quals les presents pervendran o presentades serau : lo parlament general del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Barchinona per los negocis toquants la successio dels regnes e terres a la dita reyal corona sotsmeses e altres toquant lo bon stament de aquelles saluts e honor e dileccio fraternal. Axi com vostres reverends nobleses e savieses han pogud saber e conexer es mostra evidentment nosaltres desijants venir ab concordia e unitat a conexença de nostre vertader rey princep e senyor havem instat e prosseguit ab la major cura e diligencia que havem pogud e sabut que congregacio general dels regnes e terres sotsmeses a la reyal corona Darago se fes axi que axi congregats e justats poguessem saber conexer e veure qui es lo comu rey e senyor nostre per hombre e proteccio del qual fossem tots preservats de mol-

tes insolencies occasions e scandols quis son seguits e sentim esser apparellats pus forts en sdevenidor si la conexença del dit rey o senyor sera molt dilatada. Fort nos sembla dura cosa e plena de gran desolacio la gent e nacio qui ha acustumat de viure ab tanta felicitat e pau sots obediencia regiment e govern de rey princep e senyor star sens aquell o no conexer aquell ni haver qui la regesca. Doloros e trist fonch lo dia que perdem nostre rey princep e senyor qui conexiem ens regia tots ens guovernava: mas molt pus dolorosos son los dies que crexen en augmentacio de divisions scandels tristors lamentacions e plor no havent conexença del legittim e vertader per justicia succehidor de aquell. O qui havia tanta de gracia que vertaderament pogues pronosticar e preveure quants e quals son los inconvenients dampnatges scandels divisions ruptures perills homicidis roberies destruccions perdicio de renom e de fama ab grans affanys e scampament de sanch per los passats atquisida e guanyada e molts altres infinits e indicibles mals qui per star longament sens rey princep e senyor se poden seguir e stan versemblant sobre tots los sotsmeses a la reyal e gloriosa corona Darago apparellats e pogues aquells ab eficacia e crehença metre en les orelles e en los coratges de cascuns sotsmesos a la dita reyal corona. No crehem ni podem pensar que raho en lo mon ho occasio alguna tingues empatxat algu que no corregues o cuytas per les pus justes e breus vies e carreres que sabes ni pogues cerquar saber e veurer qui es aquell vertader rey princep e senyor llur quil deu e pot preservar de tots los mals recitats e de tots altres. Nosaltres havents conexença e per successio de poch temps gran speriencia de moltes de les dites coses moguts

per bon zel e intencio sana e vertadera instats a prosseguir la congregacio general dessus dita tremetre embaxadors en aquex regne e per semblant en los de Valencia e de Mallorques no sens grans dampnatges treballs e despeses de aquest principat per tal que axi justats poguessem saber e conexer qui es nostre vertader rey princep e senyor seguons ja dessus es dit: mas per divinal permissio e acabament la congregacio general dessus dita no ses pogut finar acabar ne concloure ans se son seguits tals inconvenients e scandels en aquex regne de quems dolem singularment que crehem sia molt difficil et quasi impossible poder a present congregar aquell en parlament ni en altre ajust de si matex fahedor: hon nosaltres jatsia siam fatigats molt de tan longa dilacio e prossecucio de aquests affers considerada la gránea arduitat e ponderositat de aquells e pensant com es de gran salut a tots los regnes e terres de la dita reyal corona Darago et a la cosa publica de aquells haver conexença de lur rey princep e senyor per justicia e quants son los gnoigs honor profits e benaventurançes que als dits regnes e terres sobrevendran per conexença e noticia de aquell e quants son los mals que sens aquell nos poden subseguir: havent memoria de nostres antichs pares e antecessors dignes de gran memoria com se hagueren virtuosament en los grans e arduus negocis fets qui en lus dies se seguiren: volents ressemblar aquells tant com podem e confiants singularment de la virtuosa constancia e animosa leyaltat daquex regne: havem presta animositat e sforç en nostres coratges e proposat de no perdonar a treballs ni despeses mas ab gran cor e voler ab aquex regne e altres de la corona reyal encerquar e prosseguir voler saber e veure

per justicia qui es rey nostre princep e senyor: e havem confiança en nostre Senyor Deu en lo qual havem posada de tot en tot la corona de nostra sperança que ell vehent lo bon proposit e sancera intencio daquex regne e dels altres e nostre Senyor nos hi endraçara per sa infinida clemencia e excitara e moura los coratges de cascuns sotsmesos a la dita reyal corona a prosseguir ajudar e accelerar tant sant negoci. Veus donchs molt reverends pares en Christ egregis nobles e molt honorables e savis senyors que per metre en exequcio la prossequcio de tant gran e alt fet havem delliberat e acordat e fet acte solempne de parlament huy data de la present ab gran unitat e concordia de tots los intervenients en aquell per gracia del sant Sperit celebrat que lo parlament del principat de Catalunya es mudat continuat e prorogat en la ciutat de Tortosa al XVI dia del mes dagost prop sdevenidor en la qual la dita jornada migançant nostre Senyor Deus inffalliblament enten esser: e açο per tant que stant axi siam pus prop daquex regne Darago e per semblant del regne de Valencia e puscam ensemps ab los dits regnes e de Mallorques pus facilment contractar spatxar e concloure de les coses necessaries a venir a conexença de nostre rey princep e senyor: e mes havem acordat que puys lo parlament general daquex regne Darago no es justat ni conjunctament aplegat de quens dolem scriscam particularment a tots prelats e persones ecclesiastiques barons nobles cavallers e scuders ciutats viles e lochs reyals daquex regne de les dites coses e semblantment al parlament de regne de Valencia. Perque molt reverends pares en Christ molt egregis nobles e honorables senyors ab tanta e tan gran affeccio com podem ni

sabem vos pregam requerim heus exortam que a la dita jornada vos placia esser e venir al pus prop loch de Tortosa que porets qui sia dins Arago de guisa que pus ensemps nons som pogut ajustar almenys stants los uns prop los altres puscam entendre en la prossequcio de aquests tan grans e tan necessaris negocis e al vostre e dels altres regnes e terres de la reyal corona consell ajuda favor puscam venir per justicia a la conexença de nostre rey princep e senyor tan desijada : e placiaus no fallir en aquest cas per torb divisio o occasio alguna: car axi com vostres reverencies nobleses e saviesas poden clarament veure tant va en aquest fet que tots altres ne poden en deuen esser oblidats. De aquestes coses deuen parlar stesament ab vostra paternitat alguns de nostres missatgers bo si aquells seran empatxats hun secretari nostre portador de la present als quals o al qual vos pregam sobre les dites coses donets fe e crehença ens respongats clarament de vostra intencio. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Barchinona e sagellada ab lo sagell del molt reverend archabisbe de Terragona a XVII de juny del any MCCCCXI.

Tratóse despues del pago de algunos salarios, y últimamente fué aprobada y despachada la otra carta que sigue, y que casi en los mismos términos con que va escrita al gobernador de Aragon fué tambien dirigida al justicia de aquel reino y al noble Berenguer de Bardaxi.

Núm. 140.

Al molt noble mossen lo governador Darago.—Mossen lo governador: ab gran desplaer nos recordam de les novitats e occasions en aqueix regne seguides axi per elles qui de si matexes se mostren orribles com encara per lo gran dan e destorb que sen seguex en los affers tocants la successio dels regnes e terres de la corona reyal Darago: mas considerada la gravesa e gravitat dels affers e pensants com es de gran salut e necessitat haver rey e senyor e com son grans los dampnatges inconvenients e scandols quis poden seguir a tots los sotsmesos a la reyal corona Darago stants sens aquell o no haventne noticia: tota cuyta se deu representar triga a cascuns dels regnes e terres de la dita reyal corona Darago venir a conexença de llur rey princep e senyor. Hont nosaltres volents accelerar e cuytar de nostre poder venir a aquesta conexença havem huy data de la present continuat prorogat e mudat lo parlament daquesta ciutat en la ciutat de Tortosa al XVI dia del mes dagost primer vinent per tal que siam pus prop de aquex regne e de Valencia: e daço nosaltres pusques aquex regne no es congregat ço quens desplau ens en dolem molt seguint lo partit per en Berenguer de Bardexi als nostres missatgers mogut en Calatayud seguons ells nos scriviren lo qual nos sembla bo expedient e profitos scrivim particularment als prelats e persones ecclesiastiques barons nobles cavallers e scuders ciutats viles e lochs reyals daquex regne pregant e Tom. 16. fol. 771.

requerintlos ab la major affeccio e amor que podem ni sabem que vullen en lo dit terme ho en lo pus breu que poran venir en algun loch qui sia dins Arago axi prop de Tortosa com fer se pusca de guisa que ab ells et aximatex ab los valencians als quals havem de aço matex scrit e los quals seguons havem ja sentiment e sperança de lur embaxador qui es açi vendran en algun loch dins lur regne prop de Tortosa lo mes que poran e ab los mallorquins staut los huns prop los altres pus ensemps nons som poguts ajustar de quens dolem molt puscam tots entendre e procehir en los actes e affers per los quals vingam a conexença de nostre rey princep e senyor: pregam a vos eus requerim ab tanta e tant gran affeccio com podem ni sabem que en lo dit terme o en lo pus prop que porets vos vullats venir e no resmeyns vullats donar tota endreça que porets e fer totes provisions que a vos se pertanyara que tots aquells qui venir hi poran e deuran hi vinguen e en aço vos vullats induhir amonestar e pregar lexades totes occassions e totes altres coses que empatxar los puixa: car en aquests affers va tant e son tant grans que tots altres ne poden e deuen esser oblidats e havem gran confiança que vos fer molt en aço ey podrets donar gran endreça. Mas vos per res en lo mon noy vullats fallir sius plaura car tal e tan notable official sots e tan singular persoua e de tan gran consell que noy devets e starets molt be en aquests affers e porets molt approffitar en aquells e si tots los daquex regne noy poden venir almenys hi vinguen aquells mes que poran. E en aquestes coses vos placia donar aquell endreç que de vos se pertany e indubitablament confiam. E sia lo sanct Sperit vostra guarda. Scripta en Barchinona sots lo sagell

del molt reverend archabisbe de Terragona a XVII de juny del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparrellat a vostra honor.

SESION DE DIA 22.

Se dió cuenta en ella de una carta de los mallorquines concebida en estos términos:

Núm. 141.

Als molt reverends nobles honorables e savis senyors lo parlament del principat de Cathalunya resident en Barchinona.—Molt reverends nobles e honorables e savis senyors: rehebuda per lo honorable en Luis Daverso ciutada de Barchinona vostra letra de crehença e per ell a nos explicada sobre la acceleracio o expedicio de nostres missatgers e sindichs sobre la determinacio decisio e declaracio per justicia fahedora del ver just e legittim succehidor del molt alt senyor rey en Marti de alta recordacio en los regnes principats e terres de la alta corona e senyoria daquell: vos certifficam que elegits per lo consell general del present regne e missatgers e sindichs ab legittima potestat per esser e entervenir en lo parlament ajust general per lo present regne e per lo dit acte los honorables mossen Berenguer de Tagamanent caveller micer Arnau de Mur doctor en decrets ciutadans daquesta ciutat e Jayme Alberti Tom. 16. fol. 777.

de la vila Dincha seguons pracmatiques e ordinacions daquest regne aquells ne trametam axi com ja per altre vos scrivim: certifficantsvos que en totes coses toquants tot bon spatxament e endreça de la dita missatgeria lo dit en Lois ha hauda sobirana diligencia e treballat ab sobirana affeccio en tot be avenir del dit acte: pregantsvos que de la carta de la dita missatgeria e de la partença del dit Lois per tal com abans no sinch son puscuts partir per que nonch havia passatge segur los hajats per scusats e a aquells donar plena fe e crehença en tot ço que de part nostra vos explicaran e aquells tractar com a frares e haver per recomanats apparellats tots temps en tot bon avenir del dit acte ab tot lo general dels regnes e terres de la dita senyoria e corona. E nostre Senyor Deus sia tots temps endreçador de totes vostres obres. Scripta en Mallorques a XV de juny del any de nostre Senyor de MCCCXI.—Los jurats e consell general del regne de Mallorques apparellats a vostra honor.

Leida la carta que antecede, y otra credencial que presentaron los embajadores en ambas mencionados, fueron estos admitidos para representar al reino de Mallorca en el parlamento.

SESION DEL DIA 25 (1).

Leyéronse las dos cartas que siguen:

(1) En el registro antes del acta de esta sesion hay el principio de la del 23; pero no está continuada.

Núm. 142.

Als molt reverends nobles e honorables senyors los dipputats e altres qui a present son plegats en la ciutat de Barchinona.—Molt reverends nobles e honorables senyors: per altre letra he notifficat a les vostres reverencies com mossen Johan Ferrandiz Deredia es vengut a Dalbarrazi per entrar en lo castell axi com aquell qui les dues parts de la ciutat son de part: e en aquell instant mossen Johan Roiç entra en lo dit castell ab XXX rocins e ab vint ballesters e de continent com lo dit mossen Johan Ferrandiz ho sabe sen torna a Terol e lo dissapte passat isque de Terol metent en fama que ha una aldeya de Terol anava aquella nit sen ana LXX rocins e ab mil e CCCC de peu ensega de scalar lo loch de Vilel: fonch sentit e les gents qui eren en lo raval reculliren en la vila les persones pero hanlos presos tots los bens e hanlos cremats qualsque XXX alberchs e lo diumenge los combateren tot lo jorn e al vespre anarensen tastant un loch qui es del dit mossen Johan Ferrandiç qui es a una legua prop Vilell e lo diluns devien tornar a combatre lo dit loc: e lo dit diumenge a vespre hun hom de la partida de los Munyoços tremesme un hom solament sinse carta ni sens sagell solament per notifficarme les coses damunt dites pregantme que si podia metre qualque remey que prestament loy metes: e yo senyors noy so bastant sguardant la desastrada e malaventurada mort del se- Tomo 16. fol. 782.

nyor archabisbe de Çaragoça e sguardant les graus discordias e tribulacions que son en aquest regne. Perque senyors si per vostres reverencies ab lo regne de Valencia ensemps noy es prestament provehit lo regne Darago es perdut totalment que laura conquistar com de nova lig aquell qui vindra rey e senyor nostre : e la raho es aquesta la ciutat de Çaragoça qui es cap de tot lo nostre regne es en ma de aquells qui tots temps han vallat a la justicia e aquells matexos tenen huy Calatayud Daroqua Terol e totes les aldehes: Teraçona guarda lo penyell e seguons lo vent que fara axi navegara. Perque senyors per reverencia de nostre Senyor Deus tenit manera que al pus prest que esser puixa vos plagues en un loch convenible e tal que sin perill pugan star aquells qui vindran al parlament per tal que pugan contractar del fet de la successio e del bon stament de la terra. E senyors del loch hon lo parlament se deu tenir vos certiffich que en tot lo regne Darago no hi ha tal que sin perill e sin parcialitat se puga nomenar jatsesia que dich contra mi matex per la libertat qui es del regne Darago: pero senyors quant serem tots plegats Deus migançant bes salvara la libertat per manera que sa libertat li sera guardada. Senyors yo intim a les vostres reverencies totes les coses damunt dites la primera es a descarrech meu la seguona es que per tal que axi com a dipputat del regne jatsia indigne e axi com a castella Demposta mi va tant o mes que a hom que sia en tot lo regne: daquiavant provehesqueni les vostres reverencies nobleses e honorables discrecions axi com ben vist li sera. Si algunes coses puch fer per les vostres reverencies nobleses e honorables discrecions so prest tots temps a vostra honor.

Lo sanct Sperit vos tinga en sa proteccio. Scripta en lo castell de Azco a XIX de juny.—A vostra honor apparellat lo castella Demposta.

Núm. 148.

A los muyt reverendos egregis nobles e honorables senyores los del parlament de Cathalunya.—Muy reverendos egregios nobles e honorables senyores: segunt crehemos sodes certifficados como despoes quel parlament desti regno fue ajustado en gran nombre en aquesta ciutat los del dit parlament per evitar entre si toda manera de scandols que procurant el sembrador de zizania se podian suscitar si todos longament stavan justados dieron poder a nuestras personas sobre los actos preparatorios del general parlament que se ha justar por recognoscer e saber quin es nuestro rey e senyor tan gran como havia el dito parlament e que las ditas nuestras personas repressentassen çerca lo antedito todo el dito parlament: las quales personas son segunt se signe por el braço de la Sgleya el senyor archabisbe e el vispe de Taraçona por el braço de los barones micer Berenguer Dalmenara doctor en decretos e Johan Cit habitant en Calatayud por el braço de los cavalleros Johan Ferrandez de Sayes e Gil de Vayllo habitantes en Calatayud por el braço de las universidades en Ramon de Torrellas ciudadano de Çaragoça e Anthon de Castllon habitant en la villa Dalcanyiç e

Tom. 16. fol. 783.

yo Berenguer de Bardexi por todos los cuatro braços desti regni: e apres los ditos nueff diputados si quiere representantes han tractado continuament de los ditos preparatorios con los missatgeros vuestros e del regno de Valencia et de todo quant eran concordes excepto de los presidentes por dubto de venir a discordia en articulo de los presidentes fue movido un novo partido del qual crehemos siades certifficados por vostros missatgers: e fue acordado que pus el senyor dito archabisbe por causa necessaria havia ir a Çaragoça los missatgers vostros e del regno de Valencia e los dipputados por ell parlament Daragon se fuessen a Çaragoça o cerca dalli por dar fin a los ditos negocios: e apres al primero dia de junyo partio el dito senyor ença Çaragoça e fue muerto: la muerte del qual ha feyto e fauze gran danyo a la expedicion de los ditos negocios por muytas razones e entre otras porque ell dito senyor con gran fervor e notable intencion treballava incessantmente en los ditos negocios e su saber diligencia genio e auctoridat complian muyto encare porque los parientes e amigos del dito senyor quende havia muytos no solament en este regne mas encare en Castiella e Navarra se muestran de cada dia poderosament a una part e a otra part se ajustan poderosament de don Anthon de Luna e sus valederos e yes dupto que de aquesto no se siguan grandes scandelos a los quales no se puede facilment obviar sguardada la gran potencia de las partidas. Pero senyores nosotros aqui continuament havemos entendido e entendemos en venir e refforçar quomodo por los restantes de los ditos nueff en otra manera que mas valer pueda se entenda dar fin a los ditos negocios principiados: e esto no entendemos a desemparar

antes quanto a nos possible sia en grant diligencia treballar. E sobre esto havemos scripto a vuestros missatgeros et a los del regno de Valencia los quales crehemos que devan seyer ydos a la villa Dalcanyiç. E senyores si algunas cosas podemos fazer por vosotros fiablamente nos hen scrivit. Nostre Senyor Dious vos haia en sa guarda. Scripta en Calatayud a XV de junyo.—El governador justicia Daragon et Berenguer de Bardexi a vuestra honor apperellados.

Leyóse despuesuna nueva contestacion del parlamento á las pretensiones tantas veces repetidas de doña Violante, concebida poco mas ó menos en los mismos términos que las anteriores, y se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 26.

Comparecieron en este dia unos embajadores del rey de Navarra, los cuales, despues de haber presentado sus credenciales, espusieron lo que el acta manifiesta en estos términos:

Núm. 144.

Primo quod dominus rex hortabatur avide dictum parlamentum et singulares ejusdem ut honorem ipsius regni et utique illustris domine regine pro salute honore ipsius filie Tom. 16. fol. 788.

vellent habere in omnibus recomissam.—*Secundo* quod dictum parlamentum vellet accelerare embassiatam destinandam ad regnum Siscilie pro salute honore et beneficio dicte regine et etiam totius regni Siscilie quemadmodum ordinaverat et concesserat dictum parlamentum dicto regi dum presenti anno in hac civitate fuit personaliter constitutus.—*Tertio* quod ipsi ambassiatores etiam habebant in mandatu et comissione dicere quod dominus rex afferebat se et regnum suum ad totum honorem et servitium principatus Cathalonie et aliarum terrarum subjectarum corone regie Aragonie et cujuslibet singularium earundem totiens quotiens casus occurrerit et fuerit postulatus.

El arzobispo de Tarragona les contestó, segun el testo de la misma acta, lo que sigue:

Núm. 145.

Tom. 16. fol. 788.

Super primo quod dictum parlamentum attentis et consideratis grandi adjunctione amicitia et longe pacis firmitate que fuerunt inter domum regiam Aragonum et domum regiam Navarre et signanter quia ipse dominus rex Navarre cujus ipsi ambassiatores cum illustrissimo domino rege Martino memorie gloriose ultimo deffuncto viscerali amicitia et fraternali adjunctione erat colligatus dictum parlamentum habuit habet et habebit juxta possibilitatem honorem ipsius domini regis Navarre et illustris regine Sis-

cilie in omnibus recomissum.—*Secundo* quod dicta ambassiata mittenda per dictum parlamentum ad regnum Siscilie totaliter erat jam expedita de ambassiatoribus memorialibus litteris et instructionibus ac aliis necessariis sich quod tantum restabat quod navilia in quibus debent transfretari expedirentur quorum expeditioni certe persone per dictum parlamentum fuerant deputate que continue vacabant. Et si quo ad usque fuit dicta ambassiata procelata multum nobilis vir vicecomes Castriboni gener dicti domini regis Navarre ibi presens novit causam parlamento nullatenus imputandam. — *Tertio* quod dictum parlamentum regratiabatur multum dicto domino regi Navarre oblationes et offertas predictas quas acceptabat et suis loco et tempore confidens de boniffica altitudine dicti domini regis Navarre uteretur eisdem et vicissitudinaria voluntante dictus dominus rex poterat facere compotum et fiduciam habere indubitabiliter de hujusmodi principatu.

SESION DEL DIA 27.

Abrióse con la lectura de la siguiente carta:

Núm. 146.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors los del parlament del principat de Cathalunya. — Molt re- Tom. 16. fol. 791.

verends egregis nobles e honorables senyors : per altre letra scrita a XIII del present mes de juny he notifficat vostres reverencies nobleses et honorables savieses com lo dit jorn demati erem entrats aci en Valencia et apres dormir havem feta nostra proposicio als del parlament ajustats en lo palau del bisbe hon se acostumen ajustar sobre quatre puncts o articles dels quals haviem carrech los quals haviem preposats e com ells se havien aturat acord seguons largament en la dita letra era contengut. En apres esse seguit que dilluns a XV del dit mes de juny nos es stada feta resposta per part del parlament que sobre lo memorial a nosaltres ordonat per lo parlament Darago e missatgers del principat sobre la concordia lur que eren apparellats tractar ab nosaltres: en tot que puxen passar son apparellats de passar e donarhi aquell loch que pusquen e han elet VIII persones que pratiquen ab nosaltres: e aquell jorn matex nosaltres nos vehem ab alguns barons nobles e cavallers daquells quis diuen fora la ciutat e diguemlos com nosaltres voliem parlar ab ells e ab los altres e quels portavem letres per part del parlament Darago e dels missatgers del principat les quals erem apparellats ells donar com fossen justats e explicarlos ço per que erem venguts e quels plagues dirho als altres e donar loch car nosaltres erem apparellats esser en aquell loch hon volguessen sobre los dits affers: los quals responeren que farien que serien aqui en lo raval al pus prest que poguessen. E lo dimarts apres mossen lo guovernador vench al reyal ab be C homens de cavall armats e ab daltres de peu per tenir lo parlament hon foren molts del braç militar: mas de aquells de fora no ni hague sino fort pochs com dies abans hi haguessen

dissentit ab scriptura publica per ço com dien no servaba lo memorial fet e donat a nosaltres en Arago: e aquell jorn tots nobles cavallers e gentils homens quis dien fora la ciutat se scamparen e lo dit governador ha prechs de nosaltres proroga lo parlament a dilluns primer vinent que sera XXII del mes. Lo dimecres seguent aqui en lo raval foren molts dels dits nobles cavallers quis dien fora la ciutat ajustats dientsse haver poder per tots los altres: e donades a ells les letres de crehença aquella los explicam sobre la unitat e concordia lur inclubint lo memorial format en Arago per los del regne e del principat lo qual era stat liurat a nosaltres: e retenguda dellíberacio primer per ells fonnos respost que eren apparellats donar loch al dit memorial e complir aquell tant com en ells fos pusques per lo governador e los altres los fossen servades ço que en aquell era contengut: e aço fonch demati. Apres dormir lo dit jorn començam molts dubtes sobre lo dit memorial e no par sien de intencio de inseguir aquell totalment empero treballam queu façen o almenys quels altres sen contenten en manera que concordia e unitat entre ells se seguesca: de tot ço que per avant se seguira en e sobre los dits affers molt reverends egregis nobles e molt honorables senyors yous ne certifficare. E sia senyors la sancta Trinitat en vostra proteccio e guarda. Scripta en Valencia a XVIII de juny.—Placia senyors a vostres reverencies nobleses e savieses ferme tremetre accorriment en aquesta ciutat.—A vostra honor e manament senyors prest Francesch Basset.

Tratóse en seguida de los bandos que habia entre el obispo é iglesia de Urgel y el conde de Pallars; y se resolvió enviar allá mensajeros debidamente autorizados para poner en paz á las partes. El vizconde de Illa presentó tambien á nombre suyo y de los demás partidarios del conde de Pallars un nuevo escrito, en que ratificaban sus protestas y oposicion á varios actos del parlamento. Leyóse despues la carta que sigue:

Núm. 147.

Tom. 16. fol. 794. Reverendis in Christo patribus ac nobilibus et egregiis viris dominis prepositis curie generalis civitatis Barchinone eorum prehonorandis amicis et fratribus.—Spectabiles et reverendi patres et fratres precarissimi: pridie recepimus litteras nobis directas per egregios et nobiles viros consiliarios civitatis Barchinone fratres nostros prehonorabiles continuantes eorum laudabilem propositum quod habent in congregando generale parlamentum ad providendum quod regnum Cathalonie quod est açephalum rege debito et quem justitia poscat servato ordine sit provisum: amplius exortantur nos ad obedientiam inclite domine regine Blanche vicarie regni hujus. Quilibet tam de dicta obedientia quam ferventibus animis prossequimur et continuo prossequemur quam etiam de conditione et statu regni et qualis ad presens sit conditio dicte domine vicarie et sibi adversantium respondendo nostris litteris declaramus: ea propter rogamus nobilem fraternitatem vestram quatenus collecto tenore preffate littere nostre quam dictis consiliariis destinamus comunicetis eis vestra consilia

auxilia et favores ut regni hujus turbinibus quidquam remedii medietate vestra et eorum circunspecta providentia tribuatur. Proinde nos paratos offerimus ad omnia beneplacita vestra. Scripta in urbe felici Panormii octava junii anno dominice incarnationis millessimo CCCC° XI°.—Justitiarius pretor judices et jurati felicis urbis Panormi.

Además, se da cuenta en el acta del nombramiento de Guillermo de Vallseca en estos términos:

Núm. 148.

Deinçeps quia parlamentum huiusmodi ut prescribitur est continuatum et prorogatum ad civitatem Dertuse in qua Deo propicio cum aragonensibus et valentinis qui in locis circumvicinis dicte civitatis intra eorum regna venient tractabuntur et utique concedebuntur negotia tam necessaria et urgentia successionis corone regie Aragonum preexpressum huiusmodi parlamentum attento pondere tanti negotii cupiens summe cum magno et digesto consilio in dictis negotiis se habere delliberavit quod honorabilis Guillelmus de Vallsicha legum doctor vir magne scientie et ingenii singularis quem preconium vulgate fame purum corde et mundum manibus predicat assumatur in consiliarium comunem per hujusmodi parlamentum ita quod nullam partem faciens cum aliquo competitorum dicte successionis tantummodo prestet consilium comune parlamen-

to presenti. Ordinavit igitur dictum parlamentum et plenum dedit posse honorabilibus depputatis Cathalonie et sex personis eis adjunctis quod videant delliberent et concordent de modo et forma et aliis circunstantiis necessariis pro itinere sive via tam per terram quam per mare dicti honorabilis Guillelmi de Vallesicha et insuper de societate ipsius et sumptibus inde fiendis eundo stando et etiam redeundo ac salariis pariter prout pretacti honorabiles depputati cum dictis sex personis eis adjunctis cum ipso honorabili G.° de Vallesicha poterunt concordare: nam dictum parlamentum nunch pro tunc mandat et pro mandatis habet cautelas necessarias super missionibus et salariis ac aliis hac ratione fiendis.

Dióse despues encargo á la comision de los veinticuatro para tratar y resolver los puntos siguientes : sobre la tregua general que debia acordarse; sobre la administracion de justicia; sobre la defensa del Principado; sobre la eleccion de ciertas personas, que, juntamente con los albaceas de don Martin, arreglasen la percepcion de ciertos derechos reales; sobre hacer un empréstito de trescientos mil florines, para atender á la defensa del Principado; sobre la embajada que debia enviarse á Sicilia; sobre los negocios del reino de Cerdeña y vizconde de Narbona; y últimamente, sobre la circular que debia remitirse á los ausentes del parlamento, notificándoles la traslacion á Tortosa. Por último, el arzobispo de Tarragona prorogó el parlamento hasta por toda la semana entrante para la mencionada ciudad de Tortosa.

SESION DEL DIA 29.

Leyóse una nueva contestacion del parlamento al último escrito del conde de Pallars y los suyos, y se acordó continuar las sesiones en Barcelona hasta el dia 4 de julio.

SESION DEL DIA 30.

Se abrió con la lectura de una carta del infante don Fernando concebida en estos términos:

Núm. 149.

A los reverendos padres en Christo e a los condes e vezcondes e barones e nobles cavalleros e scuderos e missatgeres de los abades e villas de principado de Cathalunya a las otras nobles e honorables personas ayustadas en el parlamento del dicho principado.—Reverendos padres en Christo: Yo el infante don Ferrando de Castiella senyor de Lara duque de Penalfeel conde de Alborquerque e de Mayorga e senyor de Castro e senyor de Haro vos embio muyto a saludar e eso mesmo a los condes e viçcondes e barones e nobles cavalleros e scuderos e missatgeros de los abades e vilas del principado de Cathalunya e a las otras noblas e honorables personas ayuntadas en el parla- Tom. 16. fol. 800.

mento del dicho principado qui se tiene en la muyt noble ciudat de Barchinona como aquellos que mucho amo e precio e por quien querria que Dious diesse muxa onra buena ventura. Bien creo que sabedes e puededes entender e ende ser certificados en como el rey don Martin mi muy caro e muy amado tio algun poquo antes de su fin me embio un algutziro de seylla con letras de crehença yo seyendo stonçe en el setio Dantiquera rogandome que me viesse com el dicho rey mi muy caro e muy amado tio en la ciudat de Saragoça do ell seria dentro en brieve tiempo a fin que ell considerando non haver fillo legitimo que despues de sus dias a ell sucediesse en los regnos e tierras que la corona reyal de Aragon de la qual succession ell consintiesse seyer yo apres sus dias intercessario pariente suyo por parte de mi senyora mi madre e de mi aguelo e por muchos titulos e razones que a mi fazeran cerquano successor luego fiz acerquar muchos grandes e solempnes letrados por veyer e examinar si la dicha corona reyal Daragon a mi puedia pertanyescer e todos concordes delliberaron e ovieron por claro en drecho que la dicha succession de los dichos regnos tierras pertanyescia a mi si el dicho rey don Martin a mi muy caro e muy amado tio moriesse sin fijo legitimo e natural: por la qual razon yo macorde de me veyer com el dicho rey mi muy caro e muy amado tio e lo enquera feyto sino que a Dios plugo ge lo levar desti mundo a la su sancta gloria. E despuys de su muerte ganada por mi la villa Dantiquera fueme a la muy noble ciudat de Sevilla a donde fiz ayuntar prelados e maestros en sancta theologia doctores e otros sabideros en drecho canonico e civil los quales vieron examinaron los tes-

tamentos e donaciones e otras ordinaciones facientes al drecho de la succession suso dicha assi de la reyna Daragon lamada donya Patronilla e de su marido lamado el conde don Ramon Berenguer e de todos los descendientes despunys aca ellos a si entregados en sanas e verdaderas consciencias por mi declarar si me pertanyescia la dita succession concordables en uno por muchas razones me declararon la dicha succession a mi pertanyescer lo qual todo quanto al drexo que por mi es creho bien seyer a vosotros e los de los otros reynos e tierras de la dicha corona vos deves ayuntar en uno por conocer vuestro sobirano senyor e yo so certifficado que so aquell que devo seyer por vosotros conyocido por senyor assi como aquell que so mas cerquano en la linea do mi senyora mi madre e del rey mi aguelo o del dicho rey mi muy caro e muy amado tiyo. E por muchas razones e titulos a vosotros claramente conosidores quomo quiere que por mi con justo titulo e claro drecho puede seyer tomada la possession corporal de los dichos regnos e tierras dellibere que sobre seyer ello fasta aqua entendido que vosotros con grant diligencia e sano e vertadero conseyo procederedes conoscer de mi vivo sobirano senyor sin dar favor a alguno dellos que se ditzen seyer competitores a la dicha succession: e segunt he sabido de part de todos estos regnos e tierras son ayuntados en la ciudat de Caluteyu por tractar e concondar del ayuntamiento que se devia fazer a donde declarado de ir a las partidas de Saragoça por continuar estos fechos. E como el archevispo de Saragoça fuesse uno esleydo e deputado de los principales continuando su camino fasta la dicha ciudat de Saragoça por malas gentes que com funesto volun-

dat de storbar el bien publico lo han muerto en el camino: de la qual muerte assi malamiente fecha si a los malesfetchores se da lugar se podria seguir grant turbacion del negocio antedicho. Por tanto yo faziendo en este caso lo a mi dado e declarado a vuestros sanos juycios la mi intencion fago vos saber que contra los tales turbatores de tan gran turbacion e negocio e tan bien publico e contra los mantenedores e deffensores de aquellos vosotros devedes proceder segund conviene en el tanto malentoso e deyedo caso non consentiendo a nenguna dilacion que pueda seyer pues que por la dicha muerte por la vertadera consciencia del principal negocio etxados fora todos los principales e sospetxosos a favores desordonados certifficandovos que vosotros aci queriendo proceder en los suso dichos negocios por mi sera dado favor e empara que por vuestras buenas discreciones sera bien viesto e seyendo lo contrario que Dios vos arredre a mi convendria fazer vos instancia e proveher razonablament segunt conviene al mi dretxo e bien vuestro e de la cosa publica de los reynos e tierras de la corona reyal de Aragon. Scrita en la villa Dollit.—Yo G.°.Diego Ferres . . . . de mi senyor el infante la fiç scrivir e yo el infante . . . . . . o scrivi por su mandado.

Además la comision de los veinticnatro procedió en este dia á la eleccion de las personas que debian asociarse con los albaceas de don Martin para exigir y cobrar todas las cantidades y derechos pertenecientes al patrimonio real.

SESION DEL DIA 1° DE JULIO.

Dióse cuenta del siguiente escrito:

Núm. 150.

Molt reverend egregi noble e molt savi parlament: no Tom. 16. fol. 805.
ignoren vostres reverencies potencies nobleses e savieses com los honorables en Ramon Çavall e en Francesch Burgues embaxadors tremesos en Arago e lo dit en Francesch Burgues March Turell e micer Bonanat Pere tremesos a Balaguer faheren gran instancia al senyor don Jayme Darago que ell no husas de offici de guovernador general e com lo dit senyor per satisfer a la voluntat de la terra e de la ciutat de Barchinona qui trames la una de les dites embaxades et a lur consell resposlos sobresecuria en lo exercici del dit offici puys empero lo noble mossen Guerau Alamany de Cervello no usas del offici de portantveus en Cathalunya la qual cosa es stada observada per lo dit senyor a la letra mas lo dit portantveus non ha res observat ans ha husat en gran dan e desfavor del dit senyor e en favor e prerogativa del dit portantveus e daltres ço que fer no devia guardant lo cars e la condicio del dit don Jayme. Mes avant es assats nothori e evident a gents que lo dit portantveus es molt sospitos al dit senyor don Jayme en tant que mes

no pot: les quals sospites jatsia nothories et evidents hon necessitat ho portas se provarien fort clarament: on com lo negoci de la succesio del dit principat de Cathalunya e dels altres regnes e terres de la corona Darago los quals pertanyen al dit don Jayme manifestament e certa sia tan arduu e tan gran que extimacio no pot rehebre e toca tant al dit senyor e encare al dit principat e a la naturalesa e fidelitat dels habitants en aquell que nenguna cosa temporal nos pot nes poria mes tocar e perço deja esser tractat sens tota sospita e triga e ab la major puritat sinceritat et integritat que fer se pora deja esser procehit en aquell: per ço Bernat de Rosancs donzell procurador e en nom de procurador del dit senyor don Jaime requer ab la major instancia que pot lo dit parlament e les molt reverends paternitats potencias noblesas e grans saviesas qui vosaltres qui sens present requesta per vostra gran instancia honestat fidelitat e naturalesa intactes e innades devets en tals coses provehir que lo dit portantveus façats abstenir del us del dit offici en Cathalunya segons fonch dit als dits embaxadors es pertany majorment en tal e tan arduu al dit extimable cas almenys en la ciutat de Tortosa e en los altres lochs hon se tractara lo dit negoci e axi mateix en los domestichs servidors e vassalls del dit don Jayme: e en tots altres fets seus e de aquells ajustadament o departida o en altre manera ab tota deguda honor protesta lo dit procurador en nom que dessus que noy consent ans hi dissent expressament significant al dit reverent egregi noble e honorable parlament que si noy es provehit almenys seguons dessus darrerament es dit que al dit senyor sera forçat de usar del dit offici de governador general sens prejudici de

son dret e de provehirhi per altres maneres o degudes vies licites paciffiques e honestes com aquest fet en aquest cas sia al dit senyor tan arduu com dit es que intollerable instimable e encara irreparable prejudici. E requer encara en nom que dessus que daço sia feta carta per vos notari e encare continuat en lo dit proces del parlament si ell ho volra e ho requerra.

SESION DEL DIA 3.

Se acordó reclamar á Ramon Çescomes varias escrituras que tenia otorgadas en su poder, las cuales podian servir para ilustrar el negocio de la sucesion; y enviar á Alberto Çatrilla para que pusiese en paz al gobernador de Valencia y alcaide y jurados de Morella.

SESION DEL DIA 4.

Leyóse un escrito enviado por el conde de Pallars, en el que se quejaba de que los hombres de armas del obispo de Urgel hubiesen entrado, saqueado é incendiado el lugar de Eroles, quebrantando la tregua empeñada y prometida; al cual contestó el parlamento que deliberaria. Igual acuerdo recayó sobre el último escrito presentado por el conde de Urgel. El abad de San Cucufate propuso que se acordase el ordenamiento para la defensa del principado; pero hubo varias protestas y no pudo pasarse adelante. Tratóse despues de algunos asuntos de gobierno interior, y finalmente se prorogaron hasta el dia 6 las sesiones del parlamento en Barcelona. Por la tarde volvió este

á reunirse para oir la lectura de una nueva instancia presentada por el vizconde de Illa y demás partidarios del de Pallars.

SESION DEL DIA 5.

Se trató del nombramiento de una comision que acordase lo necesario para la defensa del principado, y se dió cuenta de haber vuelto ya los embajadores que habian sido enviados á Aragon.

SESION DEL DIA 6.

Comparecieron en el parlamento los embajadores que habian estado en Aragon, y se trató del pago de algunos sueldos que se debian:

SESION DEL DIA 7.

Los embajadores que habian sido en Aragon dieron cuenta de su embajada, y el parlamento acordó darles las gracias. Presentóse despues una nneva reclamacion, á nombre del conde de Pallars, contra el obispo de Urgel por los daños que le habia causado.

Reunido otra vez el parlamento por la tarde del mismo dia, la comision encargada de redactarlas presentó las siguientes ordenanzas:

Núm. 151.

Lo parlament general del principat de Cathalunya quis celebra de present en Barchinona ses mudat e prorogat a la ciutat de Tortosa a XVI del mes de agost primer vinent e totes les provisions e ordinacions qui per seguretat tranquillitat e libertat dels anants e entervenients e tornants de en e del parlament son necessaries utils e expedients acomanades e totalment remeses a voler ordinacio e total disposicio dels molt reverends e honorables lo senyor archabisbe de Terragona consellers e consell de Barchinona sindichs de Gerona Perpenya e Tortosa e de miçer Guillem de Vallsecha seguons que per acte del dit parlament en concordia universal fet appar pus largament. Donques los prop dits archabisbe consellers consell sindichs e micer Guillem per auctoritat e virtud del dit poder e en nom del dit parlament disposen e ordonen en e sobre les dites coses seguons se seguex: e retinentse expressament que per avant si e quant a ells sera vist fahedor puguen ensemps ajustats o departidament estants seguons la qualitat del temps e disposicio dels affers quis seguiran a les seguents ordinacions ajustar tolre e aquelles declarar corregir e interpretar seguons los semblara proffitos ho necessari. — *Primerament* ordonen que en la dita ciutat no puga algun dels convocats o entrevenients en lo dit parlament o altre qualsevol jutgar sino entitat limitat ço es generalment entre totes coses: archabisbe de Terragona e comtes de la casa reyal si ni hau- Tom. 16. fol. 821.

ra XIV besties e XX persones: bisbes e comtes XII besties e XVIII persones: vezcomtes e castella Demposta e prior de Cathalunya X besties e XV persones: abad de croça e nobles sis cavalcadures e X persones: procuradors de bisbes e capitols e barons ab titol e cavallers e sindichs de ciutats e vila de Perpinya ab IV besties e VI persones: procuradors o sindichs de abbats e de nobles e de altres viles e homens de paratge ab tres besties e V persones. — *Item* que cascuns dels damunt dits en lo entrant de la dita ciutat ans que intre en aquella jur en poder del oficial que sera ordonat que en la dita ciutat en sa casa ni en altre directament o indirecta no haura a carreeh ni dispese seu pus servidors companya ni besties durant lo dit parlament sino en lo nombre o forma dessus dits e cascu en la dita entrada dara per scrit a aquell o aquells qui seran a ço dipputats los noms particularment de sos servidors.—*Item* que cascu dels damunt dits en lo intrant de la dita ciutat e ans que intren en aquella jur e ferm la treua o segrament per lo parlament dies ha ordonada e en la fi dels presents capitols contenguda duradora en la dita ciutat e per tota la vagueria de aquella tant com lo dit parlament se tindra en la dita ciutat e XV dies apres que sera finat o mudat daquella.—*Item* que cascu dels damunt dits en la entrada de la dita ciutat e ans que entre en aquella e lurs companyes deposen en poder de les persones a aço elegidores totes armes generalment offensives exceptat dagues o coltells de rahonable e acustumada forma o talla: e juren de no metre en la ciutat altres armes lavons ni per avant: e les dites persones aquelles pendran ab invantari e aquelles tindran sots bona e segura custodia en

lo castell o altre loch segur e les restituiran fora la dita ciutat a aquells de qui seran si e quant anar se volran. —*Item* algun dels competitors qui son domiciliats o poblats en los regnes e terres de la corona Darago ni lurs frares fills o mares o avies o mullers no sien en la dita ciutat ni dues jornades o almenys XII legues en torn daquella tant com lo dit parlament durara com experiencia haja mostrat lo contrari esser dampnos.—*Item* que la jurisdiccio e presidencia de la dita ciutat e dels intervinents personalment o per procurador en lo dit parlament axi e per la forma com es huy en Barchinona regida per mossen lo governador e per en Francesch Burgues conseller de Barchinona adjunct o companyo e conregidor seu agualment o ensemps e en totes coses toquants les persones bens e fets dels dits intervinents personalment o per procurador en lo dit parlament tant com aquell se tindra en la dita ciutat lo qual Francesch Burgues es stat per lo parlament nomenat en deffalliment de rey e princep cert e per cas de extrema e inreparabla e en altra manera inremediabla necessitat per be de pau e de concordia e de comuna utilitat de la cosa publica e no podents en altra manera bonament procehir en haver rey e senyor per justicia: e per los dits sguarts e necessitats es stat axi mateix per lo dit mossen lo guovernador assummit rehebut et acceptat per sa propria liberalitat e voluntat: è es axi per los dits parlament e guovernador convengut e ordonat que los damunt dits mossen lo guovernador e lo dit Francesch Burgues adjunct companyo o conregidor seu per les dites rahons e en los dits affers usen e procehesquen ensemps e la un sens laltre no puga fer acte algu civil ni criminal o altre e siu

fasien sia cas nullo e sens tota virtut: e facen segrament e homenatge de usar e regir en aquesta forma a tota seguretat libertat e bon stament de la dita ciutat e parlament e dels intervinents en aquell seguons es dit e que si contra les coses en aquest capitol contengudes se allegaven declinatories de for o altres qualsevol impugnacions o excepcions que aquelles fossen repellides de present o no admeses o no examinades en alguna manera ans fossen punits etc.ª aquells qui les allegarien o interposarien en qualsevol cas salvats en totes coses los privilegis e libertats de la dita ciutat e sens lesio o prejudici de aquells. — *Item* que lo dit en Francesch Burgues haja per son sosteniment o carrech del dit offici la quantitat per los ordonadors dels presents capitols ordonadora dels bens del general pagadora. — *Item* que lo regent la assessoria del dit guovernador haja a fer segrament e homenatge de observar aquestes coses dessus e dejus dites tant com a ell se pertangan e que aximateix prenga dos adjuncts aquells e per la forma que sera dit e ordonat per los ordonadors dels presents capitols. — *Item* que tots los officials e procuradors e lo consell general de la dita ciutat o sindichs havent daço bastant poder et aquells qui tenen et habiten o tindran o habitaran en lo castell facen sagrament et homenatge de tenir tant en ells sia ni a ells se pertanga lo dit parlament e los intervinents en aquell en plena libertat e seguretat. — *Item* que tots los officials e procuradors e lo consell general de la ciutat o sindichs havent daço bastant poder facen sagrament et homenatge de obehir als dits mossen lo guovernador e en Francesch Burgues dessus dit. — *Item* que cascu haja hostes en la sua casa haja a tenir les sues

armes desades e tanquades per la forma que los hostes nó sen puguen servir en alguna manera ni per algu los ne puguen esser liurades o prestades.—*Item* que los portals de la dita ciutat sien tanquats sino dos e aquells sien tanquats de nits e de dies sien guardats per aytantes persones de la dita ciutat qui facen tots vespres relacio al official a qui sera comanat ni quants strangers hi hauran entrats.—*Item* que si en la ciutat se movia brega o ramor los dits portals sien en aquell cas o punct tanquats e algu de la ciutat no gos fer part ab algu ans acorreguen tots als dits guovernador e Francesch Burgues e altres officials per ajudar e servir e fer lo manament daquells. — *Item* que si alguns strangers per fugir a mortaldats e a ramors o scandels o per altre raho son uy en la dita ciutat quels sia dat temps congruent dins lo qual sien exits daquella e si per avant ni venien que noy sien admeses ni acullits durant lo dit parlament sens expres consentiment daquell. —*Item* que per los regidors de la dita ciutat sia dada manera e orde en compliment de vitualles e que lo for daquelles ni imposicions o altres carrechs no sien augmentats o de nou imposats.—*Item* que les posades sien per quatre persones dues per los ordonadors dels presents capitols e dues per la ciutat elegidores assignades e stimades segons lo grau stament de cascun havent singular consideracio als embaxadors dels competitors e als aragoneses valencians e mallorquins qui hi vindran.—*Item* que en lo parlament algu no puga metre dagues ni altre specie darmes offensives ans les jaquesquen a la porta e juren que axi sera observat: e sia aximatex provehit per aquells de la ciutat que algu no port armes: e sia la dita ciutat mesa per cinquantenes e de-

henes en bon orde de deffensio e que facen bones guaytes.

Cuyos capítulos fueron aprobados bajo protesta de que no perjudicasen á ninguna clase, y declarando exento de guardarlos al jurisconsulto Guillermo de Vallseca. Publicóse tambien en esta sesion el otro ordenamiento que sigue:

Núm. 152.

Tom. 16. fol. 829. Capitols fets sobre los preparatoris de la deffensio del principat de Cathalunya. — *Primerament* que com algunes persones facen offici de traure del dit principat cavalls e altres besties cavalleries arneses e armes prohibides e passar e portar aquelles en regnes e terres stranyes fora la senyoria de la corona reyal Darago de ques poria seguir gran dan al principat e a la deffensio daquell seguons experiencia en temps passat ha demostrat e semblants tretes sien ja prohibides e vedades per ordinacions per capitols de cort: ordona lo dit parlament per be del publich del dit principat que sien requests exortats e consellats los guovernadors veguers batles et altres officials reyals mestres de ports e tots altres qui daço hajen carrech que serven stretament les dites ordinacions e capitols de cort fahent aquells de nou publicar e cridar e ab sobirana vigilancia observar. E si algun sera trobat contra fahent de aquell rigorosament e sens comport exequesquen les penes en les ordinacions expressades integrament.—*Item* ordona lo

dit parlament quels en lo prop dit capitol mencionats e aquells a quis pertanga sien instats exortats requests e consellats que attes que nenguns mercaders e altres gents per lur propri proposit e ambicio desreglada han trets e trahen florins e altres monedes reyals del dit principat per vendre en regnes stranyes e fer fer de aquells e aquelles altre moneda o bilo de altre rey e ab ymage de rey o senyor strany la qual despuys tornen e porten en lo dit principat de ques seguexen grans dans e perdues al dit principat e cosa publica de aquell com se ruyt es depauper de la propia moneda reyal e haja a correr moneda diminuida de ymage de rey ó senyor strany e aço sia contra ordinacions e capitols de corts: encontinent façen cridar e publicar les dites ordinacions e capitols posades integrament cessant tot comport affeccio e gracia oblidades. — *En apres* per los sguards ja toquats e per lo gran proposit del dit principat en universal e en singular ordona lo dit parlament que sien ab bones letres de aquell exortats e pregats requests e consellats los guovernadors capitans vaguers batles e altres officials reyals prelats barons cavallers jurats e altres consellers et altres regidors de ciutats viles reyals del dit principat als quals se pertanga que considerada la disposicio del temps present que som sens rey princep e senyor indubitat stiguen avisats en be e notablament fer guardar les fortaleses e majorment situades en les fronteres e fornir aquelles darmes arneses a offensio e deffensio necessaries e de viures e que sien posades en bon orde de fer guaytes e altres bones provisions e preparatories fahent special mencio en les dites letres que los guovernadors capita e altres officials a quis pertanga dejan anar o trametre per-

sones discretes en totes e sengles viles lochs castells e altres forces de lur jurisdiccio o capitania seguons es acostumat e lo cas requer per regonexer aquelles e aquells axi de obres necessaries de murs valls torres barbaquanes com de arneses e viures e quo sia posada en degud orde la custodia e deffensio de aquells en tal manera que axi be obrats guardats e deffesos ne puxen retre bon compte al rey princep e senyor que per justicia sera declarat : e que de la disposicio de les dites fortaleses rescriuen los dits officials al parlament general de Cathalunya la hon sia stesament e singular de cascuna de manera que lo dit parlament sia cert de les provisions que sobre les dites coses deuran esser fetes e exemptades: e aximatex es vist necessari que sien encarregats e exortats los dits guovernadors capita e altres officials reyals que be e diligentment se informen los castellans o castlans dels castells e fortaleses per carrech de lur offici quines provisions de viures e de arneses son tenguts cascun tenir en lo castell o fortalesa don es castella o castla e que vegen e regoneguen los inventaris ques faheren en lo començament quant entraren en los dits castells o fortaleses a aquesta fi que si trobaran seguons los inventaris alguns o tots dels dits articles e altres provisions dissipades e guastades o perdudes que hajen informacio tal dissipacio deguastament o perdua si sera fet o enseguit en us e en deffensio o exercici del dit castell o fortalesa per ço que en reparacio e renovacio dels dits viures o arneses sia degudadament provehit: e si en us o per negligencia o culpa dels dits castellans o castlans seran dissipats deguastats o perduts que aquells officials a quis pertanga compellesquen o forcen rigorosament a restitucio

e repparacio de aquells tals castellans o castlans.—*Mes avant* ordona lo dit parlament que los dessus dits guovernador capita e altres officials reyals prelats barons cavallers castellans e altres qui les coses dejus mencionades sien tenguts de fer sien ab bones e bastants letres pregats exortats amonestats aconsolats e requests que en los castells o forces hon en temps de guerra haja acostumat de star guarda o faro que en aquells facen star les guardes e fer faro de foch de nits e de dies de fum si e quant mostrar sera en manera e forma acostumades totes les dites coses attesa la qualitat dels temps strictament observant.—*Item* que si en algun dels dits castells o fortalesas reyals sera trobat algun castella o castla vell malalt o insufficient de exercir seguons se pertany son offici que los dits guovernador o capita o altre official a quis pertanga deja provehir en adjunccio de alguna bona o abta persona a semblant carrech al dit castella o castla seguons de e en semblant cas es acustumat tant com lo dit cas o necessitat durara: donada primerament per los dits officials facultat al dit castella o castla qne puscha presentar e metre en loch seu persona ydonea e sufficient a semblant carrech tots temps haud sguard que los castells e forces sens comport e favor sien ben guardades e deffeses.—*Encara* per los dits sguards ordona lo dit parlament que sia scrit als dits officials o a aquells a quis pertanga que en cascuna ciutat vila loch castell o altre poblacio del dit principat axi reyals com de sgleya de barons nobles cavallers e de ciutadans honrats homens de vila e de altres havents aquells que cascun en ses ciutats viles e altres poblacions ço es los officials reyals en lochs ques pertanyera e los prelats e altres ecclesiastichs barons nobles cavallers e

gentils homens ciutadans homens de vila cascun en ses forces castells viles e lochs faça provehir que cascuna dehena sia armada en aquesta manera ço es que cascun haja lança e paves o ballesta almenys e que ultra aço en cascuna dehena haja una lança larga un paves e una bona ballesta les quals sien acomanades a III homens avantatjosos e ben asits e armats de la dita dehena supplint e adobant los dessus dits tot ço quils parra supplidor affigidor e adobador qui sia profitos a la comuna deffensio dessus dita.—*Item* que ab los aragoneses e valencians sia contractat de la deffensio dessus dita de guisa que si a ells sera plasent ni agradable occorrent lo cas pusquen fer e haver succors ajuda e valença los uns dels altres del nombre e forma que seria concordat axi com de bons frares e amichs se pertany per raho de la deffensio dels dits regnes.—*Item* encara ordona lo dit parlament les coses seguents les quals volen durar tro sus en la terra haja rey e senyor cert e indubitat lo qual haut sien haudes per no fetes e casses e vanes e freturans de tota efficacia e valor: ço es que tot hom qui tenga solament una bestia de sella per son cavalcar haja a esser rossi si ja tal hom no sera de edat de L anys o mes o malalt o religios o benefficiat.—*Item* que tot hom qui tinga dues besties la una e quin tindra tres les dues e quin tindra cuatre les dues e quin tindra cinch les tres et quin tiudra sis les tres e quin tindra set les quatre e quin tindra huyt les cinch e quin tindra nou les sis e quin tindra deu les sis hajen a esser rocins e axi per avant prorata per compte.—*Item* que tot hom qui tinga cavalcadures sia tengut dins quatre mesos la publicacio dels presents capitols fahedora encavalcarse en la forma e manera en los pre-

cedents capitols contenguda: et si passats los dits quatre mesos algu o alguns seran trovats encavalcats contra la forma dels dits capitols e no servaran aquells que lo ordinari seu pusque levar pendre e vers si retenir lo fre e la sella de tantes besties com seran trobades en poder de aquell o aquells contra la forma dels presents capitols. E si dins dos mesos apres dels quatre staran e perseveraran en no encavalcarse seguons los presents capitols que en aquell cas perden les besties que contra forma de aquells en poder lur seran trobades e sien adquisides e guanyades al dit ordinari que de aço faria exequcio sens tota gracia e comport.

Aprobados los antecedentes capítulos con las mismas salvedades que los anteriores, leyóse un escrito en que el obispo de Urgel rebatia los cargos que le habia hecho el conde de Pallars, sobre cuyo asunto no recayó por entonces ninguna resolucion. Dióse tambien cuenta de un escrito de Marcos Turell oponiéndose á las reiteradas protestas del bando de los de Pallars, y mostrándose dispuesto á nombre de todo su estamento á hacer cualquier sacrificio para que el Principado fuese defendido así por tierra como por mar. Siguiéronse ventilando varias cuestiones de etiqueta, y se trató de algunos preparativos necesarios para la traslacion del parlamento á Tortosa y para ilustrar el negocio de la sucesion. Tales fueron: el autorizar á la diputacion de Cataluña para abrir y contestar á las cartas que se recibiesen en Barcelona dirigidas al parlamento, y asimismo para notificar á los pretendientes las disposiciones y órdenes que este acababa de dar ó diese en lo sucesivo; y el mandar que el archivero real Gabriel Segarra librase copia fehaciente de los testamentos reales y demás escrituras que pudiesen aclarar el negocio de la sucesion. Tratóse en seguida de revocar el bando que habian dado los conselleres de Barcelona, prohibiendo la circulacion de los *escudos* y *blancas* francesas; pero nada quedó resuelto. Expidióse además

la circular que sigue, y que en términos análogos fué dirigida tambien á los demás brazos del parlamento.

Núm. 158.

Tom. 16. fol. 836. Al reverent pare en Christ lo bisbe de Gerona.—Reverent pare en Christ: per tal que sapiats axi com es rahonable los affers principals per que lo parlament general del principat de Cathalunya ès estat ajustat en quin punt son vos certifficam que per aleujament e breu expedicio dels dits affers lo dit parlament es estat mudat continuat et prorogat en la ciutat de Tortosa al XVI dia del mes dagost primer vinent per tal que siam pus prop dels aragoneses e dels valencians als quals havem scrit e pregat quels placia venir cascuns dins lur regne al pus prop que poran de la dita ciutat de Tortosa e havem sentiment que hi vendran. Perque notifficants e intimants a vostra reverent paternitat les dites coses aquella ab la major affeccio o instancia que podem ni sabem pregam exortam e requerim que en la dita jornada vullats esser en la dita ciutat de Tortosa per entervenir en lo parlament dessus dit de guisa que ab vostre bo e notable consell puscam tots ensemps ab los aragonesos e valencians e ab los mallorquins qui ja son açi venir a conexença de nostre vertader rey princep e senyor. E en aquest vos placia no fallir car tal persona sots e tan notable quey porets molt approffitar e vostra absencia hi poria molt noure e los affers qui son tals e tan grans e requeren tanta celeritat que mes no poden que vos ni altre a quis per-

tanga noy deu fallir treballs ni despeses ni altre raho o occasio alguna deuen retenir o empatxar en alguna manera: certifficantsvos que daço farets servey a Deu e al rey e senyor esdevenidor e gran be e proffit a la cosa publica daquest principat e gran plaer e honor a nosaltres. Dada en Barchinona sots lo sagell del molt reverend archabisbe de Terragona de ordinacio del dit parlament a set de juliol del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor apparellat.

Por último fueron aprobadas en esta sesion las disposiciones contenidas en el siguiente escrito:

Núm. 154.

Un effecte de virtuts es amicicia seguons contemplaren los philosophs Aristoteles X.° eticorum axi necessari a la sustentacio del be publich que no es pussible esser sustentada justicia sens aquella. E com los regnes sens justicia mes sien latrocinis es necessari amicicia esser conservada en la comunidat com encara haja major excellencia ço que per justicia no puixa enseguir regir los pobles en virtuts: per ço instigant lo sembrador de discordia los coratges dels homens nos puixen axi temprar que vera amicicia se puixa entre ells considar se deu fer almenys lo possible ço es reffrenar los coratges e injusts volers e desaffrenats pensaments per que mils se pusquen abilitar a amicicia vera e per con- Tom. 17. fol. 838.

seguent durada stabilitat de la cosa publica los nombres de la qual sis troben discordants axi com de un cors desorganitzat nos poria seguir melodia a Deu plasent ne justs actes se poran exercir. Per ço los braços et condicions del principat de Cathalunya en lo general parlament ajnstats attesa la causa principal per la qual lo dit parlament es stat convocat ço es la cognicio de la justicia de la general successio de la corona reyal Darago quis deu fer ab bona concordia per los regnes e terres de la dita corona ensemps ajustats volentse disposar tant com sia ab ells en actes virtuosos et de que Deus sia servit esperants que del present acte endreçant lo Princep de pau se seguesca fruyt a ell plasent e final amor et concordia qui pora mils portar los dits actes fahedors a fi loable: ordonen consenten et paccionen fahentne acte en lo present parlament firmat et loat per lo molt noble mossen Guerau Alamany de Cervello guovernador de Cathalunya la treua et seguretat voluntaria en la forma seguent.—*Primerament* es concordat per lo dit parlament que totes les persones entrevinents en aquell tots ells e lurs bens e familiars ço es tant com sien dins los limits de la dita treua ara o per avant a quis pertanga et hajen acustumat de fer treues e seguretats sien tenguts de fermar la dita treua e seguretat voluntaria sots les penes et obligacions en aquella contengudes e aquells qui recusaran o contradiran fer la dita ferma que sien privats encontinent de entervenir en lo dit parlament et actes de aquell et bandejats seguons dejus se conte tro que la dita treua hajen fermada sens tota condicio o retencio.—*Item* es ordonat en concordia per lo dit parlament que totes persones de qualsevol condicio sien convocats en lo dit parlament qui entrevendra en

aquell et altres qui sien en guerra o volran entrar en la present ciutat o II leguas entorn sien tenguts fermar et donar treua et seguretat voluntaria a tots llurs enamichs et altres qualsevol persones entrevinents en lo dit parlament ab sagrament et homenatge quen hajen a fer cascu en poder de mossen lo guovernador en presencia de tot lo parlament axi que lun contra laltre no haja ne puixa donar o fer dan ni maltracte en persona ni en bens durant la dita treua o seguretat dintre los limits dessus dits sots virtut del dit sagrament et homenatge et altres penes en la present treua apposades: entes empero que lo guovernador puixa pendre les fermes axi dins com fora lo parlament et ans que prenga la dita ferma copia o façа ab aquells que volran fermar si son en guerra ab neguns dels convocats e entrevinents en lo dit parlament e en cas que sien en guerra quel dit guovernador ho haja a notifficar ab letra o crida publica an aquells o aquell de qui sera interes. E mes avant que lo dia quels haura preses les haja a publicar e fer legir en lo dit parlament si aquell dia sen hi te sino en lo primer parlament que approp se tendra: e en la dità treua sien enteses et compreses no solament per lo dit parlament aquells entrevinents en lo dit parlament mas encara tots altres qui per missatgers o altres affers seran tremesos fora los limits de aquell per lo dit parlament hon que sien ço es ab aquelles persones qui hauran fermada la dita treua axi com si personalment eren dins la dita ciutat o dues legues entorn: axi entes e declarat que los magnats e nobles et los cavallers e gentils homens ciutadans et burgesos honrats fermen et donen la dita treua voluntaria e los altres fermen e donen la dita treua o seguretat cascuns segons sa condicio e li-

bertat e no pus avant sots les obligacions e seguretats dessus e dejus expressades: axi entes que la dita treua o seguretat se puixa fermar per los absents o altres per procuradors ab bastant poder.—*Item* ordona mes avant lo dit parlament que si algun de qualsevol condicio o stament sia qui no haura fermades les presents ordinacions e treua voluntaria o seguretat fara dan o injuria a qualsevol persona dels entrevinents en lo dit parlament que sia perseguit per lo dit parlament e punit esforçadament per lo guovernador axi com infringidor de segrament e homenatge e treua voluntaria: e en cas que aquell infringidor no fos pres per la cort que sia bandejat encontinent per lo dit guiovernador a V anys de tot lo principat de Catalunya al dit temps per son ordinari o jutge competent e si era persona ecclesiastica sia bandejat.—*Item* que la dita treua voluntaria o seguretat sia duradera e haja fermetat tant com lo dit parlament et actes de aquell se continuaran en la present ciutat de Barchinona e XV dies apres dintre los dits limits de dues legues sots les penes e obligacions dessus expressades: e passat lo dit temps de XV dies romanga cassa e nulla la dita treua axi com si no era estada feta ni fermada e que tots aquells a qui la fermaran axi presents com sdevenidors romanguen e sien en aquelles libertat e stament en que eren ans de la dita ferma vullen que sien en pau o guerra o en treua o paraula o en altre manera axi que per la dita treua o ferma de aquella algun no sia o puxa esser mes agreviat o perjudicat ans romanga cascu en sa libertat e facultat en que era ans de la dita treua e no pus avant: e aquells qui no son en guerra per lo eximent de la treua present no pusquen esser dits en guerra. — *Item*

que si algun baro noble o cavaller hom de paratge e altres qualsevol que sien en guerra ab algu o alguns dels convocats e entrevinents en lo dit parlament e actes de aquell no gos entrar en la dita ciutat o dues legues entorn e un dia abans que entren dins les dites dues legues ho hajen a notifficar al guovernador e sien tenguts fermar la dita treua voluntaria sens tota dilacio en poder seu o de altre official a quis pertanga: e si aço recusaran o dilataran fer e complir o de fet entrara dins les dites dues legues que aquell ò aquells qui seran en guerra ab ells los puixen dampnifficar e guerrejar no contrastant en res la forma de la dita treua: e ultra aço lo dit guovernador haja aquells recusants fermar la dita treua foragitar e bandejar de la dita ciutat e termens de aquella tant com durara lo dit parlament.—*Item* ordona lo dit parlament que si algun de qualsevol condicio o estament sia qui haja fermat treua trencara o contravindra en les presents ordinacions et treua voluntaria que sia punit e executat e feta justicia corporal per lo dit guovernador com infringidor de sagrament e de homenatge et treua voluntaria e en lo dit cas hi sia feta gran instancia continuadament per lo dit parlament tro a deguda execucio: et semblantment sia fet e executat en persona dels clergues et altres alegantse de privilegi clerical per lur ordinari o jutge competent encarcerant aquells perpetualment o en altra manera segons que per sanccions canonicals sera trobat fahedor.—*Item* ordona lo dit parlament que les presents ordinacions e treua voluntaria per toldre tota ignorancia e esquivar inconvenients sia publicada en cascus cap de vegueria per los veguers constituhits en aquelles los quals hajen cascun traslat de les presents

ordinacions e treua per en certifficar aquells de qui es interes. — Conegut et declarat expressament per lo dit parlament que les presents ordinacions et treua voluntaria sia consentida feta et fermada per seguretat e bona concordia de tots los convocats entrevinents en lo dit parlament e per benefici de la cosa publica attenent al fet tan ponderos urgent e necessari de la general successio de la corona Darago per sguart del qual en special se consent la dita treua voluntaria sens tot perjudici o lesio o derogacio de les libertats privilegis usos et costums de cascun bras o condicio e singulars de aquells com en altra manera no la entenen consentir sino en tant com lo dit parlament se continuara en la present ciutat et XV dies apres et dalli avant romanga nulla et invalida axi que en nenguna forma o manera ne per qualsevol cas necessitat se puxa traure a consecuencia en sdevenidor (1).

(1) Despues de esta sesion hay en el proceso una protesta presentada por el conde de Pallars y los suyos al escribano Raimundo Batile, secretario del estamento eclesiástico, el dia 8 de julio; pero no la estractamos aquí, porque no fué presentada en sesion del parlamento.

PARLAMENTO EN TORTOSA.

SESION DEL DIA 16 DE AGOSTO DE 1411.

Reunidos en este dia los individuos del parlamento catalan, aunque en corto número, en la sala capitular de Tortosa, abrió la sesion el honorable Francisco Burgués, comisionado al efecto por el gobernador general del principado en virtud del siguiente documento:

Núm. 155.

En Guerau Alamay de Cervello cavaller governador ge- Tom. 17. fol. 812.
neral de Catalunya al amat en Francesch Burgues ciutada de Barchinona salut et dileccio: Per ço car se pora seguir que nos per occupacio dalguns affers als quals bonament no podem fallir no serem a la ciutat de Tortosa lo XVI jorn del present mes per continuar tenir et prorogar si obs

sera lo parlament general de Catalunya qui pochs dies ha de la ciutat de Barchinona on se celebrava havem prorogat et mudat a les dites jornada et ciutat de Tortosa: es necessari que a la dita jornada et altres consecutivament fins nos hi siam sia lla algun qui en persona et nom nostres axi com a official reyal puxa prorogar e continuar lo dit parlament fins que nos hi siam. qui de present hi entenem esser Deu volent. Et per ço confiant que vos en aquestes coses sabrets fer ço ques pertanyera: a vos delhim et cometem que lo dit XVI jorn dagost anets personalment a la casa o loch deputat o deputador a celebrar lo dit parlament en la dita ciutat e aquell en loch nom et persona nostres tengats continuets et proroguets si necessari sera axi la dita jornada com altres e aquell temps queus sera vist fahedor fins cinchs vegades inclusivament: cometentvos sobre aquestes coses et altres dependents et emergents de aquelles et a elles annexes plenariament nostres veus. Dada en Barchinona a VIII dies dagost del any de la nativitat de nostre Senyor MCCCC et XI.

Y terminada su lectura, tomó la palábra el mismo Burgues en estos términos:

Núm. 150.

Tom. 17. fol. 813. Senyors: Ja sabets com la jornada a que lo parlament del principat de Cathalunya quis celebrava en Barchinona

era estat prorogat continuador en la present ciutat es vuy: e perço com açi a present encara no son aquells qui en lo dit parlament deuen et han acostumat entrevenir confiant que hic seran dins breu yo en nom veu et persona de mossen lo governador et meus propris proroch et continuu lo dit parlament a celebrar et continuar en aqueix mateix loch al XXV jorn del present mes.

Sin embargo disintieron los brazos de semejante prorogacion, y se hicieron por ambas partes la mismas protestas que habian mediado al principio en Barcelona, cuando el gobernador pretendió presidir el parlamento y autorizar sus actos.

SESION DEL DIA 25.

Solamente se dió cuenta de un escrito de disentimiento presentado á nombre del conde de Pallars y algunos otros parciales suyos contra todos los actos que se celebrasen en Tortosa antes de presentarse en el parlamento dichos protestantes, y en particular contra el nombramiento de adjunto hecho por el gobernador en la persona de Francisco Burgués; y luego se hizo nueva prorogacion para el dia 27 con las acostumbradas protestas.

SESION DEL DIA 27.

Leyéronse en primer lugar las siguientes cartas:

Núm. 157.

Tom. 17. fol. 845.

Als molt reverents nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents nobles et honorables senyors: ab una letra del honorable en Francesch Burgues havem haudes dues letres una patent dels governador et justicia Darago et altre closa dels jurats de Çaragoça et duptants que en la letra closa no hagues algunes coses que requerissen alguna celeritat o promptuosa provisio havem uberta aquella et havem trobat aquella esser conforme a la patent: et per tant com es cosa propria et pertinent a vostres reverencies nobleses et savieses satisfer e responre a les coses en aquella contengudes tramctem abdues les dites letres ensemps ab la present a vosaltres per tal que vistes et regonegudes aquelles hi puscats satisfer en la manera que vostres grans reverencies noblesas et saviesas deliberaran esser fahedor: et si per ventura vos plau saber nostra intencio sobre la satisfaccio o resposta de les dites letres vos certificam quens sembla dejen esser fetes bones et gracioses respostes als dits governador et justicia Darago et als jurats de Çaragoça qui sien ensemblants et uniformes les quals continguen effectualment que havets haudes lurs letres de les quals sots stats consolats et alegres axi de la bona intencio que mostren haver als affers de la successio com encara de la diligencia et cura que mostren haver en

aquells et que tota vegada que a ells placia son prests et apparellats de entendre en regonexer et veure ensemps ab ells et ab los valencians et mallorquins qui es per justicia nostre verdader rey princep et senyor: et apparnos que a present de aquesta forma axi per generals parlaments concebuda los degues esser satisfeyt et respost et no entrar en altres particularitats dels affers. Aquesta es nostra intencio: a present ordonenne vostres reverencies noblesas et saviesas en la manera quels semblara esser pus profitos al benavenir dels affers. Apres molt reverents nobles et honorables senyors axi com alguns de vosaltres cresem hajats sabut una gran novitat ses seguida en Ampurda ço es que mossen Johan de Villamari alguns dies ha passats ab alguns homens de peu se ha occupat lo castell de Palau Çaverdera lo qual possehia mossen Ramon Çagarriga governador de Rossello et de Cerdanya: per raho de la qual occupacio lo dit mossen Ramon et parents et amichs seus se son aplegats et ajustats en lo castell de la Garriga qui es assats prop lo dit castell de Palau hoc encara se diu que esta ajustat de que sesperaven et sesperen a seguir inconvenients et scandells entre los dessus dits per obviar als quals de continent que sabem la dita occupacio trametem en Pere Sent-Climent en lo comtat Dampuries de part nostra e axi mateix hi ana de part dels honorables consellers et a nosaltres. Et apres haud accord et deliberacio havem scrit al dit en Pere de Sent-Climent que com lo dit castell fos situat dins la senyoria et territori dels dits honorables consellers et de nosaltres deputats et per ço com vengues a tots haverne sentiment et provehir per justicia et haguessem trobat de consell que per justicia lo dit cas-

tell de Palau podia et devia esser pres per via de sequestre majorment com les parts se apellasen a les armes: demanas lo dit castell ab la pus graciosa et cortesa manera que pogues al dit mossen Johan et si nol volia donar quel ne requeris en scrits et lin protestas en fes fer carta publica. Et si fet aço el perseveraba en no volerli donar lo dit castell per via de sequestre segons es dit que li cridas et convocas les hosts dessus et de aqui no partis tro sus hagues haut lo dit castell com axi trobasem de consell considerada la manera de la ocupacio et la disposicio del temps et moltes altres coses deure per justicia esser fet. Apres aço havem hauda letra del dit en Pere de Sent-Climent continent com ell ha fetes les demanda et raquesta del dit castell en la manera dessus dita et que lo dit mossen Johan de Vilamari li ha respost que no li liurarie per res el mon lo dit castell com axi ho haja de consell de sos amichs: per la qual raho ell dit en Pere de Sent-Climent havie cridades et convocades les hosts sobre lo dit castell pregantnos li trametessem una ensenya: et de fet nosaltres li havem respost axi com havem acordat ab los dits honorables conselles ço es que continue en nom de Deu sa execucio esforçadament et li havem trames un estandart de Sent Jordi qui es ensenya del general de Cathalunya. Et ultra aço mossen Guillem de Muntanyans es anat al dit mossen Johan de Vilamari per desenganar aquell ubertament et induhirlo que sens scandell o brugit ell vulla donar lo dit castell et metrel en mans del dit en Pere Sent-Climent qui tenga aquell en sequestre qui es de tal natura que no es fet perjudici a alguna de les parts. Apres de aço no havem res sabut: mas per tant molt reverents no-

bles et honorables senyors com crehem que de aquestes coses seguiran despeses et trebals si lo dit mossen Johan recusa liurar lo dit castell: vos scrivim de totes aquestes coses les quals son ardues et de gran pes considerada la potencia de les parts contendents e com se son seguides et passades tro sus en la present jornada: de guisa que sabudes per vosaltres les provisions que fetes hi havem si altres ne occorreran a vostres reverencies nobleses et savieses que nosaltres puscam e dejam fer les ordenets e seran fetes: et aximateix sobre lo fet de les despeses com vos plaura quens hi portem car la senyoria de aquella terra en que lo dit castell es fundat es del general et lo profit et les rendes son de la ciutat de Barchinona. Perqueus placia sobre aquestes coses scriure a nosaltres vostra clara intencio. Be crehem empero senyors molt reverents nobles et honorables et alguns sentiments quen havem quels scandells o inconvenients qui per aço se speren a seguir entre les dites parts no poden tan be esser sedats o abolits com per administracio de prompta justicia. Mes avant molt reverents nobles et honorables senyors nosaltres havents dupte et alguns sentiments que molts de aquells qui son apellats al parlament et deuen entrevenir en aquell recusaran o dilataran anar a aquell et considerants que per aço los affers del parlament porian pendre alguna deterioracio: haviem acordat et delliberat que per part nostra fos feta requesta et protest a tots aquells que sabriem ne sentriem dilatar o recusar de anar al dit parlament: mas abans que ho hajam mes en execucio alguna la jornada es atessa que lo parlament es en aqueixa ciutat et per aquesta raho no ho havem volgut metre en execucio mas havem deliberat intimarho a

vostres grans reverencies nobleses et savieses per tal que per aquelles hi sia provehit en la manera quels semblara esser util expedient et necessari al beavenir dels affers. Et tan com toque als prelats et persones ecclesiastiques nos sembla deguessen esser haudes letres del sant Pare ab les quals fossen exortats ols fos manat que venguessen al parlament: aço diem per tal que lo parlament fos pus copios de aquelles persones qui esser hi deuen et los affers quin sortirien se retessen de gran auctoritat et esforç: provehesquenhi vostres grans reverencies nobleses et honorables savieses en la manera quels semblara esser expedient o necessari: les quals nostre Senyor Deus vulle per sa clemencia endreçar en lurs affers. Scrita en Barchinona et segellada ab lo segell de la diputacio a XXII dies dagost del any mill CCCC et XI.—Los deputats del general de Cathalunya et les sis persones a ells adjunctes aparellats a tot vostre servey.

Núm. 158.

Tomo 17. fol. 847. A los muyt reverents egregios nobles et honorables senyors los prelados personas religiosas comtes vizcomtes barones nobles cavaleros gentiles hombres et sindicos et procuradores de las ciudades et villas ajustados en el parlament del principado de Cathalunya Gil Roiz de Lihori governador e Johan Ximenez Cerdan justicia del regno Daragon salut et apparellada voluntat a vuestros plazieres et

honras. Segunt creyemos vosotros soz certificados que en el parlament que fue de los aragoneses ajustado en la ciudat de Calatayu a la qual ciudat la hora vinieron vuestros notables missatgeros fueron diversas cosas tractadas et concordadas mas no conclodidas sobre los preparatorios del general parlament qui se ha a tener por saber et reconocer qui es nuestro rey et senyor entre los ditos vuestros missatgeros et encara los missatgeros del regno de Valencia et los diputados qui en el dito parlament por los del regno Daragon fueron esleydos : las quales cosas se speraven a concludir en la ciudat de Çaragoça do todos los missatgeros bavian deliberado de ir et mudarse: et procurant el enemigo de paz se seguie quel arcebispe de Çaragoça uno de los dichos deputados qui era partido de la ciudat de Calatayu et venia por la dita razon et otras a la dita ciudat de Çaragoça fue inhumanament et horrible muerto: la cruel muert del qual fue causa e ocasion de turbar la venida de los sobreditos missatgeros et diputados a la ciudat de Çaragoça et die dilacion a los negocios toquantes larticlo de la successiou de los regnos et tieras de la corona Daragon et ultra esto ha en aqueste regno generado et suscitado grandes scandalos et diversos incovenientes periglos et malos muytos dificiles a remediar et resistir. Pero considerantes la grant obligacion que nos strenye en cercar veyer et regonexer justicia mediant nuestro rey et senyor et a la cosa publica segund convene proveyer: por tanto entre muytos prelados nobles barones cavaleros scuderos e encara ciudadanos et universidades deste regno yes seido deliberado et concordado de convocar breument et aplegar parlament general deste regno por a entender et que sepa et reconesca qui es mediant jus-

ticia nuestro rey et senyor et por ordenar et fazer todas cosas antecedentes et conseguientes de aquello et por otras cosas tocantes publica utilidad buen stamiento et conservacion de aqueste regno: et por esto assi por nuestros oficios et auctoridat daquellos como a grant instancia de diversas personas assi eclesiasticas como de nobles barones cavaleros et escuderos et de diversos ciudadanos deste regno senyaladament de Çaragoça havemos por nuestras letras convocado los del regno Daragon qui en este caso deven entrevenir a la vila Dalcaniç por el secundo dia del mes de setembre primero vinent: porque vos intimamos et notificamos las cosas sobreditas certificandovos que con la gracia divinal al dito dia assignado et antes seremos en la dita villa et hauremos singular plazer que los del principado de Cathalunya sian ajustados en la ciudat de Tortosa segund por letras vuestras nos yes seido notificado et por al setzen dia del present mes seran ajustados en la dita villa los ditos deputados del parlament de Catalunya los quales en virtud del poder que les fue dado en el dito parlament tractaran et concludiran con nosotros senyores sobre los ditos preparatorios en caso que acordasedes de tractar de aquellos antes del secundo dia por nosotros desuso assignado certificantesvos que semblantes letras enviamos a los del parlament del regno de Valencia. El sant Sperit senyors vos conserve al su santo servicio. Dada en Çaragoça dius los siellos de cada uno de nosotros a XI dias dagosto anno a nativitate domini millessimo quadringentessimo undecimo.

Núm. 159.

Tom. 17. fol. 849.

A los muyto reverentes egregys nobles et honorables senyors los del parlament general del principado de Cathalunya.—Muy reverentes egregys nobles et honorables senyores: segund crehemos vosotros senyores sabedes que en el parlament que fue de los aragoneses ajustado en la ciudat de Calatayud a la qual ciudat la hora vinieron vuestros missatgeros fueron diversas cosas tractadas et concordadas mas no conclodidas sobre los preparatorios del general parlament qui se deve tenir por saber et reconoxer qui es nuestro rey et senyor entre los dichos missatgeros et encara los missatgeros del regno de Valencia et los deputados que en el dito parlament por los del regno Daragon fueron esleydos: las quales cosas sesperavan a conclodir en aqnesta ciudat de Çaragoça do todos los missatgeros et deputados havian deliberado de venir et mudarse: et procurant el enemigo de paz se seguie quel arcevispe de Çaragoça uno de los ditos diputados qui era partido de la cindat de Calatayu et venia por la dita razon et otras ad aquesta ciutat de Çaragoça fue inhumanament et orible muerto: la muert del qual fue et yes seyda causa et ocasion de turbar la venida de los ditos missatgeros et diputados ad aquesta ciudat et encara de convenir ellos et los dichos diputados ensemble en otro lugar e die dilacion a los negocios tocantes el articlo de la succession de los regnos et tierras de la corona Daragon et ultra esto

ha en aqueste regno suscitado grandes scandalos et generado muytos inconvenientes periglos et males dificiles a remediar et resestir. Pero considerantes los de aqueste regno la gran obligacion fe et innada naturaleza qui por deudo de lealdat los strenye a encercar veyer et regonexer mediant justicia nuestro rey et senyor et a la cosa publica daquest regno segunt conviene a provehir: por tanto entre muytos prelados nobles barones cavalleros scuderos et encara ciudades et universidades deste regno et senyaladament desta ciudat yes seido deliberado et concordado de convocar breument et aplegar parlament general deste regno por a entender que se sepa et reconosca qui es mediant justicia nuestro rey et senyor et por ordenar et fer todas cosas antecedentes et conseguientes de aquello et por otras cosas toquantes publica utilidat buen stamiento et conservacion del regno Daragon: et sobre aquesto se ha fecho grant instancia por los de aquesta ciudat en tal manera que no contrastantes los scandalos et males que algunos han procurado et sesfuerçan procurar el dito parlament se tendra liberament pacifica et segura: et por esto los senyores governador et justicia Daragon assi por sus oficios como a grant instancia de diversas personas de los quatro braços deste regno et senyaladament de aquesta ciudat han por sus letras convocado los del regno Daragon qui en este caso deven entrevenir en el dito parlament a la vila de Alcaniç por a ell secundo dia del mes de setiembre primer vinent. Porque vos intimamos et notificamos las cosas sobreditas certificandovos que por la gracia divinal al dito dia assignado et antes los missatgeros sindicos et procuradores de aquesta ciudat seran en la dita villa de Alcanyiç et los de aquesta ciu-

dat hauran singular plazer que los del parlament general del principado de Cathalunya sian aunados en la ciutat de Tortosa segund per letras daqueix parlament nos yes seydo notificado: certificantesvos que semblantes letras enviamos a los del parlament general del regno de Valencia. El sant Sperit vos conserve al su santo servicio. Scripta en Çaragoça a tretze dias de agosto en el anyo de la natividat de nuestro Senyor mill CCCC et XI. — Los jurados capitol et consello de Çaragoça a vuestra honor en todas cosas aparellados.

Núm. 100.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Catalunya. — Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: axi com dret canonich et civil furs privilegis et leys de la terra volen et han disposat per lo molt noble governador daquest regne ab salvetat de furs privilegis et libertats legittimament es stada feta general et universal convocacio al Reyal del senyor rey prop la ciutat de Valencia situat de universes et sengles prelats et personas eclesiasticas nobles barons cavallers et gentils homens ciutats viles lochs et universitats reyals del dit regne per tractar comunicar et donar prompta execucio et expedicio en los affers de la examinacio et declaracio de la justicia de aquell qui deu esser nostre rey et senyor: en la qual universal congregacio et parlament alguns nobles cavallers et gentils homens ques dien de Tom. 17. fol. 850.

fora volents et crehents fer ley per si mateixs indegudament han recusat comparer et esser entrevenir jatsia convocats guiats et assegurats requests pregats demanats sperats una et moltas vegades et jatsia a intercessio et pregaries dels missatgers Darago et vostres qui per aquesta raho per alguns dies son aturats en aquest regne per nosaltres per ben avenir dels affers jatsia per justicia no fos necessari sien estats offerts et donats als dits nobles et cavallers comport honorable flix massa gran seguretat habundant loch et manera molt rahonables pregants et instantslos que en unitat e concordia ab nosaltres entrevinguessen en la prosecucio dels affers dessus dits. Empero ab rahons et excepcions colorades vaccues de subsistencia de equitat han contradit fer les dites coses: et com derrament per lo sant Pare presents alguns embaxados nostres et lurs fossen estats manats formats et fets certs cappitols continents concordia et unitat dels dits nobles et cavallers ab lo dit parlament: jatsia ells venint a aquell discordia alguna noy haja: aquells dits capitols presents los dits missatgers Darago et vostres per nosaltres duna part et per los dits nobles et cavallers de la altra foren acceptats et lohats et promesos servar segons serie sens tolre o affegirhi letra alguna. Et jatsie per nosaltres los dits capitols et coses en aquells contengudes sien stades offertes enseguir et enseguides et complides tant com es stat necessari : empero los dits nobles cavallers e gentills homens jatsia de paraula fingissen voler et amar unitat et concordia continuament ab intrincacions et subtilitats cavilloses han dilatat et empatxat aquella creem que ab intencio de tenirnos empatxats sots sperança de la dita concordia en manera que no pro-

cehisquessem en los affers et per conseguent no poguessem esser segons nos havem offert a la vila de Trahiguera en lo temps que es stat empres. Desplaunos fort ens dolem molt de tal et tan gran carrech com prenen los dits nobles et cavallers no volentse unir et concordar ab nosaltres segons deurien et son tenguts per vincle raho et dretura e per virtud del pacte et acceptacio dels dits capitols los quals segons es dit ab carta han loats acceptats aprovats et promesos servar segons sa continencia et tenor. Si haguessen considerat quant es carregosa cosa donar torb e dilacio en los dits affers: si hagessen ponderats los perills et scandells que per la dita dilacio o turbacio se porien enseguir en la examinacio et declaracio de la dita justicia et als regnes et terres de la real corona et a ells mateixs et a lurs bens: si haguessen encara cogitat quanta reverencia devia eser guardada al sant Pare lo qual per benigna santa et dreta intencio havia fets formar los dits capitols: nos foren hauts en la manera desus dita: et ço pijor es durant lo tracte de la dita concordia no hagueren atemptat fer moltes novitats que per alguns dells son stades fetes en algunes universitats reyals esforçantse retraure aquelles del dit general parlament ab maneres induccions et preicacions inhonestes et applicar a si et a llur intencion et voler ne hagueren fetes moltes daltres coses escandaloses prolixes de recitar. Perque informants les vostres reverencies nobleses et honorables savieses de la manera et forma veridiques com son passats los fets dessus dits certificamvos a vostra gran consolacio et plaer qne no obstants lurs contradiccions et injusts empatxaments ab sobirana diligencia et cura fervent entenem en los affers et ab

la ajuda de nostre Senyor Deu fort prestament a la dita de Trahiguera per tractar praticar et comunicar ensemps ab vosaltres et ab los del regne Darago et Malorques dels fets de la examinacio et declaracio de la justicia de la successio. Speram fermament en nostre Senyor Deu que ab ajuda et illuminacio de la sua gracia fort prestament ab consell e esforç dels uns et dels altres vendrem a noticia de aquell qui per justicia deu esser rey e senyor segons desijam. Et sia vostre et nostre endreçador et protector Lesperit sant. Scrite en Valencia et sagellada ab lo sagell secret del reverend bisbe daquella a XVII dies dagost del any mill CCCC onze.—Lo parlament general del regne de Valencia aparellat a vostra honor.

A cuyas cartas se acordó espedir las contestaciones que siguen:

Núm. 161.

Tom. 17. fol. 831. Als molt honorables e savis senyors los jurats capitol e consell de la ciutat de Çaseraugusta. — Molt honorables et savis senyors: reebudes havem dues letres una patent dels molt honorables los governador et justicia Darago laltra closa de vosaltres quaix duna mateixa substancia et effecte a les quals vos responem que som molt aconsolats et alegres de la bona intencio et affeccio e encara de la diligencia et cura que mostrats haver sobre lo fet de la successio de la corona reyal Darago foragitats tots inconvenients et interes-

sos particulars los quals no deuen ternir ni torbar lo coratge del just. Pregamvos axi affectuosament com sabem ni podem que ab continuacio et operacio fructuosa vullats aquells proseguir et accelerar tant com en vosaltres sera : certificants vostres honorables savieses que nosaltres som e serem prests et aparellats tota vegada a entendre en regonexer e veure ab los regnes Darago et de Valencia et de Malorques del qual regna de Malorques son açi dies ha los sindichs o missatgers qui sera per justicia nostre rey princep et senyor. Et ab tant molt honorables et savis senyors sia Lesperit sant vostra garda. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esglesya de Tortosa a XXVII dies del mes dagost del any mill CCCC et XI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya aparellat a vostra honor.

Y en los mismos términos se escribió al gobernador de Aragon Gil Roiz de Liori y al justicia Juan Cerdan.

Núm. 162.

Als molt reverents et honorables senyors lo parlament general del regne de Valencia.—Molt reverents nobles et honorables senyors: vostra letra de XVII del present mes havem reebuda a vint et sis del dit mes a la qual vos responem que havem gran desplaer de tots los inconvenients Tom. 17. fol. 831.

divisions et torbs en aquella recitats los quals han dat torb que no sots poscuts esser a la vila de Trayguera a la jornada assignada: sobiranament desijam tota unitat et concordia la qual si en tots temps es util e necessaria molt mes en aquest temps que som sens rey princep e senyor indubitat a vera conexença del qual tota divisio es veri e mortal destruccio. Placieus donchs ab gran cura et diligencia entendre en tota veritat car es cami segur et molt saludable en aquests affers. Daço quens fets saber que dins breu serets en la vila de Trahiguera per tractar praticar e comunicar ensemps ab los del regne Darago de Malorques et ab nosaltres del fet de la examinacio et declaracio de la dita reyal successio som molt contents et tots temps prests e disposts certificantvos que los missatgers del regne de Malorques son açi dies ha pregantsvos axi affectuosament com sabem et podem que al pus prests que porets vullats accelerar et cuytar vostra partida. Et sia Lesperit sant vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esglesya de Tortosa a XXVII dies dagost del any mill CCCC et onze.—Lo parlament general del principat de Cathalunya aparellat a vostra honor.

Núm. 163.

Tom. 17. fol. 852. Als molt honorables e savis senyors barons cavallers et gentils homens del regne de Valencia apellats fora Valeucia.—Molt nobles et honorables senyors: segons havem entes entre vosaltres et los governador regidos et altres de

la ciutat de Valencia ha alguna dissensio e debat per lo qual ab unitat amor et concordia nous podets concordar de venir al parlament general de aqueix regne convocat en la vila de Trayguera. Dolemnos molt de tota divisio et discordia que sia entre vosaltres com no sen puxa seguir sino torb e dilacio en la examinacio de la justicia de la corona reyal Darago: gran es lo be que de unitat et concordia se segueix: innumerables son los mals que de divisions e destorbs resulten. Pregamvos donchs que attes lo gran carrech dels affers que vosaltres e nosaltres tenim entre mans ab bona unitat e concordia vullats esser ab les altres condicions en lo parlament general de aqueix regne la jornada assignada en la vila de Trahiguera per tractar et comunicar ab bona unitat et concordia de aquests affers tan arduus et necessaris ensemps ab los dels regnes Darago e de Malorques los missatgers et sindich del qual regne de Malorques son dies ha açi. Aço sera cosa de que farets servey a nostre Senyor Deus et al rey et princep en esdevenidor en guanyarets renom de singular fama. Et ab tant sia Lesperit sant vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo sagell del vicariat de la esgleya de Tortosa a XVII dies de agost del any mill CCCC et onze.—Lo parlament general del principat de Cathalunya aparellat a vostra honor.

Terminada la lectura de los antecedentes despachos, se trató de invitar á la comparecencia á todos los que debian asistir y no se habian aun presentado en el parlamento; para cuyo objeto fueron acordadas en esta sesion las correspondientes cartas exhortatorias, y entre ellas la que sigue para el papa, á

fin de que interpusiese su autoridad mandando comparecer á los del estamento eclesiástico.

Núm. 164.

Tom. 17. fol. 853.

Sanctissimo ac beatissimo in Christo patri et domino domino Benedicto digna Dei providentia sacrosante ac universalis ecclesie summo pontifici.—Sanctissime ac beatissime pater humili sacrorum pedum vestrorum osculamine prehabente: si inter conditiones statuum Cathalonie principatus intervenientium in curiis et generalibus parlamentis ejusdem conditio ecclesiastica locum priorem status et preheminentie hactenus dignoscitur obtinere: vehementi admiratione movemur quod licet die septima mensis julii proxime lapsi parlamentum Cathalonie principatus congregatum in civitate Barchinone pro negotiis successionis corone regie Aragonum et pro faciliori expeditione dictorum negotiorum quibus mora cujuslibet dilatio nocivum offerre cernevit detrimentum ad civitatem hujusmodi Dertuse prorogatum continuatum et mutatum fuerit ad sextam decimam diem mensis currentis: sicut de prorogatione continuatione et mutatione jamdictis predictis prelatis et ecclesiasticis personis dicti principatus tam ex presentia aliquorum quam intimatione litterarum ex parte parlamenti jamdicti superinde factarum clarissime eis constat. Attamen sanctissime ac beatissime pater sextadecima die mensis predicti ad civitatem Dertuse prefixa nec etiam quoad usque aliquem prelatum personamve ecclesiasticam de convocatis ad dictum

parlamentum hii qui convenimus vidimus comparentem : lacescimur et visceraliter condolemus quod dicta conditio ecclesiastica sit sui honoris ne dicamus oneris et immemor et oblita a prosecutione tanti et tam divi ac comunis negotii necessariique admodum se retrahat seu languescat : verum non ignari precordialis et sincere affectionis quam sanctitas vestra habet circa prosperum statum reipublice ditionum et terrarum corone regie Aragonum quam ab integro prosecutio justitie preambuli negotii tangit et angit ad sanctitatis vestre personam recurrere decrevimus super istis supplicantes genibus quidem flexis quod ejus sanctitas saluhribus monitionibus et mandatis censuris ecclesiasticis roboratis scribere dignetur universis et singulis prelatis abbatibus capitulis et aliis personis ecclesiasticis que intervenire debeant et consueverint in dictis curiis et parlamentis quatenus omni mora et excusatione repulsis ad hujusmodi parlamentum non retrahendo se a tanto et eorum et necessario onere veniant festinantes: et pro hiis apud sanctitatis vestre presentiam destinamus honorabilem Micaelem de Sena cui dignetur ejus sanctitas super hiis explicandis per eum ex parte nostra fidem credulam adhibere eundemque ad nos remittere breviter expeditum. — Sanctitatis vestre oratores perhumiles et devoti qui se recomendant vestre gratie et mercedi parlamentum generale Cathalonie principatus.

Finalmente , antes de cerrarse la sesion de este dia , se dió cuenta de las contestaciones que daban Francisco Burgués y el parlamento á la protesta presentada el dia 25 á nombre del

conde de Pallars, desestimando entrambos las nulidades interpuestas en aquel escrito.

SESION DEL DIA 29.

Se abrió con la lectura de las siguientes cartas:

Núm. 165.

Tom. 17. fol. 862. Por el rey de Castilla et de Leon. — A los sus bien amados et mucho notables discretos barones e nobles personas ayuntades en el ayuntamento del principado de Cathalunya. — Yo el rey de Castilla et de Leon enbio mucho saludar a vos los mis bien amados e mucho honorables discretos barones e nobles personas ayuntadas en el ayuntamento de Cathalunya como aquellos por quien mucha honra e buena ventura querria. Bien sabides como fue concordado entre los deses regnes de Aragon et de Cathalunya ell llugar donde se havia de fazer el ayuntamento general por se declarar a quien pertenescia la subcessio dests regnes: e por me certificare en que lugar se devia fazer el parlamento general por declarar la justicia vos enbie rogar que me enbiassedes dezir el lugar et tiempo adonde et quando se havia de fazer el dito ayuntamento general et que cosas se havien de tractar en ell porque yo pudiesse enbiar mis embaxadores alla com tiempo e ben enformados de mi entencion et del deretcho del infant

don Ferrando mi thio: a lo qual vos mi respondistes que vos plazia de lo asi fazer. E agora por quanto a mi es fecho entender que el dicho ayuntamento non si faze en el lugar donde fasta aqua era concordado de se fazer e que es acordado e sodes llamados por vos ayuntar en Tortosa: por ende vos ruego que me enbiedes dezir de luego si en el dicho ayuntamento de Tortosa que agora es acordado si se ha de fazer la declaracion de la justicia a quien perteniescen estes regnes: que si es solamente por tractar sobre los preparatorios que seran complidores por fazer la dita declaracion sobre el negocio principal: e si entendedes de enbiar al dicho ayuntamento vostros embaxadores e quando e quals seran porque yo pueda eso mesmo enbiar alla mis embaxadores e com tiempo e bien informados de mi entencion et otrosi so mesmo el dicho infante mi thio: et en esto faredes vuestro dever ey gradescervos ho he mutxo: e sobre esto vos ruego que haya luego vuestra respuesta. Data en Ayllon veynte e dos dias de jullio.—Yo Sancho Romero la fis scrivir por mandado de los senyores reyna et infante tutores de nuestro senyor el rey e regidores de sus regnes.

Núm. 166.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors: jatsia sperants ab desig molt fervent unitat e donants ab gran af- Tom. 17. fol. 863.

feccio audiencia loch e manera als tractaments intercessions e trebaylls dels missatgers de regne Darago e vostres sobre la concordia dels nobles cavallers e gentils homens ques dien de fora los quals sots algunes intrincades et assats delicades excepcions han differit fins al present esser et entrevenir en lo general parlament daquest regne e entendre en unitat ab nosaltres en los affers concernents los preparatoris de la examinacio e declaracio de la justicia de aquell a quis pertany la successio de la real corona no hajam pogut axi com volguerem e sobiranament cobejavem abreviar ans ses exseguida alguna dilacio en los affers o actes que en aquest parlament se devien tractar concordar cloure et finar ans de la prorogacio o mutacio del dit parlament a la vila de Trahiguera en la qual enteniem mudar lo dit parlament de que sab Deu som congoxosos et desplasents : empero notificamvos a vostre singular plaer e consolacio que huy data de la present deliberadament havem prorogat e mudat lo dit parlament en la dita vila. de Trahiguera al VIIII dia del mes de setembre primer vinent salvu que en lendemig acis tracte de certs actes utils e expedients al ben avenir daquest regne: en los quals loch e dia ab la ajuda de la bonea divinal entenem esser e serem infalliblement per tractar praticar comunicar cloure e finar ab vosaltres e ab los dels altres regnes e terres subposats a la dita corona dels affers expedients e necessaris a la expedicio de la examinacio e declaracio de la justicia daquell qui deu esser nostre rey et senyor lo qual ab sobirana niditat desijam haver e conexer : e si coses algunes molt reverents egregis nobles e honorables senyors vos son plasents que en lendemig fer puxquam scrivitsnosen fia-

blament. E sia vostra guarda Lesperit sant. Scrita en Valencia e sagellada ab lo segell secret del reverent bisbe de aquella a XVIII dies dagost del any mil CCCC onze.—Lo parlament general del regne de Valencia apparellat a vostra honor.

Núm. 167.

Als muyt reverents nobles e honorables senyors los del parlament de Cathalunya plegats en la ciutat de Tortosa. Tom. 17. fol. 863.
—Molt reverents nobles et honorables senyors: bien creo no ignoren les vostres reverencies com lo consell Dalbarrazi te assetiat lo fill del gobernador Darago del primer dia de juliol ença e lo alcayt qui te lo castell ha supplicat requerit senyors parents et amichs e encara al parlament de regne de Valencia que no ha trobat christia quil haje socorregut: ara senyors supplica et requer a vosaltres senyors que vosaltres li vullats socorrer et ajudar per tal que nos perda ell e lo castell tan insigne et tan notable a la corona Darago com aquell castell sia del patrimoni de la corona Darago et del verdader rey princep et senyor nostre. Perque molt reverents nobles et honorables senyors vos placia ab los de regne de Valencia ensemps de provehir e girar la cara per tal que tan notable et insigne força com aquella no vingue en mans de enemichs.—*Item* molt reverents nobles et honorables senyors notifich a les vostres reverencies que per algun sentiment que yo he hagut es

de gran necessitat que vosaltres senyors provehiscats en la deffensio de la terra prestament e breu e notablement segons lo temps e los fets requeren: certifican les vostres reverencies de la gent que se plegara en Alcaiç entenen a fer proces curt e breu et no sperada la declaracio del parlament general faran tal cosa que sera be scandalosa et de gran perill a tota la terra e senyors sapiats que aquest mateix sentiment que yo he hagut ha hagut Nanthoni Bisbal missatger del parlament de regne de Valencia dintre la ciutat de Saragoça de persones intrinseques qui son en lo consell: perque senyors placia a les vostres reverencies de volre be advertir en aquests fets. Yo senyors intim e notifich les damunt dites coses a vostres reverencies a scarrech meu: et si algunes coses puch fer per vostres reverencies nobleses e honorables discrecions so tots temps prest a vostre manament. E sia la santa Trinitat en vostra guarda. Scrita en Casp a XXVIII de agost.—Lo castella Damposta apparellat a vostra honor.

Núm. 168.

Tom. 17. fol. 863. A los muyt reverents egregios nobles e honorables senyors los del parlament general del principado de Cathalunya.—Muyt reverents egregios nobles e honorables senyores: por tractar com los missatgeros o deputados por vos e por los del regno de Valencia a los preparatorios de la congregacio general de los regnos e tierres a la corona re-

yal pertanescentes deputados a esto por el parlament general de Aragon qui en la ciudat de Calatayud fue celebrado do speramos los otros condiputados breument seyer porque vos certificamos que somos puestos en allo entender et fazer y que todo lo que se conviene et sie proveyto e utilitat de la cosa ensembre con los ditos vuestros diputados et del regno de Valencia daqui a tanto quel parlament general de aquest regno de Aragon el qual yes ya a esta villa convocado en aquella sia ajustado el qual Dios mediant y que sera el segundo dia del mes de setiembre mas cerqua venient e la hora el dito parlament quanto toqua a est regno hi entendra en la forma que conviene. Nostro Senyor Dios sia vuestro protector. Scripta en Alcaniz a XXVII de agosto anyo de MCCCC et onze. — A vuestra honor prestos los diputados por el parlament de Aragon que al present son residents en la vila de Alcaniz.

A cuyas cartas se acordó contestar como sigue:

Núm. 169.

Al molt alt princep et senyor. De vostra molt gran senyoria havem reebuda una letra dada en Ayllon a XXII dies de juliol prop passat: a la qual senyor vos responem que jatsia que entre los del regne Darago de Valencia e nosaltres se haja praticat e parlat dies ha del loch en lo qual la general congregacio de tots los regnes se fes: empero par- Tom. 17. fol. 866.

lant ab deguda reverencia e honor de vostra senyoria en veritat esta que la eleccio o nominacio del dit loch no vench a concordable conclusio: ans certificam vostra molt gran senyoria que nosaltres som venguts a aquesta ciutat de Tortosa e los aragoneses han convocat parlament general del regne Darago a dos dies del mes de setembre primer vinent en la vila de Alcaniz e los valencians de llur regne lo han convocat en la vila de Trayguera a VIIII del prop dit mes de setembre ab los quals regnes et ab los missatgers del regne de Mallorques qui ja son açi nostre Senyor Deus mijançant se tractara del loch on la dita general congregacio se fara e apres concordia del dit loch dels preparatoris et de la examinacio et determinacio de la justicia de aquell qui deu esser nostre dreturer rey princep e senyor. E en aquest punt estan huy los affers senyor molt excellent lo qual tengua en sa proteccio Lesperit sant. Scripta *etcetera* a XXVIIII dies dagost.—Apparellat a tot servey et honor de vostra excellent senyoria lo parlament general del principat de Cathalunya

Núm. 170.

Tom. 17. fol. 867. Als reverents nobles et honorables senyors lo parlament general del regne de Valencia.—Molt reverents nobles et honorables senyors: apres haguem respost a una letra vostra de XVII del mes present la qual haviem reebuda a XXVI del dit mes reebem altra letra vostra dada en Va-

lencia a XVIIII dies del mes dagost corrent ab la qual nos fets saber que havets continuat et mudat lo parlament general daqueix regne en la vila de Trayguera a VIIII del mes de setembre primer vinent e que daltra part entenets ab diligencia a unitat amor et concordia dels discordants en aqueix regne e en fer altres bons preparatoris sobre la examinacio de la justicia de la corona reyal Darago: a la qual vos responem que som molt aconsolats et alegres de la vostra bona intencio e affeccio e encara de la diligencia e cura que havets en aquests affers et axi mateix en treballar en bona unitat e concordia de aquells qui son discordants en aqueix regne. Pregamvos ab la major affeccio que sabem e podem que continuets vostra bona intencio e affeccio en los dits affers eus placia la jornada assignada no fallirhi e que ab sobirana diligencia la qual hi vulla disposar Lesperit sant e tenirvos en sa proteccio e guarda. Dada en Tortosa et sagellada ab lo sagell del vicariat de la esglea de Tortosa a XXVIIII dies de agost del any MCCCC onze.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Núm. 121.

Al reverent mossen lo castella Damposta.—Reverent: vostra letra havem reebuda scrite en Casp a XXVIII de present mes: a la qual vos responem que sobre lo assetiament del castell Dalbarraçi es ver quens es estat altres vegades.... No veem bonament per nosaltres si puxa a present provehir: mas per vostra consolacio o plaer vos certificam Tom. 17. fol. 808.

que havem letra quel parlament del regne de Valencia es prorogat e mudat a la vila de Trayguera al VIIII jorn del mes de setembre primer vinent e tant com en nosaltres sera es pertanyera axi ab lo parlament daqueix regne com ab los valencians e missatgers del regne de Mallorques qui son açi entenem a comunicar praticar e provehir sobre lo assetiament del dit castell degudament com lo cas del dit assetiament generalment toch tota la terra. Sobre les coses de quens avisats speram en nostre Senyor Deus que quant tots serem ensemps proceyrem breument en los affers que tenim entre mans en tal manera que tots sinistres e inconvenients pensats e ordits seran foragitats e repulsos: lla on axi fos pregamvos tan affectuosament com podem e sabem que en la jornada assignada en vostra parlament no vullats fallir car tal persona sots et dotada per gracia divinal de tanta circunspeccio e saviesa quey porets molt aprofitar e lo cas es tan arduu urgent e necessari que per treballs ni despeses ne altra qualsevol raho vos nous devets escusar ne retraure. E ab tant sia Lesperit sant vostra guarda. Dada en Tortosa ut supra proxime.—Lo parlament etc.

Núm. 172.

Tomo 17. fol. 869.

Als molt reverents nobles e honorables senyors los deputats per lo parlament general Darago residents en Alcaniz.—Molt reverents nobles et honorables senyors: reebuda una letra vostra scrita en Alcanyiç a XXVII dies del present mes vos responem que som molt aconsolats et ale-

gres de la bona intencio et affeccio e encara de la diligencia et cura que mostrats haver sobre lo fet de la successio de la corona reyal Darago. Daço quens fets saber que sots prests de entendre en los preparatoris de la congregacio general dels regnes e terres a la corona reyal Darago subjectes certificam vostres reverencies nobleses e honorables savieses que segons havem cert ardit lo parlament general del regne de Valencia es estat convocat lo IX dia de setembre primer vinen en la vila de Trayguera de que havem haut consolacio e plaer: perque nosaltres serem prests et apparellats ab vosaltres ensemps ab los valencians e los missatgers del regne de Mallorques qui son açi de entendre en tots bons preparatoris concernents la examinacio e bon spatxament de la cognicio de la justicia de la successio de la dita corona reyal Darago. E ab tant sia Lesperit sant vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa XXVIIII dies de agost del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Y luego de haberse leido los documentos que anteceden, se levantó la sesion sin tratarse de otro asunto.

SESION DEL DIA 31.

Presentóse Alberto Çatrilla, recien llegado de Valencia, manifestando haber sido vanos todos sus esfuerzos para conciliar al gobernador y concejo de aquella ciudad con los jurados y justicia de Morella. Leyéronse en seguida las siguientes cartas:

Núm. 172.

Tom. 17.
fol. 872.

Als molt reverents egregis e honorables senyors del parlament del principat de Cathaluya ajustat en Tortosa. — Molt reverents nobles senyors: pochs dies ha vos havem largament scrit de les novitats en Empurda seguides sobre la occupacio feta per mossen de Vilamari del castell de Palau Çaverdera et de les provisions e enantements que per justicia hi son estats fets: apres no si ha res innovat sino quel dit mossen Johan esta et persevera en no voler lexar ló castell en neguna manera et axi ha respost ab carta publica a la raquesta que li es stada feta per en Pere Sent-Climent. Les osts de la terra del general e de Barcelona son cridades sobre lo dit castell mas noy son anades encara: et convendra en la execucio de les dites coses fer algunes provisions les quals lo dit en Pere de Sent-Climent qui es en lo comdat demana axi com son trebuchs bombardes et altres artelleries en que speren fer moltes messions de les quals nons devem ni podem plenir sens vostre consentiment et voler segons ab altra letra vos havem scrit: per ço altra vegada per nostre descarrech vos scrivim de aquestes coses per tal que sobre aquelles nos puscats certificar de vostra clara intencio: e placieus de scriurens prestament car de la triga sesperen perills inconvenients e dampnatges als quals no veem que en altra manera puscha esser pus facilment obviat com per administracio de prompta jus-

ticia.—*Item* senyors vos notificam que sobre la embaxada de Sicilia havem treballat en haver per part dels barons mossen Ramon de Perellos et per res no ses pogut fer: havem compliment de tots los altres mas de baro o noble no som encara provehits: e attenent que les naus son en breu spatxament placieus quey vullats entendre de guisa que per tot setembre sien disposts a la partença en altra manera o la embaxada haura a romanir o se haura executar sens baro o noble. Placieus haver sguart al negoci e provehirhi segons se pertany de vostres reverencies nobleses e honorables savieses.—*Item* senyors vos certificam com en Bernat Cardona lo qual era stat trames per lo parlament al rey reyna e infant de Castella es vengut e ha aportat algunes letres les quals vos remetem en scrits e la relacio quens ha feta a fi que siats avisats dels negocis. E sia lo sant Sperit endressament de vostres affers. Scrita en Barchinona a XXVIII dies dagost lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCCXI. — Los deputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostre servey e honor apparellats (1).

---

(1) En el archivo de la antigua diputacion, agregado á este de la Corona, se hallan tambien los dos documentos siguientes, que se refieren á la ocupacion del castillo de Palau Çaverdera y á la embajada de Bernardo Cardona, los cuales continuamos aquí para mayor ilustracion.—«Al molt honorable senyor en P. de Sent-Climent procurador dels castells e lochs quel general de Cathalunya poseex e ha en lo comtat Dampuries.—Honorable senyor: vostra letra havem reebuda per la qual nos havets certificats de les maneres que havets tengudes per metre en obra la execucio del castell de Palau axi

Núm. 174.

Tom. 17. fol. 873.

A los reverents in Cristo padres e a los otros nobles et honorables persones ajustades en el parlamento del prin- principado de Cathalunya.—Reverents padres en Dios: yo

---

per convocacio de hosts dels lochs del comtat com emergents per altra manera e aximateix nos havets certifficats de les difficultats e empatxaments que havets hauts per los quals no havets pogut mes enantar ni procehir: e aximateix nos fets assaber que proceischam que hajats un trebuch qua es a Figeres e queus trametam persones abtes e sufficients per atribucar e altres coses necessaries per la dita execucio: a que senyor vos responem que havem gran pler de les bones maneres que tengudes havets fins açi per anar fort e poderos per fer la dita execuciu pregant e encarregantvos que un jorn no cessets en fer vostres preparatoris e provisions axi per convocar hosts com haver daltres gents ab les millors maneres que sabrets com daltres coses a la dita execucio necessaries en manera que com nosaltres vos haurem trames recapte dels trebuchs daçi de les persones e altres coses necessaries a la dita exequcio les quals vos trametrem e entenem a trametre prestament vus puxats partir de continent ab les hosts e altres gents per tal que vos anets be fort e poderos per fer la dita exequcio car nosaltres de present hi treballam en trametreus los trabuchs daçi e en haver les persones e altres coses per la dita execucio necessaries: e fets que stigats a punt qua reebudes les dites coses prestament puxats partir per fer la dita execucio. Empero si sens los dits trebuchs e bombardes e altras artelleries vos vehets e conexets que puscats fer la dita exequcio aquella prestament fets seus d lacio alguna. E tengueus en sa guarda lo sant Sperit. Scrita en Barchinuna a XXVIII dies de agost lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCCXI.—Los deputats del general de Cathalunya

el rey de Castella e de Leon vos embio mucho a salodar e eso mesmo a los otros nobles e honorables personas ayuntadas en el parlamento del principado de Cathaluna commo aquellos que mucho amo e precio e por quien mucha

---

e les VI persones a ells adjunetes.»—«Aço es la relacio qua en Bernat Cardona ha feta de Castella.—*Primerament* ha aportada resposta de les letres trameses per lo parlament al rey e reyna e del infant.—*Item* de la crehença com en lo temps que ell era lla en Arago eren ja en Valencia dels parents del arquebisbe Luis Dellasda et Quarlo Dorallano et un nabot del bisbe de Palleneia ab CCCC lances. —*Item* en la frontera e an Soria ladelantado mayor de Castella e Johan Furtado e Pedro Muyoç de Guscunia e altres capitans ab II millia lançes.—*Item* com la cort del ynfant governen lo pus bishe da Palencia e ardiacha de Guodellajare el bisbe da Leyo lo qual es mestre de tots los V fills del infant e Pero infant adelantado de Landalusia.—*Item* com tots jorns se sperave en la cort lo comta Federich e Johan Vlasquo grans dos homens de Castella ab lurs companyes.—*Item* com tota la frontera de eavall e de peu an manament de star apunt ab lurs armes et fetes lus eadrilles e conestablies.—*Item* donan de sou per lança I flori per jorn e per balester X moravedins valen II sous VI diners fahia paga da II meses.—*Item* com lo consell del rey e de la reyna e del infant es tot un e son en gran acort.—*Item* eom linfant se te per dit en tut son dit que lo regna se pertany a ell per raho com ell es lo pus prop parent mascle del rey en Marti pero diu que nou vol sino per justicia.—*Item* que laperell que ell fa es per tal eom es informat qua lo comte Durgell e lo rey Luis volen metre gent darmes e fersan senyors per força a que en aquest cas que ell socorrera lo regne que negu nol puscha barregar ne fer força.—*Item* que si fos per volentat de sos barons ne cavallers ja fore entrat e los uns ho dien per asperança de esser majors homens e los mes que jal volrian haver gitat de Castella per tal que ells regissen lo regne.—*Item* tot lo pobla aspera ab gran desplaer e por la guerra e dien que si linfant era rey Darago que tots son

honrada e buena ventura querria. Fagovos saber que vi la carta que me embiastes e gradescovos mucho todo lo que por ella me scrivistes e la buena entencion que por ella paresce que havets en estos feitos: e pues vuestros embaxadores havedes de embiar a mi yo les respondre largament e por la respuesta veredes mi buena entencion que yo he en estos negocios e cerca del bien de la justicia: de la qual respuesta tengo que vos deuredes tener por bien contentos. E si algunes coses de aca vos plasen scrividesmelas e fazerlas de grado. Dada en Ayllon veynt et dos dias de jullio.—Yo Sancho Romero la fis scriure por mandado de los senyores reyna e infante tutores de nostre senyor el rey e regidores de sus regnos.

Núm. 175.

Tom. 17. fol. 874. A los reverents padres en Christo et a los otros nobles et honorables personas ayuntadas en el parlamento del principado de Cathalunya. — Reverendos padres en Christo: yo el infant don Ferrando nieto del muyt noble rey don Pedro de Aragon que Dios perdone vos embio mucho a salodar e eso mesmo a los otros nobles e honorables perso-

---

perduts que barons los desfaran.—*Item* se tenen per dit que Saragoza e Calatiu e molts castells ha en Arago sien en ma del infant tota hora que ell volra entrar.—*Item* com ha homens en aquest regne qui preneu sou del infant e presents los quals no vull dir.» *(Reg. del trien.* 1411, *fól.* 43 *y* 45*).*

nas ayuntadas en el parlamento del principado de Cathalunya como aquellos que mucho amo e precio e por quien mucha honra e bona ventura querria. Fagovos saber que vi la carta que me embiastes e gradescovos mucho todo lo que por ella me escriestes e la buena entencion que por ella paresce que tenedes en estos feitos: e pues vuestros embaxadores havedes de enbiar a mi yo les respondre largament et por la respuesta veredes mi buena intencion que he en estos negocios e cerca del bien de la justicia: de la qual respuesta tengo que vos deuredes tener por bien contentos. E si algunas cosas de aca vos plasen escrivitmelas et fazerlas he de grado. Dada en Ayllon quinze dias de jullio.

Terminada la lectura de los documentos que anteceden, se acordó contestar á los diputados en los siguientes términos:

Núm. 176.

Als molt reverents nobles et honorables los diputats del general del principat de Cathalunya e sis persones a ells injunctas residents en Barchinona.—Molt reverents nobles et honrables senyors: nosaltres informats de les bones e justiciables provisions fetes per vosaltres ensemps ab los consellers de Barchinona sobre la occupacio del castell de Palau Çaverdera feta per mossen Johan de Vilamari per obviar a molts perills inconvenients e scandols que per Tom. 17. fol. 875.

aquesta raho vehien assats disposts axi en Rossello com en lo bisbat de Gerona don los fets de la examinacio de la justicia de la reyal corona Darago no podien haver sino lagui e destorb abans que reebessem vostras letras derrerament tramesas vos havem scrit stesament ab nostra letra que per los dits e altres esguards sens planyer treballs messions et despeses les dites provisions per vosaltres delliberades et altres per justicia deliberadores per la reparacio del dit castell faessets prestament executar. En aqueix mateix acord e proposit en romanim pregautsvos e encarregants que complintho per obra altra consultacio sobre aço de nosaltres no sperets. Es empero nostra intencio per no perjudicar a les libertats de la condicio militar que si la execucio damunt dita se pertany fer per official reyal ques faça tota dilacio apart posada. Sobre lo segon cap quens scrivits que havets treballat en haver mossen Ramon de Perellos per la ambaxada de Sicilia e no ses pogut fer e la ambaxada ha compliment sino de baro perque nosaltres hi deguessem açi provehir: be sabets vosaltres que en deffalliment dun embaxador daquella condicio que sia ne podets altre elegir e attes que açi no ha a present vengut algun baro o noble creem que aqui vosaltres haurets pus facil oportunitat de trobarlo. Pregamvos eus encarregam que ab bona cura et diligencia vullats treballar en haverne recapte de algun sufficient car sins entenem nosaltres affer açi: e en cas que trobarlo puscam scriurem prestament a vosaltres e si vosaltres lo trobats per semblant nos en scrivits. Les letres quens havets trameses del senyor rey e infant de Castella contenen una mateixa substancia ço es que ells grahexen al parlament general de Cathalunya totes les coses contengudes

en les letres quel dit parlament lus ha trameses per en Bernat Cardona e la bona intencio que aquest principat ha en la justicia de la reyal successio et que a nostres missatgers ells faran tal resposta que rahonablament nos ne deurem tenir per contents. Gran maravella et desplaer singular nos donam dels prelats barons cavallers e homens de paratge sindichs de universitats de ciutats et viles reyals del principat de Catalunya convocats a aquest parlament com prenen tan gran carrech de lur tarda de venir açi. Lo dit principat ha excitats pregats amonestats e requests los regnes Darago e de Valencia e grans e notables persones poblats en aquella ques deguessen ajustar en algun loch vehi de aquesta ciutat de Tortosa en la qual lo parlament general de Cathalunya sera aplegat a XVI del present mes e fins açi noich ha haut algun del dit principat sino los missatgers de Barchinona e dos o tres cavallers e atretants homens de paratge. Per aquesta raho havem trames a nostre sant Pare ab affectuosas letras lonrat en Miquel de Sena que placia a la sua santedat de manar expressament als dits prelats et altres persones ecclesiastiques que sens triga vinguen al dit parlament: e daltra part ab letres nostres exortam pregam et encarregam tots los convocats al dit parlament que per reverencia de Deu havents sguard a la ponderositat de tan arduus affers com son aquests vullen cuytar lur venguda: e si havem de bascar de aço en estam en gran perplexitat pensenhi vostres molt grans reverencia nobleses et honorables saviesas car nosaltres som certificats per lo governador et justicia del regne Darago que lo parlament general del regne es convocat al segon dia de setembre primer vinent en la vila de Alcaniç e que dissap-

te pus prop passat a XXVIIII del present mes los dits governador e justicia en Berenguer de Bardexi e molts daltres de cascun estament del dit regne arribaren a la prop dita vila per raho del dit parlament ab gran multitud de gents darmes a cavall et de peu. Axi mateix havem reebuda letra del parlament general de regne de Valencia que seran en la vila de Trayguera a VIIII dies del dit mes de setembre. Veus nosaltres com som be disposts de trametre missatgers e tractadors a uns e a altres. Daquestes coses vos volem haver certificats senyaladament perque instets e encarreguets lo senyor arquebisbe de Terragona al qual nosaltres scrivim que li placia prestament venir al dit parlament majorment pus nosaltres volem et ordenam que los fets de son frare per que ell es anat aqui sens planyer treballs ni despeses hajen prompta execucio de justicia. E ab tant sia Lesperit sant vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a XXXI dia de agost del any mil CCCC onze.—Lo parlament general de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 1.° DE SETIEMBRE.

Se acordó que Alberto Çatrilla fuese enviado á Alcañiz con las instrucciones que siguen:

Núm. 177.

Memoria o instruccions fetes al honorable Nasbert Çatrilla donzell trames al parlament general del regne Darago ajustat en la vila de Alcanyz de les coses que ha tractar e praticar ab los aragoneses per lo parlament general del principat de Cathalunya.—*Primerament* que quant sera en la vila de Alcanyç us de paraules amigables et fraternals de saluts et recomendacions que aquest parlament fa a tot lo parlament de aquell regne Darago axi en universal com en particular loant lur bona intencio et diligencia que mostran per lo ajust haver en los fets de la successio de la reyal corona Darago. —*Item* quels splich com aquests dies lo parlament del principat de Cathalunya reebe letres lurs effectualment contenents que a dos del present mes de setembre lo parlament del regne Darago devia esser ajustat en la vila de Alcanyiç per tractar et manejar ab los del principat et encara per tractar veure e regonexer sobre la justicia de la successio de la corona reyal de les quals coses lo parlament ha haut et ha singular consolacio et plaer.—*Item* quels splich que la intencio del parlament es de comunicar e esser ab ells ensemps en algun loch covinent acordador pera tractar et acordar ab los tractadors per ells ordenadors de loch per al general aplech et de tots altres preparatoris preambuls et antecedents pera la definicio de la justicia de la successio de la corona reyal: et que speran quel parlament del Tom. 17. fol. 880.

regne de Valencia fos en Trahiguera o en altre loch vehin on deuen esser fort prest per manera que los missatgers del parlament del regne de Valencia et los del regne de Mallorques qui ja son en Tortosa tots ensemps en una companya fossen pera tractar ab los deputats per lo parlament del regne Darago de les dites coses.—*Item* quels splich que lo dit parlament sabuda la discordia que era entre lo governador et ciutat de Valencia duna part e la vila de Morella de la altra e algunes execucions ques deuen comensar per lo governador et ciutat de Valencia contra los de Morella considerants que ara discordia qui durant lo present temps se mogues entre los membres dels regnes et principat de la reyal corona es molt perillosa de molts sinistres escandels: trames a ell per embaxador al governador et ciutat de Valencia et als de Morella per tractar si fer se pognes tota bona concordia et acord entre ells et que cessassen totes execucions et treballs entre ells et que ell hi ha fet son poder: et lo parlament per comunicar al parlament del regne de Arago lo punt en que son ne ço que ses fet ne actitat et manegat sobre lo acord lur tramet ell a llurs savieses per ço que si a lurs savieses semble de provehir en tot bon acord dels dits debats et discordias perque cessen et que altres sinistres perills et scandels nos puxen seguir entre lo governador et ciutat de Valencia et Morella et les aldees et que per explicar les dites coses aximateix ell es trames aqui per demanarlos de part del parlament consell et ajuda en los dits affers et que si vulla acompanyar et comunicar ab lo dit principat en lo dit acte.—*Item* que haudes respostes del governador justicia et altres presidents quant quaix se deura partir dells quels splich que lo

principat de Cathalunya sabuda la execucio o siti ques feya sobre lo castell et castella Dalburrasin jatsia creseguen certament que tot proces que en aço entre ells se faça aqui sie per justicia et per gran raho et ordinacio pero considerant lo temps en que los regnes tots cren et sou hauria dat carrech als embaxadors trameses al infant de Castella que del dit siti et execucio deguessen parlar ab ells per veure si per manera del mon si poria alcuna cosa benignar o acordar o sobreseure en lo dit negoci per cessament de perills dans e sinistres: et per ço com lo principat de Cathalunya no ha de aço hauda alguna resposta de sos missatgers e hauria gran plaer de tot cessament de semblants actes los pregan que si sens carrech de lur consciencia ne de interes publich del regne se podien cessar les dites execucions et siti del dit loch o sobreseure en aquell entenen que sia gran repos et pacifich avenir per lo aplech general per lo feyt de la determinacio de la successio de la reyal corona. E si veu lur resposta inclinada et declinant a continuar a execucio los digue quel parlament o remet a lur consciencia justicia et deliberacio con son certs que ells ne triaran del continuar lo siti o execucio o cessar o sobreseure en aquella tot lo millor avantatge et endreç et conservacio de la utilitat publica et conservacio de la terra a la corona reyal.—*Item* que si al honorable missatger trames appar en son loch et cas entrar en paraules ab ells per paraules generals e honestes per qual manera entenen a fer lo general aplech de lur regne que sia la manera honesta et segura per manera que tots los regnes hi puxan esser segurament en tota bona concordia et unitat: et aquestes paraules propos de son propri motiu segons

ço que veura de lurs maneres ne com se arressen en lur aplech general et com estan e que entenen acullir. E totes les dites coses et altres que ocorreran per ben avenir dels dits negocis sien remeses a la gran discrecio et saviesa del dit honorable embaxador lo qual es ja largament informat de la bona intencio del dit parlament del principat.—*Mes avant* dira al governador Darago et altres persones del parlament en la vila de Alcanyiç les quals conexera a aço profitar com lo parlament de Cathalunya ha scrit algunes vegades per mossen de Taraçona lo qual te pres mossen lo governador e aximateix ne hague dat carrech als embaxadors tramesos al infant de Castella que de la preso del dit bisbe e proces de aquell deguessen parlar al dit governador per veure si porien deliurar de la dita preso lo dit bisbe o que fos remes a nostre sant Pare: e per ço com lo parlament no ha daço bauda resposta de la dita missatgeria e hauria gran plaer de tot cessament de semblants actes los prega que si sens carrech lur et de lur consciencia lo dit bisbe pot deliurar que per amor de aquest principat ho facen o almenys que sia remes a nostre senyor lo Papa jutge superior et ordinari seu. La manera del dir sobre aquest fet et sobre los altres sia remes a la saviesa del dit honorable missatger segons la manera dels fets li acorrera.

SESION DEL DIA 3.

Compareció el abad de Ager, enviado por el conde de Urgel para tratar de asuntos que no se indican en el acta; tratóse del

pago de algunos sueldos , y se acordó escribir al parlamento de Valencia lo que sigue:

Núm. 118.

Als reverents nobles e honorables lo parlament general de regne de Valencia.—Reverents nobles e honorables senyors per relacio del honorable Nasbert Çatrilla donzell trames a vosaltres et a la vila de Morella per aquest parlament e per serie dels capitols entre lo noble governador de aqueix regne et los de la dita vila et aldeans manejats nosaltres som stats dels affers e punt en que son romases largament informats. Esnos fort de greu com los debats no han haut lo final repos lo qual ab gran desig speravem: empero com entre los capitholeyants no sia tal ni tan gran distancia que ab tractaments de mijanes persones nos puxen bonament acordar: per tant vos pregam axi affectuosament com sabem ni podem que per dar breu conclusio a la dita discordia vullats trametre açi alguna persona ab sufficient poder de manejar tractar concordar e finar los dits capitols o altres sobre aço fahedors e ordenadors a fi que cessen daçi avant tals divisions et discordies molt scandaloses e turbatives de la prossecucio dels affers de la successio de la corona reyal Darago. Per semblant scrivim als justicia jurats e consell de Morella e creem fermament queych trametran ab poder bastant sobre aço llur missatger. E abtant Lesperit sant sia vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a tres Tom. 17. fol. 914.

dias de setembre del any M.CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Siguen despues con fecha del dia 4 la presentacion fuera del parlamento y poder de Felipe de Malla, procurador del cabildo de Barcelona, y se continúa asimismo la siguiente carta:

Núm. 179.

Tom. 17. fol. 853. Sanctissimo ac beatissimo in Christo patri et domino domino Benedicto digna Dei providentia sacrosancte ac universalis ecclessie summo pontifici. —Sanctissime ac beatissime pater humili sacrorum pedum vestrorum osculamine preheunte: si inter conditiones statuum Cathalonie principatus in curiis et generalibus parlamentis ejusdem conditio ecclesiastica locum priorem statuum et preheminentie actenus dinoscitur obtinere vehementi admiratione movemur quod licet die septima mensis julii proxime lapsi parlamentum Cathalonie principatus congregatum in civitate Barchinone pro negotio successionis corone regie Aragonum pro faciliori expeditione dictorum negotiorum quibus mora cujuslibet dilatio nocivum afferre dignoscitur detrimentum ad civitatem hujusmodi prorogatum continuatum et mutatum fuerit ad XVI diem mensis currentis sicut de prorogatione continuatione et mutatione jamdictis prelatis et ecclesiasticis personis dicti principatus tam presentia aliquorum quam intimatione literarum ex parte parlamenti jamdicti

superinde factarum clarissime eis constat: attamen santissime ac beatissime parter dicta XVI die mensis predicti ad civitatem Dertuse preffixa nec etiam quoad usque aliquem prelatum personam nec ecclesiasticam de convocatis ac visceraliter condolemus quod dicta conditio ecclesiastica sit sui honoris ne dicamus oneris immemor et oblita a prossecutione tanti et tam ardui ac comunis negotii necessariique admodum se retrahat seu languescat: verum non ignari pie cordialis et sincere affectionis quam vestra sanctitas habet circa prosperum statum reipublice ditionum et terrarum corone regie Aragonum quem ab integro prossecutio justicie preambuli negotii tangit et angit ad sanctitatis vestre personam recurrere decrevimus super istis supplicantes genibus quidem fixis quod eadem sanctitas salubribus monitionibus et mandatis censuris ecclesiasticis roboratis scribere dignetur universis et singulis prelatis abbatibus capitulis et aliis personis ecclesiasticis que intervenire debeant et consueverint in dictis curiis et parlamentis quatenus omni mora et excusatione reppulsis ad hujusmodi parlamentum non retrabendo se a tanto ac comuni et necessario onere veniant festinantes: et pro biis apud sanctitatis vestre presentiam destinamus bonorabilem Michaelem de Sena cui dignetur ejus sanctitas super hiis explicandis per eum ex parte nostra fidem credulam adhibere eundemque ad nos remitere breviter expeditum hoc enim pater beatissime necessarium et plusque utile in hiis negotiis tam affixis pro munere reputabimus singulari. Almam personam vestram conservare dignetur conservator omnium bonus Jesus ad sui servitium per tempora feliciter dilata. Scripta Dertuse sub sigillo vicariatus ecclesie Der-

tuse XXVII die augusti anno a nativitate Domini millessimo quadringentessimo undecimo. — Vestre sanctitatis humiles oratores et devoti parlamentum generale Cathalonie principatus.

SESION DEL DIA 5.

Compareció Pedro de Godenchs en representacion del castellano de Amposta; y se leyó despues una protesta presentada por Juan de Miralles y Pedro de Munclar, á nombre del conde de Pallars y sus parciales, dando de nulidad muchos de los actos del parlamento.

SESION DEL DIA 7.

Se acordó una circular á las universidades de Rosellon y Cerdaña, en que se les daba noticia de la traslacion del parlamento catalan á Tortosa, de los aragoneses á Alcañiz y de los valencianos á Trayguera; y se les instaba para que enviasen cuanto antes sus procuradores.

SESION DEL DIA 9.

En virtud de una carta recibida del arzobispo de Tarragona se acordó escribir á los diputados de Cataluña, que facilitasen á Guillermo de Vallseca para su viaje las cantidades que dispusiese dicho arzobispo, al cual se contestó en estos términos.

Núm. 180.

Al molt reverent pare en Christ archabisbe de Terrago- Tom. 17. fol. 926.
na.—Molt reverent pare en Christ e senyor: per lo honorable en Bernat Servent havem vuy reebuda una letra vostra sobre lo delliurament de micer Guillem de Vallsecha a la qual vos responem que nosaltres confiants de la puritat de vostra consciencia e del dit micer Guillem havem concordablement delliberat que per los deputats e VI persones sia donada e liurada al dit micer Guillem aquella quantitat que vos senyor lus direts e volrets: e axiu scrivim a ells quen havem la cautela ja manada. Perqueus placia cuytar la venguda del dit micer Guillem la qual sobiranament havem a cor e no volriem que per planta de diners ne per altra qualsevol occasio romangues nis dilatas attesa la gran necessitat quens hic fa. Mes avant senyor vos pregam axi affectuosament com sabem ni podem en encarregam stretament vostra consciencia que tots affers apart posats vullats cuytar e acorrer aci a tanta necessitat de la cosa publica del principat de Cathalunya: tots nosaltres speram esser luminats de la claror de vostra providencia e sapiencia virtuosa. E perque vostra molt reverent paternitat sia informada dels affers com se aprohismen li trametem translat duna letra que vuy havem reebuda del parlament Darago: placieus donchs venir prestament e no fernos star en tanta perplexitat. Dels affers del castell de Palau Çaverdera scrivim per correu a vos senyor e als deputats llarga-

ment continuant nostra intencio. E ab tant sia nostre Senyor Deus vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo sagell del vicariat de la esgleya de Tortosa a IX dies de setembre del any mil CCCCXI.

SESION DEL DIA 10.

Abrióse con la lectura de la siguiente carta de los aragoneses:

Núm. 181.

Tom. 17. fol. 228. A los muyt reverendos nobles e honorables senyors el parlament general del principado de Cathalunya ajustado en la ciudat de Calatiu.—Muyt reverendos egregios nobles e honorables senyors: segund somos certifficados por letras del governador e justicia Daragon por al segundo dia del mes de setiembre present sobre los negocios de la succcession de la corona reyal Daragon e por la dita razon nos havemos congregado e nos somos ajustados en la present villa de Alcaniç con intencion de entender solicitament en saber conoscer e reconoscer mediante justicia nostre rey e senyor e provehir quel regno no sia desolado de presidencia de rey. Las sobreditas cosas fraternalment intimamos a vuestras reverencias noblesas e honorables saviesas les quales fiablament nos rescrivan todas cosas que les placian. Scripta en Alcaniç e sellada con el siello del muyt honora-

ble el comanador mayor de Alcaniç a V dies del mes de setembre del anyo de la nativitat de nuestro Senyor MCCCC et onze. — El parlament general del regne de Aragon apparellado a vuestra honra.

A cuya carta se acordó contestar en estos términos:

Núm 182.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del regne de Arago ajustat en la vila de Alcaniz.—Molt reverents nobles e honorables senyors: reebuda havem vostra letra dada en Alcaniç a V del present mes comemorant una letra a nosaltres tramesa per los honorables governador et justicia Darago dada en Seragoça dies dagost prop passat: a la qual vos responem que havem haut singular consolacio e plaer e speram en nostre Senyor Deus que haurem en sdevenidor de la bona affeccio cura e voler que conexem per les dites letres comemorades e la vostra derrerament tramesa que vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors havets en lo bon spaxament dels affers toquants la conexença de nostre dreturer rey princep e senyor justicia mijançant comunament per tots los regnes e principat fahedora. E semblant intencio ferma e ab tanta constancia e fervor com se pot dir havem nosaltres que ab aqueix regne e regnes de Valencia e de Mallorques fraternalment tractans los uns los altres segons fins Tom. 17. fol. 928.

aci ses continuat la gracia de Deu mijançant axi com en vostra dita darrera letra se conte per tots comunament hoit vist deliberat e regonegut lo dret dels competitors sia aquell nostre rey princep e senyor dins lo pus breu temps que sia possible qui per justicia sera conegut e mostrat: e axi es stat offert a tots los competitors com per llurs missatgers en lo dit parlament comparien. E per lo dit sguard que les dites comunes e fraternals affeccions de tots los dits parlaments segons lur ignada fe leyaltat e naturalesa ab singular reenom e fama per los passats a la reyal corona sotsmeses conquistada e virtuosament conservada pus compendiosament e fraternal puxen comunicar e obrar fructuosament lur desig nosaltres som venguts a aquesta ciutat de Tortosa propinqua dels dits regnes Darago e de Valencia en la qual son presents los missatgers del regne de Mallorques: e creem indubitablament e havem ferma sperança que puys tots aquests parlaments se son axi acostats e han affeccio fraternal de breu spatxar que nostre rey princep e senyor deja esser per tots los dits parlaments per justicia conegut que los affers manejats pendrem cura a deguda conclusio a Deu plasen et a la cosa publica profitosa don seran los regnes principat e, terres de la corona reyal de rey princep e senyor consolats e cessaran dans inconvenients e sinistres: e per aquesta raho molt reverents nobles e honorables senyors havem trames a vosaltres lo honorable Nasbert Çatrilla per haver sentiment de vosaltres com enteniets a procehir ab los altres parlaments comunament sobre aquests affers: perqueus placia remetrens lo dit Nasbert Çatrilla prestament informat de vostres intencions sobre les dites coses. E tingueus en sa continua

proteccio Lesperit sant. Dada en Tortosa e sagellada ab lo sagell del vicariat de la esgleya de Tortosa a X dies de setembre del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Se dió despues cuenta de un escrito del síndico de Barcelona, contestando á nombre de todo el parlamento á la protesta presentada por los titulados procuradores del conde de Pallars en la sesion del dia 25 de agosto; y se levantó la de este dia.

SESION DEL DIA 12.

Leyéronse en ella las siguientes cartas:

Núm. 182.

Als muyt reverents egregios nobles e honorables senyors el parlament general del principado de Cathalunya ajustado en la ciudat de Tortosa.—Muyt reverents egregios nobles e honorables senyors: recebida havemos vuestra letra e hoida la creença en virtud de aquella de vuestra part extensament a nos explicada por el honorable Nasbert Çatrilla missatgero vuestro consistent effectualment en dos articlos: ell primero que algunes persones deputadoras por vos e los de los regnos de Valencia e de Mallorques e por Tom. 17. fol. 931.

nos se ajustassen en lugar congruo e seguro por entender en los antecedentes e preparatorios de la congregacion general celebradora sobre el articulo de la succession de los regnos e tieres a la corona reyal de Aragon pertenescentes: el segundo que sobre los debates de Morella con vosotros ensemble qui ya cerque aquello treballado havedes entendiessemos en tirarlos como se podiessen de aquellos subseguir algunos scandalos: la qual creença hoida havemos havido gran plazer e consolacion singular pues sabemos por relacion de vuestro missatgero vos seyer justados uno con proposito de bien entender en las cosas concernentes e esguardantes ell articlo de la dita succession demostrando en aquesto en vos resplandescer el grant e virtuoso renombre que los vuestros antepassados e vos havieron siempra e havedes de tener seguir e guardar verdat leyaltat e justicia: de que fazemos singulares gracias a Dios nuestro Senyor. E bien son certifficades vuestras reverencias noblesas e honorables saviesas que siempra de la mort del senyor rey don Martin de alta recordacion aqua entendiemos sin intermission alguna e con gran diligencia leyaldat e puridat cerque lo antedito: e yes verdat de alguno poco tiempo aqua que por la detestable muert perpetrada en la persona del muyt reverent padre e senyor.don Garcia de buena memoria arcevispo de Seragoça se suscitaron en aquesto riegno grandes scandeles e inconvenientes los quales dieren gran turbacion e impediment a la dita prosecucion e no podiemos entender en lo articulo como queriamos e la qualidat del negocio requeria: empero com la mayor diligencia e esforço que havemos podido contra los scandalos se ha dado orden de ajustarnos en la present

vila de Alcaniç do somos segund por otras letras notifficado vos havemos legitimament convocados e aplegados con firmo e indubitado proposito e intencion fervent de intender diligentment foragitadas dilaciones superfluas en el articulo de la dita succession e en todos los antecedentes e consequentes de aquell todo odio favor amor o otra qualquiere passion postpostes e mediantes verdat leyaldat e pura justicia: e porque algunes notables persones dese regno los procuradores de las quales ya hi son deven seyer aqui personalment dentre breves dias la presencia de los quales comple muyto en este negocio entendemos sperarlos por deliberar sobre el dito primero articulo por vuestro ambaxador explicado. E sobre el segundo articulo de los debates de Moriella tota vegada quel parlament del regno de Valencia ajustado sera como vos e ellos entender en sedar aquellos segund mas largament al dit honorable Asbert Çatrilla missatgero vuestro de paraula explicado havemos qui creemos vos lo recontara. E sia muyt reverentes egregios nobles e honorables senyores la santa Trinidat en vuestra guarda. Scripta en el Caniç e sellada de ordinacio del parlament general con el siello del comendador mayor de Alcaniç a VII dies de setiembre del anyo de la nativitat de nuestro Senyor mil CCCCXI.—El parlament general del regno de Aragon apparellado a vuestra honra.

Núm. 384.

Tom. 17.
fol. 933.

Als reverents molt nobles e honorables senyors (1). Gran consolacio e plaer haguem de vostres letres a nosaltres derrerament trameses certifficatories e notifficatories com sens fallir Deus volent seriets a VIIII del present mes en la vila de Trayguera en la qual haviets convogat prorogad e mudat aqueix parlament. Stam assats maravellats com axi no ses seguit per obra: e per ço que vostres reverencies nobleses e honorables savieses sapien fraternalment tot ço que açi nosaltres havem procehit entratant confiants quel dit noven jorn assignat fos aqueix reverent parlament a la dita vila de Trayguera decontinent trametem per nostre missatger al parlament general del regne de Arago resident en la vila de Alcaniz lo honorable Nasbert Çatrilla ab instruccions que volgues sentir e saber los aragonesos en quina manera entenien en aquests affers de la successio reyal procehir comunicar ne praticar ab los regnes de Valencia de Mallorques e ab nosaltres: e que daltra part mostrant fraternals e comunes intencions e affeccions que ha aquest principat de praticar ab ells e demanar llur consell e favor en obviar a tots perills sinistres e scandels ques puxen seguir entre los sotsmesos de la dita corona reyal quels explicas lo debat de Morella e de les aldeas. Sobre aquests

(1) Va dirigida esta carta al parlamento de Valencia.

dos punts los dits aragonesos han respost per lur letra translat de la qual vos trametem ab la present. Sta en veritat que anant lo dit Nasbert Çatrilla en la vila de Alcaniç nosaltres reebem una letra del parlament Darago de curta serie e paria a alguns general a la qual prestament fon respost per nosaltres axi de la prop dita letra com de la nostra resposta per ço que vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors de tot siats avisats. Placieus donchs hi vullats avertir e excitar vostres consciencies reenoms et fama en aquests affers tan poderosos et de tanta perplexitat e als quals tota triga es veri e tota cuyta es vist lagui. Placieus donchs cuytar vostra venguda en la dita vila de Trahiguera. Confiam en nostre Senyor Deus que si vosaltres erets en la dita vila tractarem ab vosaltres e ab los missatgers del regne de Mallorques de missatgers e tractadors qui vagen al parlament del regne Darago per encercar e trobar vies e mijans saludables directius a venir prestament a la noticia de aquell qui per justicia deura esser nostre rey princep e senyor: placieus donchs sens cansar continuament treballar en unitat e concordia foragitats oys rancors passions e interessos particulars e entendre ab cura sobirana en lo repos de la cosa publica la qual vulla administrar Lesperit sant e tenir vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo sagell del vicariat de la eclesia de Tortosa a XII dies de setembre del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Núm. 185.

Tom. 17. fol. 933. Als molt nobles honorables e savis senyors barons cavallers e gentils homens del regne de Valencie appellats fora la cintat. — Molt nobles e honorables senyors: sentintsnos fraternalment e comuna de tots debats discordies entre vosaltres e los governador regidors e altres de la ciutat de Valencia per studiosa obra del enemich del hom suscitades per concordar e unitarvos segons saben vostres noblesses e savieses sens planta de treballs messions e despeses havem enguany molt treballat: e dolemnos quant no sen es seguit lo repos que desijavem. Empero per alguns ardits que de poch ença haviem hauts que entre vosaltres se tracta bona avinença e concordia e que serets tots ensemps a VIIII dies del present mes en la vila de Traygnera stavem de aço molt aconsolats e confortats: som maravellats com axi no ses saguit per obra havents per ferm que tal concordia seria causa molt essencial de tot be avenir e prest spatxament de la justicia de la corona reyal Darago. E per ço que vosaltres molt nobles e honorables senyors sapiats los affers en quin punt son: hauts de vosaltres aquests ardits: per disposar los dits affers en termens los millors que poguessem deliberam trametre en la vila de Alcaniç al parlament general Darago lo honorable Nasbert Çatrilla ab letres de creença e informat per nosaltres effectualment que volgues sentir e saber los aragonesos en quina manera entenien en aquests affers de la successio reyal procehir

comunicar ni praticar ab los regnes de Valencie de Mallorques e ab nosaltres: e daltra part mostrant fraternals e comunes intencions e affeccions que ha aquest principat de praticar ab ells e demanar lur consell e favor en obviar a tots perills sinistres e scandels quis puxen enseguir entre los sotsmesos de la dita corona reyal quels explicas lo dit debat de Morella e de las aldeas. Sobre aquests dos punts los dits aragonesos han respost per lur letra translat de la qual vos trametem ab la present. Esta en veritat que anant lo dit Nasbert Çatrilla en la vila de Alcaniç nosaltres reebem una letra del parlament Darago de curta serie e paria a alguns general a la qual prestament fon respost per nosaltres: axi de la propdita letra com de la nostra resposta per ço que vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors siats de tot avisats. Placieus donchs hi vullats avertir e exercitar vostres consciencies reenoms e fama en aquests affers tan ponderosos e de tanta perplexitat e als quals tota triga es veri e tota cuyta es vist lagui. Placieus donchs cuytar vostra venguda en la dita vila de Trayguera car confiam en nostre Senyor Deus que si vosaltres erets en la dita vila tractarem ab vosaltres e ab los missatgers de Mallorques de missatgers e tractadors qui vagen al parlament del regne Darago per encercar e trobar vies e mijans saludables directius a venir prestament a la noticia de aquell qui per justicia deura esser nostre rey princep e senyor: placieus donchs sens cansar continuament treballar en unitat concordia foragitats oy rancors passions e interessos particulars e entendre ab cura sobirana en lo repos de la cosa publica la qual vulla administrar Lesperit sant e tenir vosaltres molt reverents nobles

e honorables senyors en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo sagell del vicariat de la eclesia de Tortosa a XII dies de setembre del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 14.

Se dió cuenta en este dia de un nuevo escrito de Juan Miralles y Pedro Monclar, procuradores del conde de Pallars y sus parciales, ratificando su oposicion al nombramiento de Francisco Burgues; y luego fué leida una carta del gobernador del principado, concebida en estos términos:

Núm. 186.

Tom. 17. fol. 936. Als molt reverents nobles e honorables senyors los del parlament general de Cathalunya quis celebra en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents nobles e honorables senyors: per altra letra he notifficat com a vostres grans paternitats nobleses e savieses la causa de ma venguda aci en la ciutat de Leyda hon les gens de les bandositats havien axi abandonat lo fre de la obediencia que los officials reyals no eren obehits e jamenys temuts e part lo cas ja seguit de la mort den Samso ciutada honrat daquesta ciutat era la disposicio presta a molt majors sinistres e perills. Yo entri açi dimarts pus prop passat e trobi que totes les parts foren

fuytes sino un dels Comes lo qual fiu tantost pendre jatsia fins açi informat que ell no fo eu la brega e ab tota la major diligencia que pusch entench en lexar hic aquelles pus forts millors e pus bastants ordinacions e provisions que sapia a fi que lo cors de la ciutat sia preservat de extermini lo qual hi era fort apparellat: e pens ab la ajuda de Deu esser fort tost aqui: e com los pahers e consell daquesta ciutat per les noves occorrents de les gents de Castella que tot jorn crexen en Arago e per la fama que es de gents que deuen entrar per les parts de Gascunya e aximateix segons se diu de les parts de França se dubten fort dels lochs circunvehins a aquesta ciutat molts dels quals son fort flacament murats e es perill que si de les dites gents sic atançaven no poguessen facılment encarnar sich majorment per la habundancia dels viures que tornaria en evident perill daquesta ciutat: han request instantment mi que man al veguer lo qual a suplicacio e requesta lur he fet capita que faça levar los viures e restrenyer les forçes segons se acostuma com ha en la terra nova de certa guerra: e com yo atenent moltes coses consideradores en aquest tenebros temps dubte ques faça semblant novitat he encara acordat de haver consell de vostra gran providencia que representats tot lo dit principat. Per ço vostres grans paternitats nobleses e grans savieses affectuosament prech quem vullats donar vostre bon consell e que prestament sens dilacio per lo portador de la present lom vullats trametre com entenga prestament esser desempaxat açi. E si en lendemig ne per avant vos sera plasent res que yo faça rescriuenmen fiablament vostres dites nobleses e savieses les quals vulla Lesperit sant illuminar a degudament obrar.

Scrit en Leyda a X de setembre. — Guerau Alamany de Cervello apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 15.

Fué leida una carta que se habia acordado espedir al parlamento de Aragon, y dice así:

Núm. 187.

Tom. 17. fol. 938. Als molt reverents nobles e honorables senyors los del parlament general del regne Darago resident en la vila de Alcaniç.—Molt reverents nobles e honorables senyors: reebuda havem vostra letra e ab singular plaer acceptades vostres fraternals salutacions e la pura sana e notable intencio que havets en la prossecucio de la justicia de la reyal successio ensemps e comunament ab los dels altres regnes e principat de Cathalunya de que som stats plenerament informats axi per tenor de la dita vostra letra com per lo honorable Nasbert Çatrilla missatger nostre. Molt romanim aconsolats cuant vahem que nostre ferm proposit e indubitada confiança quen haviem resplandeix en vostres reverencies nobleses e honorables saviesas: e confiam en nostre Senyor Deus que lo fruyt de la obra sera a ell acceptable don romandra en repos la cosa publica de la corona reyal per incertitud de son rey a present desolada. E per

ço molt reverents nobles e honorables senyors que vejats nostra fervent intencio e voler que havem en prompta execucio de aquests affers vos pregam axi affectuosament com sabem ni podem queus placia certifficarnos per vostres letres de les coses explicades a vosaltres per lo dit Nasbert Çatrilla de les quals segons vostra letra vos havets retenguda deliberacio: cor vostra resposta hauda nosaltres de present vos trametrem nostres missatgers e los missatgers del regne de Mallorques qui açi son los lurs: los quals ensemps ab vostres molt grans reverencies nobleses et honorables saviesas dels affers e actes preparatoris e antecedents a la examinacio regonexeuça e discussio fahedora en comuna concordia de tots los regnes e principat de aquell qui segons veritat e justicia deu esser nostre rey princep e senyor: crehents fermament que lo parlament del regne de Valencia lo qual de jorn en jorn se spera esser en Trayguera vos trametra semblantment sos solemnes missatgers. E placieus molt reverents nobles e honorables senyors fernos vostra bona resposta. E scrivitsnos tot ço que sera plasent a vostres reverencies nobleses e saviesas les quals la santa Trinitat tenga en sa guarda. Scrite en Tortosa e sagellada ab lo sagell del vicariat de la eclesia de Tortosa a XV de setembre del any MCCCC onze. — Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 16.

Se presentó Jimeno Gomez enviado por el parlamento de Aragon, y en virtud de su credencial manifestó lo que sigue:

Núm. 188.

Tom. 17. fol. 940. Que lo parlament Darago ajustat en la vila Dalcaniz lo trametia aci a aquest parlament del principat de Cathalunya per dir e explicarli la deliberacio retenguda per lo dit parlament Darago sobre algunes coses explicades a aquell parlament per lo honorable Nasbert Çatrilla missatger del dit principat: la qual deliberacio es aquesta ço es que lo dit parlament era prest apparellat e deliberat elegir certes persones notables per tractar dels affers e actes preparatoris e antecedents a la examinacio regonexença e discussio fahedora en comuna concordia de aquell qui segons veritat e justicia se spera nostre rey e senyor: lo poder dels quals sera tan solament de tractar e referir al dit parlament les coses que tractades hauran: e que semblantment degues aquest reverent parlament del principat de Cathalunya sobre les dites coses sos missatgers o missatger en aquell nombre qui li plaguera car lo dit parlament Darago fraternalment servara paritat en lo dit nombre de lur eleccio fahedora elegir: pregants e exortants aquest parlament que com per raho de la mort detestable del molt reverent pare en Christ larquebisbe de Çaragoça que Deus haja en aquell regne se hagues seguits e suscitats grans oys divisions e mals e tals persones porien esser per lo dit parlament de Arago elegides en aquests affers que sens gran reçel e perill no porien exir de la dita vila de Alcaniç: aquest parlament per bona fraternitat volgues tra–

metre son missatger o missatgers elegidor o elegidors en aço en la propdita vila de Alcaniç. Dix mes lo dit honorable Eximeno Gomez missatger que semblants notifficacio prechs e exortacions haguera fet lo dit parlament Darago als del parlament de regne de Valencia si sabes que fossen ajustats en loch cert axi com no son per lurs cuestions e debats: pero Deus volent quant les dites persones elegidores del parlament Darago del principat de Cathalunya e del regne de Mallorques seran ensemps treballaran en unitar e concordar los dits valencians.

Contestó el abad de Ager, á nombre de todo el parlamento, que cuando este hubiese deliberado se daria á los aragoneses la conveniente respuesta.

Por la tarde de este mismo dia volvió tambien á reunirse el parlamento para tratar de la embajada que debia enviarse al parlamento aragonés; mas aunque se discutió el asunto, nada llegó á resolverse.

SESION DEL DIA 3.

Tratóse nuevamente de la embajada que debia enviarse á los aragoneses; pero tampoco recayó resolucion.

SESION DEL DIA 7.

Despues de haberse ventilado suficientemente el asunto, al cabo quedó nombrado Juan Dezplá para que pasase en embaja-

da á Alcañiz á verse con los comisionados aragoneses y valencianos, si los habia, á fin de tratar con ellos de los preparativos necesarios para proceder á la eleccion y proclamacion del verdadero rey; aunque con la restriccion de que no pudiese acordar nada definitivamente, sin consultarlo antes con el parlamento. Fué llamado en seguida el enviado aragonés, y se le comunicó el antecedente acuerdo. La carta que se le entregó para los aragoneses fué la que sigue:

Núm. 189.

Tom. 17. fol. 943.

Als molt reverents nobles e honorables senyors los del parlament general del regne Darago resident en la vila de Alcaniç.—Molt reverents nobles e honorables senyors: desitjants ab fervent affeccio e voler procehir e cuytar fraternalment e comuna ensemps ab los altres regnes e terres subjectes a la corona reyal Darago en tots preparatoris directius en veure prestament aquell qui deu esser justicia mijançant nostre vertader rey princep e senyor: scrivim a vostres reverencies nobleses e savieses quels plagues respondre e obrir a nosaltres la deliberacio queus havets retenguda sobre les coses queus havia explicades de part nostra lo honorable Nasbert Çatrilla la qual nostra letra vos trametem a XV del present. E stants en aquest sancer e cordial desig lo dia seguent ques comptava XVI reebem vostra letra ab salutacions fraternals e hoim la creença feta en virtut daquella per lo honorable Eximeno Gomez scuder molt stesament savia e discreta continent en substancia que aqueix molt reverend parlament lo trametia a

nosaltres per dirnos e explicar la deliberacio dessus dita ço es que era prest apparellat e deliberat elegir certes notables persones per tractar dels affers actes preparatoris e antecedents a la examinacio regonexença e discussio fahedora en comuna concordia daquell qui segons veritat e justicia sespera nostre rey e senyor: lo poder dels quals sia tan solament de tractar e refferir al dit parlament les coses que tractades hauran: e que semblantment deguessem sobre les dites coses nostres missatger o missatgers en aquell nombre quens plaguera car lo dit parlament Darago fraternalment servara paritat en lo dit nombre de lur eleccio fahedora elegir: pregants e exortantsnos que com per la mort detestable del molt reverent pare en Christ larquebisbe de Seragoça que Deus haja se hagues seguits e suscitats grans oys divisions e mals e tals persones porien esser per lo dit parlament Darago elegides en aquests affers que sens gran recel e perill no porien exir de la vila de Alcaniz nosaltres per bona fraternitat volguessem trametre nostre missatger o missatgers elegidor o elegidors en aço en la prop dita vila de Alcanis: e que semblants notifficacio prechs exortacions haguera fet lo dit parlament Darago als del parlament de regne de Valencia si sabes que fossen en loch cert ajustats axi com no son per lur questions e debats: pero que Deus volent quant les dites persones elegidores del parlament Darago del principat de Cathalunya e del regne de Mallorques seran ensemps treballaran en unitat e concordia dels dits valencians. E com mijançant la obra del sant Sperit lum e direccio dels bons proposits les coses contengudes en la dita vostra letra abans de la recepcio daquella sien stades por nosaltres complides e exequides

som molt confortats e alegres daquests tan saludables començaments dels affers: certifficants vostres reverencies nobleses e honorables savieses que nosaltres havem elegit per missatger nostre lo honorable micer Johan Despla conseller en cap e sindich de la ciutat de Barcelona e los missatgers de regne de Mallorques han elegit altre missatger per lo dit regne ço es mossen Berenguer de Tagamanent los quals Deu volent prestament seran a aqueixa vila Dalcanyiz ab poder de tractar comunicar e praticar ab les persona o persones elegidores per vostres reverencies nobleses e honorables savieses sobre les dites coses axi e ab poder que de tot ço que hauran tractat comunicat e praticat sens concloure facen relacio cascuns a sos principals. En apres speram en nostre Senyor Deus que sen concloura benaventuradament lo acte principal de la justicia daquell qui deu esser nostre princep rey e senyor. Totes aquestes coses crehem vos recitara pus larch lo dit vostre honorable missatger axi com pleneramen de paraula informat daquelles. E sia molt reverents nobles e honorables senyors director e conservador de tots vostres e nostres fets lo bon Jesus. Scrite en Tortosa e sagellada ab lo sagell del vicariat de la sgleya de Tortosa a XVIII de setembre del any MCCCCXI. — Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 19.

Se acordó el pago de varias cantidades, nombróse promovedor de los negocios del parlamento al síndico de la villa de Perpiñan Juan de Ribesaltes, en reemplazo del de Barcelona Marcos Turell; y luego se leyeron las siguientes cartas del conde de Urgel.

Núm. 190.

Als molt reverents egregis nobles e honorables e molt cars amichs los del parlament del principat de Cathalunya. Tom. 17. fol. 947.
—Molt reverents egregis nobles e honorables e molt cars amichs: no crehem esservos oblidat com la arduitat del present negoci no ho requira com lany prop passat apres quel senyor rey en Marti de gloriosa recordacio oncle nostre fon passat desta vida a nos stants en Arago en lo loch de la Almunia fon per les XII persones ques dehien representar lo principat de Cathalunya trames en Ramon Çavall lur missatger quins prega de part del dit principat quens volguessem per amor daquell abstenir e sobreseure en usar del nostre offici de governador general en tots los regnes e terres del dit senyor e part aço que volguessem desajustar e dar comiat a la gent darmes que teniem aplegada en Arago car si gent darmes stranya entrava en los dits regnes e terres ells hi provehirien en tal forma que

aquelles per ells ab nos ensemps serien ben defeses e guardats de tots perills e inconvenients e dampnatges les quals coses lus atorgam en certa manera e ho complim de fet. Ara segons que la vostra gran saviesa clarament veu e es notori a tot lo mon gran multitut de gents darmes de Castella es entrada hostilment en lo regne Darago e entre cascun jorn e sesten vers los limits del dit principat e nha entrada partida en alguns lochs vehins daquell on ha perpetrats e comeses enormes e inhumans crims e greus delictes axi com a enemichs capitals e publichs : e daço no veem que ells o vosaltres vos mogats ney hajats provehit quen sien expellides ne foragitades ans ells e vosaltres ho mirats e ho tollerats axi pascientment com si no era algun interes vostre ni de la cosa publica dels dits regnes e terres de que som fort e no sens raho maravellats: car be pot veure la gran saviesa de vosaltres sins es estat complit ço que per part de les dites XII persones nos fon promes segons que dessus es dit e apres diverses vegades ratifficat a nos e a nostres missatgers quels trametiem per aquest fet e per altres si no era contrastat al començament per petita scintilla que fos de mal jatsia aquella sia massa gran poria de aquella exir destructiva flamma e inextinguible la qual cosa nos poguera seguir ans fora la manera prests a obviar e resistir a aquelles si fossem encara aplegats axi com ladonchs erem. Perque havents gran e inextimable desplaer e dolor intrinsecha axi com es rahonable dels mals e irreparables dampnatges de la cosa publica dels dits regnes e terras e dels pobles de aquelles e encara per tal com veem maltractar perdre e destruhir ço que vehets clarament e sabets certament que es nostre per justicia: pregamvos affectuo-

sament e exortam instantment e requerim que vullats en aço ab nos ensemps qui non entenem mirar ne retraurens en provehir prestament e deguda car vostre es totalment lo carrech e de les XII persones qui fahentnos desaplegar lo posaren sobrels seus muscles en descarregaren nos quel ne haviem pres el haguerem de bon grat supportat e sostengut mentre hi fos opportu e necessari e volem supportar encara oblidant tots perills de nostra persona e qualsevol dampnatges messions e despeses per grans que sien. E donant obra en aço farets ço que devets e sots tenguts per justicia serviretsne a nostre Senyor Deus e a la cosa publica de la qual devets esser mantenidors e deffensors e attendrets a nos ço quens fo promes en lo loch de la Almunia e en altres parts segons que dessus es assats declarat la qual cosa crehem e speram que infalliblement complirets. Pregamvos no resmenys quens responats com pus prestament porets per lo portador de la present lo qual vos trametem tan solament per aquesta raho. Dada en Balaguer sots nostre segell secret a XV dies de setembre del any MCCCCXI.—Jayme Darago.—Jayme.

Núm. 191.

Als molt reverents egregis nobles e honorables e molt cars amichs los del parlament del principat de Cathalunya. — Molt reverents egregis nobles honorables e molt cars amichs: certifficamvos com ara novellament havem sabut que no contrastant que vosaltres hajats trames a dir al por- Tom. 17. fol. 148.

tantveu de governador en Arago que fes levar lo siti que mossen Johan Ferrandez de Heredia son fill te a mossen Johan Roiz de Moros en lo castell de Albarrazi empero non ha volgut res fer no posanthi alguna rahonable ni bona raho sino dient que axi se ha a fer: la qual cosa es de mal eximple e insuportable. Perquens pregam axi affectuosament com podem que encara altra vegada sobre aço li vullats scriure e provehir en tal manera quel dit siti sia levat e quel dit mossen Johan lo qual ha tengut ab gran leyaltat lo dit castell nos perda ne perescha axi com sta apparellat de ferho si prestament segons dessus es dit noy es provehit. Aximateix vos placia provehir e pendre bon remey sobre la preso del reverent mossen lo bisbe de Teraçona per manera que aquell sia delliure de la dita preso en la qual es contra justicia maltractat: certifficantsvos que sera cosa de la qual nos farets assenyalat e gran plaer lo qual molt vos grahirem. Dada en Balaguer sots nostre segell secret a XVI de setembre del any mil CCCCXI.—Jayme Darago.—Jayme.

SESION DE DIA 21.

En este dia fué aprobada la contestacion á las cartas del conde de Urgel, en estos términos:

Núm. 197.

Al molt egregi senyor don Jayme Darago comte de Ur- gell.—Molt egregi senyor: reebudes havem huy dues letres per vos senyor a nos trameses una a XV de setembre any e mes present laltra a XVI del mes e any mateix a les quals letres e coses en aquella contengudes senyor vos responem: que en lo comens sabuda per lo present parlament resident ladonchs en Barchinona axi per letres com per explicacio de certes notables persones per vos senyor trameses al parlament la entrada de algunes gents de cavall del regne de Castella en lo regne de Arago de present lo parlament acorda de trametre sa solemne embaxada als senyors rey e infant de Castella per requerir e instarlos que deguessen fer exir les gents darmes del regne Darago ab certes cominacions dades als embaxadors en lurs instruccions: e de fet los hi ha tramesos e spera de dia en dia lur retorn e ab aquells resposta del carrech damunt dit de lor embaxada: e per semblant al present lo parlament ha elegit son solemne ambaxador lo qual ensemps ab altre del regne de Mallorques van al parlament del regne Darago ajustat en Alcaniz los quals per semblant han carrech de aquest parlament e dels ambaxadors del regne de Mallorques qui son açi en ses instruccions quel parlament Darago deja provehir sobrel foragitament dels dits castellans del regne de Arago e ques proveescha que dans sinistres torbs reçels ni altres mals sen puxen seguir en lo regne

Tomo 17. fol. 949.

Darago per los dits strangers. E ultra aço senyor continuament aqüest parlament sta en acord e deliberacio sobre provehir en lo dit negoci en cas que veessem que les primeres provisions sobre aço fetes qui al present encara corren no portassen aquell sperat fruyt sobre la expulsio de la dita gent strangera e cessament de turbacio de la tranquillitat et paciffich stament de la examinacio e discussio de la justicia de la successio de la corona reyal que creem. Sobre ço empero senyor que scrivits en la vostra letra que per lo missatger de les dotze persones quis dehien representar lo principat de Cathalunya vos fon promes e offert que si gent darmes stranyes entrava en los regnes e terres de la reyal senyoria les XII persones per lo principat hi provehirien en tal forma qne aquelles ab vos senyor ensemps serien ben deffeses: a que senyor vos responem que segons vostra informacio e relacio parlant ab honor e reverencia de la vostra senyoria per lo dit missatger de les dites XII persoues per part del dit principat fon tan solament offert quel principat hi provehiria en deguda deffensio la qual entenem que deu fer lo principat ab persones comunes e mijanceres sens mesclarhi algun dels competitors e esforç de aquell per tolre tota sospita o scandel que seguir sen porien. E en aço senyor que conte vostra primera letra que aquest parlament veu clarament e sab certament que los regnes e terres de la reyal corona per justicia son vostres vos responem senyor que aquest parlament la dita honor e reverencia repetida de la mort del senyor rey en Marti ença james ha vist ne sabut en cert ne en clar cual es nostre cert e ver rey e senyor ans continuament daquell jorn e hora ença ha treballat e encercat e treballa

e treballara e encercara la justicia de la successio reyal e corona a qui pertany ne qual es justicia mijançant nostre senyor rey e princep: la qual cosa se ha a regonexer examinar veure e discutir hoyts los competitors e en comu e concordable aplech de tots los regnes e principat de la corona reyal. Sobre la relaxacio senyor de la preso del reverent bisbe de Tarassona e del setge del castell de Albarrazi vos responem que en les instruccions per aquest parlament fetes al lur honorable missatger e per los del regne de Mallorques al lur es donat carrech a ells de instar e prosseguir en la millor manera que poran en lo parlament Darago e ab lo governador la expedicio dels dits dos articles: e aquestes respostes senyor vos fa aquest parlament als dits articles contenguts en les dites dues vostres letres. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a XXI dia de setembre del any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCCXI. — Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 22.

Se abrió con la lectura de la carta que sigue:

Núm. 192.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tom. 17. fol. 982.

Tortosa.—Molt reverents nobles e honorables senyors: per vostres me havets pregat que prestament vaja aqui al parlament en lo qual yo fora ja anat per servir a Deu e a la cosa publica e complaura a vosaltres segons desig e son tengut mas hanme detengut e torbat fins ara los dans perills e inconvenients assats grans qui son disposts e apparellats de part deça per la occupacio feta per mossen Johan de Vilamari mon cosi del castell de Palau Çaverdera que mon frare lo governador de Rossello integrament possehia: e jatsia que molts donen gran carrech al dit mossen Johan per tal com ha feta la dita occupacio de nits e ab gent de peu armada e ab foch e sens deseximents e en aquest temps: pero yo no havent gran cura del carrech o culpa de les parts desijant principalment que en special tro haguessem per justicia rey o senyor cessassen tota manera de divisions bandositats e scandols e majorment e tots temps entre los dits cavallers entre los quals e lurs cases han gran deute de parentat e de antiga amistat son de Terragona açi en Barchinona vengut per treballar de tot mon poder ab los senyors deputats e sis persones e consellers de Barchinona e altres qui profitar hi pusquen que en los dits affers se provehis per sola mera e prompta justicia ab conservacio del dret e honor de cascuna de les parts. Esse seguit que los damunt dits senyors hoit lo advocat e alguns de la part del dit mossen Johan qui en les coses seguents preten interesser haut consell de molts e grans juristes e altres notables persones deliberaren diverses vegades que considerat lo temps e que les parts eren dispostes a armes e scandel lo dit castell fos mes en ma dels dits senyors sens prejudici de les parts los quals senyors apres donassen

lur dret sens tota favor per mera justicia als contendents segons que ja era stat per lo dit mossen Johan offert e per lo dit governador acceptat: e son molts de oppinio que aquest remedi de dret jatsia acostumat e praticat en tota part e per tots jutges era pus favorable e axi rahonable al dit mossen Johan com al dit governador. Esse seguit que lo dit governador ajustat ab gent de cavall e de peu instat per letres dels missatgers dels dits senyors diputats VI persones e consellers successivament tres o cuatre vegades e assegurat per ells ab diverses promissions que en lo dit fet se posaran los sobredits e altres remeys per justicia e instat e consellat per mes letres ses tro al jorn de huy guardat de tot scandel e ha dada paraula e seguretat e fet tot ço que per los dits senyors li es stat demanat e per mi consellat: e pro tali com li par que no ses tro huy axi seguit com li era dit clames de mi e diu que yo le enganat allegant que ell ha fet tot ço que per los dits senyors li es stat demanat e per mi consellat e que en lendemig açο durant davant sos huylls et de sos officials daquella terra lo dit mossen Johan publicament e durant la dita paraula ha fornit lo castell de companya fresca e de viures e darmes e ha obrat e beneviat e tot ço que sha volgut e a la fi ha ajustats sos amichs en la vila de Castello ab salconduyt dels officials de la terra qui per res no han permes al dit governador agreviat e dampnifficat que intras en lo condat ni en la dita vila. E a la fi de tots los comports qui al dit mossen Johan e als seus e de totes les rigors qui al dit governador son stats fets tro lo jorn de huy no sha res seguit sino messions e vergonya al general e carrech e dampnatge a la part lesa e dampnifficada e fortiffi-

cacio de la part qui ha fet lo greuge e crehen molts ques reperara huy e on mes ira ab major dan difficultat e vergonya que en començament: e diu lo dit governador a la conclusio que si aquestes particularitats e moltes daltres les quals yom call no son pesades e considerades que almenys volla cascun considerar com sia notori que passats ha cinquanta jorns que la occupacio del castell fon feta e los scandols disposts que altre provisio no si ha feta per obra sino que de sis jorns ença ses començada a pendre alguna informacio. Totes aquestes dilacions e obres senyors son causa de ma aturada: les quals quant yo consider les justes e affectuoses letres que vostres reverencies nobleses e saviesas han sobre aquests affers açi trameses e les quals vos regraciu de tot mon cor e consider la bona intencio e affeccio que los dits senyors de deputats e les sis persones e consellers e altres mostren en aço no pux ni deig les dites dilacions ni obres imputar a culpa o negligencia de algu sino a malicia del temps e a ma ventura qui desijant segons Deu sap profitar e no noure a negu trob quim empatxa. Pero molt reverents nobles e honorables senyors de pochs dies ença aquests senyors han tramesos a lurs officials tals manaments e artelleries e ministres e altres provisions que molts han bona sperança que dins fort breus dies los affers seran en tal disposicio que versemblantment no sen deuran sperar sinistres ni scandels e yo si plau a Deu pore esser aqui en breus dies segons singularment desig e ja de fet ne fas trametre robes e viures a mi necessaris. En lendemig vos placia haverme per scusat considerant que aquests affers qui segons lo temps e altres particularitats poden tocar assats a la cosa publica segons

comuna oppinio per ma absencia pendrien torb e ruptura scandalosa: e considerant que aqueixos affers jatsia majors sens tota proporcio se poden per la saviesa de vosaltres entre la qual la mia absencia no deu esser coneguda prosseguir loablement e madura: certifficantvos que si lo interesser de aquesta questio fos civil e de bens o heredats temporals jatsia grans yo haguera ja tot jaquit e abandonat per esser ab vosaltres: mas placieus cogitar que acim va interesser de les animes e honor e persones de bens e de tots mos parents e amichs e de mon frare cap de mon linatge lo qual ma en part en ma joventud nodrit e yol tench per pare jatsia e allech Deus e molts en testimoni que yo no desig ne prossegueseh que ell haja daço sino raho e justicia e cominalesa e que lo joch fos tanla sens dampnatge ni deshonor de algunes de les parts: e placieus que en aquesta e per aquesta fi hajats los affers per recomanats. Senyors molt reverents nobles e honorables gran plaer he haut quant he vist lo translat de la letra per vosaltres als aragoneses feta car es justa savia e pertinent: placieus prosseguir los affers ab aquella sinceritat et constancia e vera justicia e celeritat e gravitat que molts e yo confiam de vostres consciencia leyaltat e prudencia fermant sforçadament vostra sperança en Deus e no dubtets ni cessets per adversitats ni contraris car la sua infinida clemencia no jaquira perir la nacio leyal e del seu nom singular loadora. Misser Guillem de Vallsecha ha promes de partir dilluns per anar aqui tot dret e plagues a Deu que haguessets mestre Vicet Ferrer e semblants si sen trobaven car hajats per clar que ab aytals instruments ha acostumat nostre Senyor fer singulars obres. Placieus que lo jurament qui

fon açi ordenat e fet sia aqui sovin en lo parlament publicat e que los capitols per la seguretat ordenats sien be observats: e nom sia pres a presumpcio ço que dich en ma fe a bona intencio. Lo sant Sperit molt reverents nobles e honorables senyors sia en vostra guarda scrivintme fiablament ço queus sia plasent ne a mi possible. Scrit en Barchinona a XVIII de setembre.—Apparellat a vostre honor P. arquebisbe de Terragona.

Presentáronse luego Juan Pelegrí y Fernando de Senramon, enviados por el parlamento de Valencia, los cuales, despues de haber entregado su credencial, manifestaron de palabra lo que sigue:

Núm. 194.

Tom. 17. fol. 956. Que lo parlament general del regne de Valencia desijant ab gran fervor tot spatxament de la examinacio de la justicia de la corona reyal Darago era stat continuat e mudat de la ciutat de Valencia a Vilaros a XXV dies del present mes de setembre e apres daqui han deliberat de venir e mudarse a aquesta ciutat de Tortosa: axi empero que alguns capitols concordats en la ciutat de Calatayud per los missatgers de aquell regne e los missatgers del principat de Catalunya tant com tocaven presidencia per lo regne o parlament de Valencia se fermassen de present e quels fos triada e donada certa partida de aquesta ciutat per lurs

posades: daltra part que com sobre los debats questions e dissensions suscitats entre lo noble governador e ciutat de Valencia duna part e la vila de Morella daltra de jorn en jorn se cresquen novitats scandaloses es debia que a ma de la dita vila devien entrar en aquella gents darmes de aragoneses e castellans per destruhir les aldeas de aquella vila: que aquest parlament de Cathalunya volgues scriure affectuossament als honorables missatgers del principat de Cathalunya e del regne de Mallorques residents en la vila Dalcaniz que axi ab lo parlament Darago com ab lo governador de aquell regne treballassen e tant com en ells fos desviassen que gents darmes Darago ni castellans no anassen a la dita vila de Morella sots qualsevol color de execucions.

Terminado este discurso, leyóse la siguiente carta:

Núm. 172.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya justat en la ciutat de Tortosa. — Molt reverents nobles e honorables senyors: vostra letra havem reebuda dada en Tortosa a XII del present mes a la qual vos responem que sta en veritat que per vostres honorables missatgers havets molt treballat en concordar los de aquest regne de que reportats gran honor: e saben vostres missatgers que per nosaltres Tom. 17. fol. 956.

no ha romas de concordarnos e som stats e som de present apparellats servar los dits capitols. Seguis quel mestre de Montesa per ordinacio del sant pare en la vila de sent Matheu concorda entre llurs missatgers e nosaltres certs capitols los quals apres ells e nosaltres en la ciutat do Valencia acceptam e per ço nosaltres per nostre consentiment abilitam lo parlament daquest regne e lo governador ferma general guiatge ab sagrament e homenatge e conveneguemnos que al mati seguent nosaltres anassem al rayal per anantar en los fets del parlament concordament ab ells ensemps e axi partim e finam : e seguis quel dit governador ab sos adherents en la nit tancades les portes de la ciutat feren armar la mes gent que pogueren e de nit per una de les portes de la ciutat meteren en lo dit reyal molta de la dita gent per terrats cambres e lochs secrets e mes avant ne meteren en moltes cases vehines al dit reyal. E encara no contents daço com a lur instancia e enginy alguns gentils homens sien fora treua ab molts de nosaltres feren aquells armar e meterenlos prop dos portals de la dita ciutat vehins al dit reyal secretament e a part de dins la dita ciutat armats e encavalcats e nosaltres no sabents ni presumints alguna de les dites coses a bona fe simplament e sens armes per lo mati anavem al dit reyal e plagne a Deu que en lo cami nos foren denunciats los dits aguayts per quens covench tornar e semblants coses nos han continuades despuys durant lo temps del dit guiatge. E mes avant per actes de fet lo dit governador nos ha romput lo dit guiatge farmat per ell ab sagrament e homenatge : e de aquestes coses e altres semblants podets esser informats per los missatgers Darago e vostres tramesos en aquest reg-

ne per la dita raho. E nosaltres no podents obtenir concordia del dit governador e sos adherents tramesem nostra missatgeria a la vila de Trayguera la qual fon en la dita vila lo XV.^{en} dia dagost per anantar en los fets e stech aqui per alguns dies e noy comparech algun altre sino los missatgers de Xativa de Morella e de Morvedre e per ço apres los covench tornarsen : e havem entes quels del principat de Cathalunya no sots encara justats en aquexa ciutat mas pus sentim queus ajustats nosaltres ab la ajuda de Deu breument nos ajustarem per anar a la dita vila de Trayguera o en altre loch hon sia mes be dels affers. Havem senyors vistes les letres del parlament Darago e vostres molt corteses e la de vostres missatgers en Castella : e certifficamvos que nostre desig es que aquests fets se manegen en una e comuna concordia per lo dret cami de la justicia foragitats tots propris volers los quals serien pus facils de corregir en principi que si mes avant se encenien. E sia la sancta Trinitat vostra guarda. Scrita en la vila de Paterna a XVII de setembre del any MCCCCXI.—Los nobles cavallers e gentils homens del parlament general de regne de Valencie apparellats a vostre honor.

Ultimamente, habiéndose acordado enviar embajadores á Valencia para que procurasen conciliar las dos fracciones del parlamento que se hallaban en Vinaroz y en Traiguera, quedaron nombrados para este cargo Felipe de Malla y Alberto Çatrilla.

SESION DEL DIA 23.

Tratóse solamente de fijar el sueldo y ordenar los despachos que debian entregarse á los embajadores destinados para Valencia.

SESION DEL DIA 24.

Dalmacio Çacirera, como procurador de muchos otros no espresados en el acta, protestó contra la espedicion de la embajada á Valencia. Dióse tambien cuenta de que el obispo de Urgel no podia asistir al parlamento á causa de ciertas cuestiones que le habia suscitado el vizconde de Castelibó, y se acordó escribir sobre el particular á dicho vizconde.

SESION DEL DIA 25.

El abad de Santas Creus pidió al parlamento que se le aumentase el salario que le habian señalado los diputados de Cataluña para ir en embajada á Sicilia. Tomó despues la palabra el gobernador y propuso:

Núm. 196.

Tom. 17. fol. 962. Quod super duobus erat valde necessarium providere. Primum erat super custodia civitatis et reparatione muro–

rum et aliorum necessariorum ad tuitionem et deffensionem ejusdem que videri suo ut dixit attentis plurimis non ut decebat stabat nec custodicbatur propter quod debebant celeriter providere super eo adhoc ut civitas ipsa et populati in eadem necnon et persone que tunc erant et venire sperabantur in parlamento jamdicto pleniori securitate gauderent. Secundum vero erat quod propterea quia asserebatur gentes armorum de partibus regni Castelle intrasse regnum Aragonum et de partibus Gasconie et aliunde partes Pallarienses sitas in Cathalonie principatu et ibidem castra aliqua debellasse famamque curribilem et comunem gentes plurimas armorum plurimis in partibus et per diversos congregari causa intrandi regnum et principatum predicta erat necessarium providere civitatibus villis et castris principatus jamdicti de capitaneis et aliis necessariis ad custodiam tuitionem et deffensionem earundem. Et quia ipsi pre ceteris et principaliter incumbebat ratione sui officii providere isto tempore in jamdictis infra tamen provinciam sibi commissam licet per se posset hoc facere petebat tamen consilium sibi prestari a parlamento eodem super provisionibus hujusmodi faciendis adhoc ut ipsius suffultus consilio posset in eisdem melius providere: alioquin si illud prestare recusarent aut dubitarent ipse providcret in eisdem prout sibi factibile videretur.

En conformidad á lo propuesto por el gobernador, acordó el parlamento asociarle dos comisiones: una, compuesta de Berenguer Serrat, Juan Pujol, Galceran de Rosanes, Alberto Çatrilla, Raimundo Fivaller y Pedro Grimau, para que entendiese

en la fortificacion y defensa de Tortosa; y otra formada del abad de Ager, Miguel Falco, Bartolomé Aranyo, Dalmacio Çacirera, Gonzalo Garidell y Bonanato Pere, la cual cuidase del nombramiento de capitanes ó gobernadores y demás necesario para seguridad de las poblaciones y castillos del principado.

SESION DEL DIA 25.

Se acordó recomendar al papa los embajadores que estaban destinados para ir á Sicilia y debian antes verse con Su Santidad, y suplicarle que procurase poner en paz las parcialidades del reino de Valencia; levantándose luego la sesion, sin haber tratado de ningun otro asunto.

Reunido otra vez el parlamento en la tarde del mismo dia, leyéronse las cartas que siguen:

Núm. 197.

Tom. 17. fol. 965.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya ajustat en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: dues letres havem reebudes vostres e certifficats de les coses en aquelles contengudes vos responem. E primerament en lo fet de la embaxada de Sicilia que nosaltres havem treballat e treballam continuament ab diligent e degut studi que la dita embaxada sia acompanyada de algun notable baro o noble e en cas que no trobem baro o noble la acompanyem en loch de aquests de algun notable caveller

expert e sufficient a tal e semblant acte e axi ponderos com vejam que aquesta nes vostra arreglada intencio e que axi ho mencionen vostres letres. Mas per tant com a nosaltres attes que tro aci no contrastant quey hajam meses tots nostres treballs no havem trobat noble ni cavaller e attes encara lo temps de la partida de la dita ambaxada qui es molt breu es vist difficil que daqui avant ne puxam trobar qui hi vullen anar segons que damunt: vos pregam nos vullats certifficar si serets contents que en aquest cas solament los cinch facen la dita ambaxada ço es los dos de la esgleya lo un cavaller e los dos de les universitats car nons en entenem a planir sens vostre assentiment de resposta: e es be necessari que vosaltres senyors cuytets daqui mossen labat de Sanctes-Creus axi ab vostres letres al sant Pare si ab ell sera quel desembarch el faça venir prest com ab vostres letres a ell matex com encara ab totes altres provisions necessaries car de huy mes tota cuyta es triga: e que per semblant manera sia cuytat lo prior de Tortosa. Nosaltres veents que era cosa de qualer e de gran cuyta havem fet partir alguns dies ha è trames a Terragona en Ramon Batle per ço que vosaltres senyors hajats axi com crehem que ja haveu les instruccions capitols letres e altres scriptures fetes e trameses per los missatgers del principat de Cathalunya quant eren en les ciutats de Valencie e de Calatayut. Aximatex som stats una vegada e moltes al senyor archabisbe de Terragona pregantlo per part de vosaltres senyors e nostra ab aquelles millors induccions e paraules persuasives que occorrien a nostres sensualitats volgues e li plagues cuytar sa anada aqui on sa presencia esmenara ço que per la absencia de la sua notable persona ha fallit par-

lant ab sa honor per assats lonch temps: subjungents que als grans prelats scientifichs e disposts pertany e es propri pugnar per lo beavenir de la cosa publica axi com en lo cas present: e encara que no devia aturar per nosaltres no haver enantat e procehit en haver lo sequestre del castell de Palau Çaverdera car be sabia ell que nosaltres seguintsne vostres letres hi havem fet e fem tro a extrem de poder en tant que daci hi havem trameses en P. Sent Climent procurador en lo comtat Dampuries bombardes trebuchs e altres artelleries diners e homens de peu ballesters e altres coses necessaries a fi que si mossen Johan de Vilamari no donc loch liberalment al dit sequestre lo dit en P. de Sent Climent ab les osts del dit comdat e ab tots los dits prepararatoris haja forcivolment e en tota manera lo dit castell. E jatsia lo dit senyor archabisbe tro aci en cascuna de ses respostes mostras que aquest fet lo detenia pero ara de present ell vehent nostra provisio ha respost en tal manera que hom coneix be en ell que sa partida sera fort e fort presta: e semblant e axi bona resposta havem hauda de micer Guillem de Vallsecha pulsat e instat per nosaltres diverses e moltes vegades per part de vosaltres senyors e nostra molt affectuosament e streta: e ab tot aço siats certs senyors que aquests nostres prechs e instancia no cessaran tro al jorn e hora de lur partida. Nosaltres de continent hauda vostra letra havem entes en la bona custodia e guarda de Castellvi de Rosanes e hajats per ferm que hi sera provehit totalment segons vostra dita letra menciona. Gran es stat lo plaer e gran e exhuberant exaltacio de alegria han preses los coratges de cascnn de nosaltres com havem sabut per vostres dues letres que los

affers de la successio se strenyen en tot be e que prenen bon tall e bona via e crehem dignament que cascun sotsmes a la reyal corona sen deuen grantment alegrar attesa la ponderositat dels affers : don pregam nostre Senyor Deus via veritat principiador e finador de tots bens que ell per sa clemencia infinida vos faça aquests affers axi salutablement prosseguir mediar e finir que en breu prengan tal fi e expedicio que ell ne sia gloriosament loat servit e honrat la justicia hi sia ministrada e nosaltres poble seu siam certs e regits do nostre natural e indubitat rey princep e senyor loablament e deguda. E placieus senyors que tota vegada queus occorreran semblants noves e vosaltres ho haurets en opportunitat nos en vullats certifficar ab vostres letres. car nosaltres com a cobejants veure lo desijat dia vos ho reputarem en gracia molt singular. E tingaus molt reverents nobles e honorables senyors en sa curosa guarda la Deitat increada. Scrita en Barchinona a XXIV dies de setembre lany mil CCCCXI.—Los deputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostre servey e honor apparellats.

Núm. 198.

Als nobles e molt honorables lo governador e capita general dels comtats de Rossello e de Cerdanya e a cascun dells e lurs lochtinets tant com en lur offici les coses dejus scrites se pertanguen lo parlament general del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tortosa per los Tom. 17. fol. 967.

negoeis tocants la successio dels regnes e terres de la corona reyal Darago e altres tocants lo be publich del dit principat salnt ab creximent de honor. Com nosaltres considerada la disposicio del present temps que som pro dolor sens rey princep e senyor indubitat per tuicio deffensio e guarda del principat de Cathalunya e per conservar aquell al rey princep e senyor que per pura justicia devem haver dejam vullam e siam tenguts ab cordial e sobirana diligencia e cura entendre e vetlar en fer totes provisions necessaries e pertinents a les tuicio deffensio e guarda dessus dites e hajam certs ardits de gents darmes stranyes de diverses parts fan preparatoris de entrar guerrejar e dampnifficar lo dit principat ço que a Deus no placia: sabents per experiencia maestressa de les coses quant es profitos e molt necessari per resistir dissipar exterminar tals enemichs que ab temps abans de congoxa e perplexitat de guerra sia provehit en recullir los viures restrenyer les forçes e regonexer aquelles de obres armes municions e viures necessaris e metreles en bon orde de gent e majorment en les forces que son frontaleres: pregamvos axi affectuosament com sabem o podem encarregam e requerim que prestament provehiscats en fer recollir los viures restrenyer les forces e regonexer aquelles de obres armes municions e viures necéssaris e metreles en bon orde segons altres vegades en temps de guerra es acostumat e el carrech a vostres officis se pertany e de vostres noblesas e providencias confiam: e per pus presta execució operativa dels affers vullats intimar notifficar exortar e manar remetents nosaltres les letras quens farets al stil de vostra cort a tots e sengles ja creats o creadors procurador reyal veguers batles e al-

tres qualsevol officials e a tots e sengles prelats e altres persones ecclesiastiques barons nobles cavallers e homens de paratge ciutadans o burgueses honrats e homens de vila e altres qualsevol persones de qualsevol stat grau o condicio sien als quals les coses dessus dites ço es de recollir viures restrenyer forces regonexer aquelles de obres armes e viures necessaris e metreles en bon orde en qualsevol manera quels pertanga on sien tenguts prestament ho facen exequesquen: e perque vejats nostra intencio sobre la dita deffensio de les coses per nosaltres ordonades e publicades en lo parlament vos trametem translat a part les quals vos placia tenir servar o fer tenir e servar segons a cascun de vosaltres se pertanyera a la letra guardantvos stretament que per alguna contencio debat o dubte de vostres jurisdiccions la present deffensio e provisio no romanga os dilat en alguna manera car aço seria perill irreparable del qual nosaltres ab les presents expressament protestam e açous entimam que seria a total carrech vostre ço que a Deus no placia ho complesquen haventvos en les dites coses ab tal vigilancia diligencia e gran cura que vers Deu e vers lo mon ne merescats reportar premi glorios renom e altres remuneracions condignes. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a XXVI dies de setembre del any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCCXI.

Núm. 199.

Tom. 17. fol. 970. Sanctissimo ac beatissimo in Christo patri et domino domino Benedicto digna dei providentia sacrosancte ac universalis ecclesie summo pontiffici.—Sanctissime ac beatissime pater: merito pensantes excelsum regnum Sicilie victoria celeberrima recolende laudis et memorie gloriose domini Martini regis Aragonum ultimo vita functi strenue conquesitum et post ipsius domini regis mortem quod compassione gerimus fraternali variis guerrarum inter quos subticemus et ex causa turbationibus et incomodis fuisse utique lacessitum pro consolatione reipublice dicti regni et pro dulcerandis et demum si Altissimo gratum fuerit cedandis dictis guerris ad dictum Sicilie regnum solemnem ambassiatam decernimus transmittendam. Sane piissime pater cum reverendus abbas monasteri Sanctarum Crucum grandi instantia hujusmodi parlamenti una cum priore majore ecclesie Dertusensis et aliis viris notabilibus dicte ambassiate onus susceperit et pro obtinendo litteras provisiones et gratias comunicandi et conversandi impune cum siculis et aliis qui obsceno scismate detestabilem vitam ducunt et quod dicti ambassiatores audire ministrare et accipere inter se divina valeant sacramenta ut jam alias eidem sanctitati suplicatum extitit ad preambolam sanctitatem vestram impresentiarum dirigat suos gressus: prostratis genibus et ex corde vestre beatitudini humiliter suplicamus quatenus dictum reverendum abbatem cum dictis provisionibus et rescriptis apostolicis ad civitatem

Barchinone celeriter dignetur remittere expeditum. Recolligendi et navigandi prefixus extitit terminus valde brevis: verum quia prelibatus prior ecclesie Dertusensis negotiis propriis et satis arduis ratione sui prioratus in vestre sanctitatis curia involutus existens ad nostrorum intercessus ejusdem sanctitatis fretus fiducia caritatis dimissis dictis negotiis ad dictam ambassiatam ire concessit: supplicamus ex corde quod dicti prioris negotiis sit sanctitas vestra propitia favorabilis et benigna. Rursus cum ad hujusmodi parlamentum accersiti prelati per sanctitatem vestram ipsorum adventum retardaverint quandocumque supplicamus instanter quatenus dictos prelatos aliis rescriptis apostolicis urgentibus penis roboratis iterate admoneat et compellat. Super biis non ore tenus explicandis vestre sanctitati dictum abbatem et etiam Johannem Serra et utrumque ipsorum duximus informandos quibus dignetur ejus sanctitas fidem credulam adhibere remittereque breviter expeditum honorabilem virum fratrem Andream de Medalia militem ordinis sancti Johannis cui per nos pridie eadem prosequendi extitit datum onus. Almam personam vestram ad ecclesie sue sancte servitium conservare dignetur pleris annis misericors Jhesus-Christus. Scripta Dertusse sub sigillo vicariatus ecclesie Dertusensis XXVI die septembris anno a nativitate Domini MCCCC undecimo.—Oratores humiles devoti qui cum osculatione sacrorum pedum vestrorum se recomendant in vestri gratia et mercede parlamentum generale Cathalonie principatus.

SESION DEL DIA 28.

Abrióse con la lectura de los documentos siguientes:

Núm 200.

Tom. 17. fol. 973.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya ajustat en Tortosa. — Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: jassia lo dia prop passat vos hajam scrit ab altra nostra letra sobrel fet de la ambaxada fahedora en lo regne de Sicilia empero apres confeccio de la dita letra es estat per nos procehit sobrel dit fet en la manera seguent: es a saber que nosaltres com hanelam continuament ab tota afeccio en posar en degut orde e aportar a la fi e obtada conclusio los affers a nosaltres lexats en carrech per vosaltres senyors et singularment aquest tant urgent et necessari: veents que vostres letres nos mencionen que la hon nosaltres no trobem baro o noble qui vulla anar per acompanyar la dita ambaxada acompanyem aquella de algun notable cavaller et veents aximatex que per nosaltres qui tro açi no havem trobat baro o noble son stats aemprats en aquest acompanyament primerament mossen Berenguer de Hostelrich et subseguentment mossen Guillem de Cartella e que cascun de aquests ses volgut escusar qui per

accidents o distrassio de lurs persones qui per lurs afers propris als et per los quals detenguts han affermat que no poden falir en alguna manera axi quens han lexats frustrats del amprament de cascun dells: havem pensat envers mossen Guillem de Muntanyans sobre e del qual ans quel amprassem fon feta discussio entre nosaltres entrells quals pugnaven tres coses car la sua edat juvenill qui es la primera nos posave en dupte de comanarli semblant carrech e la sua discrecio et notabla saviesa ja aprovada per nosaltres en semblants coses qui es la segona e la brevitat del temps de la partida de la dita embaxada qui es la tercera nos movien en remoure e extirpar totalment lo dit dupte: et perque vejats ja com es aprovat devant nosaltres en semblants coses sapiats senyors que nosaltres havem trames per missatger a mossen Johan de Vilamari per lo fet del castell de Palau Çaverdera e comportantse en aquesta missatgeria et retornant reporta et rela aquella ab sa resposta axi graciosament disserta a nosaltres que les sues paraules et bons procehiments amagaven o augmentaven la sua edat indicants aquelles procehir de persona antiga savia asegurada et molt discreta en lexa rahonablament contents tenguts de comendarlo de laor e saviesa. Finalment senyors que nosaltres hauda la dita discussio attes que les dites dues coses darreres et punts confonien degudament la primera en nom de nostre Senyor Deus deliberam aemprar et de fet havem emprat lo dit mossen Guillem de Muntanyans en nom e per part de vosaltres senyors et nostra: lo qual mossen Guillem jatsia ab prechs iterats una vegada et moltes nos ha darrerament acordat pendre volenterosament aquest carrech exposantsi tot al servey e benavenir

de la cosa publica de aquest principat: empero demane que lo seu salari sie de quatre florins per cascun jorn e que en altra manera no pendrie aquest carrech ni poria sostenir les messions daquell: e nosaltres attenents que per vosaltres senyors com celebravets lo parlament en esta ciutat fon ordonat et tatxat als missatgers de la dita embaxada semblant salari que fon donat als missatgers qui anaren al rey en Marti de gloriosa memoria stant en lo dit regne de Sicilia lo qual salari es als cavallers e als de les universitats tres florins cascun jorn et per cascu e duptants aximatex quels altres missatgers no demanessen semblantment auchmentacio en lur salari ja costituit: havem volgut cessar en procehir mes avant en aquest fet sens consultacio vostra. Perque senyors placieus cuytadament com la partida de les naus en que deu passar la dita embaxada no sofira alguna triga nos rescrivats daço vostra intencio et voler es a saber si darem al dit mossen Guillem de Muntanyans los dits quatre florins et com nos *captendrem* si los dits altres missatgers demanen augmentacio en lur dit salari et si voldrets que los sinch façen la embaxada sens lo dit mossen Guillem: e nous maravellets senyors com no havem aemprat altra cavaller car açi ni entorn daçi no havem sabut home covinent a semblant acte e si de luny daçi laviem haver nons ho soferia lo breu temps de la partida do les dites naus. Nosaltres senyors havem ja açi la informacio et memorial quels embaxadors sen han a portar per raho de la dita embaxada: perque placieus que prestament trametats totes letres e provisions que volrets e deliberarets trametre per los embaxadors prop dits a fi que per falta daço expedicio de la dita embaxada no hage a pendre alguna tarda o di–

lacio. E sie tots temps en vostra guarda Lesperit sant. Scrita en Barchinona a XXVI de setembre lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCCXI.—Los deputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostre servey et honor apparellats.

Núm. 201.

Alts molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tortosa. — Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: per una letra que havem reebuda del honorable en Pere de Sent Climent procurador del general en lo comtat Dampuries havem sabut que el es ab les hosts del dit comtat al castell de Palau Çaverdera al qual ell ha posat son siti e que les dites hosts no son axi forts com el volguera e fore necessari. Mes avant que dalli ha molts circumvehins de que es dupte que mossen Johan de Vilamari segons fama no hage subvencio valença et ajuda e que si axi es molt prest que una nit los dits valledors porien ferir en lo dit procurador e host et dampnificar aquella grantment no sens gran vergonya del dit general et principat et per aquesta rahons demana que per nosaltres li sie subvengut axi com es just e necessari. Encara havem sabut per una letra den Leonart de Sos lo qual nosaltres havem trames en Empurda per lo fet del dit castell a XXIII del present mes tot lo dia tots los del dit

Tom. 17. fol. 976.

castell han tirat ab balestes a la dita host e ab bombardes als carros qui aportaven los ginys e quel dit procurador per ço com li avien tirat avie proposat de tirarlos ab bombarda grossa: e nosaltres vehent la ajuda quel dit procurador nos ha demanada esser justa e rahonable e volents provehir al perill e desonor que sen porie facilment subseguir havem provehit en aquesta manera que trametem al dit procurador XV rocins e CCCC homens de peu ço es CL balesters e C empavesats C ab lançes larges e L ab dalls e lin entenem a tremetre mes si lo cas ho requerra. Los altres procehiments juridics havem fets al pus segur que havem poschut et ab conseyll dels millors e pus solempnes juristes que havem pogut saber ni trobar: perque senyors veus açi tot ço qui en aquest fet es stat per nosaltres enantat tro açi: si entenets que als si degue fer suplesquen vostres gran reverencies nobleses e honorables savieses. Per tant com açis dien noves les quals veem que vosaltres senyors devets be saber vos certificam que un home de nosaltres ha vista una letra que un home qui es a Perpenya scrivia a un home qui es en esta ciutat mencionant que prengues manera que robes qui eren en Tortosa sues ne isquesen al pus prest que pusques car ere cert que en la dita ciutat de Tortosa devien esser fort breu gent darmes per posarhi siti. Aço entenem nosaltres a escrutar e saberne la veritat. Nosaltres senyors attes lo temps com es perillos e quel general nes fort mal fornit havem proposat de fer una bombarda notabla et bella et git pedra de gran pes. Placieus rescriurens sius plaura que la façam e qual es vostra intencio. E sia lo sant Sperit en vostra guarda. Scrita en Barchinona a XXVI de setembre lan de la nati-

vitat de nostre Senyor MCCCCXI.—Los deputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostre servey et honor apparellats.

Núm. 202.

Als molt reverents egregis nobles et honorables los del parlament general del principat de Cathalunya residents en la ciutat de Tortosa.—A les reverents nobles honorables e molt grans saviesas de vosaltres significam que no som poch maraveyllats dels alongaments que en aqueix parlament se prenen los quals redunden en gran nostre dampnatge: e si consideravan las ditas vostres reverents nobles et honorables saviesas com per vostres missageries y prechs nos hajem suferts e tollerades tals cosas de que a la fi poriem sostenir dan yrreparable segons se mostra per esperiencia de que si per vosaltres no yes proveyt segons diverses vegades es stat hufert durmint en la vostra falda seriem nos laugerament decebut de la qual cosa no havem tal confiança. Perque affectuosament vos pregam et vos encarregam que en la spedicio del negoci de la successio breument vos hajats car tant com laguiats nos tenits penyorat de nostre dret no sens gran carrech e peccat vostre com nous demanam quens donets dret com Deus e natura nos naga donat assats sino sol spasament: e fahent aço retrets vostre degut enves Deu e la cosa publica la qual sta penyorada de conegut rey. Data en Balaguer sots nostre segel secret a XXIV dias de setembre any MCCCCXI.—Jaime Darago.—Jaime. Tom. 17. fol. 977.

Presentóse despues el gobernador y propuso que, atendido el mal estado del reino y los siniestros rumores que circulaban, se comisionasen algunos esploradores ó espias, para que en Zaragoza, y aun, si conviniese, fuera del reino procurasen averiguar las tramas que se estaban urdiendo y enterar de ellas al parlamento; pero despues de una lijera discusion, se separó este sin haber adoptado ninguna resolucion sobre este asunto.

Vuelto á reunir por la tarde, se leyó otra carta del conde de Urgel concebida en estos términos:

Núm. 203.

Tom. 17. fol. 978.

Als molt reverents nobles honorables e molt cars amichs los del parlament de Cathalunya. —Molt reverents nobles honorables et molt cars amichs: vostra letra havem reebuda responsiva a dues letres queus havem trameses a la qual vos responem: e primerament com nos fets saber quel misatger quens fon trames a Lalmunia per les XII persones en loch e veu del principat de Cathalunya nos promes que si gents estrangeres entraven en lo regne del dit principat hi provincia en deguda defensio e que no fon dit que ab nos ensemps se faes aquella son daço molt meravellats car axi com nos vos havem fet primer saber en veritat sta que fonch a nos offert e dit e sens faylla aço acordara be als demes quey foren e semblants que per molts esguarts axis deja fer majorment com siam compatriota e lo major e al qui mes hi va en moltes maneres e no es egual la comparacio dels altres competidors et vejam

la manera tan apparellada que nostre esforç e ajuda noy pora sino molt aprofitar e podets presumir que á nos va tant en los dits affers segons es dit que alguna sospita noy deu esser engendrada. Al altre cap à quens responets sobre lo setge del castell Dalbarrazi e de la preso del reverent bisbe de Teraçona faentnos a saber quen havets donat carrech als missatgers que havets trameses en Alcaniç hanrem gran plaer sin capçen mas duptamnos quey donen loch tant navets vist fins açi: e es massa carregos a nos e al dit principat de Cathalunya que tals coses sien soportades les quals sens falla nos foren seguides ne altres no poch dampnoses e difamatories en lo regne Darago ne foren castellans en aquell sino haguessem per amor et honor del dit principat sobresegut en lexercici de nostre ofici e nons fossem desajustats segons ja per altres vos havem fet saber. Perqueus pregam molt affectuosament que axi en lo levament del dit siti como en lo deliurament de la preso del dit bisbe vullats mes avant provehir reduintvos a memoria quanta sera la perdua de tal et tant insigne força e castell com es lo de Albarrazi et de lexar encorrer tal prelat com es lo dit reverent bisbe. Dada en Balaguer sots nostre segell secret a XXVI de setembre del an MCCCC e XI.—Jaime Darago.—Jaime.

SESION DE DIA 30.

Se leyó primeramente la carta que sigue:

Núm. 204.

Tom. 17. fol. 980. Als molt reverents nobles honorables e savis senyors lo parlament de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverents nobles honorables e savis senyors: Mossen Berenguer de Tagamanent et yo entram açi dimecres prop passat en hora de vespres en la qual entrada fom admeses et recbuts honorablament et ab bona cara: et lo dijous seguent per lo mati fem succesivament ço es yo e puys lo dit mossen Berenguer cascu nostra proposicio en lo parlament en la qual yo proposi dos sols punts: en lo primer los reporti vostres saluts ab aquelles millors paraules que Deus me aministra: en lo segon los expliqui com vosaltres per satisfer a lurs haviets mi trames a ells per ço que ab aquells ellegiriem ensemps ab mossen Berenguer qui y era diputat per lo regne de Mallorcha tractans sens finar com se metrie en execucio la conexença de la justicia de aquell qui es nostre verdader rey els pregui quels plagues elegir certes e poques persones en nombre ab les quals yo e lo dit mossen Berenguer poguessem tractar manegar e parlar ab ells de la dita praticha et manera quis tendria en regonexer et veure la justicia de la verdadera successio de la corona reyal: e retengut acort sobre nostres proposicions per lo dit parlament en lo divendres seguent nos fon retuda resposta que eren stades eletes per ells XII persones ço es III de cascun stat del dit parlament a les quals havien dat poder de tractar manejar e parlar de ço que en nostra proposicio

yols avia explicat: de la qual eleccio attes lo gran nombre de les persones nosaltres tenguem prima faç per contents pero ab cara rient et fenyents nos no haver en desgrat lur eleccio encara sils fon dit per mi que attes que nosaltres som dos solament massans havien dats batallers e per no metrens en dsiceptacio no volguem insistir sobre aquest pas e afrontats en apres nosaltres ab ells per començar a tractar de la materia fom comeses que nosaltres moguessem partits a entrar et proseguir la dita materia e per nosaltres fon respost que pus propri venia a ells moure los dits partits et finalment havem axi conclus que dels sien moguts et axi speram quens seran moguts en breu mijançant Deu. Sentim empero molt reverents nobles honorables et savis senyors de lo dit parlament no es de acort que tots los tres parlaments generalment se ajusten en hun loch mas solament certes persones eletes de cascu per tolre sinistres et inconvenients dients tots los del dit parlament ab bones savies et pertinents paraules que ells entenen et volen haver per rey e senyor aquell qui per justicia ho dega esser e sie quis vulle et que aytal es stat es et sera tota hora lur proposit e voler: e sentim que nous cal duptar que repentinament ells se declaren ans ho entenen a fer solempnament et oyts los competitors et ensemps ab nosaltres si donchs nons desavenim de la manera et axi matex ab los valencians sis volen ab nosaltres concordar. Lo castell Dalbarrazi es a ma de mossen Johan Ferrandez de Heredia e al comenat a mossen Vives de Morvedre en tenen pres mossen Johan Roiç e fanli certs processos e la muller es venguda açi per cor de seguir justicia. Aquestes coses a present notificam a vostres reverencies nobleses e

honorables savieses curants daci avant notificarlos tot ço et quant et axi com sera succehit en los dits afers: les quals hage lo sant Sperit en lur singular gracia et proteccio. Scrita en Alcanyiç a XXVII de setembre del any MCCCC onze.—A servir et honor de vostres paternitats nobleses et honorables savieses Johan Dezpla.

A la antecedente carta se acordó contestar que Juan Dezplá continuase con empeño lo comenzado, dando siempre aviso al parlamento de todo lo que ocurriese. Tomóse despues el acuerdo que el acta esplica en estos términos:

Núm. 205.

Tom. 17. fol. 982. Preterea dictum honorabile parlamentum concludendo concorditer super provisione exploratorum hinc inde mitendorum prout fuerat per dictum nobilem gubernatorem hesterna die propositum providit et dedit potestatem plenariam venerabilibus tribus promotoribus dicti parlamenti superius nominatis aut duobus seu uni eorum in absentiam vel defectum aliorum seu eis aliis negotiis occupatis quod pro avisamento parlamenti ejusdem et tuitione Cáthalonie principatus possint quacumque ipsis expedire videbitur mittere exploratores sive espies mittere et certificationes habere de rumoribus quibuscumque mandando nunc pro tunch et e contra honorabilibus deputatis principatus jamdicti et sex personis eis adjunctis per quascum-

que quantitates dictos venerabiles promotores aut unum vel duos eorundem expendere contigerit occasione premissa eis protinus deliberent atque tradant et quod de et super hiis fiat cautela generalis et debita ut in forma.

Finalmente, se nombró en este dia una comision que cuidase de abrir y leer la correspondencia que se recibiese á deshora, para poder congregar desde luego al parlamento y darle cuenta del contenido de las comunicaciones cuando su importancia lo reclamase.

SESION DEL DIA 1.° DE OCTUBRE.

Tratóse de varios asuntos; pero nada se resolvió.

SESION DEL DIA 2.

Se acordó despachar varias cartas, á saber: una á Francisco de Aranda del tenor siguiente:

Núm. 206.

Al molt honorable mossen Francesch Daranda donat del monastir de Portaceli.—Mossen Francesch: nosaltres scri- Tomo 17. fol. 985.

vim a nostre senyor lo papa: e com hayam deliberat trametre solemne embaxada en lo regne de Sicilia per aconsellar e fraternitzarlos ab nosaltres e aximatex unitar e pacifficar algunes dissensions e discordies suscitades en aquell regne molt contraries al rapos de la cosa publica de aquell e sia necessari que los ambaxadors hajen licencia de la sua sanctedat de comunicar praticar e conversar ab los dits sicilians e altres scismatichs e de hoyr dels dits scismatichs misses e altres officis o entre ells dir administrar fer dir administrar misses officis e tots sagraments divinals: que fos merce de la sua sanctedat atorgar e fer liurar les provisions necessaries a mossen labat de Sanctes Creus un dels ambaxadors lo qual es ara aquip resent. Daltra part suppliquem cordialment al dit nostre senyor lo papa que li placia haja per recomanat lo prior major de Tortosa en tots los affers que en cort romana li occorreran com lo dit prior jatsia grantment occupat per molts ardus affers del dit seu priorat a gran instancia del principat de Cathalunya o del present parlament aquell representant jaquint tots sos fets propris haja atorgat de anar en la dita ambaxada. E no resmenys molt honorable mossen com los prelats als quals nostre sant pare havia scrit a nostra suplicacio segons sab vostra saviesa que prestament vinguessen a aquest parlament et en gran destrich o tardament dels affers de aquell hajan dilatada lur venguda que fins açi algu noy ha vengut jassia les letres monitories lus sien stades presentades que plagues a la sua sanctedat provehir de altres pus forts letres e manament als dits prelats e que per procurador algu no fos admes: e per lo honorable frare Andreu de Malla comenador de les cases de Tortosa al qual ne haviem do-

nat carrech remetrens les letres o provisions. E com molt honorable mossen per singular confiança que havem en vos lo qual sabem clarament haver bona intencio en los fets tocants la honor e beavenir del principat de Cathalunya recorregam de aquestes coses a vos per donarnos lo bon endreç quen speram: vos pregam axi affectuosament com sabem e podem que sobre totes les coses tocants la dita ambaxada de Sicilia interposets ab nostre senyor lo papa affectualment vostres parts e donets sobre aquelles plenera fe e crehença al dit mossen labat de Sanctes Creus et encara au Johan Serra et a cascuns dells e per nostre sguard et contemplacio hajats los del dit mossen lo prior de Tortosa en sa absencia favorablament recomanats. Sobre lo darrer cap de les letres pus forts et rigoroses trametadores als dits prelats en les quals tota triga es massa nociva: vos pregam queus placie aquelles fer iverçosament desempatxar e trametre per lo dit frare Andreu de Malla al qual sobre aço queus ne dira de nostra part vos placie donar plenera fe e creença. E sie Lesperit sant en guarda de vos mossen molt honorable. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a dos dies de octobre del any MCCCC e onze. — Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Otra á Fr. Andrés de Malla sobre el mismo asunto, y otra al vizconde de Castellbó para que desistiese de las cuestiones que habia movido al obispo de Urgel, á fin de que pudiese dicho prelado acudir al parlamento.

SESION DEL DIA 3.

Se acordó escribir varias cartas encaminadas á precaver que la villa de Morella juntase fuerzas castellanas para hostilizar á sus aldeas, segun se susurraba que queria hacerlo.

SESION DEL DIA 5.

Volvió á presentarse en el parlamento Andrés de Malla, que habia sido enviado al papa, manifestando que este habia accedido á todo lo que le habia suplicado el parlamento.
Leyéronse en seguida las cartas que siguen:

Núm. 207.

Tomo 17. fol. 989. A los muyt reverendos muyt egregios muyt nobles e otros muyt notables e honorables senyors los del parlament general del principat de Cathalunya.—Muyt reverendos muyt egregios muyt nobles e otros muyt notables et honorables senyors: bien creyemos que a las vuestras muyt grandas senyorias acuerda que nos scrivistes por una letra vuestra scripta en Barchinona a XVII de junyo del present anyo quel parlament del principado de Cathalunya haviades mudado continuado e prorogado en la ciudat de Tortosa al

XVI dia del mes de agosto agora mas cerqua passado rogando requiriendo e exortandouos que a la dita jornada nos plazies enviar nostros sindicos o procuradores al mas cercano lugar de Tortosa que pudiessemos dientro aquest regno de Aragon por tal que pudiessemos los de aquest regno com vosotros emsembre e com los de los regnos de Valencia e de Mallorqua venir por justicia en conexença de nuestro rey princep e senyor: e per nosotros presumendo que en aquest regno no se plegaria ni se convocaria parlament vos fue feyta rasposta que com qualesquiera ciudades e viles reyals de aquest regno que en aquesto regno querran concordar seriamos al logar mas convinent a nosotros et propinquo de la dita ciudat de Tortosa dientro los limites del regno de Aragon pora la dita jornada: e por razon que a presto de aquesto fue e yes clamado parlament de los de aquesto regno a la villa de Alcaniç esliemos nuestros misatgeros pora ir al dito parlament de Alcaniç dandoles poder de tractar concordar finir e firmar todas e cada unas cosas qui seran tractadas concordadas e ordinadas e declaradas por el dito parlament ensemble com els ditos regnos de Valencia e de Mallorqua e del principado de Cathalunya: e los ditos misatgeros nostros por razon que mas libero poder non les havemos querido dar en la dita procuracion sino limitado en la forma sobredita hanse excusado e excusan de ir al dito parlament maguera honde sean seido muytas e diversas vetzes rogados e requeridos: et aquesta ciudat non daria poder a persona alguna de intervenir e seyer en el dito parlament de Alcaniç sino que los neguocios de la succession de los regnos et tierras de la reyal corona de Aragon se tracten com concordia e por

todos los ditos regnos e tierras ensemble e no particularment unos menos de otros: car por tirar todas affecciones particulares aquesta ciudat ha ordenado de conservar aquella pora aquell qui per justicia por todos los ditos regnos e tierras sera declarado dever seyer nuestro rey princep e senyor: por la qual cosa supplicamos e rogamos tan affectuosament quanto puedemos a las vuestras muyt grandas saviesas que vos placia havernos por scusados porque no enviamos los ditos nuestros sindicos e procuradores segund que per nosotros vos fue proferido: e no resmenos vos placia certificar notifficar e informarnos si sobre los ditos actos ha o se spera de haver concordia alguna de fazer la dita declaracion por todos los ditos regnos e tierras ensemble car certificados de la dita concordia nosotros somos aparellados de compellir nuestros missatgeros que vayen al dito parlament de Alcaniç et de aquesto vos hauremos muyto que agradeçer e servir. E si algunas cosas vos platzen que podamos façer por servicio e honor de las vuestras muyt grandas senyorias pensatnos ende screvir fiablament. E sia lo sant Sperit vostra guarda amen. Scripta en Huescha a XXVIII dias de setiembre del anyo de MCCCCXI.—A vostro servicio e honor apparallados los jurados et prohombres de la ciudat de Huescha.

Núm. 208.

Tom. 17. fol. 991. Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: dues letres vostres havem rehebudes dades en Tortosa a XXV

del present mes en una de les quals ha algunes paraules punyents: pero com per cascuna de aquelles vehem la vostra intencio esser sana verdadera e bona per la pura justicia del senyor rey de que som tant aconsolats que nous ho poriem rettraure mettemlas ha oblit: mas pregam Deu que en tots vostres fets e desigs vos aconsola eus don per guardo gloria e honor. A aço senyors quens exortats a concordia et unitat del regne exoblidans oys e venjançes vos responem que aquexa es stada e es nostra intencio o desig: mas sab Deu que no la havem poguda obtenir si donchs no volguem pendre certa e particular oppinio a la qual nons acordariem mas som et serem de la oppinio de la justicia vista e regoneguda per comun parlament e comuna concordia de tots los regnes e terres de la reyal corona. E perço que conegats que nons hi mouen passions privades o propries vos oferim que si lo noble Narnau Guillem de Bellera governador e los altres de sa aderencia volen metre tots los debats qui son stats e son o porien esser entre ell de la una part e nosaltres de altra en poder solament dels parlaments de Arago de Cathalunya e dels missatgers de Mallorques que nosaltres som contents de metreuhi axi com tots temps ho havem offert primerament de metreu en poder dels de la primera missatgeria per vosaltres tramesa en aquest regne e apres en poder del parlament de Arago e nostres missatgers justats en la ciutat de Calatheyu et apres en poder dels missatgers de Arago e vostres darrerament tramesos en aquest regne e apres en poder del sant pare e apres en poder de missatgers del dit sant pare tramesos en aquest regne. Donchs senyors no ha apparegut ne appar que en los dits fets hajam haudes ne hajam passions proprics ne privades pus ho sots-

metrem a voler e a ordinacio daltri neus pot esser dat carrech de affeccions privades: e aço senyors molt reverends et egregis nobles e honorables quens scrivits toquant lo ampramenl dels competitors vivits en segur que ab la ajuda de Deu de nostre ampres que no hoyrets que sen seguescha algun sinistre: pero certificamvos que es necessari si demanam que aquests actors de tanta error se corregeschan de haver privada e particular oppinio en lo fet de la successio reyal per la qual introduhir de fet han ordenats certs preparatoris. E si res molt reverends egregis nobles e honorables senyors podem fer per vosaltres fiançosament nos scrivits. E sia la sancta Trinitat vostra guarda. Scripta en lo loch de la Pobla de Benaguatzir e sagellada ab lo sagell del braç militar a XXVIIII de setembre any mil quatrecents XI. — Los nobles cavallers e gentils homens del parlament general del regne de Valencia justats en lo loch de la Pobla de Benaguatzir a vostra honor.

Núm. 200.

Tom. 17.
fol. 992.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors los del parlament de Cathalunya. — Molt reverends nobles e honorables senyors: per la gent darmes Darago e de Castella que corre aquesta terra et ha pres vuy un loch qui ha nom Cinch-torres vos trametem en Johan Company portador de la present supplicantvos que vuyllats dar fe e creença a aço que de part nostra per aquell vos sera explicat. Scrita en lo Forcall dissapte a tres dies de octu-

bre.—A vostre servey et manament los jurats homens del Forcall.

Se acordó además enviar á Morella á Berenguer de Monrava, con cartas para los de aquella ciudad, y encargo de procurar que desistiesen de todo ataque contra sus aldeas; y escribir á los diputados del principado, remitiéndoles las letras apostólicas para que las circulasen á los prelados y cabildos; al papa dándole las gracias por haber accedido á los ruegos del parlamento, y rogándole que se dignase despachar al obispo de Barcelona; á Francisco de Aranda sobre el mismo asunto, y al mismo obispo de Barcelona instándole para que acudiese al parlamento. La carta que se escribió á los de Morella es la que sigue:

Núm. 210.

Als molt honorables et molt savis senyors lo official jurat consell e promens de la vila de Morella.—Molt honorables e molt savis senyors: ab gran enuig et desplaer havem entes que algunes scandaloses exequcions serien començades fer per vosaltres ab gent darmes de castellans e altres contra les aldeas de aquexa vila en gran dan e extermini de aquexa terra: e jassia sab nostre Senyor Deu hajam fet nostre poder en pacificar et unitar vosaltres et trameses nostres missatgers empero a Deus no ha plagut sen sie seguit lo final repos que desijavem: e veents que tota divisio et discordia son veri mortal a la examinacio de la corona reyal Darago dolentsnos molt de les novitats et exe- Tom. 17. fol. 994.

qucions scandaloses dessus dites havem deliberat trametreus lo honorable mossen Berenguer de Muntrava official et procurador del bisbe Durgell informat largament sobre aquestes coses de nostra intencio al qual vos placia a tot ço queus en dira de part nostra donar plenera fe e creença. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a cinch dies de octobre del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 6.

Se nombró una comision, compuesta del abad de san Cucufate, de Miguel Falco, Pedro de Cervelló, Dalmacio Çacirera, Raimundo Fivaller y Pedro Grimau, para que, en union con el procurador de Cataluña, viesen de qué modo podria verificarse sin menoscabo de la seguridad de Tortosa la restitucion de su castillo á Bartolomé Domenech, quien habia ganado el pleito que sobre él tenia con el comun de aquella ciudad. Leyéronse ademas los poderes otorgados á Guillermo Raimundo de Aviñó y á Fr. Romeo Dez-Cavall.

SESION DEL DIA 7.

Comparecieron en el parlamento Ponce de Perellos y Guillermo Domenge que habian sido enviados al infante don Fernando, y dieron cuenta del resultado de sn embajada presentando el siguiente escrito:

Núm. 211.

Natural rao legal institucio et comuna cautela de savis ha trobat e en bona e loabla pratícha deduhit que les coses que la orella per simple oyr perfetament no pot percebre o secretament retenir sien meses en scriptura e comanades a carta a fi que ço que defal a memoria labill del sentiment humanal benefici de artificial memoria preponedor hi suplesque.—Per satisfer donchs senyor molt alt e molt excellent a vostra intencio molt savia et procehint de gran providencia per vostra molt gran senyoria a nosaltres ambaxadors a aquella tramesos per lo parlament general del principat de Cathalunya apres nostra larga proposicio declarada reduexen segons vostra volentat la qual los dits ambaxadors en aquesta part han e prenen per manamen la dita lur berball proposicio effactualment en aquests scrits. —*E primerament* molt alt e molt excellent senyor com axi per diverses letres per vos senyor al dit parlament trameses com per exposicio de vostres missatgers longament en Barchinona residents sia stat scrit dit e affermat que si per los regnes e terres de la corona reyal Darago madurament e digesta vist e oyt plenerament lo dret que vos molt alt senyor pretenets haver en la successio dels dits regnes e terres a aquell quels altros competitors hi preteuen haver per lur rey e senyor aquell a quis pertanga per justicia e vos senyor en aquell cas ajudariets e esforçariets lo dret a Tom. 17. fol. 1006.

aquell a quis pertanga contra tot hom qui en aço volgues los dits regnes e terres perturbar: suppliquen e demanen los dits ambaxadors que havent a memoria la dita offerta molt sancta e procehint de noble e reyal coratge vos placia perseverar en aquella e estar ferm axi com de molt gran e molt savi qual vos sots senyor se pertany e lo dit vostre offer e vanat proposit endreçats los dels dits regnes et terres en venir a conexença de la dita successio exhibin e impugnan tot hom qui per sa propria auctoritat audacia o potencia vulla occupar la diadema o cadira reyal vidues per obra de alguns mals de lur vertader rey e senyor.—*Encara mes* senyor molt alt stant fixes e incomutablament inconvulses en vostre molt noble e molt virtuos coratge les coses sobredites e pensant que veritat entre les altres virtuts es precipua e singular virtud en persona de gran senyor e de aquella moltes altres probitats e virtuts entre los altres senyors de christians havets reenom e fama per tot lo mon divulgada: vos placia senyor per los sguards e motius a vos senyor per nosaltres specificats de paraula foragitar e de fet manar esser foragitades de tots los dits regnes e terres de la corona Darago algunes gents darmes de nacio castellana qui no sens grans et irreparables dampnatges de la cosa publica dels dits regnes e terres a total turbacio e empatxament de la conexença fahedora de la successio dels dits regnes son en lo regne Darago procehin no resmenys que daqui avant non hi entren axi com fan cascun dia los dits ambaxadors occularment veents et sabents.—O senyor molt alt e que fan e que aprofiten leys lla on es o regna absoluda e armada potencia: certes senyor molt poderos en juys es molt sospitosa potencia nis pot fer bonament algun

juy just o egual lla on terror darmes pahor o coarcio entrevenen.—Suppliquen e demanen mes avant los dits ambaxadors a la vostra molt alta e molt excellent senyoria que exeguides e complides per vos senyor les dites coses ab tot acabament e sens intermissio alguna denyets senyor eus placia cessar e abstenir de fer et procehir o manar esser fet o procehit a algun acte de fet turbatiu del dret que vos senyor els altres competitors pretenats e pretenen haver en la dita successio: car segurament pot sperar vostra gran senyoria que ajustats los regnicolas dels dits regnes e terres ensemps en un loch e vists e oyts a ple los dits competitors e los drets de aquells hauran e nomenaran per lur rey e senyor sens alguna acceptacio de persones aquell dels competitors a qui la dita successio pertanyera per justicia. — *Responsio domini inffantis Castelle.* — El senyor infante don Farrando nieto del muy alto e muy noble rey don Pedro Daragon que Dios perdone aviendo vista e oyda la ambaxada del parlamiento general de Cathalunya ante el puestha por los honorables mossen Ponç de Perellos e micer Guillem Domenge doctor embaxadores del dicho parlamiento la qual los dichos ambaxadores dieron en scripto en respondiendo en aquella dise: que a allo que se contient en el primero capitulo expuesto por los dichos ambaxadores quel dicho senyor infante por diversas letres embiades al dicho parlamiento e aun por exposicion de sus misatgeros que luengament stuvieron en Barchinona fue dicho e scrido e affermado que porque los regnos e tierras de la corona reyal Daragon e madura et disertamente visto e oydo plenariamente el drecho que ell dicho senyor infante pretende haver en la succession de los dichos regnes et tierres

et aquell a quien se pertanen por justicia e quell dicho senyor infante en aquell caso ajudaria e esforçaria al drecho de aquell a quien pertanga contra tot ombre que en esto quieses los dichos regnes e tierres perturbar que supplican e demandan los dichos ambaxadores que aviendo a memoria la dicha offerta muy sana e procedient de noble e leyal coraçon que le plasa de perseverar en aquella e star firmo asi como de muyt grande e muy salvo senyor se pertanne en la dicha su offerta en dreçar los de los dichos regnos et tierres en venir en vertadera conexença de su rey e senyor impugnando et persiguiendo a todo ombre que por su propria abtoridad osadia o poderio quicra occupar la corona e cathedra reyales viduas por obra de algunos malos de su vertadero rey e senyor.—En respondiendo a este capitulo el dicho senyor infante dise que en tiempo que el rey don Martin de buena memoria su tio se puso en regonoscer quien devia succeder a sus regnos e tierres e despues de la muerte del dicho rey su tio el dicho senyor infante fiso regonescer los testamentos e otras recabdas de los reyes passados e de la reyna dona Petronilla aca et lo fizo vezer todo non solamente a los letrados de Castiella mas a diversos otros letrados de Italia et Francia et de otras partes si por virtud de los dichos testamentos et otras recabdas o en otra manera por justicia sy le pertenescia la succession de los dichos regnos et tierras por muerte del dicho rey su tio que murio sin testamento e sin fillo legittimo et natural et non daxara pariente varon legittimo tan cercano a ell como el dicho senyor infante: et que ovo de todos conseio que le pertenescia claramente el drecho de la dicha succession e que devia

tomar la posession de los dichos regnos e tierras: lo qual todo dise que non la dejado de fazer por falta de justicia nin de poderio e que solamiente lo ha defarido de fazer confiando de su clara justicia e de la granda leyaldat que siempre ses fallada en los subditos a la reyal corona Daragon e presumiendo que brevemiente le rendarien el debdo de fieldat que son tenidos de render a su senyor vertadero. E dise mas el dicho senyor infante que su proposito et intencio ha seydo y es tal como lo ha scripto por sus cartas e por sus ambaxadores les ha seydo explicado con que el regonoscer de la justicia por los subditos a la corona reyal se faga brevemente et se fuersechen favores desordenados que algunos han procurado e procuran dar a algunos de los competidores e que bien se deve presumir que cerca deste tan arduo negocio que toca a tan grandes personas se tiene o guarda alguna dificultad assi en preparatorios como en el negocio principal que no se podia sufrir pacientment.—*Item* en otro capitulo expuesto al dicho senyor infante por los dichos embaxadores se contiene que le plasa al dicho senyor infante lançar e mandar lançar fuera de todos los regnos e tierras de la corona Daragon algunas gentes darmas de la nacion castellana los quales no syn grandes o irreparables damnos de la cosa publica de los dichos regnos et tierras et de todo empaxamiento et turbacion de la consciencia que se ha de façer de la succession de los dichos regnos e tierras stan en el regno Daragon provehiendo que daqui adelante noy entren otros.— A este capitulo dise el dicho senyor infante que bien saben los del dicho parlamento e principado de Cathalunya de como el archepiscopo de Çaragoça que era uno que por

el regno Daragon con algunas otras personas ere deputado e trabellava continuamiente con los mansejeros de Valencia e de Cathalunya assyn sobre los preparatorios del parlamiento e congregacion general como porque aquella se abreviasse et se llegasse a la declaracion del rey: et como el dicho archepiscopo dando obra a esto que sobre seguero fue moerto tan malamiente como todos saben e que por aquell ser tan insigna persona e porque tenia muchos parientes e amigos aca en Castiella e en special en aquella frontera Daragon por ser sa naturalesa de Castiella que algunos cavalleros e scuderos parientes et amigos del dicho archiepiscopo comorean en la dicha frontera requiridos por los dichos parientes del dicho archiepiscopo que entraren en Aragon por fazer valenza a los parientes del dicho archiepiscopo pora vengar la muerte daquell e ajudar a sus parientes que les non maten los dichos matadores como mataren aquell de que en semejantes cosas siempre fue a costumbre de los regnos de aqua e de alla de entrar de una parte valedores et ajudar sus parientes et amigos et que nunqua los reyes de aca et de alla vedaranles tal cosa nin buenamiente las pudieran vedar e que assyn feyto lo uno por al dicho archiepiscopo seyer tan insigne persona e lo otro por ser uno de los deputados por ell regno Daragon e por dar obra al negocio de la general congregacion se legase que era cosa tan complidera por el bien publico de los de la corona Daragon que el dicho senyor infante e aun todo el mundo sperava que los del regno de Aragon e de Valencia e de Cathalunya haurian sentimiento de cosa de tan mal exemplo como esto fue e provehirian sobre ello rigorosamente assyn como a tan gran delicto e exesso

lo requirria el qual fizo torbar e dilatar los dichos negocios de la general congregacion e a lo menos a los malfechores lançaran fuera de los regnos assyn como a turbadores del bien pnblico de la corona de Aragon e que sobre esto non fecieron cosa alguna ante que lo que es de maravellar se consentio que algunas gentes de alguno de los competitores veniessen e estuviessen et stan notoriamente com los matadores del dicho archiepiscopo et en su valença: et visto esto et rescelando que los dicbos matadores com la valença de las dichas gentes non acabassen de matar e de destrnhir a todos los parientes e amigos del dicho archiepiscopo e a los otros que eran entrados en su valença algunos otros parientes e amigos del dicho archiepiscopo e de los suyos e de otros valedores que entraron en Aragon en valença de aquellos entraron dentro en Aragon en succurso et acorso e defension de los otros: e dize el dicho senyor infante que veyendo la texeditat dellos de alla que non curaren de fazer provisiones algunas sobre tant e tan detestable malefici e que consentian que las gentes sussodichas diesen favor e esforço a los malfachores e que estas cosas pudrien acaescer por favores e desordenados que algunas presonas parciales e de la valença sussodicha fassian e darian embargos e impedimientos que purian a los que son buenos e dichas intenciones quesiessen fazer algunas provissiones que por que se escussasse que mas males e dampnos los dichos malfacbores e sus valedores non fasiessen que permitio la entrada de las otras gentes que despuys entraron en valença de los parientes del dicho archiepiscopo e por ajudar a vengar su muerte mediante justicia e por su defension de aquellos: e dize el dicho senyor in-

fante que manifestamiente paresce que la entrada de la dita gente ha fecho muyt gran provecho en el regno de Aragon asi para el bien de la tierra como por el ayuntamiento de la general congregacion ca si aquella gente non entrara los dichos malfechores con la valença sussodicha ovieran andado estruyendo et matando por todo el regno e poniendo embargos e empedimentos por que la general congregacion no sen legasse.—Yo el Infande.—La qual aquellos quesieren e querien embargar si podiessen e la gent que alli entro segund las relaciones que dalla vienen non han fecho cosa non devida ni cosa que non se pudiesse o deviesse fazer por valedores assy en estos regnos como en aquellos segund costumbre antiquada de los unos regnos e de los otros: e dize el dicho senyor infante que non se puede nin deve presumir que por la entrada ni stada de la dicha gente que ell oviesse volundat como la non ha de proceder a cosa non devida salvo ajudar que se fasse la discussion de la justicia que quando tal cosa oviese de fazer el lo faria publicamiente et poderosa et honesta segund su linatge poder e stado requieren.—*Item* como quier que la entrada de la gente se fizo a occassion de los matadores del dicho archiepiscopo e despues por negligencia de aquellos qui sobre la dicha muerte devieran provehir non permitir que a los malfachores fuesse dado favor e valença pora seer defendidos e assyna e opportunidad pora fazer e cometer mas malificios: pero por demostrar la buena e sancta intencion que ell dicho senyor infante tiene en estos fechos el dicho senyor et infante ofresce que si algunos de los castellanos que son entrados a fazer la dicha valença avian fecho algunos dampnos e injurias a personas al-

gunas o en bienes de otros que non sean de los dichos matadores e valedores delos : quel fara bien e desempatxada justicia et fara fazer emmienda a los dampnificadores.—E dize el senyor infante que segund esto le parese que segund rigor de justicia e aunt seguut lo que a seguridat de la tierra comple pera que otros scandalos en ella de novo non recrescan por obra de los dichos matadores e sus valedores que ell non devia fasta otra provision en ello ser fecha fazer tomar en Castella los castellanos que son entrados en Aragon por causa de la dicha valença por quanto salidos los castellanos el regno quedaria en mayor scandalo que primer ca la potencia de los dichos mathadores e turbadores del bien publico e de sus ayudantes fincara mayor et los scandalos e turbaciones creçerian en el regno de Aragon e con tanto se turbaria el coneximiento de la justicia de la succession.—Pero cobdiciando brevemente venir a fyn devida destos negocios sobre lo explicado por los dichos mensatgeros el dicho senyor infante embiara prestamente sus ambaxadores a los parlamentos de Aragon et de Valencia e principado de Cathalunya e los fara com los dichos sus embaxadores tal respuesta que rahonablamiente se deven tener por contentos e conoceran que quiere segunt lo ha offerido por su parte tirar toda cosa que pueda traher escandalo e desviamiento de la justicia. E desta respuesta ell dicho senyor infante mando fazer los scriptos amos de hun tenor ell uno por los dichos embaxadores del dicho principado e lotro por que quedasse en su camara del dicho senyor infante Ferrando de los nombres de los dichos mossen Ponç de Perellos micer Domenge doctor. — Yo ell Infante. — E yo Diego Ferrandez de Vadillo

escrivan de mi senyor el infante lo fiz scrivir por su mandado.

Leyóse por último en la sesion de este dia la carta que sigue:

Núm. 212.

Tom. 17. fol. 1014.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends nobles e honorables senyors: axi sobre la prosecucio e expedicio dels affers concernents la mutacio de aquest parlament en aquexa ciutat segons per altres letres vos havem ja scrit com sobre algunes altres coses que apres son acorregudes tocants los dits affers en turbacio e destrich de aquells aguy e tractants de algunes persones que desigen enburlar los affers de aquest regne procurants divisions e sembrants zitzanies en aquell havem informats de nostra intencio affeccio e voler los honorables micer Jacme Pelegri e en Ferrando de Sent-Ramon missatgers nostres exhibidors de la present pregants affectuosament et cordial les vostres reverencies nobleses e honorables savieses que a les paraules dels damunt dits donets plenera fe e creença e sobre les coses explicadores per ells sobre los dits affers los donets bona clara e presta resposta segons de vosaltres fermament confiam: e considerants que les coses per nosaltres instades e demanades redunden en gran benavenir dels affers dels regnes e terres a la reyal

corona sotmeses car procuren expedicio avinença e opportunitat singular de venir prestament en concordia a la conexença de la justicia de nostre rey e senyor e publicacio de aquell inclusivament. Et si coses algunes molt reverents egregis nobles et honorables senyors vos son plasents que façam scrivitsnosen fiablament. E sia vostra guarda protector e endreçador Lesperit sant. Scripta en Vinalaroç e sagellada ab lo sagell del procurador del reverend bisbe de Valencia a V de octubre del any MCCCC onze.— Lo parlament general del regne de Valencia apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 8.

Despues de haberse tratado del pago de algunos sueldos á varios embajadores, y de haber Pedro Ferrer, enviado por Jaime de Urgel, esplicado su embajada, reducida á instar al parlamento que despachase con prontitud el negocio de la sucesion; se acordó escribir á los disidentes de Valencia la siguiente carta:

Núm. 213.

Molt nobles et honorables senyors: continuament pensants e entenents ab sobirana vigilança en los affers de la reyal successio que tenim entre mans cercant vies saludables et directives a la presta expedicio de aquells havents Tom. 17. fol. 1018.

ferm proposit que atrestal es vostra intencio e voler pregamvos axi affeetuosament com sabem e podem que per lo beavenir principalment dels dits affers e per utilitat de la cosa publica de aquex regne e vostra vullats sens alguna triga venir a la vila de Trayguera car prestament seran aqui ab vosaltres nostres missatgers notables ja per aço elegits los quals vos comunicaran les raons hi causes per les quals vosaltres hi sots granment necessaris: e aço sius vendra en placer molt nobles et honorables sia foragitada tota triga. E rescrivitsnos ivarçosament vostra venguda et la jornada que porets esser a la dita vila de Trayguera per lo correu portador de la present lo qual vos trametem per aquesta sola raho de guisa que sens perdre un punt ni una hora axi com es molt necessari nostres dits missatgers hi puxen esser. E tingueus molt nobles e honorables senyors en sa proteccio Lesperit sanct. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a VIII dies de octubre del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DE DIA 9.

Se presentaron en este dia Juan de Moya, Gilaberto de Centelles, Pedro Catalan y Clemente de Vilanova, enviados nuevamente por el parlamento de Valencia, y en virtud de su credencial pidieron que se contestase á lo anteriormente manifestado por los otros embajadores, Jaime Pelegrí y Fernando de San Ramon. Leyóse despues una carta de Juan Dezplá, concebida en estos términos:

Núm. 214.

Als molt reverends nobles e honorables et savis senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverents nobles et honorables senyors: hir que fonch diluns a V del present mes rebebi vostra letra dada en Tortosa a XXX del mes de setembre prop passat en la qual me encarregavets que ab gran cura e diligencia continuas et prosseguis los fets per que era açi certificants-vos cascun jorn en quin punt los affers serien: a la qual letra molt reverends nobles et honorables senyors responch que yo per part de aquex parlament e mosssen Berenguer de Tagamanent per part del regne de Mallorqua cascun jorn instam a les persones diputades a tractar ab nos e encara a tot lo parlament de Arago que vullen ab sobirana diligencia entendre en los affers per quench som e aquells avançar: e es ver que alguns dias son stats ab nos pero senys strenyer los fets principalls per quench som platicham dalguns punts extraordinaris en special hu dient quells donave vijares que strenyer los fets preparatoris sense que nonch fossen los valencians o no fossen meṣos en fadiga no fos mes enbaraçar los fets que aviarlos: e que aço havia mostrat experiencia en lo parlament de Calatayud car dins VII o VIII jorns foren concordes los missatgers de Cathalunya ab ells e apres la venguda dels missatgers de Valencia enburlas et si hac a treballar mes de quatre mesos: e jatsia per nosaltres sie replicat que sens finar com Tom. 17. fol. 1021.

aquests fets se hajen a refferir als parlaments porien tractar de la dita materia et haver sentiment los uns de la inteneio dels altres pero tro a la jornada de huy non havem feta altra conclusio sino que ells han elegit frare Enyeguo del Faro per trametre en regne de Valencia per tractar ab los de dintra e de fora ques concorden e que en concordia o cascuns per si trameten aci lurs missatgers per tractar dels dits preparatoris et si trametre nols volen a protestarlos que en absencia et contumacia dells tractarian dels dits affers et a fer totes aquestes coses li entenen a donar poder bastant : trop que haurien gran plaer que vosaltres fessets semblant e que los missatgers vostres et lur ne traguessen una matexa conclusio. Entretant par molt reverends nobles senyors que sien de intencio se deja scriure als competitors que sacosten als lochs hon se tenen ara los parlaments car dien que tant temps los ha hom a donar que sens falla en lendemig be serem concordes de tot ço quens havem a concordar sobrels preparatoris de la justicia: en aquest fet mossen e yo havem dat orella per ço com es concorde a hun capitoll contengud en les instruccions per vosaltres a mi donades. De ço que contendran les dites letres ne com seran ordonades encara non havem tractat: pero hannos donada jornada que deman siam ensemps: de ço que si seguira per avant cascun jorn ne enten informar vostres reverencies paternitats nobleses e honorables savieses les quals scriven a mi totes coses a ells agradables. De ço molt reverends nobles e honorables senyors quis compte en la cedula interclusa dins la letra sobre lo fet de Morella e dells alamanys robats per los castellans robats a Maella vos responch que per lo carrech que men donas en ma partida yo ne parlat et

stret tant com be pogud et tots retensen inocents dient que aço fan los homens de Morella que soldejen alguns castellans et altres empren qui son lurs parents quells fan valença la qual cosa ells bonament no poden destolre: dels alamanys qui son stats robats a Maella dien que no pod esser donat carrech a castellans ni a neguns qui sien aci com ells no participen en aquelles parts ans es pus versemblant ho façen los qui en aquelles partides continuen. Scripta en Alcanyiç a VI de octubre del any MCCCC et onze.—A servir et honor de vostres paternitats nobleses et honorables savieses prest Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament ques te en Alcanyç.

SESION DEL DIA 10.

Los embajadores valencianos pidieron nuevamente que se contestase á su embajada, y el parlamento acordó darles la respuesta que sigue:

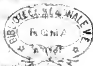
Núm. 215.

Molt noble et molt honorables et savis senyors: lo parlament general del principat de Cathalunya ha hoyda la letra de creença tramesa per lo molt reverent noble molt honorable et savi parlament del regne de Valencia al present parlament e les coses clarament et distincta per vos- Tom. 17. fol. 1024.

tres gran noblesa et saviesa explicades e contenen effectualment dues coses la una salutacions graciosas laltra prechs e exortacions fraternals que sia respost per aquest parlament sobre e la forma dels capitolls menejats e segons se diu per via de parer formats a Calatiu sobre lo cars dels presidents entre los molt reverends nobles molt honorables e savis parlaments dels regnes de Arago et de Valencia e los reverend nobles et honorables missatgers per part del dit principat a la dita ciutat de Calatayu tramesos per manera que lo dit parlament de regne de Valencia lo qual es ajustat a Vinalaroz e mal alleviat puxe entrar en la present ciutat de Tortosa per acusar los arduus affers menejats tocants la successio en guisa que breu puxam veure et conexer nostre rey princep e senyor per justicia e cessen a seguir: respon lo dit parlament e primerament segons es stat ja dit lo present parlament regraciara les cordials et fraternals salutacions a ell trameses per lo molt reverent noble et molt honorable parlament del dit regne de Valencia offerintse a tot ço que per aquell et vosaltres pogues bonament complir.—A la segona part explicada per vigor de la dita creença respon lo dit parlament que jatsia cordialment et ab gran amor lo present parlament cobeeig et desig complaure a tot voler et plaer del dit molt reverent noble honorable et savi parlament: empero placia a vosaltres de soffcrir et tollerar si sobre les entrada ferma de capitolls e altres coses concernents lo be publicb del dit regne de Valencia bona segura e pus breu expedicio dels affers que tenim entre mans lo present parlament enten a tremetre sos missatgers al dit molt reverent noble et molt honorable parlament del dit regne et als molt noble et

molt honorables barons cavallers et gentils homens quis dien forans: pregants vosaltres molt nobles et molt honorables senyors que dejats de la dita ambaxada trametadora vostres principals avisar devents vosaltres confiar axi com rahonablament lo present parlament confia que los vostres principals hanran la dita missatgeria per agredable et fructuosa si a Deu sera plasent.

A la carta del embajador Juan Dezplá se resolvió tambien contestar en estos términos:

Núm. 216.

Al molt honorable micer Johan Dezpla conseller en cap e sindich de la cintat de Barchinona missatger trames per lo principat de Cathalnnya en lo parlament general del regne Darago.—Molt honorable: a VII del mes de octobre reebem una letra vostra a la qual vos responem que nosaltres crehem fermament e aquesta es nostra ferma fiança que vos fets vostra bona diligencia en donar bo e breu spatxament als affers qnius son comanats els cuytats de tot vostre poder: les quals diligencia cura et ansia ab bones e savies maneres segons vostro bon costum vos pregam continuets fins que puxats nosaltres certifficar plenament de la intencio del parlament de Arago en los preparatoris segons tenor de vostres instruccions: e jatsia noy hage encara algun missatger per lo regne de Valencia empero se- Tom. 17. fol. 1026.

gons per vos fonch rabonat e molt be entro cant trameses a nosaltres los capitols los quals sobre los dits preparatoris per via de parer menajarets ab lo dit parlament porie esser deliberat per nosaltres sobre aquell e pessant e seria la materia pus entesa haurem plaer que menejada per aquex parlament ab vos ensemps la forma de la intimacio fahedora als competitors e acordada per via de parer lans trametats per ço que vista aquella vos ne pugam scriure nostra intencio eus certificarem del altre cap menejat ço es quant sera feta la intimacio als competitors. Beus direm la intencio de nosaltres que si bon cor ha lo parlament de Arago en abreviar e nosaltres millor: pero desijam ab ques faça ab degud orde e segons se pertany. De tot aço ab la forma de la votacio o intimacio fahedora als competitors nos certificarets amplament et breument ne haurets resposta: e sobre tot molt honorable vos pregam que lo parlament de Arago conega tots temps en vos e vostres dits abreviament dels affers tant com sie possible e puxa soferir la natura del fet. Nosaltres per acordar los valencians los trametem missatgers axi com aquex parlament: confiam que sera beavenir. Parlant ab vos del darrer cap de la letra vos responem que a nosaltres no par bo just ne rahonable ço quis diu esser anantat per los castellans en les aldeyes de Morella en lo loch appellat Cinch Torres lo qual se diu esser entrat per aquells e de aço ses vengud clamar lo loctinent de governador que li eren stades dites per los dits castellans algunes paraules ben carregoses es sinc dit que combaten ja lo Forcall aldea de la dita vila de Morella e que entenen anar pus avant: aço senyor molt honorable no fa bona cara et specialment que los castellans

sien partits de aquella vila hon son aquells quills pogueren haver retenguts et cohidits de talls fets: hoc mes anant nos par bon procehiment lo ja dit per la raho quis seguex com los missatgers qui son anats daquest parlament en Castella los quals havem cobrats no han pogut impetrar del senyor infant que el ne faça tornar la gent darmes jatsie diga que ell no lay ha feta entrar mas es ver que nou ha prohibit: pregantvos que sobre aço ab aquelles pus cubertes e santes maneres que sabrets e porets ne tractets ab aquelles persones de aquex parlament les quals conexerets que si hajen bona intencio ey puxen fer o ab tot lo parlament si ho veurets fahedor: e instats sobiranament que tals enantaments cessen que companya o gent de algun dels competitors nons correguen la terra no prengan los lochs de la corona reyal com sia cosa injusta notoriament e mal feta: e ço quen porets saber ni sentir de aquex parlament o de aquells ab qui tractarets de aço e de aquells remeys quen acordarets nos vullats certifficar prestament duptantnos que si axi volran obrar los dits castellans que els altres competitors voldran fer consemblant e deliberar degudament la justicia ab tants treballs e despeses sia assats inutil e infructuos. E tingaus molt honorable en sa guarda lo sant Sperit. Dada en Tortosa sots lo segell del vicariat de la esgleya de Tortosa a X dies de octubre del any MCCCC onze.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 12.

Dióse en primer lugar audiencia á Ramon Batlle, enviado por los diputados del General para ciertos asuntos que no espresa el acta; y luego se leyó el siguiente escrito, acordado por el parlamento.

Núm. 217.

Tom. 17. fol. 1030. Lo parlament general del principat de Cathalunya vista la cedula offerta per los molt honorables e savis senyors micer Jacme Pelegri doctor en leys e en Ferrando de Sent Ramon missatgers per lo molt reverend molt noble e molt honorable e savi parlament del regne de Valencia aquest parlament tremesos et totes e sengles coses en aquella contengudes diu e respon a aquelles que jatsia ab gran fraternal e cordial amor aquest parlament cobeig de complaure bonament tot voler e desig del dit parlament del dit regne de Valencia empero a present per algunes justes rahons aquest parlament sobre la entrada del dit parlament de regne de Valencia en aquesta ciutat per sos missatgers instada e la ferma dels capitols a Calatiu per via de parer segons se diu concordats no ha desliberada certa resposta ans per les dites coses et altres toquants proffit e utilitat del regne e comu be del dit molt reverend molt hono–

rable et savi parlament et los molt nobles e molt honorables senyors quis dihen forans lo dit regne ha elegida solempne missatgeria la qual ab la gracia de Deu enten a trametre en lo dit regne de Valencia: e spera aquest parlament que dins fort breu temps migançant lo adjutori divinal sera cosa molt fructuosa: pregants los dits molt honorables e savis missatgers la dita cedula offerints que vullen graciosament tollerar si sobre les dites entrada e ferma no han de present clara resposta de hoc o de no e de la dita missatgeria voler lurs principals avisar. E com sia nothori que lo present parlament de la mort del senyor rey a ença ha continuament treballat en tot bon espatxament dels affers toquant la successio e que per ell no sia perduda una hora en pacifficar et unir les grans discordies suscitades entre los regnicoles dels regnes a la corona reyal pertanyents e specialment en lo dit regne de Valencia sofferint per esguard de bona fraternitat e per ço que tot mija turbatiu de veure continuament en los dits regnes e altres terres de la dita corona grans treballs e despeses: per ço lo present parlament denegades les protestacions en la dita cedula mencionades tant com sien vistes fer contra aquest parlament e los residents en aquell se offer et es prest segons fins aci ha offert e tots temps sera prest de entrar et treballar tant com a ell se pertanga ensemps ab los altres regnes e terres a la corona reyal pertanyents et dins lo pus breu temps que sia possible a veure manejar e discutir e desliberar qual es son ver rey princep e senyor justicia migançant e protesta que no ha stat sta ni stara per ell que los dits affers no sien per tot son poder abreviats: la qual resposta requer lo present parlament

a cascun singular de aquell per vos notari esser continuada a la fi de la dita cedula et presa a ells e a cascun dells liurets carta publica com lan volran.

SESION DEL DIA 13.

Se abrió con la lectura de una carta recibida de Juan Dezplá, que dice así:

Núm. 218.

Tom. 17. fol. 1032.

Als molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: a vostra letra dada en Tortosa a V del present mes dos punts conclusius contenent responch al primer toquant lo fet de Morella et de ses aldeyes segons ya per altre letra mia vos he scrit que moltes vegades yo he parlat ab aquests senyors del parlament Darago e especialment ab los governador justicia e don Berenguer de Bardexi pregant exortant e carregantlos de part de vostres reverencies nobleses e honorables savieses que tals procehiments importants scandells tan grans e preparatius de irreparables dans volguessen fer cessar tolre o almenys sobreseure tro que per justicia veja hom qual es nostre ver rey e senyor: e hanme respost tota vegada que ells ni lo

parlament Darago no fan aço mas los regidors de la vila de Morella qui son notablament anuyats de Arago pretenents que lurs aldeyes contra tenor de certes sentencies entre ells en temps passat donades e per cascuna de les parts loades e aprovades se volen exhimir en gran dan e prejuhi a la dita vila de moltes coses a les quals son sotsmeses han assoldadats cert nombre de gent de castellans açi en Arago e aço per fer reduhir les dites aldeyes en ço que per virtut de les dites sentencies son sotsmeses et obligades e tornar en possessio paciffica que han tenguda per tots temps: e que alguns amichs molt poderosos del capita et dels regidors jatsia no puguen fallir a lurs parents pero per squivar tants mals ans que gents de aquest regne hi anassen se eren meses a tractar entre ells et havien portats los de Morella en sobreseure la exequcio tro fos conegut qui dehia ver: pero quels arbitres quen conexerien haguessen a pronunciar dins hun mes et que si strenguessen e los de las aldeyes nou volgueren fer en aquella forma: perque los de la vila vehentse despullats per tornar o continuar lur possessio han procehit en la manera que huy son los affers: e yols replicava que les aldeyes ço que fahien ab ordinacio mantenien del governador de Valencia repplicant quel guovernador havia procehit voluntariament e parcial et que los de Morella ni los amichs que havien en Arago allo no podïen comportar niu comportarien. Axi molt reverents nobles et honorables senyors que yo aci no puch metre altre remey. Lo missatger que vosaltres havets tremes a Morella ma scrit daquesta materia: tremetvos la sua letra en la forma per la qual veurets los affers en quin punt son. En aço senyors de quem encarregats

que tenga aprop los affers perque principalment son açi responch a vostres paternitats reverencies nobleses et honorables savieses que la major ansia que huy he es aquexa. Ja per altre correu vos he scrit los affers en quin punt heren tro en aquella jornada : apres som scrits mossen Berenguer e yo ab los tractadors quens han dats e jatsia a començament fossen XII ara se son redubits solament al bisbe Doscha a don Johan de Luna a don Domingo Lanatja a micer Johan de Junes e don Berenguer de Bardexi. Havem molt menejat sobre la ordinacio de les letres qui deuen anar als competitors et par quels dits tractadors sien de oppinio que deuen esser intimatories e no citatories: encara non han parlat ab lo parlament tant tost queu hajen parlat metre en scrit la manera en que ells ho entenen vos en tremetre translat per ço que vostres paternitats reverencies nobleses e honorahles savieses puxen sobre allo desliberar e informar a mi de vostra intencio. No entenen empero que en la dita intimacio deja baver dia ni loch. Hauriem gran plaher que vessem les paraules quel senyor rey dix en sos darrers dies quaut dix que haguessem per senyor aquell a quis pertany lo regne per justicia: perqueus placia si possible es que les me trametats en lur forma: appar empero als dits tractadors que les dites letres intimatories sien tremeses a cascun dels dits competitors singularment e distincta per una notable persona en nom e veu de tots los parlaments o de cascun parlament hi haja una persona per intimar aquelles intimatories cascuna de les dites persones portans de cascun parlament et si hu hi es tremes solament de tots los parlaments o letres de crehença en virtut de la qual los sia explicat que

en cas que ells acorden de tremetre lurs advocats e procuradors que aquells trameten simplament et no ab molta gent: e mes avant que durant lo temps dins lo qual se leguiara a fer lo general ajust algun dells nos moga de son territori. Daço empero no sha res finat car dema que sera dilluns ho deuen repportar en son parlament e apres fernos han resposta daço que hauran concordat. Mes avant ses mogut per los dits tractadors que fos feta una letra als de Valencia quis dien deffora que ells o certes persones fossen prestament a Trahiguera e que lo missatger elet per aquest parlament ensemps ab los missatgers del principat fossen en lo dit loch de Trahiguera per ço que poguessen tractar de concordarlos ab los de la ciutat qui son en lo loch de Vinalaroç et aço fessen curt dins II o tres dies: et si concordar nols poguessen que cascun dells tremes hun missatger aci per tractar en aquest parlament et ab nosaltres dels preambols fahedors per veure la justicia final: e hon fer nou volguessen que en aquell cas los dits missatgers haguessen poder de protestar e intimarlos que si procehiria altrament segons per justicia se trobaria fahedor. E sia ab vostres paternitats nobleses e honorables savieses lo sant Sperit. Scripta en Alcanyiç a XI de octubre del any MCCCCXI.—A servir e honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament Darago.

Se acordó tambien en esta sesion escribir varias cartas que están indicadas, pero nó insertas, en el acta; á saber: una á la

diputacion del principado, remitiéndole las cartas é instrucciones que debian llevarse los embajadores destinados á Sicilia, para que añadiese, quitase ó corrigiese en ellas lo que le pareciese; otra al duque de Gandia, pidiéndole que revocase la órden de no socorrer á los araneses, que habia dado á sus vasallos del condado de Ribagorza; y otra al conde de Pallars, rogándole que alzase el destierro de sus estados que habia impuesto á algunos naturales del indicado valle de Aran. Finalmente, en este dia quedaron elegidos Felipe de Malla, Pedro de Perellós y Alberto Çatrilla, para ir en embajada á los nobles disidentes de Valencia, á fin de conciliarlos, si fuese posible, con el parlamento general de aquel reino. Tratóse en seguida del pago de varias cantidades, y se levantó la sesion de este dia.

SESION DEL DIA 15.

Leyéronse en primer lugar las cartas que siguen:

Núm. 219.

Tomo 17. fol. 1037. Als molt reverends egregis nobles honorables et savis senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en Tortosa. —Molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors: segons per ma ultima letra vos he scrit lo parlament Darago havia proposat scriure als del parlament de Valencia quis diu deffora que vinguessen en algun loch prop de la hon son los del parlament quis appellen dins la ciutat per ço que stants los uns prop dels altres los missatgers per ells e vosaltres trametadors sobre

lur concordia poguessen aquella pus facilment tractar: e per exequir les dites coses han ordonada la letra trellat de la qual tremet a vostres reverencies nobleses e honorables savieses interclus dins la present: et trametem ab lo present correu la dita letra en sa forma qui va al dit parlament deffora per ço que si vostres grans paternitats reverencies nobleses et honorables savieses ho han per bo lus scrivan semblantment e per correu cert trametan abdues les dites letres al dit parlament quis diu deffora et de aquelles port resposta la qual vos placia decontinent tremetre aci et rescriure a mi de vostra intencio ço queus parra ques dega prosseguir sobre aquests affers. Scripta en Alcanyiç a XIII dies de octubre del any MCCCCXI.—A servir et honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament Darago.

Núm. 220.

Al molt reverent egregi noble et honorable lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: vostra letra havem rehebuda dada en Tortosa a VIII de octubre et una altre ne havem rehebuda de mossen Domingo Mascho ensemps ab la vostra dada a VIII dies del present mes de octubre les quals letres vostra e de mossen Domingo Mascho son stades preses al correu en Vila-Real e ubertes e tornades Tom. 17. fol. 1037.

a recloure axi com han fet de altres que daquexes parts nos son stades tremeses: de la qual cosa vos certiffiquam e axiu trobarets en veritat si interrogats lo correu: a la qual letra vostra senyors molt reverends egregis nobles e honorables responem que nosaltres per algunes bones rahons favorables a la justicia e major be dels fets havem detardat nostra partida pero reffiants e confiants molt en vostra sana verdadera e justa intencio per la qual nos sollicitats a cuytar nostra partença per ço en lo nom de Deu havem desliberat de partir fort breu et continuar nostre cami a la vila de Trahiguera en la qual Deu volent serem per tot lo present mes de octubre et ans del dit temps lo pus prest que porem hi serem alguns de nosaltres los quals representaran tots los altres per entendre en los fets e per los quals decontinent que sien en la dita vila ne serets certiffiquats. E sia molt reverends egregis nobles e honorables senyors la sancta Trinitat en vostra guarda. Dada en la Pobla de Benaguatzir a XI dies de octubre del any MCCCCXI.—Los del parlament general del regne de Valencia justats en la Pobla de Benaguatzir apparellats a vostra honor.

Núm 221.

Tom. 17. fol. 1038. Als molt nobles et molt honorables e savis senyors los barons nobles cavallers et gentils homens quis dien fora la ciutat de Valencia.—Molt nobles et molt honorables et

savis senyors: huy data de la present havem hauda vostra letra feta en la Pobla de Benaguazir a XI del present mes a la qual vos responem que som molt contents et aconsolats de la vostra presta venguda que diets fer a la vila de Trahiguera et de la tramesa daguns qui presentaran tots vosaltres per entendre en los fets de la successio: pregantvos affectuosament que vullats encara axi prestament com porets bonament cuytar vostres tremesa et venguda a la dita vila de Trahiguera et no dilatarho en alguna manera sius plaura car tota cuyta seret trigua. E per aquesta raho per no perdre temps nosaltres farem partir nostres missatgers dema Deus volent daci qui seran ab los del parlament de Valencia et vosaltres. Esperam en nostre senyor Deus quen exira conclusio e operacio utill e als affers de la successio fructuosa. Descortesia nos es stada feta del pendre e obrir nostres letres ens desplau molt et sens dubte naurem lo sentiment que deurem. E sia molt nobles et honorables et savis senyors lo sant Sperit vostra guarda. Dada en la ciutat de Tortosa sots lo sagell del vicariat de la Sgleya daquella. — Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Tratóse ademas, á instancia de Francisco de Erill, de la paga que debia darse á los ballesteros y demás gente armada que defendia el valle de Aran, y del quebranto que estos sufrian en el cambio de la moneda, pagándoles con escudos franceses, á razon de diez y siete sueldos jaquesea uno; sobre todo lo cual se determinó escribir á los diputados.

SESION DEL DIA 17.

Fué leida en esta sesion la siguiente carta:

Núm. 222.

Tom. 17. fol. 1040. Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya resident en la ciutat de Tortosa.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: tant son notoris los actes de mals empreniments et adversitats perpetrades en les partides de Morella per persones no tements Deu e la senyoria que no dubtam que a vostres audiencia e sabuderia pervenguts no sien e senyaladament ço que de fresch corrents tractes de concordia entre Morella e les aldeyes ses seguit de la occupacio e preso del loch de Cintorres en que son stats los de Morella ab capitans domens de cavall de castellans qui cruellment sinch son hauts roban e injurian en moltes maneres los sotsmeses de la corona reyal e de hun altre loch assats fort qui sinch es perdut abandonantse per ço com no hera fornit de gent ne de vitualles: e quant aquests fets mes consideram tant los havem per pus terribles e enormes ens porten en majors ansies en vigilies continues de investigar remey don la plaga contagiosa que corra en lo temps present fos guarida ab medecina la qual marex.

Tot aço senyors cessaria Deus aydant pus fos examinada e publicada la justicia daquell qui es rey et senyor nostre e successor en la corona reyal: et tant com triga tant augmenten contra molts audacies improvades et males oppinions e sements de zizanies e de cisme qui no es pera res qui bo sia mas a donar torb ço que Deus no vulla a les coses tant urgents que los regnes e terres han entre mans: don cove senyors et es molt necessari que ab sobirana cura postposats tots altres actes com no hajen paritat ab aquests los de la dita exammacio passegen en ferm e prenguen fi ab celeritat per tal guisa que justicia nos faça prestament conexer nostre rey e senyor. Perque senyors les vostres reverencies nobleses et savieses honorables exortam et cordialment pregam queus placia les coses metre en tal orde que sens difficultat vosaltres senyors e lo parlament daquest regne ab los altres quiy dejen esser dins aquexa ciutat comuniquets et tractets de la accelcracio de la dita justicia remetent als dies e loch ço es en Tortosa hon sera parlat e comunicat dels affers principals segons dit havem tractes en color de concordia car no serien per pus sino donar dilacio als feyts axi com ja ses feyt tro aci sens fruyt a culpa de qui allis pora veure en ubert: e nostra intencio es qui tractes nos deuen scoltar deça Tortosa la qual per res no mudarien si millor raho nons era donada e mostrada ço que no vehem. No resmenys que al present sia provehit a la extrema necessitat en que es lo loch del Forcall aldea de Morella e alguns altres ab ells concordes de bona perseverança et vera obediencia e dreta oppinio que per feeltat nou recusen ni temen affanys dans e perills personals per servey del senyor rey e de la dita corona mas sia

prest en altre manera lo dit loch no es sens perill de perdres axi com altres qui son stats entrats e esvehits sens justicia. E lo sant Sperit haja les vostres reverencies nobleses e savieses circunspectes en sa proteccio. Scripta en Valencia a XIII de octubre. — Los jurats e consell de la ciutat de Valencia a vostra honor apparellats en totes coses.

Se acordó además el pago de varias cantidades debidas por gastos de correos y otros conceptos.

SESION DEL DIA 19.

Prestado el correspondiente juramento por algunos que acababan de presentarse de nuevo en el parlamento, se dió principio á esta sesion leyendo una carta de los embajadores que habian ido á Valencia, concebida en estos términos:

Núm. 228.

Tom. 17. fol. 1043. Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors. Nosaltres exequints vostres ordinacio et voler ir ques comptava a XVI del present mes en hora de tercia arribam et attenem al loch de Vinalaroç ahon trobam lo molt reverend noble et honorable parlament del regne de Valencia al qual ans quens dinassem premeses et donades a ells en aquella millor pus dolça e savia manera que havem pogut

e sabut saluts e consulatories fraternals caritatives et de gran colligança et de vera amistat los explicam la ambaxada per vostres reverencies nobleses et molt honorables savieses a ells tramesa: et responguerennos que lo dit parlament del regne de Valencia regraciava molt a aquex parlament les fraternals dolces consulatories et caritatives saluts a ells per nosaltres trameses. E descendent als articles et caps de la dita ambaxada a ells explicada al primer cap o article continent exortacio amonestacio e raquesta que per benefici del alt misteri de la successio que tenim entre mans prestament vullen els placia tremetre sa notable ambaxada al parlament Darago ajustat en la vila Dalcanyiç axi com ja ha fet aquest parlament et lo regne de Mallorques per parlar tractar e entervenir et menejar sens diffinir ab lo dit parlament e ambaxadors dels preambols preparatoris et antecedents necessaris utils e expedients a la discussio e examinacio disposicio e diffinicio e vera conexença de la successio de la reyal corona et dequell qui per lo dret cami de justicia deu esser nostre e llur ver rey princep e senyor: respongueren que lo dit parlament lur ab gran fervor enten e treballa tant quant pot en los dits affers et que de fet havia ja intencio de tremetre sa embaxada al parlament del regne de Arago per tractar e praticar ab ells et ab tots altres qui fossen dels dits affers: et de fet havien pregat et scrit per sa letra al dit parlament de Arago com lo parlament de Valencia era ajustat en lo loch de Vinalaroç prests e apparallats de tractar ab ells missatgers ensemps e ab los altres regnes e terres a la reyal corona Darago subjectes sobre la expedicio del negoci de la dita

successio: sobre la qual letra lo dit parlament del regne Darago scrivintlos se ha aturada delliberacio et acord lo qual encara nols ha tremes: mas que deslliberat per lo dit parlament ells eren prests et apparallats de trametre lur ambaxada et fer tot ço que justament et rahonabla deguessen fer en lo dit negoci segons clarament porets veure per los translats de les letres quels dits parlaments sobre aço la hun a laltre se han trameses los quals vos trametem dins la present interclusos. Al segon cap o capitol continent que com los lurs missatgers pochs dies ha stants en Tortosa nos fossen tenguts per contents de la resposta per aquex parlament feta sobre la entrada e ferma de capitols per ells demanada nosaltres en aquelles pus dolces . . . . . . fraternals paraules e colligatures que havem poscut ni sabut los havem rahonat la bona sana e sancera intencio de aquex parlament et los motius e rahons qui lhan mogut a ferlos la resposta quils fonch feta respongueren quen aço eren cerciorats: pero apres moltes rahons et mothius per nosaltres a ells de part vostra dites e replicades parech a nosaltres que fossen molt endolcits et ablanits sobre aquest cap o punt. Al ters cap o capitol continent que aquex parlament ha haut gran desplaher de alguna discordia que novament es sortida entre lo dit lur parlament e alguns barons nobles cavallers et gentils homens quis dien forans per tractar unitat fraternal et concordia entre ells sobre lo convenir en aquexa ciutat et que aquex parlament ha tremesos e tremet nosaltres als dits barons nobles cavallers et gentils homens quis dien forans per tractar unitat fraternitat e concordia entre ells sobre lo convenir en aquexa ciutat et que durant aquest tracte los

placia un poch sostenir per alguns pochs dies en lo dit loch: respongueren que lo parlament lur era parlament convocat et ajustat axi com convocar et ajustar se devia et apellats tots aquells qui apellats hi devien esser et han acustumat de entervenir en parlaments et que james no ha tanquada la porta a algu qui hi degues volgues ho pogues entrar: e que lo dit parlament no ha questio ni debat ab negu et que si alguns se volen separar del dit parlament que ells noy poden altre fer pero tots temps que venir vullen e entrar en lo dit parlament los sera uberta la porta axi com es a tots aquells que hi poden deuen e han acustumat de entrarhi: e segons que sentim troban plaher en lo dit acte de concordia: e aximatex foach per nosaltres dit exortat e pregat al dit parlament que com per aquex parlament fossen trameses algunes letres als barons cavallers et gentils homens quis dien forans daquex regne et alguns quis vulla que sien haguessen preses algunes letres et pres al portador et aquex parlament et nosaltres veguessem be que lo lur parlament non sabes ans lo plagues sobre aço provehir: e ells mostrants quen havien gran plaher respongueren que ells noy sabien res pero quells era stat dit que algunes letres de alguns singulars eren stades preses et ubertes a Vilareyal entre les quals havia letres de aqueix parlament et que aquelles no foren toquades ne empaxades al portador: e haudes aquestes respostes apres fom dinats partim del dit loch venguem a sopar et a jaure al loch o vila de Trabiguera per continuar e finar nostra embaxada ab los barons cavallers et gentils homens quis dihen forans com hinc sien car nonch havem trobat algu nin sabem certinitat alguna encontinent scrivim al reverend senyor lo

mestre de Muntesa et micer Pere Pujol prior del monestir de la Vall de Jesu-Christ quels placia esser a Sent Matheu o la hon los plaura al pus prest que puxen ab los quals nos entenem a informar sobre la dita questio o debat. A present no sabem res dels missatgers daquex parlament residents en Alcanyiç. Daço que fins aci havem fet et ses seguit curam de certifficar vostres reverencies nobleses et honorables savieses per ço que hi puxats provehir et manar a nosaltres ço queus sera plasen. Dels altres affers que farem vos certifficarem clarament seguons se seguiran per horde. E sia lo sant Sperit vostra guarda et proteccio. Scripta a Trahiguera a XVII de octubre any MCCCCXI. —Los missatgers daquex parlament destinats en regne de Valencia a vostra honor e servir prests.

Luego despues se leyó tambien la que sigue:

Núm. 224.

Tom. 17. fol. 1046. Als molt reverends nobles e honorables et savis senyors los tres braços justats en lo parlament del principat de Cathalunya.—Molt reverends molt nobles et molt honorables e savis senyors: be crehem que vostres reverencies no ignoren les grans crueltats e sobergues injusticies que en aquesta terra son stades fetes e enseguides per la venguda del guovernador de Valencia et de mossen Johan de Vilaragud dientse lochtinent de aquell: les quals son stades grans

e de tal natura que lo gran repos que en aquesta terra era axi de bona pau e concordia entre les gents com de bens temporals tot nos han convertit en lo contrari stament dequens han feyt venir aquesta terra en total dirruiment et destruccio no sabents causa: perque de les dites crueltats et injusticies a present per no fadigar vostres reverencies engrunadament non curam res dir per evitar prolexitat de scriure et aximatex per tal com crehem quels honorables mossen Pere Dezbosch e Nasbert Çatrilla missagers per lo honorable principat et parlament de Cathalunya en los dits affers tramesos personalment han vistes les dites injusticies e los quals largament les dites coses a vostres reverencies hajen ja explicades. E jatsia molt reverends nobles et honorables et savis senyors de les coses dessus dites e altres ab aquelles instancia e maturitat que Deus nos haura administrades haguessem demanat que justicia nos fos feta o almenys reparacio demanantla al dit guovernador et ciutat de Valencia hoc e encare haverne recorregut al parlament de la dita ciutat: empero remey tal ni qual noy havem pogut haver ans es stat pus fort quel dit guovernador offerint certs capitols sobre la restitucio que demanavem stants los fets en los termes no contant de ço que havia feyt feu comissio an Nicholau Çorita juriste lo qual es de Mosquerola fora lo regne fahent lochtinent de guovernador per ço que era cosa molt dampnada en via de nostres furs e privilegis lo qual fahia star en lo loch del Forcall aldea de la dita vila et de aquen apresonava quants homens podia haver de Morella fahentlos rescatar e vedant per son poder que vitualles no entrassen en aquella vila cerquantnos nostra fira et nostres liber-

tats e de altres coses molt prejudicials: e jatsia lo dit guovernador conforma de sentencia reyal donada entre la vila e aldeyas hagues manat a les dites aldeyes que de la jurisdiccio e contribucio que eren tenguts a la vila no li responguessen tro a tant haguessen rey e senyor fahent encara aquelles murar contra disposicio de la dita sentencia et de altres libertats encara lo dit en Çorita fahia ab gran instancia murar aquelles fahent tolre aximatex et detraure a la dita vila les dites coses et ço que tots temps pacifficament e bona haviem possehit. Nosaltres vebent les dessus dites coses vehents ubertament que ço que nostres injusticies fossen en augmentacio no venien a diminucio per conservar aquesta a la corona reyal et per foragitar los prosseguidors de aquella aximatex per sostenir nostra possessio de les dites jurisdiccio e contribucio et de altres preheminencias que la vila sobre las aldeyes havia de les quals de feyt sens causa alguna nos privaven pus justicia de aquelles que haver la deviem no podiem trobar: per les dites coses e moltes altres ans convengut de amprar nostres parents et amichs qui haviem en la vila de Alcanyiç pregants aquells que per evitar aquesta terra de injusticies e oppressions e per conservarla en ses libertats nos deguessen fer plaher de la gent darmes que havien: e los dessus dits parents et amichs volents veure abans les injusticies nostres trobaren clarament que grans injusticies nos eren feytes et a la comuna per preservar aquesta terra a la corona reyal e per relevar los oppreses dels calumpniats hannos tremeses CCCC homens a cavall ab los quals son començats de anar a una aldea appellada Cintorres e sens altre scandol et sens que persona noy ha morta ni altre nafrada hannos torna-

da la jurisdiccio et contribucio e per semblant totes les altres aldeyes exceptat lo Forcall dient expressament que be conexien et sabien que injusticia fahien de retenirnos les dites coses mas que allo fahien per terror del dit guovernador e de la ciutat de Valencia hoc e del dit en Çorita. E per tal com moltes persones prenien plaer de parlar et cavillar moltes coses de les quals lo contrari sta en veritat havem desliberat de informarne veridicament dels dits affers a les reverencies nobleses e honorables savieses de vosaltres senyors per tal encara com per alguns amichs nostres havem entes que alguns no havent bon zel vers aquesta vila haurien dit que ço que fem fem per lo infant de Castella e que ja hauriem jurat aquell. En aço dehim que tots aquells qui tals coses dien menten e mentran tots temps que tals coses diran et si es caváller hom li dara cavaller e si es noble noble o altra persona de son stament o condicio que sen matara ab ell: e placiaus senyors a tals coses no vullats donar orella car creure podets que axiu speram de nostra facltat com altres persones puxen fer empero si a Deus plaura la obra fara testimoni. E de les dites coses a present no curam pus dir com ja forçadament hajam haud larch scriure: e aximatex confiam que lo honorable Berenguer de Muntrava lo qual nos havets trames per missatger vos informara pus stesament dels dits affers: et a present no pus sino queus regraciam tant com podem la gran reffeccio que per vostres missageries e ambaxades en nostres tribulacions havem hauda les quals tribulacions crehem sens dubte que foren stades majors sino per lo gran esforç que per vosaltres havem haud entreveninthi migançant los dits vostres embaxadors. Nostre Senyor Deus e aquell qui

es ver rey e senyor vos ne don remuneracio en sdevenidor et aquell qui es tribuidor de gracias vos haja en sa proteccio e guarda. Scripta en Morella a XV del mes de octubre del any MCCCCXI.—De vostres reverencies paternitats nobleses e honorables savieses servidors los jurats de la vila de Morella.

Se acordó edemás, a instancia de Manuel de Rajadell, dirigir á los gobernadores y justicia de Aragon, Valencia y Sicilia cartas de recomendacion en favor de la reina vinda; y escribir al embajador Juan Dezplá la contestacion siguiente:

Núm. 225.

Tom. 17. fol. 1048. Al molt honorable micer Johan Dezpla conseller en cap de la ciutat de Barchinona missager del principat de Cathalunya tremes en lo regne Darago. — Molt honorable: pochs dies ha reebem una letra vostra ab la qual nos fets a saber que nosaltres scrivissem als valencians que volguessen trametre aqui en aquexa vila Dalcanyiç sos missagers car los aragoneses aximatex los ne entenien scriure et tremetetsnos trellat de la letra que los dits aragonesos devien tremetre als dits valencians: e axi com vos havem respost nosaltres ans que rehebessem vostra letra e apres encara los havem scrit els havem tremeses nostres missagers dels quals rehebem ir una letra en la qual nos han fet saber que han parlat ab los dits valencians a Vinalaroç e que han sabut que los dits valencians han prevenguts los

aragonesos en offerirlos tremetre sos missagers a Alcanyiç abans que per los dits aragoneses ne sien stats requests e que los aragonesos los havien respost retenintse acord et delliberacio e sobre aço los dits valencians los han tornat rescriure trellat de les quals letres axi daquelles dels valencians com daquella dels aragoneses per vostra avisacio vos trametem dins la present interclusa. E segons les coses dessus expressades apar los dits aragonesos volien scriure als dits valencians et eren de intencio de ajustarlos que tremetessen sos missagers e que ara com los dits valencians ho offeren ells se aturen acord e deslliberacio: stamne queacom maravellats. Pregamvos affectuosament que ab aquella mellor savia e pus graciosa manera que porets e sabrets parlets ab aquexos senyors del parlament Darago e que sapiats et fincats quines son les rahons o causas per que san retengut acord et que instets axi cortesament com vos sabrets fer que als dits valencians sia feta clara e presta resposta et que daço que sabrets nos scrivats. Los dits nostres missagers son en la vila de Trahiguera et speren aquells qui son deffora la ciutat de Valencia dels quals encara noy ha algu mas crehem que no poden molt tardar que noy sien ells o lurs procuradors o sindichs segons letres que darrerament nos han tremeses. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en la ciutat de Tortosa sots lo sagell del vicariat de la sgleya daquella a XVIIII dies de octubre del any MCCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Por último, se trató en este dia de cierta cuestion pendiente entre la ciudad de Cervera y algunos vecinos de Barcelona sobre pago de censales.

SESION DEL DIA 22.

Volvióse á ventilar el asunto de los censales de Cervera, y resuelto este, fué leida una carta que dice asi:

Núm. 226.

Tom. 17. fol. 1055. Als molt reverents egregis nobles e honorables e molt savis senyors lo parlament del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents egregis nobles honorables e molt savis senyors: huy data de la present havem haut colloqui o rahonament ab lo reverent maestre de Muntesa lo qual a pregaries nostres es vengut en la vila de Sent Matheu: lo qual nos ha largament informats sobrels affers perque nosaltres som aci la qual informacio encara speram haver en scrits del dit reverend maestre: lo qual ses offert que encontinent que los quis dien forans sien o hajen trames a la vila de Trahiguera com segons nos ha dit en Francesch Splugues hic trametran mossen Xemen Pereç Darenos mossen P. Pardo mossen Vidal de Vilanova e micer Johan Mercader ab poder bastant de tots los dits forans los quals hic deuen esser dimecres o dijous ell ab nosaltres ensemps treballara en fer e com-

plir les coses en lo memorial o informacio per vostres reverencies nobleses e honorables savieses a nosaltres donat: e mes avant tractant e parlant ab ell quasi per saber sa intencio sobre la missatgeria trametadora per nostre sant pare als valencians per raho dels dits affers diu que li semblaria bo que vostres reverencies nobleses e honorables savieses scrivissen a la sua sanctedat supplicantli que li placia trametre sos missatgers als valencians sobre los dits affers e encara de trametreli persona certa la qual parlas ab la letra ensemps ab lo dit nostre sant pare supplicant e instant la sua sanctedat que li placia trametre la sua ambaxada fahentli mencio que si a la sua sanctedat era plasent trametes en la dita embaxada per un dels missatgers mossen Francesch Daranda: tenintse per dit lo dit reverent maestre que fahent aço lo dit sant pare vos ne complaura. Nosaltres sperarem per dimecres tot jorn los dits forans qui hic trametran axi com ja es dit e assajarem de fer ab ells segons lo memorial per vosaltres a nos donat. E si res podem fer dins lo temps ferho hem. E si per ventura no venguts o venguts e per lo dit dia de dimecres primer vinent no haviem res fet ab ells lo dijous apres seguent nos ne entenem anar a vosaltres sens protestar a uns ne a altres car nons dona vejares haja loch protest qui per raho de la resposta dels de dins de la qual sots ja avisats per nostra letra e per lo missatger Darago del qual no sabem novella alguna. Perque certificam daquestes coses vostres reverencies nobleses e honorables savieses per ço que millor hi puscats provehir e manar a nosaltres queus plaura que façam e sobre aquestes coses hajam dimecres per tot lo jorn vostra resposta com encara no la hajam hauda de la

primera letra queus havem tramesa: car en altra manera dijous Deus volent serem ab vosaltres si donchs altre nons manats com noy reste pus del terme per vosaltres a nos donat. E sia lo sant Sperit vostra proteccio. Scrita en lo loch de la Jana dilluns a XIX de octobre gran vespre any MCCCCXI.—Los missatgers daqueix parlament destinats en regne de Valencia a vostra honor e servir prests.

A cuya carta manifestó Juan de Ribesaltes que la comision habia contestado ya, dando órden á los embajadores para que continuasen en Valencia; y que asimismo habia dirigido al papa la correspondiente credencial á favor de Alberto Çatrilla, quien debia pasar á ver á su Santidad, para rogarle que se dignase enviar embajada à los valencianos exhortándoles á la concordia.

Leyóse despues una carta en que los diputados de Cataluña daban noticia de haber recobrado ya el castillo de Palau Çaverdera; y últimamente fué leida tambien el acta de la manifestacion de su voluntad (1) que hizo el senyor rey don Martin pocas horas antes de espirar, y se acordó el pago de algunas cantidades que debia abonar el parlamento.

SESION DEL DIA 24.

Presentóse un enviado de Lérida, que por parte del gobernador y paheres de aquella ciudad manifestó al parlamento lo que espresa el acta con estas palabras:

---

(1) Véase el núm. LXI de los documentos que siguen a la introduccion, en el tomo I de esta Coleccion.

Núm. 227.

Quod prenominati quorum parte missus extiterat sciebant e certo quod gentes armorum erant congregate et sperabantur de proxime amplius congregari in castris de Aytona de Seros et de Çaydi vicinis dicte civitati Ilerde et in aliis etiam castris et locis circumvicinis eidem civitati: que quidem congregationes fiebant ut dicebatur ad manum nobilis dompni Antonii de Luna et etiam aliorum: super quo predicti petebant per parlamentum consilium eis dari et alias taliter provideri quod dampnum inconveniens vel scandalum aliquod dicte civitati nec etiam principatui Catalonie posset ratione dictarum armorum gentium evenire. Explicuit etiam dictus Raymundus quod cum castrum sive fortalitium regium dicte civitatis Ilerde magnis reparationibus indigeret cum minaretur in pluribus ipsius castri partibus dirutionem maximam et ruinam: ideo supplicabat dicto parlamento ex parte dictorum capitanei et civitatis quatenus de pecuniis generalis vellent reparationibus dicti castri et ejus operibus assignare. Tom. 17. fol. 1061.

Asimismo pidió Francisco de Erill que fuese socorrido el valle de Aran, para que pudiese defenderse de la invasion con que le amenazaba la condesa de Cominges; y Pedro Mayol, enviado por la ciudad de Cervera, pidió tambien amparo para sus paheres contra las reclamaciones de algunos ciudadanos de Barcelona

que eran acreedores de varios censales. La resolucion de todos estos asuntos se encargó á una comision, la cual acordó espedir las órdenes ó cartas que siguen: al comun de Lérida para que no permitiese la entrada en la ciudad á ninguna fuerza armada, y diciéndole que, en cuanto al castillo, se proveria lo conveniente cuando se pusiese en estado de defensa todo el principado; á los conselleres de Barcelona, á los acreedores y á los paheres de Cervera exhortándoles á que transigiesen amigablemente el asunto; y á los diputados del General para que viesen si en poder de los albaceas de don Martin habia quedado alguna cantidad con que pudiesen ser socorridas las fuerzas que defendian el valle de Aran. Posteriormente se presentó tambien Galceran de Rosanes y espuso lo que manifiesta el acta en estos términos:

Núm. 228.

Tom. 17. fol. 1062. Post ista honorabilis Galcerandus de Rosanis miles exposuit quod ipse de mandato parlamenti accesserat ad dominum comitem de Pratis eumque induxerat rogaverat et hortatus fuerat quatenus non scriberet infanti Castelle nec aliquem suum nuntium destinaret ut gentes armorum sibi mitteret cum diceretur quod ipse intendebat mittere ad illum pro quingentis bacinetis pro recuperatione patrie uxoris sue et quod pro istis fecerat quandam requisitionem et protestationem ex parte dicti parlamenti dicto domino comiti in scriptis de quibus discretus Johannes Pujol notarius dicti parlamenti receperat publicum instrumentum.

Leyéronse además en esta sesion las siguientes cartas:

Núm. 229.

Als molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament del principat de Catalunya resident en Tortosa.—Molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors: a vostres dues ultimes letres a present no pusch certament respondre per tal com continuament estich en tracte ab aquests senyors els inste sobre los affers per los quals son tremes qui segons sabets presupponen molts intermedis per venir a lur fi: pero confiu que en breu haurem finat queacom de ço que ara tractam e tantost ço que sen seguira notificare a vostres reverencies noblee honorables savieses. E responent al fet de Morella e de ses aldeyes del qual particularment me havets scrit dich que per tal com ses levat per composicio entre ells feta se que no tocarien en res de ço que ja son avenguts e per ço no es en mi de fer o instarhi mes a present: tenchme empero per dit que si en res hi pore valer daci avant hi fare de mon poder tot ço que redunde en lur bona concordia e final pau. Scrita en Alcaniç a XX de octobre del any mil CCCCXI.—A servir e honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament qui es en Alcaniç. Tomo 17. fol. 1063.

Núm. 290.

Tom. 17. fol. 1063. Als molt reverents nobles honorables e savis senyors los del principat de Catalunya resident en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors: vostra letra he rebuda dada en Tortosa a XX del present mes en la qual me notificats com vous hagues scrit quels daquest regne devien scriure als del parlament de regne de Valencia que trametessen aci lurs missatgers e que havia trames a vosaltres translat de la letra quels devien trametre e que semblantment vosaltres los scrivissets e com ja avans vosaltres los ne haviets scrit e apres los ne scrivits els trametes vostres missatgers e que per ells havets sabût com los dits valencians los havien prevenguts quils havien scrit quels volien trametre lurs missatgers e quels aragoneses se havien retengut acord e quels valencians los havien scrit altra vegada per haver la dita resposta: certificantme con erets queacom maravellats quels aragoneses scrivissen als valencians que trametessen lurs missatgers e que com ells volen venir los aragoneses se aturen acort: encarregantme que ab savies maneres sabes la raho e de aquella vos certificas e que instas que als dits valencians fos feta presta e clara resposta segons que aço pus larch es contengut en la dita vostra letra: a la qual molt reverents egregis nobles e honorables senyors responch que nom par parlant ab vostra reverencia que hajats he a memoria la letra que vous tra-

mis sobre aquesta materia ne la forma queus tramis de la letra quel parlament Darago devia trametre car en aquelles nos conte quels valencians deguessen trametre aci missatgers ans contenien quels valencians quis dien fora la ciutat venguessen o trametessen a Trayguera per ço que vostres missatgers e los missatgers Darago tractassen concordia entre ells e los del parlament qui eren a Vinalaroç: car stants los uns a Vinalaroç e los altres a Benaguatzir erense tan luny que era dificil lo tractament de la dita concordia: e que concordats en concordia trametessen açi lurs missatgers e si nos poguessen concordar quels trametessen en discordia e si nou volien fer quels fos protestat e que lavos en contumacia lur fos provehit per vosaltres e per ells en los preparatoris. Aço senyors molt reverends nobles e honorables era ladonchs lur intencio e de aço vos cuyt yo haver scrit. Per ço senyors com en la dita letra vosaltres me encarregats que yo sapia eus scriva de la raho per que los aragonesos se han aturat acort sobre la tramesa dels missatgers quels valencians los offiren: notifich a vostres paternitats reverencies e honorables savieses que yo men som entrames tant quant he pogut e noy trop altra raho sino que ells si fer se pot voldrien tractar ab tots en concordia e tro que vostres missatgers e los lurs o lur hajen vist que nols poden adur en concordia e los hajen interpellats los uns e los altres que almenys en discordia hi trameten ells no entenen admetre los uns ne los altres: e hanme dit que parlos que semblant pratica haje tengut aqueix parlament car a tractar del negoci principal ne encara dels preparatoris nols havets admeses ans los havets trameses vostres missatgers per concordarlos ans

de totes coses. Yo senyors molt reverents egregis nobles e honorables per vostra ordinacio e per prechs quen haviem mossen Berenguer de Tagamanent e yo del parlament de Valencia qui ab lurs letres nos havien pregats que instassem la dita resposta hela instada ensemps ab lo dit mossen Berenguer la qual encontinent li han feta que dema ells los trametran lur missatger sobre aquesta materia: nols han volgut simplament atorgar quels dits valencians trameten lurs missatgers de present per les rahons dessus dites en quant yon he pogut sentir. E als a present non he pogut sentir de que puxa certificar vostres reverencies nobleses e honorables savieses les quals scriuen a mi ço quels sera agradable. Scrita en Alcaniç a XXII de octobre del any MCCCCXI. — A servir e honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament Darago.

Finalmente, despues de haber acordado contestar á Juan Dezplá que instase á los aragoneses para que diesen clara y terminante respuesta á los valencianos, enviándoles asimismo traslado del acta que contenia la última disposicion de don Martin; y despues de haber prorogado nuevamente el plazo dentro del cual debian regresar los embajadores enviados á Valencia, compareció en el parlamento Martin Cortes, quien por parte del vicario oficial de la Iglesia de Zaragoza, sede vacante, presentó el documento que sigue:

Núm. 221.

Reverendissimis in Christo patribus dominis archiepiscopis episcopis et aliis ecclesiarum prelatis necnon egregiis nobilibus et honorabilibus dominis in congregatione sive parlamento principatus Cathalonie congregatis ac etiam multum honorabilibus et circunspectis viris dominis in dicto parlamento presidentibus ac ceteris quibusvis ad quos infrascripta pertineant seu pertinere dignoscantur. Johannes Eximini de Huguet in decretis licenciatus rector ecclesie de Alloça vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus et officialis ecclesie Çesarauguste per sanctissimum dominum nostrum papam specialiter deputatus vobis dominis prelatis reverentiam debitam cum honore aliis vero salutem et paratam ad vestri beneplacita voluntatem. Paternitatibus circunspectionibus et prudentiis vestris et cujuslibet vestrum tenore presentium intimamus quod coram nobis comparens discretus Bertrandus de la Rossa presbiter procurator fiscalis prefate ecclesie Çesarauguste in scriptis obtulit quamdam querimoniam tenoris sequentis. Coram vobis multum honorabili et prudenti viro dompno Johanne Eximeni de Hugueto rectore de Alloça licenciato in decretis et officiali Çesarauguste sede çesaraugustana vacante comparuit et comparet Bernardus de la Rossa procurator fiscalis dicta çesaraugustana sede vacante deputatus qui nomine antedicto querelando per viam constitutionis *in antiquis* et sue declaratorie *quia super* et aliarum constitutio-

Tom. 17. fol. 1063.

num sinodalium et provintialium et illis meliori modo et forma quibus melius et congruentius potest ejus proposito adaptari dicit et proponit ac offert et dat presentem suam querellam per articulos declaratam contra et adversus nobilem virum dompnum Anthonium de Luna dominum castri et loci de Almonezir de la Sierra dompnum Johannem Eximeni de Salanova militem Garsiam Luppi de Cabanyas Fortunium Didaci Descoron Johannem Dordas Lodovicum de Logran scutifferos Pascasium Navarro Micaellem de Maças notarium et Jacobum Jacobi fillium Guillermi Jacobi de Figuerolis servitores seu de domo dicti nobilis ecclesie libertatis et inmunitatis ipsius ac clericorum et personarum ecclesiasticarum violatores injuriatores invasores percussores et interfectores atque sacrilegos necnon contra et adversus reverendum dominum fratrem Petrum Roderici de Moros castellanum Emposte nobilem Petrum Ferdinandi Dixar comendatorem ville Montisalbani nobilem Artaldum de Alagone nobilem Artaldum Dalagone ejus filium nobilem Ferdinandum Luppi de Luna nobilem dominum Johannem de Luna ejus filium nobilem dominum Johannem Dixar dominum Garsiam de Sese militem majorem dierum dominum Garsiam de Sese militem eius filium predicti nobilis domini Anthonii de Luna et aliorum supra nominatorum et cujusque eorum receptatores ac eis et eorum cuilibet in predictis dantes auxilium consilium et favorem et quosvis alios quorum nomina ad presens procurator predictus scire non potest sed protestatur idem procurator quod cum sciverit ea valeat explicare et contra eos hanc vel aliam querellam offerre: et petit et requirit dictus procurator fiscalis contra ipsos et eorum quemlibet per viam

constitutionis *in antiquis* et sue declaratorie *quia super* constitutionis *sane ad compescendas* et aliarum constitutionum provincialium et sinodalium per viam juris comunis et alias procedi et justitiam ministrari. Et primo dicit et asserit dictus procurator fiscalis et sic in veritate existit quod bone memorie dominus Garsias Ferdinandi de Heredia antequam ad çesaraugustanam sedem promoveretur Dei digna providentia fuit factus et creatus episcopus vicencis et ut talis prefuit dicte ecclesie vicenci per aliquos annos. Dicitque etiam et asserit dictus procurator fiscalis et sic in veritate existit quod predicto domino Garsia Ferdinandi episcopo vicensi existente sedes çesaraugustana vacavit per mortem recolende memorie domini Luppi Ferdinandi de Luna archiepiscopi Çesarauguste quondam. Dicit ulterius et asserit dictus procurator fiscalis ut supra quod dicta sede çesaraugustana sic ut dictum est per mortem dicti domini Lupi Ferdinandi de Luna vacante pretensus dominus Garsias Ferdinandi de Heredia fuit ad dictam çesaraugustanam sedem divina gratia promotus et ejus presul antistes sponsus ac pontifex factus. Dicit etiam dictus procurator fiscalis ut supra quod pretensus reverendissimus domiuus Garsias Ferdinandi dicte sedis et ecclesie çesaraugustane factus presul pontifex et sponsus ut talis prefuit eidem et totius diocesis çesaraugustane regimini per viginti annos et ultra. Dicit ulterius et asserit dictus procurator fiscalis ut supra quod pretensus reverendissimus dominus Garsias Ferdinandi ratione dicte prelationis et preheminentie dignitatis archiepiscopalis fuit et erat pater spiritualis et prelatus quorumcumque vicinorum et domiciliatorum in civitate et diocesi çesaraugustanis et signanter predictorum

supra nominatorum contra quos presens querella offertur et cujusque eorum: dicitque etiam dictus procurator fiscalis et asserit ut supra quod predictus reverendissimus dominus Garsias Ferdinandi de Heredia per omnes de dictis civitate et diocesi Çesarauguste et signanter per dictum nobilem dominum Anthonium de Luna et alios suppra nominatos fuit et erat pro eorum prelato archiepiscopo ac presule et patre spirituali et pontifice tentus habitus et reputatus a die promotionis dicte dignitatis archiepiscopalis usque ad extremum diem sue vite: dicitque etiam dictus procurator fiscalis et asserit ut supra quod non solum idem reverendissimus dominus archiepiscopus fuit prelatus et pater spiritualis quorumcumque vicinorum et habitantium in dictis civitate et diocesi çesaraugustanis quinimo fuit et erat rector gubernator protector deffensor eorundem et privilegiorum et libertatum dicti regni et totius reipublice ejusdem. Dicit ulterius et asserit dictus procurator fiscalis ut supra quod vacante dicto regno per mortem inclite recordationis domini regis Martini ad successionem dicti regni pluribus anelantibus et super ipsius successione contendentibus pretensus reverendissimus dominus tanquam prelatus major dicti regni et ratione sue prelationis et etiam tanquam capitaneus rector et protector civitatis Cesarauguste factus electus et creatus solicite et vigilanter vacavit et intendit circa deffensionem regimen et bonum publicum dictorum civitatis et regni et degentium in eodem tenendo protegendo et gubernando ipsam civitatem et regnum in justitia paciffica et tranquillo statu ipsam civitatem et regnum conservando vero et legittimo successori in eisdem. Dicitque etiam dictus procurator

fiscalis et asserit ut supra quod dictus reverendissimus dominus archiepiscopus ultra predicta tam in dicta civitate Cesarauguste quam etiam Calatayubi plura et diversa parlamenta tenuit cum prelatis nobilibus militibus et universitatibus dicti regni et etiam regni Valentie et principatus Cathalonie et eorum nuntiis et ambaxatoribus super parlamento universali tenendo et super concordando omnibus congruenter et super concordandis presidentibus ipsi parlamento et aliis ad tenendum et celebrandum dictum universale parlamentum necessariis ad finem semper ut ibidem per literatas personas et alias in dicto parlamento intervenientes cognosci et sciri et ad perfectam veritatem perveniri posset quis ex competitoribus verus et legittimus rex et dominus ac succesor esset et esse deberet in dicto regno Aragonum et aliis regnis et terris ditioni regis Aragonum subjectis. Dicit ulterius et asserit dictus procurator fiscalis ut supra quod quamvis dictus reverendissimus dominus archiepiscopus tanquam prelatus ac pater spiritualis predictorum supra nominatorum et tanquam columpna ecclesie çesaraugustane et totius diocesis et tanquam ille qui tot et tanta bona regno et regnicolis procuraverat et rempublicam gubernabat debuisset bene et honoriffice tractari signanter per dictum nobilem et alios superius nominatos ipsius filios spirituales imo ipsi et eorum quilibet debebant precavere ab omni consilio et opere per quod idem dominus archiepiscopus vitam et membrum perderet : attamen predictus nobilis et alii superius nominati contra quos presens offertur querella non attendentes quanto in eos severior pena debebat exsurgere et gravioris indignationis aculeus deservire in tantum dominum et prelatum manus

violentas aponere cum ex dignitate offensi pena metiri debeat offendentis cum aliquibus eorum complicibus et sequacibus consilium inierunt et tractarunt ut in dictum reverendissimum patrem et dominum dompnum archiepiscopum et ejus personam manus violentas imponerent ipsumque trucidarent et interficerent et morti crudeli traderent. Dicitque et asserit ulterius dictus procurator fiscalis ut supra ad finem ut melius idem nobilis cum aliis supranominatis et ipsi cum eo suum pravum iniquum et dampnatum tractatum possent ad effectum deducere tractavit et concordavit idem nobilis cum dicto domino archiepiscopo ut cum recederet a civitate Calatayubi et iret versus civitatem Cesarauguste faceret transitum per locum de Almunya et quod ibi vel in itinere se ad invicem viderent et ad invicem super concordandis certis capitulis simul loquerentur: gerens tamen in mente fraudulenter idem nobilis quod loco et hora se ingerentibus suum malum et iniquum propositum ad effectum deduceret prout deduxit. Dicit ulterius et asserit dictus procurator fiscalis ut supra quod predictis sic existentibus successive evenit quod in mense junii proxime lapsi videlicet prima die dicti mensis et anni presentis computati a nativitate domini millessimi CCCC[i] undecimi pretensus dominus reverendissimus archiepiscopus de mane exivit civitatem Calatayubi in qua per aliqua tempora cum nobilibus militibus civibus et universitatum nuntiis tam Aragonum quam Valentie quam etiam principatus Cathalonie super predictis fecerat per aliqua tempora residentiam et quia inter ipsum nobilem prelibatum dompnum Anthonium de Luna fuerat concordatum ut est dictum quod in loco del Almunya vel prope

essent simul super concordandis certis capitulis tenendo suum iter versus civitatem Çesarauguste venit dicta die ad comedendum ad locum del Almunya de dona Godina. Dicit etiam et asserit dictus procurator ut supra quod cum dictus dominus archiepiscopus dicta die prima mensis junii jejunaret sumpta cena in loco predicto de la Almunya incontinenti venerunt ad eum ex parte dicti nobilis Franciscus de Belcayre et Michael de Maças et dixerunt sibi ex parte dicti nobilis quod dictus nobilis eum in itinere ipsum expectabat quare supplicarunt sibi quod exiret et iret ad eum prout fuerat concordatum inter eos. Dicitque etiam dictus procurator fiscalis et asserit ut supra quod pretensus reverendissimus dominus archiepiscopus non presumens nec suspicans quidem de tractatibus antedictis nec de his que dictus nobilis et alii in animo conceperant et minus quod ipsum invaderent in ejusque personam manus cruentas et violentas injicerent ac morti traderent dictis die mense et anno exivit dictum locum del Almunya inermis et in comitiva sua solum secum duxit dominum sacristam sedis dompnum Johannem Boneti rectorem de Martino et quosdam capellanos domesticos et comensales suos et quatuor vel quinque scutifferos inermes et improvisos et tenuit iter suum versus illam partem ubi dictus nobilis et alii supra nominati cum eo ipsum expectabant. Dicitque etiam et asserit ut supra dictus procurator fiscalis quod cum fuerunt dictus reverendissimus dominus archiepiscopus et dictus nobilis simul multum gratanter et cordialiter ac visceraliter dictus dominus archiepiscopus dictum nobilem salutavit et signa dilectionis corde et ore ostendit cum ipsum haberet et teneret ex sui parte in amicum intrinsecum tanquam fra-

trem et de hiis que idem nobilis mente gerebat minime cogitabat: versa vice idem nobilis in sola superficie sola facie et lingua non autem corde nec animo multum reverenter licet ficte eundem dominum archiepiscopum recepit et salutavit et demum ab aliis ipsos concomitantibus se diviserunt et ad invicem late loquti fuerunt. Dicit etiam et asserit dictus procurator fiscalis ut supra quod volens dictus nobilis que prave conceperat ad effectum deducere loquendo ad invicem separavit et divisit dictum dominum archiepiscopum quantum potuit a sua familia et ductus diabolico spiritu idem nobilis evaginavit ensem et cum ense evaginato una cum aliis supranominatis contra quos presens querella offertur et ipsi similiter evaginatis ensibus et glavis seu lanceis egoçatis una cum dicto nobili dictis die mense et anno et in itinere publico per quod itur de loco del Almunya ad locum de Almonezir pretensum reverendissimum dominum archiepiscopum invaserunt et in ipsius personam manus cruentas et violentas injecerunt et tam in capite quam in aliis partibus sui corporis letaliter et ad mortem vulnerarunt et percussum et vulneratum in mula equitantem in terram projecerunt et in terram prostratum interfecerunt et crudelissime morti tradiderunt necnon dictum dompnum Johannem Boneti rectorem de Martino et alios dictum dominum archiepiscopum associantes vulnerarunt ad magnam sanguinis effusionem et aliquos eorum interfecerunt. Dicitque etiam et asserit dictus procurator fiscalis quod post omnia et singula supradicta per dictum nobilem et alios supranominatos comissa facta et perpetrata predicti reverendus dompnus castellanus et nobilis Petrus Ferdinandi Dixar comendator nobilis Artaldus Dalagone

major dierum nobilis Artaldus Dalagone ejus filius nobilis dominus Ferdinandus Lupi de Luna nobilis dominus Johannes de Luna ejus filius nobilis dominus Johannes Dixar Garcias de Sesse miles major dierum Garsias de Sesse miles minor dierum ejus filius et eorum quilibet receptarunt predictum nobilem Anthonium de Luna et alios malefactores supranominatos ejus familiares et servitores et eorum quemlibet in eorum et cujusque eorum locis et habitationibus et alibi et eis et eorum cuilibet in dicta nece et ipsius perpetratione et etiam post dederunt auxilium consilium et favorem. Dicitque etiam et asserit ut supra dictus procurator fiscalis quod omnia predicta fuerunt erant et sunt publica et notoria non solum in loco del Almunya prope quem locum predicta facta fuerunt quinimo et in civitatibus Cesarauguste Calatayubii Daroce et aliis civitatibus et locis regni Aragonum ac fuit erat et est de predictis publica vox et fama. Que omnia et singula supradicta si bene considerentur fuerunt et sunt gravia re et perniciosa exemplo ac fuerunt et sunt facta comissa ot perpetrata modis et formis quibus supra per superius nominatos contra ecclesiasticam libertatem ac contra privilegia ecclesie et ejus ministris per imperatores et summos pontifices concessa et in Dei offensam manifestam et in non modicam injuriam non solum ecclesie çesaraugustane cui dictus dominus archiepiscopus presidebat quinimo et totius universalis ecclesie cujus erat columpna et in eadem inter ceteros mundi prelatos prefulgebat. Quam injuriam extimat dictus procurator fiscalis trescentos mille florenos salva semper judiciali taxatione seu extimatione: quam injuriam dicte ecclesie irrogatam et factam noluisset dicta ecclesia seu dictus

procurator ejus nomine pro dictis trecentis mille florenis sustinuisse imo voluisset de suo proprio perdidisse dictos CCC^{os} mille florenos quam dictam injuriam sustinuisse ob quod dubium non existit quin predictus nobilis dominus Anthonius de Luna et alii sui familiares et servitores superius nominati et eorum quilibet fuerint et sint dicte ecclesie çesaraugustane cujus dictus reverendissimus dominus archiepiscopus erat prelatus et sponsus et etiam totius universalis ecclesie cujus erat columpna libertatis et immunitatis ecclesiastice violatores injuriatores et tanti prelati et sue familie invasores percussores et ipsius domini archiepiscopi et suorum familiarium interfectores : et dubium non existit quin dictus dominus castellanus nobilis dominus Petrus Ferdinandi Dixar comendator nobilis dominus Artaldus de Alagone major dierum nobilis Artaldus de Alagone ejus filius nobilis dominus Ferdinandus Lupi de Luna nobilis dominus Johannes de Luna nobilis dominus Johannes Dixar dominus Garsias de Sesse et Garsias de Sesse ejus filius fuerint et sint dicti nobilis domini Anthonii de Luna et servitorum et familiarium suorum supra nominatorum et cujusque eorum receptatores et auxiliatores opem et favorem dantes et per consequens ipsos et eorum quemlibet secundum constitutionem *in antiquis* et secundum constitutionem incipientem *sane ad compescendas* fore fuisse et esse sacrilegos et majori excomunicatione ligatos et sacrilegii et majoris excomunicationis penas fuisse incursos ac omnibus feudis ac rebus et beneficiis que ab ecclesiis quibuscumque çesaraugustane provincie tempore dictorum scelerum obtinebant ipso facto fore ad inperpetuum privatos et dicta feuda et beneficia juri ecclesiarum predic-

tarum aplicata et alias penas in dictis constitutionibus contentas incurrisse et fuisse incursos et dictas constitutiones et eorum penas et sententias contra eos et eorum quemlibet et contra alios quoscumque qui ad predicta eisdem dederunt opem auxilium consilium seu favorem locum habere et per eas et secundum earum formam procedi debere. Eapropter procurator predictus supplicat et requirit vos dictum dominum officialem quatenus per vestri definitivam sententiam pronuncietis et declaretis predictum nobilem dominum Anthonium de Luna et alios familiares et servitores suos superius nominatos qui predicta fecerunt comiserunt et perpetrarunt fuisse et esse dicte ecclesie çesaraugustane et etiam universalis ecclesie injuriatores et suorum ministrorum et signanter dicti domini archiepiscopi invasores et percussores et interfectores ac libertatis ecclesiastice violatores: et dictum dominum castellanum et dictos nobiles et milites superius nominatos et eorum quemlibet qui predictum nobilem dominum Anthonium de Luna et dictos suos familiares et servitores aut aliquem ex eis receptarunt et consilium auxilium et favorem eis prestiterunt ut est dictum fuisse et esse dicti nobilis et dictorum suorum familiarium receptatores et auxiliatores et per consequens ipsos et eorum quemlibet ac in predictis dantes et prestantes opem auxilium consilium et favorem et eorum quemlibet esse sacrilegos et excomunicatos et feudis et beneficiis privatos ac penas et sententias sacrilegii et excomunicationis et alias penas in jure et in dictis constitutione *in antiquis* et sua declaratoria *quia super* et *sane ad compescendas* et aliis constitutionibus sinodalibus et provincialibus contentis incurrisse et in eis incidisse et easdem

constitutiones contra eos et eorum quemlibet declarari debere ac etiam publicari et nihilominus eos et illos etiam qui in predictis dederunt opem auxilium consilium et favorem et eorum quemlibet teneri ecclesie çesaraugustane ratione dicte injurie et omnium et singulorum premissorum in dictis CCC[ia] mille florenis quorum unica solutione per aliquem vel aliquos eorum facta ceteri liberentur et tantum et tandiu fore publicandos denunciandos et vitandos ac publicari denunciari et vitari debere publice pro excomunicatis in ecclesiis civitatis et diocesis Çesarauguste et aliis quibusvis cum et quando major aderit populi multitudo: necnon fore cessandum et cessari debere a divinis in dictis ecclesiis et locis et alibi ubicumque ipsi aut aliquis eorum fuerint personaliter constituti donec satisfecerint dicte ecclesie de dicta injuria et aliis supradictis juxta extimationem superius expressatam salva semper judiciali taxatione necnon de dampnis illatis et expensis hac ratione factis juxta seriem et tenorem dictarum constitutionum et alias prout fuerit juris et rationis: et satisfaciendo dicte constitutioni *in antiquis* et sue declaratorie *quia super* dictus procurator offert et dat cautionem et firmat de directo coram vobis domino officiali in et super omnibus et singulis antedictis et de stando et parendo juri et de faciendo justitie complementum coram vobis dicto domino officiali predictis superius nominatis contra quos presens querella offertur et eorum cuilibet et eorum complicibus et sequacibus et quibusvis aliis ratione predicta seu quavis ex causa de dicta ecclesia querellam habentibus per Ferdinandum de Lobera clericum portionarium dicte sedis presentem et in se dictam fidejussionem sponte suscipientem sub omnium

bonorum suorum obligatione: quam quidem juris firmam petit dictus procurator recipi et admitti per vos dictum dominum officialem et ipsius et premissorum vigore sibi concedi et dari contra predictos superius nominatos et eorum fautores auxiliatores ac consilium auxilium et favorem prestantes et eorum quemlibet litteras in forma solita et dari assuetas et in et super predictis ac contra eos et eorum quemlibet procedi petit dictus procurator juxta et secundum tenorem dicte constitutionis *in antiquis* et sue declaratorie *quia super* et aliarum constitutionum sinodalium et provincialium et alias prout contra tales et talia facientes ac dantes ad predicta opem auxilium et favorem est procedendum et procedi assuetum et prout dicte constitutiones exhigunt et requirunt: et sic predicta fieri petit et supplicat dictus procurator per vos dictum dominum officialem cum de jure et ratione ac de stilo curie officialatus Çesarauguste et secundum tenorem dictarum constitutionum sic fieri debeant. Hec dicit et petit ad presens dictus procurator salvo jure addendi minuendi corrigendi etc. Et offert se dictus procurator fiscalis vos dictum dominum officialem et vestrum animum super predictis informare juxta seriem et tenorem dicte constitutionis *in antiquis* et dicte sue declaratorie et alia facere que ad predicta fuerint necessaria seu etiam opportuna. Hec petit dictus procurator cum expensis hac ratione factis et protestatur de fiendis non astringens se probaturum omnia et singula supradicta sed id vel ea dumtaxat de predictis que sibi sufficiant ad suum propositum consequendum nec per testes ac instrumenta etc. seu ad unam spem probationis. Ceterum cum constitutio declaratoria *quia super* ponat modum et formam mo-

nendi seu citandi malefactores videlicet quod per nuntium curie vestre vel per litteras vestras moneatis malefactores in constitutione predicta incidentes si comode personaliter poterint inveniri alioquin in eorum hospitiis in quibus pro majori parte anni domicilium tenuerint et nichilominus in ecclesia per curatum dum in missa major aderit populi multitudo ubi sacramenta ecclesiastica recipere consueverunt et quod si hec tute fieri nequiverint in audientia causarum scienter et publice moneantur ut lesso et ecclesie quibus injuria noscitur esse facta infra terminum ipsorum arbitrio moderandum etc. Idcirco procurator fiscalis predictus petit et supplicat predictos malefactores moneri seu citari modo et forma predictis et in dicta constitutione statutis omni mora postposita et omni alia fieri que dicte constitutiones exhigunt et requirunt. Qua quidem oblata ac prestita cautione per dictum procuratorem fiscalem prout in ipsa continetur idem procurator fiscalis petiit fieri que in ipsa seriosius petiit et requisivit: nos vero querimonia eadem visa et recognita ante omnia decrevimus supradictum nobilem dominum Anthonium de Luna et alios predictos contra quos est oblata juxta tenorem constitutionis *in antiquis* et sue declaratorie *quia super* et aliarum constitutionum fore citandos atque monendos quique moniti fuerunt legittime per litteras nostras ut inter certum tempus in eisdem contentum supradicte ecclesie Çesarauguste cui injuria asserebatur irrogata de hujusmodi injuria et omnibus aliis et singulis in dicta querimonia contentis et expressatis necnon de dampnis illatis expensis hac de causa factis et interesse sustento satisfactionem facerent competentem: quo termino adveniente quia dictus nobilis dominus Antho-

nius de Luna et alii supradicti contentis in nostris litteris satisfacere et obtemperare noluerunt dicto procuratore fiscali instante eosdem et quemlibet ipsorum contentis reputavimus et in ipsorum et cujuslibet eorum contentis mandamus nos per dictum procuratorem fiscalem informari de contentis in querimonia sua predicta: qui procurator fiscalis ad informandum nos de predictis nominavit et presentavit nobis certos testes quos medio juramento mediante notario publico diligenter examinavimus quorum testium dictis et depositionibus receptis ipsisque ac contentis in processu cause antedicte diligenter recensitis et super ipsis peritorum consilio habito ad nostram pronuntiationem et declarationem in hujusmodi causa processimus sub forma sequenti. Unde nos Johannes Eximini de Huguet in decretis licenciatus rector ecclesie de Alloça et officialis Çesarauguste visis et recognitis querimonia et articulis per Bertrandum de la Rossa procuratorem fiscalem ecclesie Çesarauguste vacantis oblatis contra nobilem dominum Anthonium de Luna dominum loci et castri de Almonezir de la Sierra dominum Johannem Eximini de Salanova militem Garsiam Luppi de Cabanyas Fortunium Didaci Descorom Johannem Dordas Lodovicum de Logran scutifferos Paschassium Navarro Michaelem de Maças notarium et Jacobum Jacobi filium Guillelmi Jacobi de Figuerolis ut contra ecclesie libertates et inmunitates ipsius ac clericorum et personarum ecclesiasticarum violatores injuriatores invasores percussores et interfectores ac sacrilegos nec non contra et adversus reverendum dominum fratrem Petrum Roderici de Moros castellanum Emposte nobilem Petrum Ferdinandi de Ixar et quosdam alios no-

biles milites in dicta querimonia coram nobis oblata contentos et expressatos tanquam dicti nobilis dompni Anthonii de Luna et aliorum supra nominatorum et cujusque eorum receptatores ac eis et eorum cuilibet in predictis dantes auxilium consilium et favorem: ac visis testium depositionibus et aliis in modum probationis per dictum procuratorem fiscalem productis visis etiam constitutionibus provincialibus et synodalibus signanter visa constitutione *in antiquis* et quadam alia constitutione provinciali per santissimum domiuum nostrum papam confirmata que incipit *sane cum ad compescendas* in qua inter alia continetur quod si quis instigante diabolo per se vel alium interfecerit vel vulneraverit vel ceperit aut percusserit aliquem archiepiscopum aut episcopum omnibus feudis et rebus et beneficiis que ab ecclesiis quibuscumque çesaraugustane provincie tempore sceleris obtinebit ipso facto perpetuo sit privatus et juri ecclesiarum a quibus predicta obtinuerit aplicentur nec descendentes ab eodem malefactore usque ad quartam generationem ad gradum aliquem clericatus promoveantur nec beneficium aliquod ecclesiasticum feudale seu aliud quodlibet çesaraugustane provincie assequantur adjiciendo quod si aliquis episcopus vel alius quiscumque prelatus aliquem de predictis descendentibus ad aliquem ordinem promovere vel aliquod ecclesiasticum beneficium seu quodlibet aliud eidem conferre presumpserit a collatione illius ordinis quem scienter contulerit per biennium sit suspensus et collatio ejusdem beneficii sit irrita ipso jure et ea vice per proximum superiorem de illo benefficio ordinetur: adjiciendo etiam quod si aliqui de predictis descendentibus a quoquam

episcopo scienter vel ignoranter ordinem receperint vel benefficium executionem non habeant suscepti ordinis nec beneficii collatio valeat: necnon visis et recognitis omnibus et singulis processu cause presentis contentis et expressatis habito super predictis maturo et digesto consilio cum peritis ad proferendum nostram sententiam pronuntiationem et declarationem procedimus in modum sequentem. Quia per tenorem presentis processus nobis legittime constat supradictos dominum Anthonium de Luna dominum Johannem Eximeni de Salanova Garsiam Luppi de Cabanyas Fortunium Didaci Descoron Johannem Dordas Michaelem de Maças notarium et Jacobum Jacobi filium dicti Guillelmi Jacobi dictum reverendissimum dominum archiepiscopum invassisse et ipsum percussisse et crudeliter interfecisse et etiam quosdam presbiteros et alios ipsum dominum archiepiscopum concomitantes et per consequens penas et sententias tam in jure quam in dictis constitutionibus sinodalibus et provincialibus contentas et expressatas incurrisse: ideo hiis et aliis moti pronuntiamus decernimus et declaramus predictum nobilem dominum Anthonium de Luna dominum Johanem Eximeni de Salanova Garsiam Luppi de Cabanyas Fortunium Didaci Descoron Johannem Dordas Michaelem de Maças notarium et Jacobum Jacobi filium dicti Guillelmi Jacobi et eorum quemlibet fore et esse excomunicatos sacrilegos et anatematis mucrone percussos et ut excomunicatos sacrilegos et anatematizatos esse denuntiandos et evitandos ac publice denuntiari et publicari mandamus in ecclesiis civitatis et diocesis et etiam provincie çesarauguste et alibi singulis diebus festivis et non festivis necnon omnibus feudis ac rebus et beneficiis que ab ec-

clesiis quibuscumque çesaraugustane provincie tempore perpetrationis dicti sceleris obtinebant ipso facto pronuntiamus decernimus et declaramus perpetuo esse privatos et descendentes ab eisdem et quolibet eorum usque ad quartam generationem ad gradum aliquem clericatus promoveri non posse nec beneficium aliquod ecclesiasticum feudale seu aliud quodlibet çesaraugustane provincie posse assequi seu etiam obtineri juxta dictarum constitutionum provincialium seriem et tenorem: constetque etiam nobis predictos dominum Garsiam Luppi de Sesse militem majorem dierum et dominum Garsiam Luppi de Sesse militem ejus filium post illationem dictorum vulnerum et perpetrationem dictorum homicidiorum in personam dicti domini archiepiscopi et servitorum suorum factorum et illatorum dominum Anthonium de Luna et alios statim nominatos in loco de Oliet et alibi receptasse ac eis consilium et favorem prestitisse et per consequens penas et sententias in dictis constitutionibus contentas incurrisse: idcirco hiis et aliis moti pronuntiamus decernimus et declaramus predictos dominum Garsiam de Sesse majorem dierum et dominum Garsiam Luppi de Sesse militem ejus filium et eorum quemlibet fore et esse excomunicatos et ut excomunicatos publice denuntiandos et evitandos ac publice denuntiari et publicari mandamus in ecclesiis civitatis et diocesis et etiam provincie Çesarauguste et alibi singulis diebus festivis et non festivis. Nichilominus dictum nobilem dominum Anthonium de Luna et alios desuper nominatos qui tantum et tam grande facinus comisserunt et predictos ipsorum receptatores et eorum quemlibet ratione injurie et violentie dicto domino archiepiscopo et ecclesie non solum Çesarau-

gustane quinimo et universali factarum et irrogatarum in ducentis quinquaginta mille florenis auri de Aragonia condempnamus ita tamen quod solutione facta per unum ceteri liberentur: et insuper in quacumque civitate villa vel loco civitatis et diocesis ac provincie çesaraugustane in qua seu quibus dictus nobilis et alii supradicti aut eorum aliquis fuerit aut fuerint personaliter constitutus seu constituti cessari precipimus a divinis tandiu et quousque ecclesie çesaraugustane de dictis ducentis quinquaginta mille florennis cum expensis dampnis et interesse fuerit plenarie satisfactum aut enmendam fecerint pleniorem juxta et secundum dictarum constitutionum et aliarum sinodalium et provincialium super hoc editarum seriem et tenorem ac etiam eosdem in expensis hac de càusa factis condempnamus quarum tacxationem nobis in posterum reservamus. Quoad alios vero in dicta querimonia contentos retinemus deliberationem. Qua quidem sententia seu pronuntiatione promulgata instante dicto procuratore fiscali dicti excomunicati fuerunt in ecclesiis Çesarauguste et alibi publice denuntiati prout predicta et plura alia per publicum processum super premissis actitatum liquide intuentur: verum cum excomunicatorum nomina propter periculum participationis omnibus Christi fidelibus debeant esse nota necnon predictis excomunicatis participatio fidelium sit meritosub trahenda et a publicis civilibus comunibus et aliis legittimis actibus tam judicialibus quam extrajudicialibus sint merito repellendi : pro tanto dicto procuratore fiscali instante supradicta vestris paternitatibus e circunspectionibus significantes vos et quemlibet vestrum ex debito nostri oficii in domino exortamus et requirimus quatenus antedictos dominum Anthonium de Luna

dominum Johannem Eximeni de Salanova Garsiam Luppi de Cabanyas Fortunium Didaci Descoron Johannem Dordas Jacobum Jacobi Michaelem de Maças dominum Garsiam Lupi de Sesse et dominum Garciam Lupi de Sesse ejus filium excomunicatos et denunciatos seu aliquem vel aliquos ipsorum in dicto parlamento seu congregatione aut in aliquibus actibus judicialibus seu extrajudicialibus publicis civilibus aut comunibus et quibuslibet aliis actibus legittimis nullatenus admitatis imo ab eisdem et eorum quolibet ipsos repellatis alias in premissis procedemus prout jus et justitia ac constitutiones provinciales et sinodales postulant et requirunt. Nos enim parati sumus pro vobis facere casu simili vel majori que vestro incumbant beneplacito et honori. Datum Çesarauguste vicessima sexta die augusti anno a nativitate Domini millessimo quadringentessimo undecimo.—Vidit vicarius et officialis.—Sig✠num mei Martini Cortes regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum qui hujusmodi copiam a suo originali extraxi et cum eodem fideliter comprobavi et ut fides eidem valeat tribueri solitum hic apossui meum signum cum rasis et correctis nonnullis de quibus hic propter eorum longitudinem mentionem facere non curavi.

SESION DEL DIA 26.

Compareció Juan Munter, enviado por el conde de Prades para contestar al requirimiento que Galceran de Rosanes le habia hecho en nombre del parlamento, y del cual se hizo ya mérito en la sesion del dia 24. El requirimiento decia así:

Núm 222.

Com a hoyda del parlament general de Catalunya sia pervengut que vos molt egregi comte de Prades per aquelles rahons les quals son plasents a vostra gran noblesa de present entenets a enviar missatger al infant de Castella un dels competitors quis dien e pretenen haver dret en la successio dels regnes e terres a la corona reyal pertanyents e de aquell impetrar subsidi ço es de gent darmes o altre per complir vostre desig e voler e com tal recors no paregua bo licit ne honest al dit parlament per moltes rahons assats notories e specialment per tant com cascun sotsmes a la dita corona no deu algun remey de dret justicia o de fet impetrar de algu dels competitors fins per justicia sia un rey princep e senyor per tots indubitadament per justicia conegut com pusque remediar a sos dans e quereles recorrent als officials reyals qui li poden e deuen socorrer occorrer e provehir justicia mijançant: per tant yo Tom. 17. fol. 1072.

Galceran de Rosanes en nom e veu del dit parlament axi dolçament e caritativa com pusch en scrits amonest vostra gran noblesa la qual per la alta natura don devalia no deu ignorar tals procehiments deure en aquest temps totalment cessar que de tals embaxades recorsos supplicacions impetracions e peticions sobre qualsevol cas o raho fahedors a algu dels competitors vos dejats totalmement abstenir e si trames li havets tals trameses dejats encontinent revocar: e confie lo dit parlament tant de vostra noblesa quel ne complaurets sens algun replicat en altra manera si no ho fahia ço que no es creedor attesa vostra natura yo dit Galceran en nom e per part del dit parlament protest contra vostra gran noblesa dels remeys seguents: *Primerament* que vostre procurador no sera admes daqui avant en lo parlament com no sia rahonable la persona quis declara de fet admetre en semblant parlament deliberatori e encara de dret ne de fet no declarat: e que contra vostres castells e viles puxa esser procehit per via de hosts e en tota altra manera justa e rahorabla tant e tan longament fins tals enantaments tornassen a regla deguda. *Hoc mes avant* protest en lo dit nom contra vostra gran noblesa e bens de aquella de tots dampnatges e scandols los quals per los dits vostres recossos se porien seguir e de totes e sengles despeses les quals lo parlament ne ha ja sostengudes fins aci e per avant covendra sostenir. De les quals monicio requesta e protestacio requir yo dit Galceran en lo dit nom vos notari quen levets e al dit parlament e a mi en nom de aquell liurets carta pubica com lan vullen.

La contestacion del conde fué la que sigue:

Núm. 233.

Tomo 17. fol. 1073.

Com vivint lo senyor rey en Marti de gloriosa memoria moltes e diverses vegades lo comte de Prades fes clams davant lo dit senyor del divorci e partiment que la comtessa de Prades consors sua per sa propria auctoritat e no procehint alguna legittima causa o raho contra marital amor XXXI any ha passats o plus ha fet prenent deves si et occupant tots los bens dotals e fruyts de aquells los quals al dit comte exhigints justicia e raho no podien esser tolts ni abdicats e fahent altres coses insupportables les quals lo dit comte en son cas declarara e provara: e jatsia lo dit comte be e maritalment tractas la dita comtessa e la haja amonestada e solicitada e a moltes e notables persones axi religioses com seglars fet amonestar e sollicitar tornes a bona e marital concordia e que los fruyts rendes e emoluments dotals lo dit comte pogues axi com deu rebre e gubernar: la dita empero comtessa les dites coses ha denegades e denega fer e complir. Vehent donchs lo dit comte quel dit senyor rey ne sos officials jatsia de aço moltes vegades requests justicia alguna no han curat ne curen administrar vehent encara que tractes e gins no li valguen ne puguen approfitar e a Deus no plau que al dit comte attes sa prosapie e naturalesa per alcun qualsevol regnicola li deja esser feta força ne sobergueria: fonch in-

clinat a venir al extrem remey del qual lo parlament es stat informat: no empero ne placia a Deus que per aquest socors o remey de gent darmes per lo dit comte en cas irremediable acordat pendre del infant de Castella entenga declarar son voler al dit infant de Castella ni a negun dels altres competitors com solament aquell enten e vol haver per rey e senyor lo qual los regnes e terres de la corona Darago declararan vertader per justicia esser rey e senyor: mas per tant com lo dit comte es stat e es en gran e singular amistat del dit infant de Castella e del rey son pare havia deliberat aquell amprar per fer en aquests fets sa complida honor: empero lo dit comte per honor del parlament del principat de Catalunya congregat en la ciutat de Tortosa es apparellat cessar totes aquestes coses e aquest fet soltament posar e metre en ma ordinacio e disposicio del dit parlament fahent fer e prestament a la dita comtessa aço mateix o en altre manera spaxada justicia per tant que les paternitats nobleses e honorables savieses de vosaltres senyors del dit parlament coneguen lo dit comte no venir volantari a questions debat ni dissensions majorment en aquest temps lacrimable e de gran perplexitat en que de present som sens princep rey e senyor declarat en lo qual tots devem esser un voler per ben avenir dels affers e per servar e guardar nostra naturalesa e innata feeltat e en los regnes e terres bo pacifich e tranquil stat sia mantengut e conservat. Donchs placia a vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors donar bon spatxament al present debat fahent a cascuna de les damunt dites parts assignacions breus e juridiques axi a fermar en poder de vosaltres com en prosseguir e demostrar de son dret per tant

que per vosaltres atrobada la veritat justicia hi puxa esser administrada per la qual obviarets los inconvenients tots que daquen seguir se porien: a la qual justicia lo dit comte se profir estar no contrastants vostres requestes e protestacions en les quals no consent ans expressament e solempna en aquelles dissent com parlant ab la honor quis pertany tal forma contra lo dit comte nos devia servar com complis la sola admonestacio: requerint de les dites coses ensemps ab les dites requesta e protestacions esser closa carta publica e no en altra manera.

Acordóse, pues, escribir al conde de Prades, dándole las gracias por las sanas intenciones que manifestaba en la respuesta que antecede, y á su esposa la condesa, rogándole que confiase al fallo del parlamento las cuestiones que tenia con dicho conde.

Presentóse despues Berenguer de Monravá, de vuelta de Morella, y dió cuenta de su embajada manifestando que habia logrado poner en paz á aquella villa con sus aldeas, y que transigiesen sus respectivas pretensiones, encargando su resolucion al arbitrio de Berenguer de Tagamanent y Juan Dezplá. Por último, se acordó tambien en esta sesion el escribir á los diputados de Cataluña, que remitiesen ciertos papeles relativos á las embajadas enviadas á Aragon y Valencia; y al gobernador de Rosellon, que abandonase el Ampurdan y acudiese á vigilar y defender la frontera.

SESION DEL DIA 27.

Se leyó primeramente la carta que sigue:

Núm. 284.

Tom. 17. fol. 1076.

Als molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors lo parlament del principat de Catalunya ajustat en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles honorables e molt savis senyors: huy data de la present gran mati ço es be tres hores ans de dia clar reebem una letra vostra ab la qual nos prorogavets la prefixio del terme qui anava per vuy tot dia a dimecres primer vinent per tot lo dia: e aviat lo correu sens resposta encontinent apres un scuder del maestre de Muntesa fon aci per part dell appellat P. Johan lo qual nos ha dit que mossen Exemen Perez Darenos mossen P. Pardo mossen Vidal de Vilanova e misser Johan Mercader qui venen açi per part dels barons cavallers e gentils homens quis dien forans han jagut a nit passada a Pobla Tornesa e que vuy o dema seran aci. E sia lo sant Sperit en vostra garda. Scrita a Trayguera a XXVI de octobre ans de dinar del any MCCCCXI.—Los vostres missatgers trameses en regne de Valencia a vostre servir et honor apparellats.

Visto el contenido de la carta que antecede, se acordó escribir á los embajadores, que retardasen su regreso y aguardasen á los enviados de que en ella se hacia mérito; y luego compareció el embajador Juan Gonzalez de Acevedo con credencial del infante de Castilla, y espuso lo que manifiesta el acta con estas palabras:

Núm. 225.

Primo quod dictus dominus infans perceperat quod comes Urgelli fieri faceret indumenta et paramenta ac vexilla regalia iutendens paratus cum eis equitare per regna et terras corone Aragonum ditioni subjectas tanquam gubernator generalis et viceregius et quod etiam fecerat preparatoria immitendi in patriam istam gentes armigeras extranee nationis in favorem ipsius comitis que omnia cedebant in magnum dampnum omnium regnorum et terrarum predictorum cum sequerentur seu essent parata sequi multa inconvenientia sive dampna. Et quod ista dictus dominus comes facere non poterat nec debebat pluribus rationibus quos dictus nuntius oretenus latissime explicavit. *Secundo* quod cum aliqui familiares et de consilio dicti domini comitis intervenirent continue in parlamento et eorum consilium in agendis prestarent et votum et istud esset grave multum ceteris compctitoribus et suspectum: ideo dictus nuntius concludens super dictis duobus capitibus dictum parlamentum rogavit et ortatus fuit attente ex parte dicti domini infantis quatenus vellent super preparatoriis factis per dictum dominum comitem taliter providere quod ipse ad preparata non procederet nec ut predicitur equitaret: nam de contrario possent magna scandala et inconvenientia sequi in omnibus regnis et terris corone regie supradicte. Item quod vellent tales familiares et de consilio dicti co– Tom. 17. fol. 1078.

mitis tanquam partiales et suspectos notorie a dicto parlamento expellere et in eo non admittere illos ne ceteri competitores reputare possint propterea se gravatos.

SESION DEL DIA 29.

Habiéndose recibido una carta de los prohombres de Morella, en la que se quejaban de que los vecinos del Forcall hubiesen roto de nuevo las hostilidades contra el pueblo de Holocau, dando muerte á cuatro de sus moradores é hiriendo á otros tres; se acordó escribir á los del Forcall, reprendiéndoles por tales excesos; y á los de Morella, rogándoles que se abstuviesen de tomar represalias. Presentóse tambien en este dia el enviado del conde de Urgel, Pedro Ferrer, el cual hizo presente el buen comportamiento que habia tenido siempre dicho conde en el negocio de la sucesion, y rogó al parlamento que dispusiese fuesen espelidas del reino las tropas estrangeras que en él habia. A todo contestó el arzobispo de Tarragona, dando las gracias al conde por su buen proceder, y declarando que se haria todo lo posible para que saliesen de los dominios de Aragon las fuerzas estrangeras que en ellos hubiese. Finalmente, por haberse marchado sin esperar respuesta el embajador Gonzalez de Acevedo, se acordó enviarle el discreto Juan Pujol, para pedirle que enviase su proposicion por escrito, á fin de que pudiese contestarsele.

SESION DEL DIA 30

Se resolvió escribir al embajador Juan Dezplá, encargándole que abreviase el despacho de los negocios que tenia encomendados, y diese frecuentes noticias de su estado.

SESION DEL DIA 31.

Reunióse en este dia el parlamento para dar audiencia al embajador Felipe de Malla, que acababa de regresar de Valencia y debia dar cuenta de su embajada, el cual manifestó que tanto el parlamento congregado en Vinaroz, como los nobles reunidos en Trayguera, estaban dispuestos á enviar sus procuradores á Alcañiz, y esplicó las muchas quejas que unos de otros tenian, y que, *por no ser decente*, no se mencionan en el acta. Acordóse, pues, despedir nuevamente al mencionado embajador, para que, reuniéndose con sus compañeros de embajada, pasasen juntos á Vinaroz y Trayguera á procurar que dichas asambleas pusiesen desde luego por obra su buen propósito. En cuanto á los cargos que recíprocamente se hacian se dieron á dicho enviado las competentes instrucciones para concordarlos. Por último, se acordó contestar á una carta escrita por los diputados de Cataluña, en la que se trataba del envio de la original escritura que justificaba la última disposicion del rey don Martin, del anticipo hecho á los albaceas de dicho soberano para socorrer al valle de Aran, y del reemplazo del conde de Cardona en la diputacion del principado.

SESION DEL DIA 3 DE NOVIEMBRE.

Compareció Juan Pujol, y presentó la proposicion escrita que le habia entregado Juan Gonzalez de Acevedo, y estaba concebida en estos términos:

Núm. 236.

Tom. 17. fol. 1086. Muy reverentes nobles e honorables senyores : a las vuestras reverencias certifico que a mi senyor el infante don Fernando nieto del muy noble rey don Pedro de Aragon que Dios haya es notificado por personas fidedignas en como el comte Durgell ha fecho et face de cada dia algunos preparatorios muy scandalosos ayuntando gentes de armas assi de fuera del regno como de la tierra e faciendo bandera e otras insignias reales pora cavalgar poderosamente por estos regnos de la senyoria Daragon e usar de los officios de vis-rey e de governador general lo qual segund las vuestras reverencias saben mejor de mi es contra drecho e contra razon por estas razones.—*Primeramente* por quanto se pode dezir que los dichos officios son estinctos e spirados en persona del dicho conde por spiracion del senyor rey don Martin que Dios haya de la persona del cual el dicho conde affirma que emanaron los dichos officios e se causaron en ell. — *Otrosi* por quanto segund fuero del regno de Aragon ninguna persona de quanta quier preheminencia sea non puede haver los dichos officios nin usar dellos salvo aquell que fuere fijo primogenito del rey de Aragon e si otra persona de qualquier stado sea quesiere attentar usar de los dichos officios los del regno le pueden fazer resistencia e contraste sin pena alguna.—*Otrosi* por quanto el dicho conde es uno de los competitores que se pretenden haver drecho a la succession

destos dichos regnos e la demanda segund que es notorio la qual cosa es incompatible con los dichos officios ca usando dellos el dicho conde traeria a su oppinion las universidades e gentes de los dichos regnos opprimiendolas con poder de los dichos officios lo qual seria muy gran perjuhicio e por aventura dampno irreparable de los otros competitores e causa de muy grandes peligros e dampnos de los dichos regnos de los naturales dellos: por ende a las vuestras reverencias requero de parte del dicho senyor infante con quanta instancia puedo que pospuesta toda tardança vos plega proveer en el tal caso e desviar el dicho perjuhicio e peligros e dampnos los quals pueden seer dichos eminentes considerando el estado de los dichos regnos e las personas de los dichos competitores non consentiendo nin dando lugar al dicho conde pera que use de los dichos officios nin faga los dichos scandalos e movemientos como esto sia cosa justa e rasonable e reposo e tranquillidat de los dichos regnos e de los naturales dellos o desviamento de los dichos peligros e dampnos eminentes en lo qual yo non dubdo que las vuestras sabidurias e prudencias proveeran muy notablamente a conservacion de la pas de los dichos regnos e de los naturales dellos e a buen spaxamiento de la justicia de la dita subcession acatando la vuestra gran fama e renombre que corre por todo el mundo de grant fortalesa prudencia temperançia constancia justicia lealtad e otras muchas virtudes que todos tiempos se fallaron en vos e en vuestros progenitores: car vos certifico que si en ello non proveedes lo qual yo non creo que mi senyor el infante por conservacion del bien publico de los dichos regnos en los quales ell ha muy gran

naturalesa eso mesmo por conservacion de su justicia hi provehira de drecho e de fecho en tal manera que a quellesquier gentes que sean fasedores e promovedores de los dichos scandalos o movemientos sea puesto contraste e resistencia como se pertanesce lo qual Dios sabe que a ell sera muy desplasent por muchas razones que las vuestras reverencias mejor de mi pueden entender. — *Otrosi* muy reverentes nobles e honorables senyores a mi es notificado eso mesmo por personas fidedignas quel abat de Ager entra e esta en el parlamento al qual las vuestras reverencias non deben recebir por quanto a vos es manifesto que es del consejo del dicho conde Durgell: por ende yo vos supplico con aquella reverencia que si pertenesce que vos plega de proveer en ello prestamente en tal manera quel dicho abat ni otra persona que sea del consejo de alguno de los dichos competitores non sea resebido en el dicho vuestro parlamento por que los otros competitores non hayan rason de se clamar de vos—Jo. legum doctor.

Leyóse tambien en este dia una carta de los diputados del General de Cataluña, en la que se quejaban de que los aragoneses hubiesen adoptado algunas medidas fiscales contra los catalanes; y por consiguiente se acordó escribir al parlamento aragonés y á los embajadores que en él tenia el principado, instando la derogacion de aquellas medidas.

SESION DEL DIA 4.

Pedro Ferrer, embajador del conde de Urgel, presentó el siguiente escrito:

Núm. 227.

Molt reverents molt nobles e molt honorables senyors de gran e reverencial auctoritat e sobirana saviesa insignits et dotats. Nostre senyor Deus per qualsevol raho ha permes que als sotsmesos de la real corona no es stat nomenat publicat e manifestat lur ver e legittim princep rey e senyor natural dins spay de XVII meses qui son passats despuix que lo molt alt senyor rey derrerament deffunt falli los quals sotsmesos ab gran e continuu desig speran aquella benaventurosa jornada en la qual lur indubitat senyor los sia manifestat sots tal e tan deguda forma que lengua stranya e privada de qualsevol nacio amiga o emula haja a testificar affermar e manifestar segons es stat acostumat fins en lo present dia la sobirana lealtat dels vassalls de la dita corona la qual tostemps ha florit e resplandit e vuy floreix e resplandeix entre los altros vassalls de totes les reals corones de christians.—E jatsia que en lo punt que lo dit senyor rey derrerament deffunt falli lo molt alt senyor don Jayme Darago sabes certament que la

Tom. 17. fol. 1091.

successio de la dita corona pervenia a el et era sua : pero cogitant attenent e pensant lo dit senyor don Jayme la pura e loable intencio dels vassalls de la dita corona ha conformada la sua voluntat ab la lur.—Car axi com los dits vassalls han voler que al princep e senyor al qual ells per justicia obeyran no puxe esser posat si ni taca de intrusio ni tirannia en sa vera indubitada e natural senyoria : axi mateix lo dit senyor don Jayme ha voler que en la fealtat e obediencia que ell infalliblement per justicia spera dels vassalls de la dita corona no puxa esser posada taqua ruga ne macula en lur ignada lealtat.—E per aquell sguart benignament ha sustengut e suste lo molt gran passament de temps qui ses despes es despen per dar bona e deguda fi a tan arduu e tan salubre negoci com es lo article de la dita successio. E de aço fan al dit senyor don Jayme testimoni ses obres e feyts notoris : car cert es e notori que en la hora que lo dit senyor rey falli lo dit senyor don Jayme era en Arago poderos e podia legittimament e licita entrar en castells ciutats e viles sens ferne injuria ne tort a algu com sabes e sap certament que per justicia eren e son sues. La qual cosa fer no cura ans pregat sopplicat e consellat per los missatgers dels XII qui ladonchs affermaven representar lo magniffich principat de Cathalunya e de la noble ciutat de Barchinona desaplega la notable gent natural del regne e no pas estrangera qui ladonchs havia ab si. Hoc mes sen vench en lo dit principat on ell e los seus son nats e nodrits e on es principalment eretat. Hoc mes sobresigue en exercir son offici de governador general. Les quals coses e moltes altres ha feytes lo dit senyor per conformar rimar reglar e limitar la sua vo-

lentat ab la vostra e tostemps ha instat insta e instara lo bon e degut spatxament del negoci e tostemps ha offert offer et offerra per lo be del publich persona e bens per ell de present possehits.—Per les quals coses pot cascu veure que lo dit senyor ha squivats fins vuy e squivara daqui avant tots camins e vies havents color olor ne sabor de intrusio ni de damnada tirannia.—Ha squivats tots camins havents color olor ni sabor de força e de impressio.—Ha squivats tots camins havents color olor ni sabor de haver en menyspreu ne poca amor les terres sotsmeses a la dita corona ni los poblats en aquelles ans ha encercats camins per los quals cascu pot veure que ha en oy e abominacio intrusio e tirannia força e impressio.—Hoc mes ha encercats camins per los quals cascu pot veure en deguda e cordial honor e amor les terres sotsmeses a la dita corona e los poblats en aquelles.—E si axi no ho faya no resemblaria als gloriosos princeps e reys dels quals per vera e dreta linea devalla e es derivat : los quals han amada justicia e han abominada intrusio e tirannia e assenyaladament aquell glorios rey qui de mans de infells conquista los regnes de Valencia e de Mallorques lo qual rey hac en gran amor dretura veritat e justicia e en sobiran oy e abominacio tirannia e intrusio : e per ço ab bo e sant titol conquista gran terra de pagans la guerra de aquells james lexant per occupar ni offendre terra de christians.—E no es maravella si lo dit senyor don Jayme ressembla al dit glorios rey en amar justicia e abominar intrusio e tirannia car en moltes altres coses loy trop semblant.—Ço es que ha nom Jayme axi com havie aquell: hi es fill de Pere axi com era aquell : e succeex a rey lo qual no ha nomenat cert

successor axi com feu aquell: hi esli venguda la successio en gran juventut axi com feu a aquell: hi esli fet debat en sa clara e indubitada successio axi com feu a aquell: hi esli fet debat per Ferrando axi com feu a aquell: hi es benigne axi com era aquell: hi es franch e liberal axi com era aquell: hi es sançer e verdader axi com era aquell: hi es de bona et de gran e bella statura axi com era aquell. En totes les dites coses e moltes altres qui de present me call per no esser prolix li es semblant: perque los sotsmeses a la dita corona poden estar en ferma confiança e sperança que la divinal gracia mijançant sera axi virtuos glorios e victorios com fon aquell. E si lo dit senyor don Jayme no abominava tirania e intrusio no parria devallas e dirivas del glorios bellicos e victorios rey en Pere dit comunament dels francesos lo qual doma calçiga e castiga intrusio e tirannia e deliura de aspra e tirannica senyoria moltes gents regnes e terres de cristians foragitant e exterminant los tirans segons es notori e en gestes e croniques se mostra: e feu molts actes sobiranament virtuosos la expressa recitacio dels quals serie larga e ometla perque es notoria reçitar particularment e singular del glorios rey en Pere pare de la illustre senyora infanta muller del dit senyor don Jayme e dels altros gloriosos reys e de lurs strenuus e nobles sotsmeses com han domades e assuavades gents e nacions tiranniques seria longa gesta la qual leix perque es notoria e manifesta.—E per amor daço lo dit senyor don Jayme axi per sa propria e natural inclinacio com per ressemblar als gloriosos reys dessus expressats axi com aquell qui porta e rete lur ver e propri nom e senyal e axi com aquell qui es de la lur vera e

propria casa e axi com aquell qui es de la lur vera legittima e propria gent e familia viceralment ama e affecta la gloria honor salut e repos de la dita corona e dels sotsmeses a aquella per la deffensio guarda e proteccio dels quals sos anteçessors james recusaren sposar si mateixs a mort e abomina tirannia intrusio força e impressio e desija presta deguda pura e justificada fi del article de la dita successio en lo qual article penja la fe bon stament de tots los sotsmesos a la dita corona axi en universal com en particular e en singular.—Hoc mes desija lo dit senyor que tota inquietacio perturbacio dilacio enfresquacio força e impressio sien ressecades stirpades denegades e esquivades de la salubre expedicio del article de la dita successio : e pensa lo dit senyor e li par que atesa la qualitat del temps e la natura del article de la dita successio e les circunstancies incidencies hi emergencies cascun jorn notoriament iminents gent darmes strangera e a stranya senyoria sotsmesa no stiga be en lo regne. — E per ço instantment e affectuosa a les vostres reverencies e nobleses prega que vullats adibir tots prests et congruus partits e remeys per purgar e denejar lo regne de tal gent. E aço a fi que justicia sia reverentment et reposada colta e manejada e que força e impressio malignes et abundoses nodrices de tirannia et intrusio sien ressecades et stirpades toltes lunyades et squivades.—E regraciaus molt lo dit senyor la notable justa savia e graciosa resposta per vosaltres senyors feyta a les coses en los dies passats en aquest salubre e magniffich parlament per part del dit senyor per mi a les vostres reverencies e nobleses proposades et explicades.

Procedióse despues á la eleccion de algunos individuos para completar la comision encargada de atender á la defensa del pais, que habia quedado reducida á muy corto número, por haber tenido que ausentarse los mas de sus miembros con otros encargos especiales.

SESION DEL DIA 5.

Se abrió con la lectura de la carta que sigue:

Núm. 238.

Tom. 17. fol. 1004. Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: nosaltres havem dada tota obra ab acabament tant com en nosaltres es stat de complir tot ço qui en les instruccions primeres e derreres quascuns segons sos graus se contenien e no haguda encara plenaria resposta a totes les coses per nosaltres instades: ara per la present a vostres reverencies nobleses e honorables savieses notificam com aquests nobles e gentils homens sindichs e procuradors dels barons nobles cavallers e gentils homens de regne de Valencia quis dien forans son de acord de fermar la treua segons la ordinacio del principat de Cathalunya ço es de XV legues entorn la ciutat de Tortosa. Perque prestament e dema si fer se pot

per dar exempli a tots aquells qui norman deuen pendre axi de regne Darago com de regne de Valencia vullats la dita treua fermar e corroborar per tal forma e manera quels missatgers e tot hom generalment dels uns als altres puguen anar estar contractar e tornar de dia e de nit segurament. E de la forma e manera per les quals la dita treua sera per vosaltres fermada e corroborada vos placia autenticament aquella encontinent com abans porets per lo portador de la present a nosaltres trametre: car fins aquella hajam no porem dar compliment als dits fets ans aquells estan e estaran adormits e embassats hi en lo mig estant per tant que no perdam temps Deu mijançant hirem a parlar ab lo parlament de Valencia qui es a Vinalaroç hon nos han dit trobarem lo missatger Darago ab lo qual parlarem e contractarem en tot ben avenir segons les dites vostres instruccions. E de tot aço si plaura a nostre Senyor serets avisats per nostres letres largament o per nosaltres mateixs lo pus tost que porem. E si en lendemig altres coses hic podem fer manen vostres reverencies nobleses e honorables savieses ço que plasent los sia. Scrita en Trahiguera a IIII del mes de noembre.—Los vostres missatgers destinats en regne de Valencia prests a vostre manament e honor.

A cuya carta contestó el parlamento con estotra:

Núm. 229.

Tom. 17. fol. 1095. Als molt noble e molt honorables los missatgers del principat de Cathalunya trameses en regne de Valencia.— Molt noble e honorables: sus ara havem rebuda vostra letra a la qual vos responem que havem gran plaer com los sindichs dels valencians forans han atorgat de fer e fermar treue: mas per tant que los fets vinguen millor e que tots uns e altres sien en treua volem eus pregam que ab bona e savia manera sapiats e façats tant com porets que los del parlament de Valencia qui son a Vinalaroç fermen o atorguen de fermar la dita treua. Siats empero avisats que los dits valencians qui son a Vinalaroç no hajen sentiment que stigats en tracte per tal que hi sien pus facilment inclinats: e sils plaura fermar aquella recriviunosne decontinent e entendemig nosaltres haurem apuntada la dita treua e haurem deliberat e acordat en tot ço que sera mester sobre aquella: e abreviats tant com porets bonament los affers per que sots tramesos e hajam sovent de vostres letres. Dada en Tortosa sots lo segell secret del molt reverent arquebisbe de Terragona a V dies de noembre del any mil CCCCXI.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Fué leida además otra carta del marqués de Monferrato, que dice así:

Núm. 240.

Magnificis et reverendis dominis amicis nostris carissimis presidentibus in parlamento generali Catalonie.—Magnifici et reverendi domini amici carissimi: attento quod diu est et longum tempus transivit quod rex Aragonum est sine prole legittima ad regni successionem defunctus et informati de juribus regni et aliis facientibus ad dicti regni successionem hiisque per solemnes doctores visis nostri mandato fuerimusque informati ex eorum relatione et voto per eos dato quod successio dictorum regnorum pertinet et spectat de jure illustri nepoti nostro carissimo Jacobo de Aragonia fuimus et sumus quodamodo admirati de vestra sagacitate probitate et solita fidelitate cur tantum distulistis et dilatastis possessionem dictorum regnorum prefato illustri nepoti nostro tradere et deliberare ipsumque tante virtutis probitatis et excellentie in regem assumere: unde amicitias vestras rogamus et ortamur affectuosissime quantum possumus ut sine alia dilatione majori velitis dicto nepoti nostro possessionem dicti deliberare ipsumque regem Aragonum creare et constituere et requirimus duplici de causa: primo propter jus quod fovet prefatus nepos noster: secundo propter strictam affinitatem et parentelam vigentem inter ipsum et nos: nam hoc faciente prout in vobis speramus cum nulli alteri pertineat ut supra et quod facero tenetis remotis amore et timore aliorum quorumcumque nos reperietis paratos et promtos in omnem defensionem dicti ne- Tomo 17. fol. 1098.

potis nostri et dictorum regnorum cum eidem cum honore non possemus deficere imo ipsum juvaremus tam per terram quam per aquam toto posse et amicis nostris quibuscumque parati ad omnia que possumus vobis grata. Datum in Pontis die XVII septembris MCCCCXI.—Marchio Montisferrati ac Janue capitaneus.

SESION DEL DIA 6.

Examinado primeramente el poder de Fr. Miguel Bonfill, procurador del castellano de Amposta, se leyó una carta de los embajadores que habia en Valencia, y es como sigue:

Núm. 241.

Tom. 17. fol. 1099. Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors: Nosaltres cobram ir resposta daquests senyors nobles et gentils homens procurados et sindicbs dels barons nobles et cavallers quis dien forans: et al primer cap de nostra proposicio lo qual fonch que pus eren contents de trametre lur notable ambaxada al parlament Darago per tractar manejar sens diffinir dels preambols et preparatoris etc. quels plagues de aquella accellerar e cuytar et de manifestar lo temps de la partida lo nom de la persona o persones des-

tinadora o destinadores a la dita ambaxada et ells nomenants mossen Pere Pardo remeteren lo temps de la partida a nosaltres: perque acordam de darli temps tro sus dilluns primer vinent per tot lo dia tots temps protestant que aço procchia de lur gran cortesia: et ells ho acceptaren e tes per dit lo dit mossen Pere de partir dins lo temps prefinit. Al segon punt de nostra proposicio lo qual fo requerit stretament et ab tantes vives rahons com Deus nos administra lur entrada en Tortosa perseveraren en la resposta feta tots temps sometentse a raho et ordinacio vostra et del parlament Darago hoydes lurs rahons o ordinacio de nostre sant Pare. Al terç cap o article proposat lo qual fo sobre la treua lo qual vostres reverencies nobleses et honorables savieses estenen a XII o XV legues entorn Tortosa acceptaren de fermarla e ferne segons ço quen fariets aqui. Apres molt reverends egregis nobles et honorables senyors vehents que de lur entrada no podiem traure altra desijada paraula seguent la doctrina de nostres instruccions venguem a proposar quels plagues de trametre aqui al parlament missatgers ab poder bastant ab los quals aqueix parlament pogues tractar de llur concordia e ben avenir: e apres alguna disceptacio de paraules han respost que son contents et prests de ferho. Aço posat en aquests termens huy lo bon mati dreçam nostra via ves Vinalaroç al parlament de Valencia al parlament Darago que aquella volguessen metre en exequcio presta axi com dit haviem als forans conformantsnos ab los motius de les dites instruccions: e en aquest article han respost en conclusio apres longues paraules les quals vos recitarem que trametenthi los forans ells no hi trametrien en nenguna ma-

nera ni darien loch a çisme en llur regne mas repellida la ambaxada dels forans per los parlaments Darago et Cathalunya ells eren prests e no en altre guisa. Replicantlos sobre aço per nos la resposta a nosaltres feta per ells altre vegada sobre aquest punt la qual era varia daquesta: han dit que no lavien feta tal com per nos era stada concebuda: la qual cosa per nosaltres a nostre poder et ab tota veritat tots temps ab honor lur es stada revençuda e sobre aço e altres coses les quals serien largues descriure Deu volent com aqui serem pus largament seran vostres reverencies nobleses et honorables savieses avisades. Al segon article proposat lo qual fo volguessen trametre lur ambaxada en aquex parlament per lo bon avenir de aquest regno de Valencia e de lur concordia segons la forma de les instruccions: respongueren que aquest aparia esser acte de superior a inferior la qual superioritat no havia lo principat de Cathalunya sobre lo regne de Valencia ni lo regne de Valencia sobre Cathalunya: e noresmenys la ambaxada no apparria esser fructuosa et ja havien ells mes presentant car a vostre requesta et offerta lur entrada dins Tortosa per la qual se donara fi a tots debats per que a la dita ambaxada no darien loch. Replicat per tots nosaltres ab tanta humilitat veritat benignitat et dolçor com poguem nens semblava esser pertinent als affers que aço no prenguessen per acte de superior car la dita intencio no era tal sino de fraternitat et amistat e egual companyia et quomanaments mas pregavets cordialment et pregantslos nosaltres quels plagues deliberar mes car lo parlament de Cathalunya los complauria de molt major cosa dient mes avant sobre tant com Deus nos administra: res-

pongueren sens pus acort que tal era lur final resposta dicisoria et peremptoria. Al terç article lo qual era sobre la treua axi com dit haviem als forans respongueren que ells hi havien ja ben provehit de lur part et que si res hi fallia ells farien ço que acordarien et Deus los administraria. Molt reverends egregis nobles et honorables senyors apparria a nosaltres et apar quel protest ara bage loch segons les intruccions a nosaltres fetes et per les coses que boydes havem deliberat de no ferlo fins vostres reverencies nobleses et honorables savieses ne sien stades consultades per veure et saber si aquelles ordenarien de esserlos dada altra fadiga o sils plaura manarnos altres coses esserlos dites: car axi mateix havem lexat de pregarlos volguessen fermar lo compromes en poder del vostre missatger et del parlament Darago o dels missatgers del parlament Darago ab aqueix parlament o en poder de nostre sant Pare vehents que no daven loch a la tramesa de lur missatgeria hi vehiem lo toch esser tal que ab gran probabilitat et versemblança enteniem quens fora denegat: empero vegen vostres reverencies nobleses et honorables savieses quens manaran a fer sobre aço e totes les coses dessus dites car nosaltres som prests de obehir et complir a nostre poder. Molt reverends egregis nobles et honorables senyors nosaltres havem trobat en la dita vila de Vinalaroç lo missatger Darago appellat Exemeno Gomeç lo qual es aquell que darrerament vench a vosaltres per lo dit parlament Darago ab lo qual havem comunicat dels affers ells ab nosaltres molt liberalment e nosaltres ab ells: nos ha dit ell es vengut per requerir los valencians que ab concordia los de dins et los de fora volguessen trametre lur embaxada al parlament Dara-

go: al qual los de Vinalaroç han respost que entenia ell per concordia car ells concordia havien et a la fi protestat et dissentit segons lo dit parlament de Valencia li a fet per son notari legir denant nosaltres: et lo dit missatger Darago los ha protestat que en absencia llur procehira en los preparatoris et enantamen's Darago segons nos ha dit afermant que aço volia dir et aquesta era lur la sua conclusio: et daço pus largament entenem serets avisats per vostre missatger Darago be que nosaltres havem açi vists e legits los processes sumamiament e ab gran cuyta: lo dit misatger atura açi per fer als forans semblant requesta. Molt reverends egregis nobles et honorables senyors scrivints aquesta present havem rebuda una letra vostra feta lo jorn de huy avisantnos de fer fer et fermar la dita treua als valencians que son en Vinalaros fessem nostra diligencia: a la qual cosa segons dessus dit havem nosaltres ab aquella millor manera que haviem pogut hi haviem dada obra mas Deus permetentho no hagut loch: et no resmenys et haviem servada la manera de la qual nos avisats car de aço que fet haviem ab los forans negun sentiment al mon no haviem ne havem donat: empero la conclusio no es stada aquella que desigavem et speravem esser a singular benefici daço per ques feya. Avisats som stats com del parlament de Valencia van aqui missatgers per protestar: empero daço no som ben certs: vosaltres ho hoyrets: perço scrivim la present ab gran cuyta perque lo correu sia aqui dema Deus migançant ans de vostra intrada en lo parlament. Si vostres reverencies nobleses et honorables savieses ordonen que lo dit protest o altres coses se degen fer per nosaltres et en aquelles es vist quey sia necessaria letra de crehença

placieus quey provehiscats et prest. Lo sant Sperit sie tots temps en vostra guarda. Scrita en la vila de Trahiguera dijous a les VIII hores apres mig jorn a V del mes de noembre.—Los vostres missatgers destinats en regne de Valencia prests a vostres manaments et honor.

Despues de haber nombrado una comision que cuidase de redactar la debida contestacion á la carta que antecede, se trató de las desavenencias que se habian suscitado entre el gobernador y el capitan de los condados de Rosellon y Cerdaña, de una parte, y de otra la villa de Perpiñan; acordándose el enviar allá un comisionado con encargo de aquietarlas.

SESION DEL DIA 7.

Presentáronse en este dia Berenguer de Vilaragut, Ponce Dezpont y Jaime Pelegrí, enviados por el parlamento valenciano congregado en Vinaroz para pedir al de Cataluña que procurase atender á la defensa del pais, por haber entrado ya tropas estranjeras en Aragon, y esperarse que entrarian luego en mayor número; y que se le contestase á la súplica que habia hecho de que se le admitiese en Tortosa, para donde habia sido prorogado: á cuyos estremos quedó encargada de contestar la comision respectiva. Tambien compareció el síndico de Barcelona Bernardo de Gualbes, para comunicar al parlamento las noticias que se habian recibido de que don Jaime de Urgel no solamente reclutaba fuerzas y hacia otros preparativos hostiles, sino que tambien habia mandado ya construir banderas é insignias reales. Acordó, pues, el parlamento que pasase este asunto á informe de una comision.

SESION DEL DIA 9.

Se resolvió que el abad de San Juan de las Abadesas pasase á ver al conde de Urgel, para exhortarle á abstenerse de preparativos hostiles; y al gobernador y al capitan de los condados de Rosellon y Cerdaña, para ponerles en paz con la villa de Perpiñan. Entraron despues los embajadores de los aragoneses reunidos en Mequinenza, Artaldo de Alagon, Martin Lopez de Lanuza y Juan Gallart, los cuales en virtud de la credencial que se les habia dado manifestaron lo que espresa el acta en estos términos:

Núm. 242.

Tom. 18. fol. 1107. Quod dictum parlamentum per quod erant missi hortabatur et monebat dictum parlamentum Catalonie quod in aliquibus tractatibus negotia successionis tangentibus non admitterent illos qui se parlamenti nomine congregaverant in Alcanicio cum non essent neque facerent parlamentum et non fuissent bene rite nec legitime convocati imo eorum convocatio et congregatio peccabat in multis propter que non erant neque dici poterant parlamentum. Item continebat etiam dicta credentia quod dictum parlamentum in loco de Mequinenza convocatum erat et se offerebat paratum cum dicto parlamento Catalonie et illo de Valencie ac cum nuntiis Majoricarum intendere et vaccare super tractatibus precedentibus necessariis et opportunis ad dis-

cussionem et examinationem justitie successionis jamdicte quotiens dictis parlamentis Valencie et Catalonie ac nuntiis Majoricarum esset placibile et aceptum.

SESION DEL DIA 12.

Llamados los embajadores recien venidos de Valencia, contestó el arzobispo de Tarragona á su propuesta del dia 7 como sigue:

Núm. 243.

Quod dictum parlamentum Catalonie erat et se offerebat paratum intendere et vaccare cum ipsis ambassiatoribus si circa ista volebant insistere vel cum aliis per dictum parlamentum Valencie eligendis et tam in presenti civitate Dertuse quam etiam in alio loco et etiam cum aliis regnis et terris corone Aragonum in ordinatione et dispositione ac exequtione defensionis comunis patrie pro conservatione ejusdem illi vero regi et domino quem per justitiam breviter dante Domino speramus. Item quod super dicti parlamenti ingressu in presenti civitate Dertuse dictum parlamentum habuerat diversa consilia et plures tractatus et quod multi fuerant oppinionis quod debebant admitti et multi quod non et multi remanserant in deliberatione omnes sana sancta et salubri moti intentione. Et ideo quod Tom. 18. fol. 1109.

super isto articulo dictum parlamentum non poterat ipsis pro presenti certum nec clarum dare responsum sed cum plenius deliberasset faceret ipsis ambassiatoribus si in dicta civitate Dertuse essent responsum super istis vel si non essent mitteret principalibus ipsorum dictum responsum.

Con la respuesta que antecede quedaron despedidos dichos embajadores; pero antes de partirse entregaron el siguiente escrito:

Núm. 244.

Tom. 18. fol. 1110. Com lo parlament general del regne de Valéncia cobejant ab sobirana fervor donar bona breu e juxta expedicio als preparatoris preambols o antecedents a la investigacio examinacio e discussio de la justicia de la corona real e encara a la declaracio o publicacio de aquell qui es nostre verdader rey princep e senyor segons se pertany fahedora haja mudat continuat e prorogat lo dit parlament en lo loch de Vinalaroç e de aqui en la ciutat de Torthosa on lo molt reverent noble e honorable parlament general del principat de Cathalunya se celebra e los molt honorables misastgers del regne de Mallorques residexen per ço que ensemps justats los dits dos regnes e principat e en apres ab los del regne de Arago en lo loch on sera comunament concordat pus facilment pusquen tractar praticar concordar cloure e finar de totes les dites coses e per aquesta raho

fon lo parlament del dit principat request pregat exortat e amonestat que li plagues donar loch e manera que aquells capitols o semblants en effecte qui foren en la ciutat de Calatayu per los parlament de Arago embaxadors del principat de Cathalunya e del dit regne de Valencia per via de parer concordats se fermassen novellament entre los dits parlaments del principat e regne de Valencia en tant com aquells toquen o concernesquen los presidents qui devien presidir en lo loch o lochs de la universal o general congregacio dels dits regnes et principat per les rahons dessus dites celebrador e lo poder juhi examen e jurediccio de aquells: e no resmenys lo dit parlament general del regne de Valencia resident en lo loch de Vinalaroç de fet que fon en lo dit loch o pochs dies apres scrivi als del parlament del regne Darago qui son ajustats en la vila Dalcanyiç offerintse prest de trametre missatgeria a la dita vila per praticar tractar e concordar ab aquells e ab los missatgers dels dits regne de Mallorques e principat de Cathalunya en aquella residents de e sobre los dits preparatoris: e per lo honorable Eximeno Gomez en nom de missatger dels dessus dits del parlament de Arago ajustats en la dita vila pochs dies ha passats es stada tornada resposta e explicat per vigor de creença a aquell comesa que los del dit parlament preguen fraternalment lo dit general parlament del regne de Valencia quels placia fer la dita missatgeria en concordia del nobles cavallers e gentils homens quis dien deffora: e per lo dit parlament es stat respost quels plau fer la dita missatgeria en nom del univers del dit regne de Valencia en concordia de tots aquells qui son stats convocats al dit parlament e daltres qui po-

den entrevenir en generals parlaments si presents seran en aquell e sino de aquells qui presents hi seran com en aquells pus tots los qui hi deuen esser appellats son stats convocats residesque lo poder de tractar concordar e finar les coses per les quals lo dit parlament es stat apellat e que si alguns per desidia o alguna causa voluntaria o altra diffiren recusen o no poden venir al dit parlament aquell no deu esser dificultat ni embargat en los procehiments per aquell fahedors en altra manera seguir sia per paritat de raho que com molts ecclesiastischs nobles e cavallers e ciutats e viles reals qui acostumen esser appellats en parlaments generals del regne Darago no sien o entrevinguen en lo parlament qui a present se celebre en lo dit regne lo poder de procehir o enantar sens los absents la qual cosa los dessus dits del dit parlament Darago entre si no observen e que per conseguen no deuen exhegir del parlament del regne de Valencia sino ço que entre si mateys en semblant cas observen: offerintse prest lo dit parlament en la forma dessus dita de trametre la dita missatgeria a la dita vila Dalcanyiç tota vegada quels sia cert e conste que als dessus dits del parlament Darago placia entendre ensemps ab los missatgers trametadors per lo dit regne de Valencia e ab los del regne de Mallorques e principat de Cathalunya ja residents en la dita vila en et sobre los dits preparatoris segons que les dites coses e cascuna de aquelles son pus largament contengudes en una cedula o scriptura per part del dit parlament del regne de Valencie davant vostres reverencies nobleses et savieses molt honorables posada dissapte a tres dies del mes de octubre pus prop passat e en la resposta feta per lo dit parlament al dit Neximeno

Gomez missatger dessus dit: les quals jatsesia sens alguna triga o dilacio deguessen liberalment esser acceptades com per aquelles se procuras spatxament als dits affers dels quals tota dilacio deu esser lunyada atteses e sollicitament considerats los sinistres inconvenients perils scandels tribulacions dampnatges molt greus quis son enseguits et versemblantment sesperen enseguir majors en los regnes et terres a la real corona sotsmeses per gent darmes destranya nacio en gran multitud qui son entrades dins los dits regnes e segons se diu en breu sen speren entrar molt mes e en altra manera: empero no havets concordats e fermats los dits capitols ne feta resposta alguna distincta jatsia sollicitament e curosa siats stats exortats requests e amonestats diverses vegades de la dita ferma e concordia per part del dit parlament del regne de Valencie: per tal en Berenguer de Vilaragut en Ponç deç Pont e en Jacme Pelegri missatgers del dit parlament en presencia del molt reverent egregi noble et honorable parlament del principat de Cathalunya constituits en nom e per part del dit parlament ab tanta instancia quanta poden intimen a vosaltres les dites coses et preguen exorten amonesten e requiren fraternalment cordial e caritativa vostres reverencies nobleses e honorables savieses queus placia per los sguarts dessus recitats e presta expedicio e benavenir dels dits affers postposades totes dilacions axi com a ubertament molt nocives condecendre a les dites coses per lo inextimable fruyt qui sen enseguira e entendre assiduament e continua en la expedicio dels dits preparatoris ab los missatgers per lo dit parlament del regne de Valencia trametadors a la dita vila Dalcanyiç per part e en nom del univers del

dit regne los quals lo dit parlament se offir e es prest trametre tota vegada que a vosaltres e als dits missatgers del regne de Mallorques e als del parlament del regne de Arago en la dita vila Dalcanyiç residents sera plasent ab los dits missatgers trametadors praticar e tractar dels dits preparatoris en nom del univers del dit regne de Valencia. E com entretant attesos los perills inconvenients et scandels dessus dits sia molt expedient util e necessari provehir prestament en la custodia e deffensio comuna dels dits regnes e principat per conservacio del patrimoni real e per preservar aquell e los sotsmeses a la dita real corona de força dampnatges e impressio e que la justicia de la real successio puxa esser segurament delliure quieta et pacifica et en comuna e bona concordia tractada vista e examinada : per tal los dits missatgers en nom e veu del dit parlament preguen exorten et requiren a vosaltres molt reverents nobles e honorables senyors queus placia ensemps ab lo dit parlament del regne de Valencia e ab los del parlament del regne de Arago e missatgers del regne de Mallorques entendre e provehir prestament en la dita deffensio e custodia. En altra manera en los noms dessus dits dien que per lo parlament general del dit regne de Valencia no ha stat sta ni stara de fer e complir les dites coses e cascuna de aquelles ab acabament. E que si per triga o dilacio o en altra manera sinistres destorbs perils scandels inconvenients o dampnatges crexien o sen seguien que no sie o puxa esser imputat o impingit a carrech dessidia o culpa del dit general parlament del regne de Valencia per lo qual si les dites coses o alguna de aquelles son diffirides o recusades ço que no crehen sera pro-

cehit enantat e provehit en forma e manera licita e honesta en los dits fets e cascu de aquells segons per justicia e bona raho atrobara esser fahedor requirents de les dites coses per haver memoria en esdevenidor a si et lurs principals esser feta carta publica.

Ultimamente, se dió audiencia á un enviado de Castellon de la Plana, el cual espuso los muchos daños y agravios que dicha villa y sus moradores habian recibido continuamente del noble Bernardo de Centelles, y pidió que se pusiese en esto el conveniente remedio.

Por la tarde del mismo dia volvió á reunirse el parlamento para oir de boca de Ponce de Perellós, Felipe de Malla y Alberto Çatrilla, la relacion de su embajada á Valencia.

SESION DEL DIA 12.

Se acordó enviar embajadores á cada uno de los pretendientes para intimarles que se abstuviesen de vias de hecho en sus pretensiones. Asimismo se dispuso entregar á Berenguer de Monravá, Alberto Çatrilla y Juan de Ribesaltes, la cantidad de doscientos florines para invertirla en el pago de los espias que creyesen conveniente enviar á algunas partes. Comisionóse tambien al abad de San Juan de las Abadesas, embajador que debia ir al Rosellon, para que á su paso por el Ampurdan procurase apaciguar las disensiones promovidas entre Raimundo de Rexach y Pedro de Galliners. Resueltos ya estos asuntos, tomó la palabra Francisco de Erill, y pidió la competente venia, para que cierto procurador que habian enviado los del valle de Aran pudiese presentar el escrito que sigue, referente á los negocios de dicho valle.

Núm. 245.

Tom. 18. fol. 1115. Molt noble mossen lo governador e molt reverents egregis nobles e honorables e molt savis senyors de tots e de cascu dels estaments e condicions del principat de Catalunya qui sots e a present celebrats parlament general del dit principat. A tots en comu e en particular es notori e a major cautela vos notifica e diu en Johan de Vallinarça donzell de casa del noble en Francesch Derill capita de la vall Daran e lo dit Johan sindich e en nom de sindich e procurador de aquella que per la longa guerra e a la dita vall soberga e importable que li han feta e fan e saparellen a fer major la egregia dona Margarita comtessa de Comenge e gens sues per la qual ja la dita vall la qual per si no es bastant ne pot defendres o resistir al poder de la dita comtessa sien cremats e desabitats los lochs de Puyo de Bensost de Lees de Caneya de Bausen e la meytat de la vila de Veylla e novellament los lochs de Benos e de Begos e apparellen les dites gents ab grossa gent darmes e de peu de destrouir totalment e conquerir e occupar aquella si molt prestament noy es provehit ab socos covinent: car jatsia les gents de la dita vall no dubtants perills alguns de mort o qualsevol altre ne recusants tots treballs hajen feta fan e faran tota defensio a ells possible empero lur paucitat en nombre e deffalliment de gent darmes e artilleries necessaries a semblants actes de guerra no son bastants ne poden resistir a tan soberch esforç com

son los comengeses en sguard de la dita vall molt pocha e assats pobra nes pot de costuma fer en part del mon que cascun membre o part de la provincia haja e puxa pendre e fer per si defensio a guerres e adversitats sens total reforç e ajuda del cap e altres parts o membres del regne comdat e provincia com la unitat ajustada sia pus fort a resistir a tot sinistre e evitar aquell segons en altres semblants fets a costumat a fer notablament lo dit principat. E jatsia lo dit noble en Francesch Derill per honor del dit parlament e de la cosa publica del dit principat e per son descarrech vos ho haja dit e proposat diverses vegades pero noy ha stat ans creix tot jorn la potencia dels de Comenge e periclita la dita vall ab gran flaquesa e deshonor de la corona roal Darago e a major carrech del dit parlament que durant incertitud qui es nostre rey e senyor per justicia no occorre ab celeritat a tan gran carrech e desonor. E jatsia la dita vall ab ferm privilegi e ley paccionada puxa licitament e sens menys valença de sa fe o altre carrech si per lo senyor rey e officials reals no son defeses donarse a qualsevulla altre senyor ço que ells han scusat e no voldrien fer por cosa del mon hon scusar ho puxen: per tal a present en lur extrema necessitat de la dita guerra no podents accorrer al senyor rey personalment per la dita incertitud recorren per lur sindich e per ells recorre lo dit sindich a vos dit mossen lo governador e a vosaltres dits molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors del dit parlament e a tot lo dit parlament açi convocat e justat eus supplica e requer tant instantment com pot per tot dret ni costum que per ell faça e per vigor del dit privilegi que la dita vall Daran lochs e habitadors de aque-

lla vullats defendre e conservar a la subjeccio de la corona real de la qual son subdits e vassalls e volen esser ab tota guarda e tuicio de aquella provehint los castells senyaladament de Lees e de Bensost de vitualles armes e stablida de gent e altres coses necessaries e encara tramctre gent a la dita vall per defensio de aquella com los de la dita vall nos puxen defendre ne sien bastants a les dites coses. En altre manera lo dit sindich ab total reverencia forçat per son offici e per scusacio de sos principals protesta contra vos mossen lo governador e encara contra lo dit parlament de tots dans destruccions exterminis e perdues ques facen os seguesquen en la dita vall que tot sia imputat a vosaltres senyors e cascun de vos e que per vostra culpa o dessidia axi desemperats de rey e de vostra defensio e ajuda en tan extrema necessitat puxen usar del dit privilegi e ley paccionada e tot altre remey que puxen els pertanga ço que hon als no puxen hauran a fer per vostra gran culpa e carrech ab trencament de cor e molt dolorosament e plorosa per stalviar les persones e bens lurs per vosaltres lexades e abandonades a total destruccio e carnatge. Requirent de la present scriptura testimoni de la presencia divinal e carta publica per descarrech de sos principals e salvament de lur fe e total carrech de aquells per culpa de qui se seguira tan dan e desonor a la corona real e al dit principat de Cathalunya.

A cuyo escrito, ofreció el governador general que daria la competente respuesta.

SESION DEL DIA 13.

Leyóse en primer lugar la siguiente carta que se habia recibido de Juan Desplá.

Núm. 246.

Als molt reverents egregis nobles honorables et savis senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors : de vostres grans paternitats reverencies nobleses et honorables savieses he reebuda una letra dada en Tortosa a VII dies del present mes en la qual me notificavets la venguda dels missatgers del parlament de Valencia qui es a Vinalaroç los quals a gran instancia demanaven que a aquell parlament fos atorgada la entrada de aqueixa ciutat segons que moltes vegades havien demanat et que segons sentiment que vosaltres haviets los barons nobles cavallers gentils homens quis dien forans induhits per algunes persones de aquest parlament no volien dar loch en la entrada de la dita ciutat en concordia : e vosaltres veents que per la dita entrada feta en concordia dels uns et dels altres se seguia gran be axi en aquests afers dels preparatoris com en altra manera presuments que si per part de aquest parlament eren stretament instats que do- Tom. 18. fol. 1120.

nassen loch a la dita concordia que ells hi entrarien: per ço vostres paternitats reverencies nobleses et honorables savieses volien et encarregaven a mi que ab aquelles persones que a mi paregues hi poguessen fer bona obra yo instas tractas et prosseguis quel dit vostre voler fos complit. Perque molt reverents egregis nobles et honorables senyors volent yo exseguir vostre voler et manament he parlat ab los pus principals de aquest parlament et qui mes hic manen les festes de aquesta materia los quals apres moltes paraules me apar sien romases en bona conclusio axi empero que en cas que la entrada se faça de tots los dits valencians en aqueixa ciutat aqui nos tracte sino solament de la concordia dels dits valencians et de trametre lur embaxada en concordia aci per tractar ab ells et ab vostres missatgers dels preparatoris de la justicia car parme que ells haurien en sobiran desplaher que los parlaments de Valencia et de Cathalunya et los de Mallorcha ajustats tractassen de aquesta materia et fessen hun cor sens ells car dupten que no fos sabidoria de esser vosaltres molts contra ells particulars. E aço es lo sentiment que yo he pogut sentir de aquells ab qui yo be praticat de aquesta materia. E en apres en la dita vostra letra senyors molt reverents egregis et honorables per una mencio que yous havia feta en una mia letra que havia sentiment que mes castellans devien entrar en aquest regne me notificavets que voliets et ordonavets que yo fes tota aquella instancia que pogues ab tots aquells que conegues que valer hi poguessen que aquesta entrada cessas per moltes rahons en la dita vostra letra contengudes. E yo senyors molt reverents egregis et honorables en aquest fet he tenguda la pratica en

lo precedent capitol contenguda et ells trobats assats de bon acort axi pero que vosaltres provehiscats que altres companyes non venguen daltra part car ells han sentiments clars que en favor de don Anthon de Luna hic deuen entrar de les parts de Gascunya de M rocins en sus et en desfavor et prossequcio de aquells qui persegueixen la justicia de la mort del archabisbe. Hauts yo senyors molt reverents egregis nobles et honorables aquests sentiments ses seguit que mossen Guillem Galceran de la Serra missatger del parlament de Valencia qui es justat a Vinalaroç trames aci al parlament de Arago presenta una letra de creença del dit parlament de Valencia a mossen Berenguer de Tagamanent e a mi ens prega de part del dit parlament que nosaltres entrevenguessem en la proposicio que ell faria de sa missatgeria al parlament de Arago: et per nosaltres li fon atorgat axi empero que ell primerament ho demanas al dit parlament de Arago: et esse seguit axi que los del parlament de Arago pregaren al dit mossen Berenguer et a mi que nosaltres fossem presents a la dita proposicio et presents nosaltres lo dit missatger huy data de la present en hora de tercia et plen parlament feu la dita sua proposicio la qual contenia dues coses: la primera que com en aquest regne hagues moltes companyes stranyes et sen hic sperassen mes entrar de diverses parts que plagues a aquests senyors de aragoneses que ensemps ab vosaltres senyors de Cathalunya et ab los del regne de Mallorques et ab ells volguessen fer una defensio comuna per la qual los regnes et terres de la corona real de Arago fossen preservats de tot sinistre et gents stranyes nonch fossen admeses: la segona era sobre la missatgeria que aquest parlament havie

feta al dit parlament de regne de Valencia sobre los missatgers aci trametedors per tractar dels preparatoris et sobre la concordia fahedora del dit parlament qui es a Vinaroç ab los barons nobles cavallers et gentilshomens quis dihen defora. En açо lo dit missatger referintse a la resposta ja feta per lo dit parlament de Valencia al dit missatger qui ere trames per lo dit parlament de Arago dix quel dit parlament de Valencia no havia dissensio ni debat algu per que concordia hi fos necessaria car aquell parlament convoca tots aquells quis solen convocar en corts generals et parlaments legittimament et per persona legittima et que havien tengudes et tenien les portes ubertes a tot hom qui venir hic volgues e que si alsguns barons nobles et cavallers quis dihen defora noy volen venir no es culpa del parlament qui representa tot lo universal de aquell regne et que per tolrels sospites havien oferts guiatges a tots aquells qui venir hic volguessen jatsie ni hagues qui eren intitulats de greus crims hoc et per ço com havien allegat lo governador per perorrescent et la ciutat de Valencia havien mudat de president et lo parlament en loch fort poch populos hon rahonablament temor alguna nos podia allegar et que si ells hi volien venir los acollirien fraternalment et ab ells ensemps farien les eleccions dells et daltres de missatgers trametadors açi per los preparatoris et per altres coses tocants lo fet de la justicia de la successio real: e feulos moltes gracies de part de aquell parlament com a ells plahia de entrametres dels afers de aquell regne axi com a frares e bons amichs. Del segon punt tocat per lo missatger de Arago los dix que havien ja feta lur missatgeria et eren aperellats de trametrela pus

fossen certs quel parlament de Arago la admetes en nom del universal del regne de Valencia axi que altres missatgers particulars nonch fossen admeses de aquell regne : sobre aço aquest parlament Darago se retench acord et feren fer loch al dit missatger de Valencia. E yo senyors molt reverents egregis nobles et molt honorables veent que la materia proposada per lo dit missatger de Valencia era consonant als dos punts per vosaltres a mi en vostra derrera letra carregats et que alli eren presents aquells ab qui yo particularment havia parlat dels dits afers et de mossen Berenguer de Tagamanent qui tanbes havia carrech de sos companyons de aquesta materia et era stat ab mi present com ne havia parlat ab los dits particulars proposi en lo dit parlament los dits dos punts pero posi aquell dels castellans pus larch car no solament demani que aquells quinch devien entrar nonch entrassen mas que aquells qui hic eren hic hisquessen : e semblant proposicio se feu mossen Berenguer de Tagamanent per part del regne de Mallorcha ab moltes savies et bones rahons les quals no cur explicar per no esser prolix en scriure: e ells ferennos fer loch dients quey acordarien et a cap de una stona cridarennos et diguerennos que sobre lo punt de la entrada dels valencians a Tortosa encara no havien plen delliberat mas que breument ells hi delliberarien ens hi respondrien: sobre aquest punt nosaltres los tendrem aprop els congoxarem de la resposta et de continent que la hajam laus trametrem per correu cuytat. Sobre laltre punt de les companyes nos feren tantost resposta et sobre aquesta resposta se allargaren fort dient primerament que castella el mon nonch era entrat per ordinacio de aquest parlament : be era ver que los

parents del archibisbe seguida la mort desastrada del dit archibisbe sabent que los interfectors de aquell en pau fermada tractants missatgers del sant pare et missatgers de la ciutat de Barchinona et apres sobrevinents grans et notables missatgers de aqueix principat lo qual no sen sentia niu prosseguia per justicia qui rahonablament attes que lurs missatgers eren entrevenguts en la pau et ells tractants se era feta deguera fer cor ab los amichs del dit archibisbe en perseguir los dits interfectors segons dit es per justicia covench a ells a emprar castellans dels quals ni havia gran partida de lurs parents ab los quals se poguessen defendre dels dits interfectors qui ja sestenien a tanta audacia que sassajaven de ensenyorir de tot lo regne et que per la entrada dels dits castellans se eren toltes roberies morts et altres maleficis quis fahien en lo regne de Arago per molta mala gent qui anava per lo regne per la potencia dels dits interfectors. Molts replicats et rahonaments se feren deça et della los quals serien larchs de scriure pero la lur conclusio fon que si vosaltres donavets remey que de les parts de Gascunya no entren aquestes gents darmes qui dihen que deuen entrar ells daran remey que aquestes gents darmes qui devien entrar de Castella no entraran ni encara daltres qui en favor dels amichs del dit archibisbe deuen entrar de Gascunya assats en gran nombre. E si per vosaltres es generalment provehit que los dits interfectors consentidors valedors et recollidors dels dits interfectors fossen gitats del regne en tal manera que nonch fossen tro que la justicia de la declaracio de la successio del dit regne fos feta ells tenrien manera que tots los estrangers que son en Arago hic exirien. E jatsie molt reverents egregis

nobles et honorables senyors yo veja aço derrer tan dificil que quaix ho reput per impossible pero encara vos en vull certificar per ço queu sapiats axi largament et engrunada com mes stat dit. De la letra per vostres paternitats reverencies nobleses et honorables savieses ordenada sobre la intimacio o notificacio qui deu esser feta als competitors de la successio real he parlat ab aquests senyors de aquest parlament regonexenla et encara non he lur resposta: bem par que hagen lo dictat for per gentil et florejat et par be que es exit de bona ma pero en la substancia segons los rahonaments que yo havia ja hauts ab ells nom par sia segons lur proposit: car segons yo per altres letres vos havia scrit no appar a ells quels parlaments hagen alguna jurisdiccio ni conexença del dit fet mas sola nocio a regonexer per tot lur descarrech axi com a terme pacient a qui han a respondre de lur subjeccio et per conseguent no poden ni deuen citar mas simplament intimar la noscio que ells volen fer a fi que si per si mateixs volen dar algunes instruccions que ladonchs hom les los reebra et de aquelles haja raho tant com aparega als dits parlaments que haver sen deja. De aço yo haure al pus breu que pore lur entencio et laus trametre decontinent. E placia a vostres paternitats reverencies nobleses et honorables savieses haver en paciencia si los afers prenen tarda mes que vosaltres no voldriets car en bona fe nos pert per no tenir aprop car tant hi faç com puix mas no puch fer los affers per mi sol que ab ells los he a fer axi com ells volen los quals tots temps me prolonguen sots sperança dels valencians: et par a mi que sil acort dells se ha a fer aqui en Tortosa abans que les missatgeries venguen açi sera fort lonch tret et no

era entencio de vosaltres ni mia com yo parti de aqui que aquests afers deguessen pendre tant lagui ne que yo hagues a aturar fora de aqueix parlament et menys dels molt honorables senyors et companyons meus: perque si a vostres paternitats reverencies nobleses et honorables savieses plahia hauria a singular gracia que nich fessets venir bun altre et yo men pogues tornar o que yo men pogues tornar al present et que com los valencians hic sien quench trametats aquell qui a vosaltres plaura car be veig que mentre ells hic sien absents poch se avançara en los afers principals. De ma opinio mos senyors molt reverents egregis nobles et honorables que volets saber sobre la entrada quel parlament de Valencia vol fer aqui vos responch que yo qui son partit de la ciutat de Barchinona companyo de aqueixs altres mos senyors missatgers de la dita ciutat no puig ni deig dar mon consell sens ells et jatsia ma flaqua opinio puga poch suplir a la vostra gran saviesa et dells pero per complir vostre manament yon scriu ma opinio a ells sotsmetentla a lur savia et discreta determinacio los quals la explicaran a vostres reverents paternitats nobleses et honorables savieses les quals manen a mi ço quels sia agradable. E mantengaus lo sant Sperit en la sua sancta proteccio et guarda. Scrita en Alcanyiç a X de noembre del any MCCCC et XI.—A servir et honor de vostres reverencies nobleses et honorables savieses Johan Deçpla missatger per vosaltres trames al parlament quis te en Alcanyiç.

Tratóse despues del pago de varias cantidades, y últimamente de la estimacion de los daños que recíprocamente se hubiesen causado el obispo de Urgel y el conde de Pallars.

SESION DEL DIA 14.

Leyóse otra carta de Juan Dezplá que dice así:

Núm. 247.

Molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors. Tom. 18. fol. 1125.
Dimarts prop passat scrivi largament a vostres paternitats reverencies nobleses e honorables savieses de tot ço que tro en aquella jornada se era enseguit que digne fos de scriure e en la dita letra vos fiu mencio com lo dit parlament daçi se havia aturada deliberacio sobre la resposta fahedora al missatger qui hic era de part del parlament de Valencia qui es a Vinalaroç e axi mateix sobre lo hu dels dos punts que yols habia proposats de part de vostres reverencies nobleses e honorables savieses ço es que a ells plagues fer instancia per lur missatger o en altra manera ab los nobles barons cavallers e gentils homens quis dihen de fora que entrassen ensemps ab los qui son a Vinalaroç a la ciutat de Tortosa per deduhirlos a concordia e unitat sobre los afers que tenim entre mans de la successio de aquell que es nostre ver rey princep e senyor. E per ço

com la jornada de hir a XI del present mes fonch festa de sent Marti e nos tench parlament lo missatger de Valencia ne mossen Berenguer de Tagamanent ne yo en lo punt quens restaba no poguem haver resposta jatsie nosaltres ab gran diligencia parlassem ab huns e ab altres del dit parlament pregant e induhintlos que per contemplacio de vosaltres e dels dits afers que tenim entre mans treballassen e fessen que aquest parlament de Arago volgues treballar e instas la intrada de tots los dits valencians en la ciutat de Tortosa. Apres senyors molt reverents nobles savis e honorables ses seguit que huy dijous a XII del dit mes a hora de tercia yo de part de aqueix parlament e mossen Berenguer de Tagamanent per part del regne de Mallorcha fom en lo parlament dels aragoneses lo qual publicament se celebrava la hon ha acostumat: los quals oida primerament relacio de lur missatger qui era tornat de regne de Valencia la qual los feu en aquella hora apellaren nosaltres e sobre lo dit punt nos feren resposta en la forma seguent. Que los missatgers del parlament del principat de Cathalunya qui eren stats ab lur parlament a Calatayu saben ab quanta cura e diligencia lo parlament Darago ensemps ab los dits missatgers del principat de Cathalunya havien treballat ab los missatgers del parlament de Valencia quis diu dins la ciutat e ab los missatgers dels barons nobles cavallers e gentils homens quis dihuen de fora en reduhirlos en concordia e unitat e redeliuirenlos a certs apuntaments: e per haver la dita concordia bon acavament et ells e los missatgers del parlament del principat de Cathalunya elegiren lurs notables missatgers ço es sobre lo parlament de Arago frare Enyego Dalfaro e los dits missatgers del principat de Ca-

thalunya micer Guilleu Basset: los quals segons relacio que ells han de lur embaxador la dita concordia nos poch fer ni los apuntaments fets per ells e per los dits embaxadors no pogueren venir a execucio dients que no volien dir la culpa de qui fon tro que necessari hi fos pero be conexia hom hon se lançava la culpa e vosaltres podets ben considerar de qui ells ho entenen a dir. E que apres que per vosaltres molt reverents nobles honorables e savis senyors yo sou vengut en aquest parlament e mossen Berenguer de Tagamanent per part de sos companyons missatgers del regne de Mallorques per tractar dels preparatoris de la dita justicia cobejants encara la dita concordia dels dits valencians mogueren que en lo fet dels preparatoris nos avanças sino com menys pogues e ques treballas que los dits valencians hic venguessen en concordia e sino que los huns els altres en discordia hic venguessen: e per millo dur aço a acabament scriverem e instarem que vosaltres mos senyors scrivissets als barons nobles cavallers e gentils homens quis dien de fora los quals eren justats en la pobla de Benaguazir que sacostassen e venguessen al loch de Trayguera axi com de fet han fet per instancia vostra e lur per ço que vostres missatgers e lo lur poguessen treballar en la lur concordia o tramesa a lur missatgeria en discordia en cas que lur concordia fer nos pogues. E apres ses seguit quels dits barons nobles cavallers e gentils homens quis dihen de fora son vinguts al dit loch de Trayguera e vostres missatgers e lo lur han tractat de la dita concordia: e jatsia los dits barons nobles e cavallers quis dihen de fora oferissen metre tots lurs debats en poder de aqueix parlament e de aquest de Arago o en poder de nostre sant pare los

quals a parer dells son partits assats rahonables: e veent encara lur missatger que vostres missatgers no sab per quinya ocasio se eren partits dels dits tractes e sen eren tornats al parlament de Tortosa acabats los protests que habia a fer sen es tornat aci al parlament de Arago els ha fet relacio de tots los dits fets: e que ara foragitats ells de tot lo dit tractament en que tant han treballat los huns e los altres del regne de Valencia entren en Tortosa e aquis faça la dita concordia e avinença sens ells noy conexen honor neguna del regne de Arago: e que ells mateixs instassen e procurassen lur desonor nou farien per la lur vida: pero si los dits valencians per si mateixs o a tracte de aqueix parlament entren aqui que ells no sen donen cura ni hi contrastaran directament ni indirecta. Bels par que aqueix parlament noy guart lur honor axi com ells tots temps la han guardada al parlament del principat de Cathalunya inferint que ells no saben quel loch port la virtut de la concordia ans la porten los parlaments de aquells en qui los dits parlaments son representats axi que si los valencians havien voler de concordar be concordarien per intercessio de tals missatgers. En aço senyors molt reverents egregis nobles e honorables en quant yo pogui percebre stech lur resposta del dit punt: pero sta en veritat que fahent la dita resposta feren un incident que ells eren fort maravellats de vostres paternitats reverencies nobleses e honorables savieses car pus era concordat que treballat alguns breus dies en lur concordia si aquella nos podia fer se devia treballar quels uns els altres en discordia fessen lur missatgeria per treballar en los dits preparatoris e contra aquells qui fer non volguessen se degues protestar: e que attes que per inter-

cessio dels dits vostres missatgers e del lur la dita concordia no sera pogada seguir ne los del parlament de Vinalaroç volien trametre lur embaxada en discordia perque vostres missatgers nols havien protestat a fi que sens carrech dun parlament e daltre se pogues avançar en los dits preparatoris pero que ells eren prests ab vosaltres e ab aquells dels dits valencians e qui trametre hi volrien tractar dels dits preparatoris e que cascun jorn hi volien entendre daci avant. Yo mos senyors so fort dubtos si lo missatger dels barons nobles cavallers e gentils homens quis diheu de fora hic es lo qual dien que sich spere cascun jorn e nonch ha negu dels qui son a Vinalaroç si tractare ab ells be que yo son de entencio attes que quant yo tracte no ha fermament sino per referir de tractar e apuntar los fets en quant yo puxa tro que haja altre manament de vosaltres e plauriem que prestament fos certificat de aço e de la mia tornada de la qual per altra letra he scrit a vostres paternitats reverencies nobleses e honorables savieses. Lo missatger de Valencia encara no ha hauda resposta de aquest parlament e es la occasio car ell en sa proposicio dix que remetia sos dits a la resposta que sos principals havien feta al missatger del parlament de Arago lo qual parlament li dix que pus referia sa proposicio a la dita resposta que tro haguessen aquella ells no li podien fer resposta. Huy en lo dit parlament los ha donada la dita resposta en scrits e ell qui creu que la hagen hauda per lur missatger. Ara en aquest depres dinar treballen ordenar la dita resposta: crech que sera que si ells trameten lurs missatgers que ells los admetran pero per aço no foragitarien los dels barons nobles cavallers e gentils homens quis dihen de fora. E aço en

tant com toca de la admesa de lurs missatgers. Dels altres no he negun sentiment: com hagen feta la resposta yo la trametre a vostres reverencies nobleses e honorables savieses les quals scriuen e manen a mi ço quels sera agradable. Scrita en Alcanyiç a XII de noembre del any MCCCC e XI. —A servir e honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Deçpla missatger per vosaltres trames al parlament quis te en Alcanyiç.

SESION DEL DIA 16.

Se presentó nuevamente Pedro Ferrer con credencial del conde de Urgel; pero el acta espresa solamente que desempeñó su comision, sin manifestar cual era. Acordóse despues escribir á Juan Dezplà con arreglo á lo que está continuado en el acta con estas palabras:

Núm. 248.

Tom. 18. fol. 1129. Et post ista fuit mandata per dictum parlamentum littera mittenda honorabili Johani de Plano nuntio dicti parlamenti in Aragone destinato cum qua parlamentum ordinavit quod dictus Johannes faceret quantum posset quod castellani qui ingressi fuerant regnum Aragonis expellerentur et quod amplius non ingredirentur cum assereretur quod in majori numero erant de proxime ingressuri.

SESION DEL DIA 17.

Dióse cuenta en primer lugar de una carta con que los diputados de Cataluña avisaban el envio de varios papeles, y luego fué leida esta otra del enviado á Alcañiz:

Núm. 249.

Als molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors: huy data de la present he rebuda vostra letra dada en Tortosa a VIIII del present mes sobre lo fet de les treues profertes a vostres missatgers per los barons nobles e cavallers qui son a Trayguera encarregant a mi que sabes ab aquests senyors del parlament Darago si la farien semblant: e per ço com huy es digmenge e nos te parlament no he pogut parlar ab tot lo parlament de la dita materia mas hen parlat ab alguns singulars qui han gran veu en aquest parlament e a qui aquest fet toca molt e pens que daran loch a les dites treues pero foragitar nan expressament tots aquells qui foren a la mort del molt reverend arquebisbe de Saragoça e crech que altrament noy darien paciencia ni loch. Dema si plaura a Deu you proposare en parlament e haure certa e clara resposta lo pus prest que puga e de continent ne certificare vostres Tom. 18. fol. 1131.

paternitats reverencies nobleses e honorables savieses les quals rescriuen e manen a mi tot ço quels sera agradable. No me volgut retenir lo present correu per la resposta de aquest article car ja encara es aci aquell quem trametes per ço que yo instas que aquest parlament admetes los missatgers del regne de Valencia qui es a Vinalaroç del qual fet encara no he resposta del parlament pero hanme promes que dema lan faran: e semblant han promes al missatger del dit parlament de Valencia. Cresech que en substancia concordara ab lo sentiment que he haut del qual jaus he scrit per altra mia letra. Ab lo dit correu certificare de les dites respostes vostres paternitats reverencies nobleses e honorables savieses les quals lo sant Spirit tenga en sa guarda. Escrita en Alcanyiç a XV de noembre del any MCCCCXI.—A servici e honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament quis te en Alcanyiç.

Leyéronse además otras tres cartas, á saber: una del gobernador de Valencia ofreciendo soltar á los presos que tenia de Morella, con tal que esta ciudad soltase á los de sus aldeas; otra de la condesa de Prades, en la que manifestaba que las cuestiones que tenia con su marido habian quedado decididas por la mediacion de algunos amigos de entrambos; y otra de los paheres de Cervera, quejándose de sus acreedores y de los conselleres de Barcelona. Ultimamente se acordó escribir á los de Morella que accediesen á lo que proponia el gobernador de Valencia.

SESION DEL DIA 18.

Fué leida en primer lugar la carta que sigue:

Núm 250.

Als molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament del principat de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors: a vostra letra dada en Tortosa a XIII del mes present responch que les coses de les quals me encarregats en aquella curare apuntar e metre en los termes quem fets saber com abans e pus prestament pore: e tantost finats en la forma que manats los dits afers ho reportare personalment a vostres reverencies nobleses e honorables savieses les quals manen a mi tot ço quels sia plasent. Escrita en Alcaniz a XVI de noembre del any mil CCCCXI.—A servir e honor de vostres paternitats nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament quis te en Alcaniç. Tom. 18. fol. 1134.

Se leyó asimismo otra del obispo de Vich, escusando su ausencia por estar enfermo; otra de los diputados del General, en que avisaban el envio de algunos papeles que se les habian pedido; y otra del parlamento valenciano, que es como sigue:

Núm. 251.

Tom. 18. fol. 1134. Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: contemplada ab singular delectacio e plaer la bona liberal e graciosa resposta feta per les vostres reverencies nobleses e savieses molt honorables al punt per los nostres missatgers aqui derrerament destinats explicat tocant la custodia e comuna defensio dels regnes e principat a la reyal corona subjectes regraciants molt a vosaltres e loants vostra comendable intencio e fraternal afeccio responemvos que nosaltres cobejants ab no poqua fervor accelerar e metre en exequcio leguda los affers de la dita defensio e custodia com extimem aquells esser necessaris al be de la cosa publica dels dits regnes e terres per molts sguards ja rahonats e altres los quals son assats urgents manifests e notoris: considerat que liberalment havets proferit tractar dels dits affers en lo loch forma o manera plasent a nosaltres: corresponentvos de consemblant liberalitat fraternal affecio e intencio per donar major opportunitat e aviament als affers: havem deliberat trametre aqui en aqueixa ciutat prestament nostres embaxadors per tractar praticar e concordar de les dites deffensio e custodia ab aquelles persones que per vosaltres hi seran deputades. Speram fermament en la ajuda de nostre Senyor que per aquesta

provisio si prestament sera mesa en apuntament condecent sera remeyat a molts scandols dans tribulacions e novitats ques preparen enseguir en los dits regnes e terres e sera donar loch que en la investigacio examinacio e declaracio de la justicia pora esser entes segurament pacifica e quieta tots empatxs e turbacions repellits. E si coses algunes molt reverends egregis nobles e honorables senyors vos son plasents scriviunosen fiablament. E sia vostra guarda Lesperit sant. Escrita en Vinalaroç e segellada ab lo segell secret del reverent bisbe de Valencia a XVI de noembre del any MCCCCXI.—Lo parlament general del regne de Valencia apparellat a vostre honor.

Terminada la lectura de la correspondencia que antecede, presentó Pedro Ferrer el siguiente escrito:

Núm. 252.

Molt reverents molt egregis molt nobles e molt honorables senyors de gran e reverencial auctoritat e sobirana saviesa insignits e dotats: Be han a memoria les vostres reverencies nobleses e sobiranes savieses com a vuyt del mes de octubre prop passat fon per mi explicada a les vostres reverencies nobleses e sobiranes savieses en lo present parlament una proposicio per la qual vos foren extesament e per menut narrats e recontats los grans into– Tom. 18. fol. 1136.

lerables e irreparables carrechs engoxes e greuges inconvenients e sinistres que les terres sotsmeses a la real corona e los sotsmesos a aquella han sostenguts e sostenen per ço com dins spay de tan lonch temps com ere passat despuys que lo molt alt illustre e excellent senyor rey derrerament deffunct falli als dits sotsmesos no es stat publicat e manifestat lur ver e legittim princep rey e senyor natural al qual per justicia e per deute de lur feeltat e naturalesa son tenguts obeyr e lo qual es cap salut deffensio e pare del ben publich: e per la qual vos foren recitats los casos en los quals en los temps passats es stat feyt debat a aquells qui eren vers e legittims successors en lur vera e legittima successio en los quals casos per vosaltres e per los vostros loables antecessors fon donada molt bona loable e molt presta fi e la terra fon mesa e posada en bona presta e segura deffensio. E fonvos per mi en nom e per part del senyor don Jayme Darago e en virtud de sa letra de creença conclos en la dita proposicio que com lo present cas qui vuy es sobrel article de la successio de la dita corona no fos ne sia menys clar e indubitat que eren aquells: que lo dit senyor cordialment instant e affectuosa vos pregave que ab esvelada pensa volguessets ençercar tots prests legittims congruus licits e deguts partits e remeys per los quals vosaltros mijançant ab aquella millor unitat e concordia que fos possible lo article de la dita successio prengues bona deguda e presta fi e tal com vosaltres e los altros sotmesos a la dita corona han custumada donar a grans e arduus feyts mayorment tals e de tan gran pes e de tal natura e qualitat com es aquest: subjungint que lo dit senyor don Jayme confiave e confie que axi com

mijançants vosaltres e los altres sotsmesos a la dita corona los dits casos prengueren bona e deguda fi que sis farie e fara la divinal gracia mijançan aquest qui no es menys clar e indubitat segons dit he que aquells. E que per tant com lo dit senyor sabia e sab certament clara liquida manifesta e indubitada que la dita successio es sua per justicia e veya e veu que la triga del fet engenrava e engenra gran dan al publich lo qual recahie e recau en ell: perço segon dit he vos pregave affectuosament e instantment vos exortave eus requirie que en lo spatxament de tan salubre negoci entenessets curosament com ley de natura e de scriptura vullen e mostren que axis degues es deja fer e vostres fealtat naturalesa e lealtat vos hi estrenguessen eus hi estrengan.—Item mes crech que hajats a memoria com a XXVIIII del dit mes de octubre per mi fon feta una altra proposicio en aquest salubre e magnifich parlament per la qual a les vostres reverencies nobleses e sobiranes savieses foren per mi comemorats e reçitats los actes e les coses feytes per lo dit senyor don Jayme en lo temps passat per les quals se demostrave e podie cascun veure com lo dit senyor havie conformada rimada reglada e limitada la sua volentat ab la vostra e havie squivats tots camins de força e de impressio e havie squivats e squivarie tots camins de damnada tirannia e de intrusio.—Item fon per mi narrat e recitat com los gloriosos reys dels quals per dreta e vera linea lo dit senyor devalla e es derivat e lurs estrenuus e nobles sotsmesos han domades e assuavades gents e nacions tirannicas: e fon per mi conclos en nom e per part del dit senyor don Jayme Darago e en vertut de sa letra de creença que attenent que gent

darmes strangera e a stranya senyoria sotsmesa no estava be en lo regne lo dit senyor affectuosament e instant pregave a les vostres reverencies e nobleses que volguessets adhibir tots prests e congruus partits e remeys per purgar e denejar lo regne de tal gent.—Item mes avant pens que les vostres reverencies nobleses e sobiranes savieses han plenament a memoria com a XVI del present mes de noembre per mi fon feta e explicada en lo dit parlament una proposicio en la qual fon mencionat com lo infant de Castella ha en lo present parlament feyta proposar affermar e explicar una oppinio molt novella e molt aspra e esquiva james oyda pensada cogitada ne sompniada: la qual oppinio es que lo dit infant senyor de altra gent e de altra casa engenrat nat e nodrit en Castella usitat e acostumat a viure segons les leys e practiques de aquella deu esser segons ell afferma vostre princep vostre regidor vostre governador e vostre senyor: e fonch per mi affermat com la dita novella oppinio es derogatoria abrogatoria e de direccio contraria a la antiga e inveterada conclusio en los caps de vostres e de vostres pares antichs situada e imprentada e per vostres princeps e senyors naturals prehicada afermada publicada e manifestada segons es cosa notoria e per molts actes solempnes pesats e arduus manifests e notoris corroborada confortada e confermada: e fou per mi tocat e demostrat com lo egregi comdat Durgell situat en aquest magnifich principicipat fon e es joya per tant de temps que no es memoria de homens en contrari singularment stojada als segons nats de vostres princeps e senyors naturals . . . . fill legitim e mascle . . . . . primogenits exerciren offici de governador general e sem-

blants actes a primogenits pertanyents. . . . . no-
toriament . . . en lo dit senyor don Jayme apres
mort del molt excellent senyor rey de Sicilia don romas
lo dit senyor don Jayme governador general e tenint loc
de primogenit tant com sobrevisque lo dit senyor rey qui
derrerament falli exercintlo axi en actes jurisdiccionals com
cerimonials: apres mort del qual fon indubitat e notori al
dit senyor don Jayme ell esser vostre ver e legitim prin-
cep e senyor natural: en exercicici del qual offici de go-
vernador general segons toqui e reciti lo dit senyor don
Jayme condescendent sots certa forma a vosaltres senyors
notoria als prechs e consell dels XII qui en lo temps pas-
sat affermaven representar lo magnifich principat de Ca-
thalunya e de la insigne regia e noble ciutat de Barchi-
nona sobresigue sperant e pensant lo dit senyor ab sana
consideracio salut repos e ben avenir del publich per amor
sguard e contemplacio del qual ha feytes moltes coses
conformant rimant reglant e limitant en aquelles la sua
volentat ab la vostra segons sumariament e recitativa toqui
en dita segona proposicio. Hoc mes es joya lo dit comdat
en la qual tots temps es estat posat e carament estojat
axi com a reliquia legittima e molt preciosa de vostres prin-
ceps e senyors naturals lo fill legittim segon nat de aquells
perque el ab la sua vera legitima et dreta linea fos co-
lumpna escalo e recolzador de la dita corona en lo cas
que deffallissen los primogenits dels dits princeps e la lur
vera legittima e dreta linea: explicantvos com diversas ve-
gadas la dita corona ses reposada en la dita columpna per
deffalliment de la vera legittima e dreta linea dels primo-
genits dels dits vostres princeps e senyors naturals: expli-

cantvos mes avant la magnificencia e excellencia que la dita joya havie tots temps demostrada e vuy demostra en aquest magnific principat com sie cosa certa que las molt insignes e molt nobles regions de Arago e de Valencia e de Mallorques e altres sotsmeses a la dita corona diversas vegadas han cercat e trobat lur ver e legitim princep rey e senyor natural en la dita joya situada en lo dit principat e no en França ni en Castella e alli han trobat lur ver e legittim senyor protector e deffenedor: tocant recitant e comemorantvos mes avant com dins lo temps de XVII mesos e pus qui eren passats despuys que lo molt alt senyor rey derrerament defunct falli lo dit senyor don Jayme ab gran e esvelada diligencia no solament per sos missatgers mes encara personalment havia instantment e affectuosa pregat sollicitat exortat e request lo present parlament sobre la bona presta e deguda expedicio de tan ardnu tan necessari e tan salubre negoci com es lo article de la dita successio: dins lo qual temps segons reciti per lo dit senyor ne per causa sua ne per gent que sia estada a sa ma ne a son regiment les terres sotsmeses a la dita corona ne los poblats en aquelles no han sostenguts carrechs congoxes forces impressions inconvenients ne sinistres segons a tot lo mon es manifest e notori: car segons toqui e reciti notori es e manifest qui son aquells per los quals les dites terres e los poblats en aquelles han sostengut e sostenen carrechs congoxes greuges forces impressions inconvenients e sinistres: e que no resmenys es manifest e notori sots ma regiment e senyoria de qui hi son. No resmenys reciti com be poden veure les vostres reverencies nobleses é sobiranes savieses si es cosa de mirar

ne de sostenir ne que vol dir que de una part la dita regio Darago sie plena e costivada de gent darmes de nacio castellana e de altra part lo dit infant haja feyt cominar en lo present parlament que si per vosaltres no es provehit en certes coses per ells menys legittimament e congruent demanades que ell hi provehirie per remeys de dret e de fet prenen color en amor de la cosa publica e preservacio de sa asserta justicia pero no curant ne oferints de fer exir los castellans de la dita regio Darago segons que fer devia no havent sguart que per vosaltres senyors o per vostres missatgers ne era e es estat request legittimament e deguda. E fon per mi conclos en la dita proposicio en nom e per part del dit senyor don Jayme e en virtut de sa letra de creença que com al dit senyor don Jayme paregues que de tals coses no solament ell mas encara vosaltres vos ne deviets grantment sentir ey degues esser ja proveyt que per ço lo dit senyor havie a mi manat que de part de sa senyoria ho degues a les vostres reverencies nobleses e savieses significar e dir: e sabets be senyors que per vosaltres me fon demanada per scriptura la segona proposicio per mi de part dessus in effectu comemorada la qual per satisfer a vostra volentat vos fon per mi donada prestament e volenterosa e axi mateix vos pregui queus fos plasent donar a mi per scriptura la resposta que lo reverent senyor arquebisbe de Tarragona de part vostra en lo present parlament me havia feta la qual cosa per vosaltres senyors me fon graciosament atorgada: e jatsia diverses vegades yo haja dit o fet dir a vostres honorables promovedors que fessen que yo hagues la dita resposta en escrits redigida encara no la he haguda e

son XV jorns passats despuys quem fon per vosaltres senyors atorgada. Perque attenent que lo dit senyor don Jayme sab certament que son alcuns dies passats que yo he dada a vosaltres senyors la dita segona proposicio en scrits redigida e que encara no he haguda la dita resposta e per conseguent no la he poguda reportar ni trametre al dit senyor: per amor daço molt reverends molt nobles e molt honorables senyors yo volent per mon poder squivar e lunyar que no pogues esser notat en tan grans arduus e poderosos afers de negligencia alcuna per la qual pogues haber o reportar carrech o reprensio del dit senyor com jam sia cert ques sia maravellat com tant li he trigat a trametre la dita vostra resposta en scrits: per ço present a les vostres reverencies nobleses e sobiranes savieses la present cedula instant e requerint ab tota deguda permesa e licita forma e manera que sia inserta en lo proces del present parlament e que men sie appart feyta carta e scriptura publica e autentiqua una e moltes per los notaris açi presents.

A cuyo escrito contestó el parlamento con este otro:

Núm. 252.

Tom. 18. fol. 1139.

Lo parlament hoyda lo proposicio feta per lo honorable misser P. Ferrer doctor en leys missatger per lo molt egregi senyor don Jayme Darago comte de Urgell a aquest par-

lament ab letra de creença trames e aquella apres que es stada per lo dit missatger liurada en escrits al dit parlament pus entesament considerada diu e respon a aquella que tots temps que lo dit senyor don Jayme ha amat lo cami de vera justicia extirpada tota via de intrusio e tirania ha volguda haver conformitat ab los parlaments dels regnes e terres de la corona reyal seguint lo dit cami de justicia e ha complagut a aquest principat e a la ciutat de Barchinona sobresehint en lo exercici del offici de governacio general e ha squivats mijans sabents forsa e impressio en los regnes e terres de la dita corona e aquells ha hauts en cordial amor e honor e se es haud vers los dits regnes e terres a la dita corona reyal pertanyents saviament e be segons es en la dita proposicio contengut. Tant pus ubertament mostra la alta natura e magnifica don devalla e tant lo dit parlament ne ha gran consolacio pensant que tant com lo dit senyor e los altres competitors se portaran en demanar la justicia que preteneu haver en la dita successio pus saviament ab amor quietud e repos oblidada tota impressio e mijans no deguts tant dins pus breu spay de temps e sens tot scandol pora aquest parlament ab los altres a quis pertany e entesament veure pensar deliberar e conexer qui es son ver rey princep e senyor justicia mijançant e a aquell retre son deute: a la qual conexença desija lo dit parlament mijançant la gracia de nostre Senyor Deus no planyent despeses ne treballs pervenir. E al derrer o principal cas de la dita proposicio responent diu lo dit parlament que ell fins aci per son embaxador lo qual es en lo parlament Darago e per letres ha sobiranament treballat tant com ha pogut ne sabut que

la gent darmes de Castella la qual es en lo dit regne Darago se isque de aquell e sen torn e sens cansar hi enten a treballar tant com puxa ey fara tot son deute. E si lo dit parlament de paraula primerament e ara en scrits fa la present resposta lo dit parlament fa ço que dell se pertany e la natura del fet requer e es molt content lo dit parlament com plau al dit senyor aquella regraciar. La qual resposta etc.

A la proposicion del embajador del infante don Fernando contestó tambien el parlamento como sigue:

Núm. 254.

Tom. 18. fol. 1140. Lo parlament general del principat de Cathalunya hoida e considerada la proposicio feta per lo molt honorable misser Johan Gonsalvez de Azevedo doctor en leys com a missatger del senyor infant de Castella e vista entesa e pus plenament considerada aquella apres per lo dit missatger en scrits redigida diu e respon a aquella que lo dit parlament creu e reputa juridich e fundat en raho que algu dels competitors los quals pretenen haver dret en la successio de la corona reyal Darago no dege anar ne cavalcar per alguna part del dit regne o fer cavalcar algun altre ab qualsevol esquisides colors ab potencia de gent darmes ne usar dalguna preheminencia de offici o jurisdiccio fins

sia conegut a qual dels dits competidors i pertany lo dret de la dita succession per justicia. E a aquells qui sasforsan a fer lo contrari lo dit parlament ab prechs justs e degudes requestes ha assajat de obviar e assajara de usar si necessari sera de altres justs remeis tant com pusca e a ell se pertanya: e per la dita raho ha tramesos sos missatgers e al senyor infant de Castella per part de qui es feta la dita proposicio e al senyor don Jayme comta de Urgell. E fins aci no veu que lo dit senyor infant hage provehit en la gent darmes la qual del regne de Castella ell sabent son entrades en lo regne de Arago e son e stan en aquell es diu que ni deuen entrar en major nombre: les quals gents fora tot dubte sens son voler et consentiment noy foren intrades o si ho fossen per lo dit senyor infant en fer exir aquelles del dit regne de Arago hi poguere esser del temps de la ambaxada a ell tramesa per aquest parlament a ença degudament provehit: e complahent a aquest parlament sobre lo dit cas haguere fet parlant ab aquellas honor et reverencia ques pertany ço que deu e la proposicio ara novelament feta per lo dit honorable missatger e la requesta feta a aquest parlament e per aquell exequida no porien esser alguna part per disparitat rahonablament elidides allegants que la condicio dels competitors deurie egualment militar. Perque lo dit parlament continuant son treball e lohable custum pregua exorta et requer lo dit missatger que ell degue escriure al dit senyor infant e en altra manera interpos tota diligencia fructuosa que les dites gents de armes isquen del dit regne de Arago et que pus no ni entren com sia cosa de mal eximpli als altres competitors e fort prejudicial als regnes et terres de la dita corona

Com en los caps en la dita proposicio feta per lo dit molt honorable missatger contenguts lo dit parlament hi fara et trebalara tant com a ell se pertangua fructuosament e deguda per manera que axi com vers Deu e son senyor et rey qui sera per justicia ne es stat excusat fins aci ho sera per avant e no sera a sa negligencia per sa part imputat. E par al dit parlament esser just e rahonable que cascu competitor vule haver sa justicia per vies degudes licites et honestes cessants tota potencia de gent de armes e qualsevol impressiva manera de la qual no cal a algu dels competitors confiar: ans se poden tenir be per dit que totes vies obliques et fora de justicia et rabo oblidades lo parlament ja dit ensemps ab los altres a quis pertany se haura en veure et conexer qui es son ver rey et senyor per via juridica honestament e deguda e contra aquells qui contrafaran enten a protestar e ara tant com pot protesta de totes penes per dret contra axi procehints promulgades e que per lo dit parlament et altres a quis pertanga hi puxe esser justament provehit: requirent la present resposta esser continuada per vos notari a la fi de la dita proposicio e feta et a ell liurada carta publica com leu vule.

Por último se acordó escribir á Berenguer de Tagamanent y á Juan Dezplá que procurasen sentenciar luego la causa vertiente entre la villa de Morella y sus aldeas; y se dió cuenta de la respuesta que daba el parlamento á los valencianos, reducida á manifestarles su buena disposicion, y á exhortarles á nombrar algunos comisionados que pudiesen entenderse con otros catalanes y resolver juntos cualesquiera dificultades.

SESION DEL DIA 19.

Abrióse con la lectura del siguiente escrito:

Núm. 255.

Lo parlament general del principat de Cathalunya vista una cedula oferta per en Joan de Vallcarqua donzell affermantse sindich e procurador dels poblats en la vall Daran la qual cedula conte requesta e protestacio carregant lo dit parlament ab paraules punyents diu e respon lo dit parlament que ell esta molt maravellat del dit quis afferma sindich o procurador de la dita vall com requer e carrega lo dit parlament e fa protestacions contra aquell sobre e per lo subsidi a la dita vall demanat com deje saber que per aconseguir socors e provisio a la dita vall com sie part del patrimoni de la corona reyal se deu recorrer propriament als molt reverends nobles e honorables marmessors del molt alt senyor lo senyor rey en Marti quondam de recordable memoria dels quals aci ne ha partida los quals han la administracio universal dels bens emoluments e rendes a la dita corona reyal pertanyents e aquells deu requerir carregar e contra aquells protestar e no contra lo parlament lo qual no ha hauda fins aci ne ha alguna administracio del dit patrimoni reyal. Perque lo dit parlament Tom. 18. fol. 1143.

dissent als carrechs e protestacions contra aquell indegudament fets e en la dita cedula expressats com no cregue lo dit parlament merexer tal premi de la bona obra la qual es stada feta a la dita vall per los dits molt reverents nobles e honorables marmessors dessus dits socorrent aquella de algunes quantitats les quals manlevaren del dit parlament allegant que les havien mester les quals encara lo principat no ha recobrades : los dits marmessors saben en que les han convertides. Recorrega donchs lo dit quis diu sindich als dits molt reverends nobles e honorables marmessors e de aquells deura bonament aconseguir lo soccors que demana. E lo dit parlament los ne pregara exortara e encarregara tant com puxa ne sapia com desig sobiranament que lo patrimoni de la corona reyal sie integrament conservat. Hoc mes lo dit parlament dara algun flix o comport per algun spay de temps convinent que no repetira la quantitat la qual ha prestada als dits marmessors fins hajen mes pecunies del patrimoni reyal entre mans per ço que a la dita vall per los dits marmessors puxa esser socorregut. E com los poblats en la dita vall com a bons e leyals vassalls de la dita corona per tots temps se sien be acostumats de defendre de lurs enemichs e conservats a la dita corona lo dit parlament redueix a memoria al dit quis diu sindich de la dita vall e als poblats en aquella lur bona ignada fidelitat e naturalesa exortant pregant e requerint aquells que aquella segons lur bon costum vullen a la dita corona integrament conservar. E no creu lo dit parlament qne per privilegi en la cedula offerta comemorat o per altre cap los dessus dits poguessen voler en menys obrar lo contrari : la qual resposta etc.

El gobernador general de Cataluña presentó tambien sobre el mismo asunto otro escrito que dice asi:

Núm. 256.

Als recors supplicacio e requesta e protestacio fetes per en Johan de Vallcharqua donçell com a sindich dels homens de la vall Daran al governador de Cathalunya e parlament general del principat de Cathalunya respon lo dit governador tant com toqua a ell e a son offici dient que ell no ha ne te emoluments del patrimoni reyal dels quals puxa supplir o bestraure a la necessitat en ques diu esser posada la dita vall com los emoluments que ha presos tro a vuy provinents del dit offici no basten al salari del dit governador ans li es degut encara molt per raho del dit salari. Diu mes que ell no sab al present pecunies deliures pertanyents al dit senyor dins lo dit principat de les quals puxa provehir a la dita necessitat per lo dit sindich pretesa. Diu mes que si lo dit sindich li mostra alguna cosa del patrimoni del dit senyor qui sia dins sa governacio de la qual cosa puxa supplir a la dita necessitat pretesa que es prest de supplirhi de la dita cosa. E com atteses les coses dessus dites lo dit governador no haya altra manera de provehir a la pretesa necessitat ne li puxa res esser imputat a culpa o dessidia dissentint expressament a la transportacio de senyor de la qual pretenen los dits homens haver facultat en cert cas lo qual al present no es ne sera per avant Deus volent requer lo dit sindich en nom de sos prin–

Tom. 18. fol. 1143.

cipals que servant lur fe e naturalesa defenen lo domini e sobiranesa quel dit senyor ha e haver deu en aquells e que per res lo contrari no attempten com lo dit governador se offira de fer per defenso de la dita vall totes e qualsevol provisions a ell licites tota vegada que li sia request. Requirent la present esser continuada etc.

Por último fué leido un requirimiento que hacia el gobernador al parlamento, para que este suministrase á dicho valle de Aran todos los socorros necesarios.

SESION DEL DIA 23.

En primer lugar fué presentada y leida la carta que sigue:

Núm. 257.

Tom. 18. fol. 1148.

Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: per tractar practicar comunicar e concordar ab vosaltres de la custodia e defensio comuna dels regnes e terres a la real corona subjectes trametem aqui los honorables misser Jachme Pelegri e en Ferrando de Sent Ramon missatgers nostres portadors de la present instruits a ple de nostra intencio e voler: pregants affectuosament les vostres reverencies nobleses e sabieses molt honorables que a les paraules

dels dessus nomenats sobre los dits affers donets plenera fe e creença axi com si nosaltres personalment les vos dehiem. E si coses algunes molt reverents egregis nobles e honorables senyors vos son plasents scrivitsnosen fiablament. E sia vuestra garda Lesperit sant. Escrita en Vinalaroç e segellada ab lo segell secret del reverent bisbe de Valencia a XVIIII de noembre del any MCCCCXI. — Lo parlament general del regne de Valencia apparellat a vostre honor.

A consecuencia de lo que espresa el documento que precede, se acordó nombrar comisionados para entenderse con dichos embajadores. Habiéndose despues tratado de la espedicion que el gobernador de Valencia intentaba hacer contra el lugar de Nules, propio de Bernardo de Centelles, se resolvió escribir á entrambos, exhortándoles á suspender las hostilidades.

Acordóse tambien que constase en el acta que el parlamento habia entregado ya á sus secretarios, de quienes podia reclamar copia el interesado, la contestacion á lo propuesto por el embajador del conde de Urgel.

A lo manifestado por el gobernador en su requirimiento presentado el dia 19 contestó asimismo el parlamento, que era incumbencia de aquella autoridad el socorrer al valle de Aran, ya por razon de los emolumentos de su empleo y de los demás oficios reales del principado, ya tambien por ser otro de los albaceas del difunto rey. Se leyó además una carta del religioso dominico Juan de Monzó, del convento de Valencia, en la que manifestaba que se habia dedicado á estudiar á quien pertenecia el derecho de suceder en la corona de Aragon, y que no habiendo aun comunicado á nadie el resultado de sus estudios, estaba dispuesto á declararlo al parlamento para su gobierno. Despachados ya todos esos asuntos, se dió audiencia á Fr. Guillermo Comte, enviado por el castellano, consellers y prohom-

bres de Caller con el objeto que espresan las siguientes instrucciones:

Núm. 258.

Tom. 18. fol. 1154.

Memorial fet per lo egregi comte de Quirra rector e capita del cap de Caller e de Gallure de la illa de Sardenya per la illustrissima reyal corona Darago e per los honorables consellers de castell de Caller al religios frare Guillen Comte del orde dels preycadors sobre las necessitats de la dita illa les quals ha a dir e explicar de lur part axi al senyor rey Darago en cars que elegit sia com al consell resident en la ciutat de Barchinona e als honorables consellers e consols de la mar de la dita ciutat com a les altres ciutats del principat de Cathalunya.—*Primerament* los dira e explicara com lo viscomte de Narbona no fa ne pot fer ne tractar res sino ab consell e voler dels homens de Sasser los quals han fort malvada intencio e de fort mala pero e son delliberats liurarse a moros abans que a la dita corona reyal.—*Item* los dira e explicara com la nacio sardesca ha gran volentat e porta gran amor al dit vescomte de Narbona per ço quels defena que no vinguen en mans de la senyoria reyal e com de fet lo dit vescomte de Narbona ab consell dels sasseresos com solta e delibera a micer Nicoloso que tenia pres per dubte que havia del dit comte e capita lo qual cavalcaba ab la gent darmes e de peu e certs ballesters per socorrer Montilebo apres que hac haut e reebut per rescat del dit micer Nicholoso XXXIII

mil florins de Florença e diverses castells viles e lochs quis tenien per lo dit micer Nicholoso lo feu fer son vassall e li feu fer sagrament e homenatge de esser una cosa e un voler ab ell e axiu es de fet.—*Item* los dira e explicara com totes les terres e lochs qui eren rebellats e puys son estats per força darmes conquistats e reduhits a la corona reyal per les noves e ardits los quals lo dit vescomte de Narbona ab consell e tracte dels dits saceresos los tramet dir incessantment certificantlos que Arago y tota la Cathalunya son en gran divis e que no volen elegir rey e que ell na de certes noves e certinitats e com los cathalans no poden aturar en la present illa e que ab ell quils vol mantenir e defendre han viure e morir e ab altres malvades maneres los fa revocar de lur bona intencio e provocar contra la senyoria real.—*Item* los dira e explicara com lo aturar del dit vescomte en aquesta illa per les dites rahons e altres moltes es foc inextinguible e final perdicio de aquesta illa e que mentres que ell hic sie james los sards hauran dreta intencio ne voler a la casa reyal. —*Item* los dira e explicara com la gent darmes daci avant no poden aturar en la present illa car noy ha de que puxen esser socorreguts ne lo dit comte rector e capita no ha ab quels puxa sostenir e aço per tal com los joyels qui eren del senyor rey de Sicilia son empenyorats per soccorrer a la dita gent darmes e de peu e als ballesters e als castells de Muntreyal e de Marmilla de Sentluri e de Vila de Eglesia.—*Item* los dira e explicara que si aci es trames novell e prest socors de homens de cavall e de ballesters e cinquanta caxes de viratons e alguna quantitat de moneda per sostenirlos hic algun temps la present illa

sera per tots temps subdita e obedient a la dita corona reyal tanta sera la terror e espant que haura la nacio sardesca per lo novell socors que veura venir e daquiavant james hic calria pus avant despendre ne fatigar.—*Item* los dira e explicara com hic som molt fretturosos de gent de nostra nacio en tant que no hic trobam qui puxam metre en los castells ne a les guaytes e guardies ordinaries de castell de Caller e de la vila de la Lapola.—*Item* los dira e explicara com les regalies e drets reyals hic son deperits e tornats a fort poch e les messions e despeses continues hic son excesives per les dites rahons.—*Item* mes los dira e explicara com la universitat de castell de Caller e habitadors de aquella son del tot minuhits e desfets en tant que no poden fer ne tenir magatzem de vitualles qui es prou singular e salvacio de la terra. E aço per X mil o XII mil lliuras quels son degudes per la cort les quals han prestades a les dites guaytes e guardies ordinaries de les portes torres e murs de castell de Caller e de la vila de la Lapola e a forniment e avituallament dels castells e no poden recobrar un diner: e si alcun fort cas de necessitat ho de perill hic acorria axi com hic esta aparellat si prestament no hic trameten soccors en aquesta terra porie leugerament incorrer irreparable sinistre per ço com no porien soccorrer ne ajudar axi com solien car nols hi basta poder.—*Item* los dira els explicara e encara de part dels damunt dits los requerra instantment de paraula e a la final per scrit que hic vullen trametre e sens tardar lo dit soccors e ajuda com envides hic haja cent homens de cavall: en altra manera quels certifich que les viles terres e lochs qui sont reduhits a la corona reyal se rebellaran de

continent en faran pijor e pus dura e cruel guerra que james e los castells qui son ben fornits es veuran que no poden esser socorreguts e que la gent darmes sera fora de la illa a la final per un cap o per altre se perdran tots e es dupte gran que james daquiavant se puxen recobrar. E si prestament e sens tarda no trameten lo dit soccors per falta e tarda de aquell als dit comte rector e capita e als dits bonorables consellers qui no poden pus e veen apparellat e acostat lo perill e sinistre e daltra part se veen derremits e abandonats convindra forçadament fer totes coses qui sien deffensio e salvacio de aquest regne avans que nos lexaran perdre ne venir en lo derrer punt ne haver fama de traydors: e que les dites coses los sien notificades ab carta publica per mayor sensacio lur protestant contra los demunt dits e lurs bens que ells sen escusen a Deu e a tot lo mon e que la culpa no es lur ans es del dit senyor rey si elegit sera e del dit consell resident e consellers e consols de ciutats qui per falta e tarda de soccors los lexen encorrer e que nols sie dada culpa ne blasma daci avant.—Berenguer Carros.—Lo comte de Quirra rector e capita e consellers de castell de Caller.

Núm. 259.

Memorial que fan los honorables consellers al honrat e religios frare Guillen Comte missatger de Caller.—*Primo* que deguda reverencia e recomendacio precedent lo dit honrat e religios frare G. faça relacio al governador e al Tom. 18. fol. 1155.

consell de Barchinona o al parlament de Cathalunya del stament en que esta aquesta terra e que hic sie prestament subvengut e acorregut de idoneu e suficient subsidi.—*Item* que degue rahonar als honrats consellers de Barchinona que com Caller fos destituhit de rey capita lochtinent de rey e de governador essent totes les gents de armes o la mes part en Lalguer sabent que los enemichs se ajustaven en gran copia per svahir les encontrades de Caller los consellers e consell de Caller ajustant consell general ordona e elegi rector capita e deffensor lo noble mossen Berenguer Carros comte de Quirra per guardia e deffensio del cap de Caller e de Gallura atorgant e donant lo dit consell universitat al dit mossen Berenguer tanta jurisdiccio com de dret comun lo dit consell e universitat darli pudien no donantli algun poder sobre les regalies. Que sia memoria al dit frare que tinga aprop los consellers de Barchinona que ab lurs advocats sapien e degen certificar al consell de Caller ab letra si lo dit mossen Berenguer Carros rector capita e deffensor ha mer imperi ne mixt imperi ne qual ne quanta ne dins quins termens pot ne deu esser de dret la sua jurisdiccio: certificantlos que veguer de Caller ne consellers ne prohomens no es lur jurisdiccio sino X milles en torn Caller tantum. Encara se degue certificar si lo dit mossen Berenguer se deu entrametre de les regalies del senyor rey e degue lurs liurar la letra la qual per la dita raho porta als dits consellers de Barchinona de part dels consellers e promens de Caller e que tinga aprop quen hajan prestament resposta la qual vinga segura.—*Item* com lo dit mossen Berenguer Carros vulla e haja moltes vegades volgut renunciar al dit offici en lo qual lo dit

consell e universitat lo ha ordenat sia memoria al dit frare G. de certificarse ab lo consell de Barchinona e ab savis si aquesta resignacio poden acceptar e si lo consell de Caller poden ordenar e instituir un altre ne en quina forma ne quina jurisdiccio pot dar la universitat.

Por último fueron leidos en esta sesion los documentos que siguen :

Núm. 260.

Als molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament del principat de Catalunya resident en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors: per la derrera letra que scrivi a vostres provitats reverencies nobleses e honorables savieses vos notifiqui com yom aturaba aquest correu per notificarvos la resposta que aquest parlament Darago me devia fer sobre dos punts ço es si admetrien los missatgers del parlament de Valencia qui es a Vinalaroz axi com a representants tot lo universal del regne de Valencia al qual punt encara no he pogut haver lur resposta jatsia huy hajen feta resposta al missatger quinch es de regne de Valencia de la qual es mal content e segons pora veure vostra gran reverencia noblesa e honorable saviesa en substancia es assats conforme als sentiments particulars que yo havia dels quals Tom. 18. fol. 1135.

per altra letra vos havia escrit que han promes a mossen Berenguer de Tagamanent e a mi que sobre aquest punt e encara sobre lo seguent nos respondran sens tota falta ço es sobre la treua general fahedora en aquest regne e en regne de Valencia e en aqueix principat dins los termens de Tortosa e XV legues entorn. E jatsia non haja la resposta final ne la sper de tot lo parlament fins a dema segons damunt se conte: pero he sentiments particulars dels principals que ells daran loch en la dita treua pus ne sien gitats los matadors del reverent arquebisbe de Çaragoça e aquells qui apres la treua fermada los valdrien els receptarien en lus lochs: car en altre manera dien que serie fort perillos a ells car ells no porien damnificar los receptadors e valedors qui ab los dits matadors porien cercar a ells tota ocasio de lur mort e dampnatge. Pero vehen en aquesta treua una gran difficultat la qual dien que ja fon moguda als vostres missatgers qui foren a Calatayu ço es que no vehen manera de egualtat que aquells qui la fermaran general sien obligats a tot hom e tot hom en general ne romanga obligat a ells: car o aquesta seguretat se ha a fer per fermes o per edicte o ley de la terra. Si per fermes resulta lo inconvenient dessus dit car aquells qui fermaran seran obligats a tot hom e los qui no fermaran no seran obligats a nengu. Sis fa per edicte o ley profitara poch car no les podets fer pus forts que ja son en tots los regnes e en aquelles nengu no fia ans tot hom les prea poch: pero bels plau que per vostres reverencies nobleses e honorables savieses hi sia pensat e per ells per semblant e si tayll algu si pot pendre segur e egual volenne esser conformes ab vosaltres. E per ço com apres he reebut un

altre correu vostre sobre lo fet quels honorables consellers de la ciutat de Barchinona han scrit a lurs honorables sindichs senyors e companyons meus del qual fet aximateix sper dema resposta e per aquell vos pore notificar la resposta de tots los dits fets : vos remet aquest correu car no es necessari estar hic tants correus a messio del general. Yo senyors molt reverends egregis nobles e honorables vos tramet copia de la resposta que aquest parlament ha feta ab carta publica al missatger quinch es del parlament de Valencia qui es a Vinalaroz lo qual par sen vaja ben content de mossen Berenguer de Tagamanent e de mi car sab que en obtenir son voler havem feta tota instancia que havem poguda. En la dita resposta ha un mot de que lo dit mossen Berenguer e yo som fort estomachats ço es la hon diu que per los missatgers de Cathalunya qui son aci presents son stats informats del debat qui es entre los valencians: e per nosaltres los es stat huy dit que noy ha missatgers de Catalunya mas missatgers de Catalunya e missatgers del regne de Mallorques e que no fer mencio del regne de Mallorques ere derogar a sa preheminencia e honor e que nols estaba be: e per ells nos es estat respost que es estada inadvertencia e queu volien adobar en la dita resposta e assajaren sis poguera cobrar per adobarlohi e lo missatger de Valencia no las ha volguda tornar ans ha dit a nosaltres que be li plau la dita errada e voldria que daltres ni hagues. Los de aquest parlament dien que dema en plen parlament ho faran reparar ab altra carta sparça confessant que es estat inadvertencia e que ço que han dit dels missatgers de Catalunya entenen han dit del de Catalunya e de aquell del regne

de Mallorche: yo senyors molt reverends egregis nobles e honorables entench a tenir asser les dites respostes e aximateix los apuntaments de quem havets scrit en la letra dada a XIII dias del present mes. Sper que per tota aquesta sepmana ne haure bona conclusio sino entenlos asperar tro a dilluns per tot lo dia e de aqui avant no sperarlos pus sino que men hire ab lo que pore a vostres reverencies nobleses e honorables savieses les quals scriuen e manen a mi ço quels sera agradable. Scrita en Alcanyz a XVIII de noembre del any MCCCCXI.—A servir e honor de vostres reverencies nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres tremes al parlament quis te en Alcanyç.

Núm. 261.

Tom. 18. fol. 1157. El parlament general del regno de Aragon no consentiendo en las protestaciones requisiciones intimaciones y otras qualsequiere cosas contenidas en una scriptura al dito parlamento presentada per lo muyt honorable mossen Guillem Galceran de la Serra cavallero nuncio e embaxador de los reverendes nobles e honorables senyors los del regno de Valencia qui son ajustados en el lugar de Vinalaros antes a aquellas e a cada una de aquellas dissentiendo e contradizendo en quanto son o seyer pueden perjudiciales o onerosas al dito regno de Aragon e al general parlament de aquell de las quales e de otro cualquiere dreyto que a ellos e al dito regno de Aragon pertenescen

o pertenescer pueden e deven que les finquen salvos e illesos e que prejudicio alguno les sia feyto ni engendrado el dito general parlament Daragon expressament protestan e respondendo a la clamada carta publica por el dito mossen Guillen Galceran requerida dizen: seyer verdat que el parlament general de Aragon celebrandose en la ciudat de Calatayu en los mesos de febrero marzo abril e mayo mas cerqua pasados e seyendo en la dita ciudat presentes los reverends nobles e honorables embaxadors del principado de Catalunya por tractar de algunas cosas concernentes preparatorios de la succession de la corona reyal Daragon en la dita ciudat de Calatayu e del dito parlament general de Aragon se presentaron diversas embaxadas dicentes seyer enviadas la una de part del universo del dito regno de Valencia e la otra de part del braç militar del dito regno de Valencia por la explicacion de las quals notoriament parecia entre los del dito regno haver discordia. A la qual discordia e divis sedar e tirar considerantes los ditos parlament general Daragon e los reverendos nobles e honorables embaxadores del dit principado tota discordia e divis e majorment entre tant nobla gent como son los del regno de Valencia e en cosa tocant al universo seyer muyt nociva e danyosa e encara por la cordial e fraternal affeccio la qual todos tiempos los del regno de Aragon han habido e han segund raçonablament haver deven al dito regno de Valencia e los regnicolas de aquell: se disposaron ensemble con los embaxadores del dito principado con gran sollicitud e treballo reducir la dita discordia en concordia e devida unidat e mediant la gracia divinal comunicando e tractando entre los qui por las ditas dos embaxadas de

Valencia eran presents en Calatayu por via de parecer fue havida e capitulada cierta manera de concordia e union en lo dito regno de Valencia fazedora: e por instar e fazer que aquella fuesse aduzida a debida fin e conclusion fueron por el dito parlament general de Aragon el honorable don fray Enyego del Faro comendador de Ricla por los ditos reverendos nobles e honorables embaxadores del principado de Catalunya el honorable misser Francisco Basset doctor en decretos enviados al regno de Valencia los quales con gran diligencia en aquello insistieron e treballaron por espacio de dos meses vel quasi e finalment considerants que en alguna cosa no podien la dita concordia deduzir a conclusion tornaronse cada uno a lurs regno e principado por qui eran' idos e en effecto ende fizo el dito don fray Enyego tal relacion.—Dicen mas que entendieron por relacion assi de los missatgeros del principado de Catalunya qui son presentes en aquesta vila como en otra manera que encara la dita discordia durava entre los del dito regno de Valencia y por tanto los desti parlament affectantes unitat e concordia de los del regno de Valencia enviaron con bona e sincera intencion el honorable Exemen Gomes por tractar concordia entre las partes del dito regno de Valencia si algunas endi havia discordantes querientes en aquesto render su deudo de buena affeccion e fraternal amor al regno de Valencia e regnicolas de aquell: e han e hauran gran plaçer que no hi haja discordia segund en lo propuesto pasado por el dito mossen Guillen Galceran se contiene. Dicen mas el dito general parlament de Aragon que ellos queriendo entendier en lo dito articulo de la succession reyal segons que por el bien e salud

de todos los sotsmesos a la reyal corona Daragon es necessario juxta e segund la conclusion que por el dito parlament general Daragon en la dita ciutat de Calatayu era seyda feyta: a convocacion de los muyt honorables e circunspectos varones mossen Gil Roy de Libori governador e mossen Johan Exemenez Cerdan justicia de Aragon fueron e son ajustados legitimament a parlament general del dito regno de Aragon en la present vila de Alcaniç a do fueron clamados e ajustados el segundo dia del mes de setiembre mas cerca pasado : e que por ellos no ha stado sta ni stara mediant la gracia divinal de entender e treballar con subirano studio sollicitud e diligencia en veher envestigar reconoscer disponer façer e proveir que en los regnos e tierras a la dita reyal corona de Aragon pertenescientes los quales del tiempo aqua que como a Dios nuestro Senyor plazio el glorioso senyor de excelsa memoria el senyor don Martin passo de la present vida do cierto e indubitado rey e senyor son freyturantes e de solaç e consolacion de regimento reyal destituidos verdadero e indubitado rey e senyor por justicia procedesca o en qualsquieren otras cosas por via de antecedent consequent e conexo aut alias aquello acatantes: ni de aquesto a ellos puede seyer imputado culpa ni en ellos notada desidia o negligencia alguna antes quanto a ellos yes seido o es possible assiduament e sin intermission alguna non contrastant la malicia del tiempo han entendido e entienden e treballan e treballar entienden sin reposo alguno en aquello aduzir segund los pertenesce a debida fin e conclusion : e son aparellados de entender tractar e practicar sobre el antedito con aquellos qui entienden a tractar e practicar devan qui e

legitima representacio fagan : e aquesta seyer su intencion e proposito en aquestos scritos el dito parlament general Daragon lo protiesta e declara. E protiesta encara contra qualsquier turbadors daquesto e contra qualsquier qui en las ditas vision investigacion recognicion disposicion e provision daran o prestaran impediment o turbacio alguna. No res menys se offrece el dito parlament general Daragon por si e con los del regno de Valencia e del principado de Catalunya e otros a qui pertenesce deliberar si pendient el articulo de la succession e los antecedentes de aquell es util expedient e necessario en la defensio de la qual en la scriptura por el dito mossen Guillen Galceran presentada se face mencion e deduhir quanto al dito regno de Aragon toca a debida execucio lo qual sobre aquello sera por los de los ditos regnos e principado e otros a qui convinga deliberado: e por el dito parlament general de Aragon no sta ni stara de proveir e meter en execucion las dessuso ditas cosas. E con las protestaciones contradicciones dissentimientos e salvamentos dessuso ditos e feytos a la clamada carta publica por el dito mossen Guillen Galceran requerida e a la scriptura por ell presentada e cosas en aquella contenidas el dito general parlament Daragon al present da e offreçe la present respuesta la qual require seyer inserta al piet de la dita clamada carta publica e ante la clausura de aquella e sin aquella la dita clamada carta publica no seyer cerrada. E a part requirendo seyer feyta carta publica etc.

Núm. 262.

Als molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors los del parlament del principat de Catalunya resident en Tortosa.—Molt reverends egregis nobles honorables e savis senyors: per altre correu vos scrivi hir dels sentiments que yo havia sobre dos fets per vostres paternitats reverencies nobleses e honorables savieses a mi encarregats derrerament ço es sobre la treua fahedora entre aquells qui vendrien al dits parlaments e laltra sobre la resposta de ço que yo per part de aqueix parlament los instava que admetessen los missatgers del parlament de regne de Valencia qui es a Vinalaroç axi com a representants lo univers de aquell regne: e per haver resposta en nom del parlament e aquella notificarvos me retengui aquest correu. Perque mossenyors molt reverents egregis nobles e honorables vos certiffich que huy data de la present he hauda la resposta del dit parlament sobre los dits punts e es conforme als dits sentiments de que per altres letres vos havia scrit: perque no cur pus enugarvosen de replicarho e yo entench aci solament aturar dos o tres dies per haver conclusio clara de la intencio que aquests senyors han en lo fet dels preparatoris: e jatsie no lam vullen donar de part del parlament yo empero la entench haver de tots aquells en lolla dels quals aquests affers se cohen e apres anarmen aqui e fer relacio larga de tots los rahonaments qui son stats entre nosaltres sobre los dits punts

Tom. 18. fol. 1160.

e sobre los dits apuntaments dels preparatoris a vostres paternitats reverencies nobleses e honorables savieses les quals scriuen e manen a mi ço quels sia agradable. Scrita en Alcaniç XVIIII de Noembre del any MCCCCXI.—A servir et honor de vostres reverencies nobleses e honorables savieses Johan Dezpla missatger per vosaltres trames al parlament quis te en Alcaniç.

SESION DEL DIA 24.

Despues de haberse tratado del pago de algunas cantidades y de otros asuntos de gobierno interior del parlamento, se dió cuenta de un escrito presentado por Arnaldo de Mur y concebido en estos términos:

Núm. 263.

Tom. 18. fol. 1163. Al molt reverent egregi noble e honorable parlament del principat de Catalunya ajustat e resident en Tortosa Narnau de Mur doctor en decrets ciutada de Mallorques no com a un dels missatgers del dit regne mas com a doctor simple e un dels sotsmesos de la reyal corona per deute de sa leyaltat e naturalesa e descarrech de sa consciencia proposa e denuncia les conclusions seguents de philosofia moral e raho natural procehints les quals sotsmet a correccio de tots aquells qui mills hi vejen.—*La primera*

conclusio que si alguns dels sotsmeses de la corona reyal entrevinents o no entrevinents en los parlaments son afeccionats a algu dels competitors encara a aquells mateixos es pus espedient haver per rey e senyor aquell a qui no han affeccio pus per justicia li pertanga que si encara per lurs ginys e maneres havien aquell a qui han affeccio a qui per justicia no pertangues.—*La segona* que pus expedient es haver en concordia dels regnes e principat per justicia per rey e senyor algun flach o no poderos en altre manera e del qual regnant se esperassen guerres e treballs al regne que si contra justicia haviem altre ab gran potencia e del qual prima fas se speras major defensio e sosteniment dels regnes.—*La terça* que pus expedient es haver rey per justicia que sie mal hom que bo contre justicia.—*La quarta* que de vera leyaltat e pus expedient es haver rey no plasent als regnes o mal pus li pertangue per justicia que esser sens rey.—*La quinta* que pus expedient es esser sens rey governantse per officials de rey no conegut sots sperança e treballant de conexerlo que haver rey contre justicia.—*La sisena* que lla hon aqnell encara a qui pertangues per justicia se occupas lo regne per intrusio conquista o potencia no appellat ni declarat legittimament per los regnes principat e terres tal senyoria seria molt perillosa a ell e als pobles e acostada a specie tirannica.—*La setena* que lla hon per comuna e general congregacio concordada per discussio de la justicia o particulars discussions dels regnes e principat de la corona reyal comunicades secretament per cascuns dels membres als altres se atrobas esser contraries intencions e no poderse tirar a una conclusio de unitat de un rey es molt perillos fer reys en

discordia e plus que esser sens rey per algun temps la bon bon govern hagues en los regnes e principat.—*La vuytena* que per parlaments ajusts o congregacions de persones de diversos estaments e condicions es molt difficil e quaix imposible venir a concordable diffinicio de la justicia de la successio de la corona reyal no tan solament per portarho a fi deguda mas encara per venirne a algun cami qui a la fi deguda aport.—*La novena* que la principal necessitat a conservar los regnes e principat al ver rey e senyor per justicia declarador e a toldre e cessar impressions irrupcions e salts portants specie tirannica e tolents pura francha sancera e reposada examinacio de la justicia de la dita successio es metre tots los regnes e principat en bastant e general defensio e si no en concordia de tots en la major ques puxa concordar axi propria com si rey estrany ab gran potencia devia intrar prest volentse occupar la terra contra justicia.—*La deena* part que no ordonant de present ne metent en execucio la dita gran e general defensio o la major ques puxa concordar es notoria preparacio e uberta disposicio a invasions tiranniques e voler esperar esser conquistats particularment e de un a un e que james se puxa veure ne examinar conexer ne declarar la justicia de la successio a qui pertany ans esser occupats e conquistats voluntariament per qui fer ho vulla e puxa de fet.—*La XI* que durants divisions discordies reçels e talayaments e desfiants los dits regnes e principat uns dels altres o los dits principat o regnes cascuns entre si dunes condicions a altres o dintre condicions dunes persones a altres no sespera nes deu esperar alguna concordia a pertinent e deguda defensio e ja menys a vera e concordable conexença

e declaracio de la justicia de la successio reyal.—*La XII* que perseverants e crexents les dites divisions et segons paraula de Jesuchrist qui no pot mentir e ley natural per ell feta e dits de filosofs morals e notorietats de experiencies de fets se apparellen e preparen los dits regnes e principat a final extermini e desolacio dels quals Deus per sa gracia nos vulla guardar e concord los discordants eus fassa prest venir a vera general e comuna conexença de nostre vertader rey e senyor.—De les dites conclusions lo present molt reverent egregi noble e honorable parlament prengua si res hi atrobara util ne de ques puxa avisar per bona ordinacio del dit negoci principal e altres en aquell connexes.

Procedióse en seguida á la eleccion de comisionados que debian unirse á los mensajeros de Valencia para tratar de la defensa del pais; y luego se presentó el enviado del conde de Urgel, Pedro Ferrer, quien, para probar lo que se hacia en Aragon por parte del infante de Castilla, presentó los documentos que siguen:

Núm. 264.

Los capitols infrascriptos promete e jura el muyt reverend senyor don Diego Gomeç de Fuent Sallida abat de Valladolit assi como procurador del senyor infante de Castilla.—*Primo* promete jura e atorga en el dito nombre de fazer que mossen Garcia de Sesse mayor de dias sea prove- Tom. 18. fol. 1165.

hido de una comanda en la orden de Santiago de Calatrava o de Alcantera: e si por ventura de present no vaga alguna comanda que ell en el dito nombre le da e atorga en cada un anyo D florines doro Daragon pagaderos en tres tandas la primera de las quales comience el dia que los presoneros que tiene el dito mossen Garcia seran sueltos e daquiavant cada una de las ditas pagas compartidas de quatro en quatro meses cada un anyo. Pero toda vegada que al dito mossen Garcia sera proveido de comanda pujant e excedient en quantidat de DCCC florins de renda cada un anyo en aquell caso cesse la paga de los D florines dassusso ditos.—*Item* mas jura e promete que ell axi com a procurador sobredito tota vegada que mossen Garcia de Sesse menor de dias sera seguira terna e observara en los afferes del regno la oppinion de la justicia segund la tienen e observen el governador Daragon don Johan de Luna e otros que son de lur intencion le librara tierra por a vint lanças en cada un anyo: el qual libramento se haya de contar del dia quel dito mossen Garcia de Sesse menor de dias se susmetra a la oppinion de la justicia sobredita en avant.—*Item* jura e promete que toda vegada que mossen Johan de Sesse fillo del dito mossen Garcia de Sesse mayor de dias sera tornado semblantment a esta oppinion de justicia li liurara tierra por a diez lanzas en la manera sobredita. —Semblant jura e promission fizo a Johan de Sesse de la Hiana de cinquo lanças.—Item a Garcia de Sesse por a dos lanças.—Item a Gonçalvo de Sesse por a dos lanças. —Item a Anton de Sesse por a dos lanças.—Item a otro Anton de Sesse por a dos lanças.—Item a Miguel Dayessa por a dos lanças.—Item a Lop Dalbero por a dos lanças.

—Item al bastard de Sesse por a dos lanças.—Item a Martin Lopez de Mayas por a dos lanças.—Item a Johan Daso dos lanças.—Item a Pero Rodriguez dos lanças.—Item a Dalfonso Rodriguez dos lanças.—Item a Ferrando de Sesse dos lanças.—Item a Johan Galindez de Sesse dos lanças.

Núm. 265.

Los capitols infrascritos jura e promete tener complir e inviolablament observar mossen Garcia Lopez de Sesse maior de dias.—*Primo* jura e promete e faze sagrament e homenatge de manos e boca que obedecera e haura por rey e senyor aquell que sera declarado e nombrado por justicia por aquellos a qui se pertenesce los quales son ajustados en la villa Dalcaniç si quiere la dita declaracion sea feyta en Alcaniç o en otra part por los presidentes del regno es assaber por el governador justicia Daragon e otros. —*Item* jura e promete etc. que fara todo su poder e con diligencia treballara que mossen Garcia e mossen Johan de Sesse fillos suyos juraran e prometran complir tener e observar los capitoles supra et infrascriptos.—*Item* jura e promete etc. que todos sus parientes amigos e servidores que son en Oliet e en Arcayne e los otros tantos quantos haver ende pora firmaran juraran tenran e observaran aquestos capitoles: e si por ventura algunos ende haura que recusen e recusaran aquesto fazer jura e promete que de present los gitara de si.—*Item* jura e promete etc. que todas

Tom. 18. fol. 1166.

sus villas logares e castiellos assi de homenatge como otros e los habitadores dellos tendran aquesta oppinion de justicia e aquesto les fara el dito mossen Garcia jurar e prometer e que en alguno de sus logares ne castellos no receptara ne acollira alguno de los contrarios de la justicia e oppinion sobredita ne aquellos de paraula ne de letra ne en otra manera avisara antes por todo su poder proseguira e tractara de las sobreditas justicia e oppinion et bien avenir.—*Item* mas jura e promete etc. que toda vegada dia e hora quel dito mossen Garcia sabra sentira o haura ardit que algunes gentes passaran o vernan en estas partes los quales no sian desta oppinion ne intencion que en aquell instant punto e hora lo enviara a dir e clarament lo manifestara al governador Daragon a don Johan de Luna a don Berenguer de Bardaxi o a qualquiere de aquellos qui son e siguen aquesta oppinion de justicia si quiere las ditas gentes vengan con su fillo o sin ell e que en saber e apres en manifestar aquestas cosas fara su diligencia e poder tanto quanto su possibilidat bastara.—*Item* mas jura e promete etc. que de present que sera en Oliet o en Arcayna soltara afranquira e quitara soltar afranquir e quitar fara e haura e haver fara por sueltos francos liberos e quitios Sanxo Sanxez de Leudonyo Galaz de Loria Gonçalvo Despinosa e Alfonso Gonçalvez de Sosa.—*Item* jura e promete etc. que hira personalment o enviara su procurador si clamado sera por aquellos a qui se pertenesce a la congregacion general o oyr e seer en la declaracion fazedera de haver princep e senyor e promete que fara todo su poder que aquesto mismo fagan sus fillos amigos e parientes.—*Item* mas jura e promete etc. que por quanto ell fizo ho-

menatge a mossen Johan Roiz de Luna de no soltar ni delivrar a Pero Gomez Darroso sin saberlo el dito mossen Johan Roiz de Luna e Johan de Sesse senyor de Hiana que de present el dito mossen Garcia por su procurador requerra e requerir fara al dito mossen Johan Roiz de Luna que personalment o por su procurador venga al logar Darcayna como el dito mossen Garcia Lopez de Sesse se quiera desexir del sagrament e homenatge que tiene fecho a ell e a Johan de Sesse: en otra manera que si dentro diez dias no viene que librara el dito Pero Gomez a Johan de Sesse senyor de la Hiana.

Núm. 266.

El guiatge del abat de Valladolit e de mossen Johan de Luna feyto a mossen Garcia de Sesse mayor de dias.—Nos Diego Gomez de Fuent Sallida abat de Valladolit e Johan de Luna per tenor de la present quinze dias dê huy avant continuament comptadores duradera asseguramos e en nuestra buena fe guiamos vos honorable mossen Garcia Lopez de Sesse cavallero mayor de dias assi que con doze scuderos los quales vos eleyredes e sin ellos podades ir estar tornar salvament e segura per todas las partes del regno Daragon sin periglo e danyo de vuestras personas e menoscabo de vuestros bienes assi de seyer apresonados como combatidos robados ne en alguna otra manera dampnificados. Rogantes por la present los nobles honorables cavalleros scuderos e otros ajustados por razon de la vengança Tom. 18. fol. 1167.

de la muert del arcevispe de Çaragoça que Dios perdone e los que sajustaran que la present nuestra segura guiatge quieran attener e complir tener e observar durantes los quinze dias sobreditos e en res no contravenir ne alguno contravenir permeter. En testimonio de la qual cosa mandamos la present seyer feta de nuestros nombres signada e seillada con los siellos de nuestras armas. Dada en la villa Dalbalat a XVII dias de octubre anno a nativitate Domini MCCCCXI.—Didacus Gomecii abbas Vallisoletani. —Johan de Luna.

SESION DEL DIA 26.

Despues de haberse presentado Arnaldo Palomer, enviado por el valle de Aran, para reclamar socorros con cuya ayuda pudiese defenderse aquel territorio de los ataques de la condesa de Cominges, y de haberle contestado el parlamento, que acordaria y proveeria lo necesario; comparecieron los enviados de los nobles valencianos reunidos en Traiguera, que habian acudido para arreglar de acuerdo con los catalanes las cosas de aquel reino. Tomó, pues, la palabra uno de ellos, Juan Mercader, y en una larga relacion espuso los agravios que habian recibido del gobernador de Valencia.

SESION DEL DIA 27.

Se presentó en el parlamento Juan Dezplá, y dió razon de su embajada á Alcañiz. Tratóse además de recompensar los servi-

cios prestados por el administrador del condado de Ampurias Pedro de Santcliment, de los socorros que reclamaba el valle de Aran, y del pago de algunos salarios.

Al anochecer del mismo dia se volvió á reunir el parlamento para oir al abad de San Juan de las Abadesas, que habia de dar cuenta de su embajada al conde de Urgel.

SESION DEL DIA 1.° DE DICIEMBRE.

Primeramente se dió audiencia al arzobispo de Cagliari, enviado por el conde de Quirra para declarar al parlamento los apuros en que se hallaba el reino de Cerdeña, é instar el conveniente remedio. Se resolvió despues escribir á varios prelados que se hallaban al lado del papa, instándoles para que concurriesen al parlamento, y encargándoles que á su paso por Valencia procurasen conciliar á los de aquel reino; y últimamente, despues de haberse acordado prevenir á la diputacion de Cataluña que no molestase al escribano Raimundo Cescomes para que entregase el acta original que contenia las últimas disposiciones del rey don Martin (1), se dió audiencia á Pedro Ferrer, enviado por el conde de Urgel para pedir al parlamento que se prohibiese al gobernador general de Cataluña el nombrar capitanes para las ciudades y villas del Principado.

SESION DEL DIA 17.

Abrióse con la lectura de la siguiente carta:

(1) V. en los documentos de la introduccion el núm. LXI.

Núm. 267.

Tom. 18. fol. 1178. Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: rebebuda havem vostra letra per la qual nos pregavets que o donassem poder al nostres missatgers aqui residents o hi trametessem altres ab facultat bastant de tractar practicar concloure e finar de unitat et concordia ab los barons nobles cavallers e gentils homens quis dien forans: a la qual vos responem que jatsia per part nostra no hajam discordia ab los dits nobles e cavallers en dies passats ab grans treballs e destrichs havem entes e donat loch a tractaments e rahonaments a la dita concordia condescendent per be dels affers e flixant en moltes coses ultra exhigencia de equitat e raho e los dits treballs flix e comport fins a present no hajen produit fruyt algu de beneffici ans pendents los dits tractaments se sien fetes diverses novitats e coses escandaloses en lo regne e ço que pijor es et ab singular desplaher recitam e daquens dolem molt per aquesta raho se sia seguida gran dilacio en la expedicio dels affers principals de la successio de la reyal corona: e jatsia encara alguns dels dits nobles e cavallers forans ab sforç de gent stranya de present correguen cascun dia e maltracten los reyals universitats en la plana de Burriana constituides combatent aquelles matant naffrant apresonant e fahent rescatar los vehins daquells e inflingintlos tots altres dans

que poden : empero per contemplacio de vostra fraternitat affeccio e que conegats que havem a cor e singularment desijam unitat e concordia dels dits affers dels cavallers trametem aqui per la dita raho lo honorable micer Pere Cathala doctor en decrets al qual ab los honorables micer Jacme Pelegri e en Ferrando de Sent Ramon missatgers nostres ja aqui residents et als dos de aquells qui presents seran havem donat plen poder e ampla facultat de tractar concordar praticar clourer e firmar de la dita unitat e concordia e los quals sobre les dites coses havem pleneramènt informats de nostra intencio pregantvos que a les paraules de aquells donets plenera fe crehença. E si coses algunes molt reverends egregis nobles e honorables senyors vos son plasents scrivitsnoshen fiablament. E guartvos Lesperit sant. Scrita en Vinalaroç e sagellada ab lo sagell secret del reverent bysbe de Valencia a dos de dehembre lany MCCCCXI.—Lo parlament general del regne de Valencia apparallat a vostra honor.

Y habiendo dichos embajadores esplicado mas estensamente el asunto de su embajada, les contestó el abad de San Cucufate dándoles las gracias por los deseos de paz y concordia que habian manifestado. Despues de haberse tratado de la mayor defensa que necesitaba la ciudad de Tortosa, manifestó Juan Dezplá haber recibido de los conselleres de Barcelona una interesante carta en la que se leia un capitulo del tenor siguiente:

Núm. 268.

Tom. 18. fol. 1179.

Apres senyors molt honorables haguem feta la dita resposta als dits missatgers havem rehebuda dels capita jurats e consell de la terra de Trapena de Sicilia una letra ab un translat duna altre letra e duns capitols quils son stats tremesos per lestretich jurats et consell de Mecina interclusos dins la dita letra de Trapena de les quals vos trametem translats dins la present interclusos per tal que les vostres savieses vejen la mala disposicio del regne de Sicilia e com sta en punt de perdicio e mes per tal quen notiffiquets a aqueix senyors del parlament a fi que si provehesqua tant com sia possible. Placieus donchs senyors ho vullats fer encontinent que hajats rehebuda la present.

Los documentos de que se hace mérito en las anteriores líneas son los que siguen:

Núm. 269.

Tom. 18. fol. 1179.

Magnifficis et egregiis viris officialibus et consiliariis nobilis civitatis Barchinone eorum honorabilibus amicis et fratribus reverendis.—Viri magniffici et egregii atque re-

verendi fratres: postquam Altissimo placuit viduare nos morte duorum regum serenissimorum dominorum nostrorum divine memorie regis Aragonum et regis filii regis Sicilie tempore brevi videntes perturbationes regni hujus de die in diem noviter emergere et pollulare contra pacifficum et statum tranquillum ipsius regni deliberavimus et ita intentionis nostre fuit et est vivere et manutenere nos sub regio nomine atque fidelitate regia inclite et excellentissime regie domus Aragonum unde orietur futurus rex noster dominus naturalis quem dante Domino cito videbimus et speramus videre de die in diem affectuose : et pro conservatione predicte nostre intentionis et propositi laboribus non pepercimus neque expensis ad honorem et exaltationem regii nominis predicte domus. Hinc est et quod nobis in hoc vobiscum concurrentibus visum fuit satis esse utile et necessarium vobiscum comunicare vestrisque magnifficentiis signifficare facta regni predicti quomodo succedunt de die in diem prout alias per nostras literas vestris reverentiis pateffecimus et potissime ordinationem noviter factam per messanenses et sequaces quam ordinationem per literas et capitula nobis intimarunt quarum et quorum copiata magnifficentiis vestris transmittimus presentibus interclusa offerentes nos ad omnia vestra beneplacita et honores. Scripta Trapani XXI octobris V^{e} indictionis. — Capitaneus et urati et consilium terre Trapani.

Núm. 220.

Tom. 18. fol. 1180. Nobilibus et egregiis viris capitaneo juratis ac aliis officialibus terre Trapani eorum fratribus honorandis.—Viri nobiles et egregii fratres et amici prestantissimi: credimini que hagiati plena notitia que depoy la morti di li illustrissimi nostri signuri bone memorie in quistu regnu fu introductu farisi parlamentu generali medianti lu qualu si potissi contractari regimentu laudabili gubernationi et conservationi universali cum statu paciffìcu et quietu lu quali havissi a gubernari fin que a Deu plachessi ki havissimu re et signuri ligittimu de la casa de Aragonia comu haveri devemu: et in quistu universalmenti consenteru tuti li reverendi prelati magnifici comiti baroni universitati et singulari personi et specialiter lu magnificu micer Bernardu de Cabrera lu quali a principio nun sulamenti approban e laudan lu dictu parlamentu ma cum grand instantia per soy litteri et nuncii si obligan et promissi vuliri veniri a lu parlamenti en lu tempu et locu et cum li ordini et limitationi que aquesta chitati declararia e enaniman e invitan toti li alteri a lu parlamentu predictu: et similiter per toti oy per la mante parti fu electu et designatu locu convenienti e seguri la chitati de Messina la quali finalmenti nuper vulendu prosseguiri et adimpliri la dita opera laudabili per soy nuntii et embassiatori fichi suplicari pregari et requidiri la signura regina lu dictu magniffìcu et tuti li autri li plachissi conveniri et adunarsi in la dita chi-

tati designandu lu tempu predictu exceptu per lo ditu magniflicu micer Bernardu et suy sequachi lu qualu diffirin e dilatan de timpu pretendendu et prossequendu haveri la gubernationi di Sicilia di su motu et di su voluntati subjugandi li cichati et terri di lu demaniu quali per força et quali per bona vogla: et puru essendu requisti piu e piu volti per nuncii literati et litera de la dita chitati ultimo recusan veniri a lu ditu parlamentu ni permissu alguna delli chitati et terri subjecti a la sua obedientia vinissi ni mandassi a lu parlamentu predictu in invinui de su sechaxi comu et manifestament nothoriu unicuique la predicta signura cum multi prelati conti baroni et universitati siguiniru personalment a Tabuerniera la quali et di lu districtu di mi signura et esti locu ydoneu abtu et sicuri et prompti a tuti e per ço per evitari alcuni contagi de noviillitati la qualu vitandu era in quisti cichati et in lu locu predictu per tuti quilli luchi venutu fu celebrata in Dei nomine solempni parlamentu en lu quali poy multi rajiunamenti desputationi et altercationi cum la gracia de Deu feta conclusa e firmata laudabili conclusioni approbata per tutti quilli luichi foru cossi comu particularment puriti comprendir et esseri informati in lu actu predictu in li quali predictu comu videreti fu ordinatu regimentu convenienti et laudabili undi divi capiri la predicta signura regina alguni reverendi prelati magnifichi baroni et universitati en lu modu e forma que si conteni en lu dicti regimentu si devi tractari et que digianu procurari investigari et chitari que si digia declarari quillu lu quali divi esseri nostru re legitimo et signuri lu quali sia descendenti di la illustrissima casa de Aragonia subta lu nomu et la guber-

nationi di lu qualu quistu regnu se potza reduxiri in statu pacifficu et potzasi regiri e regulari et gubernari cum justitia et securitati: et in quistu si requedi quanti converanu tuti universalmenti di lu regnu lu quali a ço concurriri volunu tantu prelati quantu baruni et universitati et singulari personi avui comu aquelli tocca lu beniaveniri di lu regnu predictu et licitu et convenienti chi digiriati capiri a lu tractamentu et ordinationi et declarationi di lu predictu nostru re et signuri requidimu et pregamu caramenti li vullati ordinari et mandari vestri nuncii oy sindici in lu locu que sera lur regimentu predictu lu quali ensembli cum li atri nuncii et sindali de li chitati et terri de Sichilia et una simul cum lu predictu regimentu potzanu in Dei nomine tractari investigari et declarari ki agiamu re et signuri di la illustrissima casa di Aragonia comu haver divimu subta lu quali puxamu viviri cum statu pacifficu et tranquillu de tutu lu regnu et ventinimu insers tanti tuti insembli puxamu vacari a lu reductioni et conservationi di lu statu pacifficu di lu regnu predictu qui non vinga a royna e desolationi a zo que lu puzamu offeriri et presentari a lu predictu nostru re et signuri non laceratu ne destructu ne desolatu ymmo cum quilla integritato et conservationi chi incarricu de tutti mihi altri restan in la moti di li predictu nostri signuri: avisanduvi que ja mult jorni sui que havimu mandati nostri solempni nuncii a lu predictu magnificu requidendu e pregandulu que li plaza comu gran baruni de lu regnu biniavinirsi a la conservationi de lu regnu et convingirissi cum li atri ad eligiri et declarari lur re et signuri nostru de la dita sacra casa de Aragonia et interim conservari lu regnu a boni regimentu

et statu paciffich et quietu: et nicholominus haviamu commissu a lu nobili et prudenti micer Anthoni Sallunpixi doctori artium et medicine que vagia latius et plui distinctamenti informari di quista materia et di la nostra intencioni a lu quali vi platza dari audiença et credença comu si nui personaliter vi parlassamu. Scripta Messane XXVIII setembris V° ydus (1).—Stracitotus jurati et consilium nobilis civitatis Messane.

Núm. 271.

Ordinationes capitula et decreta ordinata et digesta in generali parlamento ac declarationes et conventiones super in terra Tarramenii districtus nobilis civitatis Messane celebratur inter serenissimam dominam reginam Blancham relictam quondam excellentissimi domini nostri regis Martini Sicilie regis illustrissimi ac Athenarum et Neopatrie ducis universitatem nobilis civitatem Messane reverendos Tom. 18. fol. 1182.

(1) Tal como se halla escrita aqui esta fecha, nos parece del todo ininteligible; pero creemos que entre las muchas equivocaciones que cometió el notario al copiar en el proceso este documento, fué una el de poner *V.° idus* en lugar de *V.° indictionis*, como debia leerse seguramente en el original, para espresar el año 1411, al que pertenecia esta carta, pues contando por indicciones constantinopolitanas, que fueron las de mas frecuente uso en las partes de Italia, habia empezado efectivamente a correr la quinta en 1.° de setiembre del referido año. La mucha semejanza que pueden ofrecer las dos abreviaturas *id.* é *ind.* fué probablemente la que indujo en error al copiante.

prelatos magnificos comites barones magnates regni Sicilie et universitates qui in parlamento prefato interfuerunt alios videlicet personaliter alios per nuntios sindicos et procuratores legitimos ad hec serio constitutos: que ordinationes capitula et decreta fuerunt ut constitit ad invicem acque recipere contracta delliberata pro universali restauratione et conservatione reipublice totius regni supradicti ad honorem gloriosissimi serenissimi domini nostri regis atque felicis status tranquillitatem.—*In primis* la prefata serenissima signura regina sponte et de sua grata voluntate abdican remossi et dasi postposi lu exercitu e administracioni di lu vicariatu di lu regnu de Sicilia si quod habebat per qualentata a vetrio assi compentissi en tal manera que lu predictu vicariatu siulamentu lu nunci duntaxat si reservan comu intra si declara: et inmediate si digia ordinari per lu modu infrascriptu ad arbitrium de la dita nobili cbitati per eligendi videlicet regimentu de sichiliani en la quali sia unu prelatu duy magniffici oy nobili baroni sey chitadini di quista nobili chitati per eam eligendi duy chitadini di Palermu unu Destacta eligendi per proprias civitates li quali haranu en tutu e per toti simul com la dita signura regina regiri ordinari et gubernari in tuti li chitati terri et loci li quali a lu presenti obedinu a lu presenti prefata signura regina in tutti li deppendenti et conexi ex eisdem ita que la prefata signiura regina nulla parti ne auctoritat haja in premissis sola et de per se ma solamenti haja in quissi nomi dumtacxat de vicariatu ita quod lu regimentu novu predictu in omnibus regia disponi et gubernari et que la intitulacioni si fatza in quista maynera videlicet: *Rex Sicilie regina Blancha vicaria etc. regimen regni Sicilie ordinatum*

publico parlamento etc. Et in quilli chitati terri et loci et personi lu quali a lu presenti non sunu a la obediencia de lu dictu regimentu la supradicta signura regina nulla potestati ne auctoritati haja in quilli regiri ordinari et gubernari non re nec nomine ne fala ne occupagnata in aquisu regimentu dumtacxat dispona di guisi in tutu et per tutu a zo que senza suspeccioni et cum affectiva securitati si reducamu vijamu et siamu paciffice gubernati. — *Item* que quandu li chitati et loci di lu regnu si reducamu ad obedienciam di quissu regimentu siamu adjuncti a quisu regimentu li personi infrascripti zo e duy chitadini di Cathania unu di Siracussa unu di Agrigenti unu de Trapani eligendi per equissu chitati et terri li quali una cum li altri de li dictu regimentu fazanu unu corpu et insembla regianu et guberninu.—*Item* que lu dictu regimentu pariter cum la universitati di Messina prelati quanti baruni et autri universitati di lu regnu intendanu cito et expedite a la eleccioni et declaracioni di lu re de la inclita prosapie di Aragonia cumi et de comuni bon propositu et clara devocioni di tuti li chichiliani : et statim lu dictu regimentu digra ordinari et mandari anbaxiata in Cathalonya citra lu expedimentu di quillu lu qual tractar si divi cum loru requisicioni de statu paciffícu de lu regnu de Sicilia.—*Item* que lu ditu novo regimentum digra procurari et tuti super forzi affectuali disponeri et intermittiri recuperari tutti quilli chitati terri et loci lu quali a lu presenti non su di obediencia di la dita signura regina comissu Cathania Paternu Linerti Agusta Siracussa notu nuveu vizini calathagirini Terra Nova la Licata Castru Johanni Calathacabetra Naru Mazara Marsala Trapani lu munti Salenu Termini Policii et

Girgent: lu quali chitati terri et loci recuperati si digiamu gubernari per lu regimentu supradictu ut predicatur.—*Item* que sianu reservati a lu magniffichi mastru iustizeri armiragla conti de Adirno cancilleri mastri racionali facti per la sancta anima di lu signuri re felicis memorie li officii loru: di lu altru officii di lu regnu poza providiri lu novu regimentu.—*Item* que la dita signura regina statim digia fari assignari li castellu de Siracussa in manu et potestati di la ditta universitati di Messina pagatu permissi duy Arachuni permissi de una vintichinqui fornitu de armi et de omni debitu fornimentu necissariu a castellu. —*Desuper* digia promittiri la signura supradicta fari solempni fide mittiri tuti suy forzi et possibilitati que lu castellu de Cathania pagatu et fornitu ut supra sia missu in potestati de la dita universitati de Messina a la quali universitati sia licitum quandu li parra resignari a la dita signura et regimentu lu castellu predictu: in casu que non se recipissi la resignacioni et restitucioni de li dictu castellu sia licitu a la dita universitati de Messina elapso mense a die requisitionis contractari cum li chitati di Siracussa et Cathania qualu serrannu missi a li dicti castelli reducti li diti chitati siannu tenuti fari fidem a lu regimentu predictu per nomu di quilli que sera re de Sichilia de la inclita stirpa de Aragunia.—*Item* que reducta la chitati de Siracussa rumanga in sui libetati comu regali chitati subta la gubernacioni di lu novu regimentu predictu non obstanti ki sia de la de la camera reginali: et la dicta signura non potza ni digia quoquomodo intromitterisi a lu regimentu di quista chitati alia via sed tantum haia li introhiti et prouanti di quissa chitati per manu di li officiali ordinati per li novu

regimentu pagatu primu li castellu et li altru spisi necessarii. Et si altri terri et lochi de su cammera si recuperirannu sianu in obediencia et gubernacioni de la dita signura dummodo queli castelli sianu sichilianu et fazanu fide a la dita signura et a lu novu regimentu.—*Item* que la dita signura per publicu et solempni instrumentu digia remittiri et perdonari ad omni persuna lu quali quomodolibet in quisi revolucioni offissi li havissi oy fuissi foraschuta et precipue a quili de sua cammara cum restitucione in integrum: et similiter tutti prelati conti et baruni sianu tinuti revocari et perdonari ad omni homu non obstanti quibuscumque concessionibus intendendu la remissioni predicta per quilli li quali vuirannu viviri ad obediencia di la dita signura et regimentu supraffatu.—*Item* que la dita chitati di Missina non potza ni digia principiari tractari ni finiri concordia alcuna ni delliberacioni oy obligacioni cum li magnifficu misseri Bernardi ne cum persona altra infra vel extra regnum: prelati conti baroni et universitati sianu tinuti quissu midesmi observari a la predicta chitati de Messina.—*Item* que lu novu regimentu sia tenuti providiri a la dita signura que potza viviri secundu li intrati que virrannu in potestati daquissu regimentu adeo que la dita signura potza viviri honorabiliter secundu la qualitatu di li tempu et introitu de lu regnu.—*Item* que lu magnifficu conti Anthonio de Adorno comu mayur capitannu di li genti de la armi fichi debitu sacramentu de obediri et prossequiri zo qui prodira et dispunira lu regimentu predictu cum la dita signura regina respectu de la potestati la quali a liurata la dita signura regina per tuti li presenti capituli.—*Item* que per li cosi li quali a lu presenti se disponninu o ordinanu

in actuali publico parlamento et presenti capituli et imposterum si ordinira per lu regimentu predictu no si intenda essiri datu ni concessu ni attributu plu de. . . . . circa lo vicariatu de la dita signura ca era en li tempu passati proximi poy de la morti di li re de Aragonia bone memorie.—*Item* que lu magnifficu misseri Bernardu de Caprera sia requestu solempniter in predictis zo e que per conservacioni paciffica de lu regnu lu quali si potza per tuti ensembla unanimiter assignari a cuy sarra nostru re et ligittimu signuri de la sacra stirpa de Araguna li platza consentiri e coadonarsi a li universali ordinacioni predicti qui a zo haja fin la odiusa guerra et depopulacionne noxiva de lu regnu: a la qual ordinacioni postmodum ipsum capa alatamenti comu gran baruni de lu regnu: et aço que ipsu libere et secure si cometa a lu universi universali delliberacioni presenti ipsu concluso contatu sion sianu excmpti dalu regimentu predictu et que poza libere per lu regnu exerciri lu son officiu de mastriu jufazeri exceptu en la chitati de Messina et totu son districtu et jurediccioni en la quali ante auctualem et personalem adventum dicti domini regis non poza exerciri lu officiu predictu ne personaliter ne per altre locu suy: e si lo ditu magnificu misseri Bernardu non se viyra crasioni debiti si proceda contra ipsu quantum de jure fuerit.—*Item* que etiam si requiranu et amonestanu plurimi requisicioni tranquilli tutu quilli lu quali sarranu inobedienti a regimentu predictu lu quali si impartinantia vurranu resistiri contra loru si fassa processu comu contra rabelli.—*Item* que la dita signura regina tuti li prelati baruni conti et universitati lu quali ad presens si truvuranu a lu dictu parlamentu digianu jurare fare

fidem et homagiu de observari et fari observari li capituli presenti in forma propria: et similiter tutti li altri non presenti in quissu parlamentu li quali su a la obediencia di quissa signura digianu postmodum jurari de observari presentibus ut suppra. Insuper jurirannu que si alcunu oy alcuna de qualutanta statu et condicioni sia non vurra obtemperari et obediri a lu presenti ordinacioni et delliberacioni que la dita serenissima signura regina prelati conti baruni et universitati lu quali su ad presens in su obediencia et serranu postmodum in obediencia de lu dictu regimentu si sforzuranu contra li retenti et inobedienti ad monendum distringendum et si necessarium sarra exterminandu tractandu atquisi oy atquissu contradicenti comu publicu rebelli taliter que li presenti ordinacioni et li futuri da issiri fatu per dictu regimentu hajanu robusta firmitati et debita exequcioni: et similiter misma contra quillu qui sarra inobedienti oy rebellu de lu novu regimentu concurra comu inimicu contra li rebelli oy inobedienti non tamen sia obligata ad ordinacioni alcuna dispissa que circa hec fussi necessaria ma sia in su libera voluntati.—*Item* que la dita serenissima signura regina et lu dictu novu regimentu sianu tinuti fari debitu et personali juramentu et homagiu et li qui de conservari li regnu predictu in paciffficu statu et quieta tranquillitati postponiri omni particularitati affeccioni et voluntati conservare debite fidelitati a lu dictu serenissimu futuru signuru regi de la casa gloriosima et stirpe excellentissima de Aragonia.—*Item* que de clara intencioni mero propositu et stabili voluntati fu et he de honorari favuri et manutiniri deffindiri tuti li cathalani omni unu secundum sua condicioni favorabiliter comu fra-

tri amichi et bonivoli et prestari omni debitu auxiliu et domestica et bona conservacioni comu proprii sichiliani et zo reputamu que si debita per anticha benivolencia et unita devocioni de la benigna et inclita casa de Araguna et cusi intendimu et supplicamu que sia de intencioni de lu novu regimentu que si tractamu cum quilli hunuri favuri et benivolentia comu he dictu de supra.

SESION DEL DIA 5.

Se presentaron los embajadores qne habian sido enviados al papa, y dieron cuenta de las gestiones que á su paso por Vinaroz habian practicado con los valencianos, los cuales, segun dijeron, se habian mostrado bastante bien dispuestos á confiar la resolucion de las cuestiones que entre sí tenian al fallo del parlamento catalan. Tratóse además de la embajada que debia enviarse á Alcañiz, de las providencias que convenia adoptar para el arreglo de los asuntos de Cerdeña, y de la reclamacion presentada por los síndicos de Mallorca para que dicho reino fuese considerado como tal, y tuviese por lo mismo voto y representantes al igual de los demás de la corona en el venidero parlamento general.

SESION DEL DIA 7.

Abrióse con la lectura del siguiente uocumento:

Núm. 272.

A los muyt reverentes egregi nobles et honorables se- Tom. 18. fol. 1192.
nyores el parlamento general del principado de Cathalunya applegado en la ciutat de Tortosa el parlament general del regne Darago qui a present se celebra en la vila de Mequinença salut et apparallados a vuestros plazeres. Pochos dies ha passados que por part del dito nuestro parlament fueron enviados a las vuestras reverencias noblezas e grandes saviesas ciertos embaxadores y es saber el noble don Artal Dalagon mossen Martin Lopez de Lanuça el honorable en Johan Gallart juriste los quales de part nostra vos explicaron diversos articulos concernientes algunos preparatorios de la benaventurada discusion de la succession de los regnos et tierras sotsmesas a la reyal corona Daragon entre los quals articulos era inserto uno qui en acabamiento contenia: que como la convocacion feyta en la villa Dalcanyiç sia stada feta nullament e no deguda como peque en la manera del star seguent evidentement parece por los votantes como en la materia sobre la qual yes feyta la convocacion e en el tiempo e en la manera del star segunt evidentement parece por los capitolos concordados en el parlament ultimament celebrado en la ciudat de Calathayiu et assi mesmo como fuessen alli com grant e evident discordacion applegados yes assaber com grant multitud de gentes estrangeras: que fuesse plazient a las vuestras reverencias noblezas e circunspeccions que los de Al-

canyiç no aviessedes por parlament Daragon e que com ellos no contrastasedes ni fizessedes acto ni actos algunos toquantes la expedicion de la justicia e verdedero conoscimiento daquell qui es nuestro verdadero rey princep e senyor assi como a parlament : antes fuese a vosotros plazient en e sobre aqueste negocio de tractar comunicar et concordar con ell present parlament de Mequinença qui es verdadero parlament de Aragon et que assi vos lo intimavan et requirian: al qual articlo por part de las vuestras reverencias noblezas e grandas saviesas fue respondido segunt relacion a nosotros feyta por los ditos embaxadores que attendient e considerant que vosotros haviedes ya por grandes tiempos tractado e comunicado assi por letras como en otra manera com aquellos qui eran aplegados en la dita vila Dalcanyiç et que por aquesto vosotros no destrahades ni cessariades que no tractassedes ni comunicassedes con ellos assi como a parlament Daragon: la qual resposta al present parlament Daragon de Mequinença recitada fue muyt dolorosa porque experiencia madre de todas cosas clarament demostra que todos et quantas congregaciones o la mayor part de aquellas concernientes la prospera conservacion de la cosa publica del regno Daragon se son feytas en el dito reyno son stades feytes en el nombre voz e auctoridat de los diputados de lo dito reyno e no en nombre et auctoridat de portant vezes de guovernador e justicia del dito reyno e como la spedicion de tales actos a ellos no pertanyecian: que aquesto notoriament se puede veyer por muytas et diversas letras convocatorias las quales son emanades por part de los dyputados en muytos actos por ellos celebrados en la vida de

los gloriosos reys el rey don Johan el rey don Martin de loable memoria e en tiempo de los predescessores de aquellos: e maguera algunos deseosos de infringir et trabaucar aquesta santa et justa cogitacion se sforcen a sembrar en las orellas del pueblo inocent que acto de cort e ordinacion foridica del reyno abdica e cura a los diputados de aquell todo poder de convocar veya la reverencia de vosotros si de tres anyos aqua en los quales vivint el senyor rey don Martin de buena memoria han seydo feytas dos convocaciones de parlament por los ditos deputados sin alguna contradiccion de que han sortido solempnos actos juridicos et foridicos como son firmas de dreyto requisiciones et protestaciones de todo el dito regno et otras solempnitades se han celebrado negants cortes generales ne particulares en el dito reyno que tal poder hayan abdicado ne tirado a los ditos diputados: porquel present parlament et presidents en aquell vidientes et considerantes que vosotros e vuestros predecessores todos tiempos fuestes conservadores de la cosa publica libertades fueros usos et costumbres de aquella: considerantes encara que assi como vosotros desiyades que las libertades e franquezas a vos et a la cosa publica del principado de Cathalunya atorgades se han conservades illesas e en alguna part no infringides que assi mesmo fuessedes conservadores mantenidores et deffendadores de las libertades fueros usos et costumbres de aqueste regno e de la cosa publica de aquell maiorment considerando la grant fraternitat et indivisible colligança et amistat la qual yes entre nosotros et vosotros: haviamos enviado a dizir a las vuestras reverencias e grandas noblezas por nuestros ambaxadores que fos a vosotros acceptable de no haver por

parlament de Aragon los qui son en la villa Dalcanyiç como ellos no sian ne puedan representar parlament. Perque lo present parlament veyendo e considerando que tal e tanto e tan evident prejndicio passar con dissimulacion seria grant e irreparable lesion antes seria total perdicion e destruccion de la cosa pnblica del dito regno Daragon et destruccion de usos fueros franquezas e libertades de aquell com solempne et autentica requisicion e protestacion han protestado contra aquellos qui son plegados en la dita villa Dalcanyiç et contra aquellos que se dizian seyer e representar parlament en la dita vila el tenor del qual yes aqueste:—Si alto ingenio ac mente provida considerent in providentia convenientia novitates et scandala que a tempore parlamenti ultimo loco celebrati in civitate Calathaiubi fuerunt in hoc regno Aragonis insecuta et crudelis alteratio status paciffici ejusdem qui ab eo tempore citra fuit tribulatus et notorie conversus et transportatus in guerram bandositates invasiones deppredationes locorum occupationes vastationes homicidia captivationes et quid plura loquendum incredulitates rigorosas exequtiones ac innocentium diras sub aquis immersiones contra forum et libertates regni ejusdem: ulterius si cum acie mentis avertatur ad gromeseram multitudinem gentium armorum extranee ac proprie nationis que sunt et discurrunt per plana ejusdem regni et signanter in partibns circumvicinis ville Alcanicii que gentes fuerunt armorum ac bandositarum alie prossequntur extremo odio magnam partem majorum nobilium et potentium hnjus regni alie eos habuerint pro inimicis capitalibus: si etiam attendatnr quod illi qni talem et similem congregationem fecerunt et facere volnerunt et in

eodem desideratur presidere debent esse persono idonee paciffice et quiete et non prossequentes convocatorium et nihilominus villa seu locus ubi tale tantum et tam solempne arduum ac potentissimum negotium sicuti est successionis regnorum et terrarum corone Aragonum et etiam preparatorium ejusdem ubi debet tractari discuti examinari debent esse libera seu liber a gentibus armorum et omni congregatione earundem ut tandem libere paciffice secure et quiete et absque aliquo timore violentia seu inpressione dictum negotium possit tractari discuti et examinari principari mediari et finiri lune clarius ac sole limpidius nothorie et maniffeste potest videri quod dicta villa Alcaynici non est tuta nec secura immo evidentissime suspecta ex causis predictis et alias. Nec etiam honorabilis Egidius Roderici de Liori assertus vicegerens gubernatoris in dicto regno Aragonum et Johannes Eximini Cerdan justitia ejusdem regni qui ad dictam villam Alcanyicii novam fecerunt convocationem et in eadem intuuntur presidere sunt persone idonee comunes ac omni exceptione comuni majores immo evidenter suspecte et tales a quibus non posset in hoc negotio verum libramen justitie repputari. Et ulterius per juris doctrinam ac tacti evidentiam potest videri quod dicta convocatio noviter per eos fieri attemptata ad dictam villam Alcanicii peccat evidenter in materia et in forma: in materia ideo quia in dicta convocatione si ita dici mereatur quod absit non intervenerint deputati dicti regni quibus administratio et gubernaculum ejusdem ac totius reipublice fuit comissa et per consequens ad ipsos solos dipputatos pertinet convocare et non ad eos qui dictam fecerunt convocationem et in eadem volunt presidere: nam posito

quod ad eos aut ad alterum eorum pertineat aliqua jurisdictio non tamen ad ipsos sed ad ipsos dipputatos pertinet administratio et provisio dicte pro convocationis cum non possit esse major salus reipublice quam unum verum regem et dominum ibi preesse : et ideo talis investigatio seu veri regis et principis una cum suis incidentibus deppentibus ac emergentibus ex eisdem pertinet ad dictos prenominatos et non ad eos. Et posito pro vero quod in parlamento celebrato ultimo loco in dicta civitate Calatoyubii fuisset delliberata dicta convocatio illa tamen fuit facta et concordata sub certis modis et formis et in eis fuerunt servata modo rupta facta prout in serie cappitulorum inde concordatorum taliter est videre : item vero fuit concordatum ibi ad certum tempus et illud est jamque effluxum. Item posito sed non concesso quod dicta convocatio delliberata duraret propter ea que tamen que postea emerserunt et nominanter que subsequenter fuerunt debebat nunc etiam debet per dictos dipputatos noviter delliberari et provideri ac taliter fieri quod impedimenta ac convenientia supradicta totaliter de medio tollantur et predisponi et ordinari in loco congruo et idoneo de modo nove convocationis fiende tandem cum pacis tranquillitatis ad notitiam veri regis valeat perveniri. Peccat in forma quia dicti deputati debebant per se aut per eorum dominationem seu requisitionem dictam facere convocationem et cum ipsi dictam non fecerunt convocationem nec fieri fecerunt sicut seriose patet per patentes ac convocatorias literas per dictos assertum viscesgerentem gubernatoris et justitiam hinc inde missas merito sequitur quod dicta et facta per eos convocatio non valuit neque tenuit nec aliquem de

jure sortita fuit effectum: nam secundum juris paginam si alicui maxime ab homine causato additur certus modus et forma si illa non servantur omnia eorum nec que in contrarium fecerunt absque mora. Pro tanto ego Enecus de Casp scutiffer habitador ville de Casp procurator substitutus ad Anthonio de Turribus utriusque juris doctore qui pleuum habet posse substituendi a reverendo in Cristo patre ffratre Petro Rodericy de Moros castellano Emposte ac dipputato dicti regni a nobili Anthonio de Luna ejusdem regni dipputato a nobili Artaldo Dalagon majore dierum ejusdem regni dipputato subrogato in locum nobilis Ferdinandi Lupi de Luna quondam a nobilibus Guillelmo Raymundi de Munchada domino locorum de Mequinença et de Vallobar Francisco Dalagon minore dierum et Petro Dalagon Johanne Lupi de Luna Artaldo Dalagon minore dierum a militibus Johanne Eximini de Salanova Fraderico Dorries Garcia de Sesse minore dierum et Petro de Pomara scutifferis Fertuno Didaci Destorren Sancio Dantillo Francisco Dorries Geraldo Petri de Tallur Ferrario de Santo Petro Sancio Petro de Ayerbe Johanne Eximini de Vilalba et Johanne Dordas: considerans quod dicti mei principales neque ego possemus tute nec secure ad dictam villam Alcanyicii accedere absque timore mortis et cruciatu corporis propter predictas inhumanitates ac rigorosas exequtiones que per presidentes in eodem fuerunt et propter notoriam et evidentem non securitatem dicte ville Alcanicii nec presidentium in eadem ex causis et rationibus superius enarratis coram vobis honorabilibus justitiis juratis et probis hominibus ville ac loci de Maella et de Favara tanquam publicis et autenticis personis ad hoc specialiter convoca-

tis in hiis scriptis nomine et virtute dicti mei principalis ac principalium suorum et meorum superius nominatorum una cum adherentibus ac imposterum quomodocumque eis adherere volentibus dicte nominate convocationi si tali et tanto nomine deceat nuncupari quod tamen absit non assentio immo expresse illi disentio innominatim et expresse contradico et illam juxta vestris impugno : notifficans vobis quod dictus meus principalis et ejus principales per me eorundem organum eidem convocationi non assentio immo expresse disentio et eidem contradico et toto conamine eam impugno causis et rationibus superius dictis et signanter propter periclium perorrocentiam et non securitatem dicti loci seu ville Alcanicii prout omnia hec jamdicta fuerant et toti mundo notoria existerent et etiam considerato quod dicta villa Alcanicii est sub imperio et dominatione filii unius ex competitoribus dictorum regnorum et terrarum corone regni Aragonis. Signifficans etiam vobis ut autenticis personis quod principales superius nominati ad dictam villam non accederent nec tute nec secure accedere possent ex causis jamdictis et speciffi-catis protestando ab expresse nominibus quibus supra de nullitate ac invalidatione actitatorum ac de quibuscumque actibus in dicta asserta convocatione Alcanicii factis sive gestis et de aliis quibuscumque in predictis et circa ea de cetero fiendis seu gerendis : immo dicti mei principales et ego eorum nomine vos requiro quatenus presidentibus in dicto vocato parlamento ville Alcanicii dignemini intimare per dictam assertam convocationem per eos factam et literas predicta actione emanatas prout de facto processerunt quatenus de facto revocent cum hoc ratio juris cxpos-

cat nam dicti depputati superius nominati se vel eorum procuratores sunt presti et parati et ego substitutus procurator eorum vice et nomine hoc offero in hiis scriptis de providendo ratione dictarum causarum et novitatum una cum aliis condiputatis hujus regni ita videlicet quod omnia mora postposita fiat convocatio in aliquo loco idoneo tuto ubi regnicole hujus regni possint sub tranquilla pacis securitate venire secure residere ac absque aliquali metu seu impressione residentiam facere personalem ut tandem ibidem demum tale et tantum negotium possit mature digeri ac debitum suum sortiri. Et etiam dicti alii superius nominati qui non sunt in numero dictorum diputatorum pro se et eorum adherentibus ac in futurum adherere volentibus sunt presti et parati ac hoc eorum nomine ego procurator predictus offero assentire esse et realiter venire ad dictum locum seu villam secure et idonee eligendum seu eligendam pro tractando comunicando concordando et alias debite procedendo una cum aliis regnicolis super facto dicte successionis: signifficans etiam vobis quod si predicta omnia et singula facere et complere recusant et attemtabitur ad debitum ac primevum statum non reducunt dicti depputati superius nominati delliberabunt super convocatione noviter fienda in aliquo loco tuto et securo seu villa tuta et secura et alias in hiis providendo prout erit utile et expediens ac fuerit bene visum pro utilitate ac conservatione reipublice et expeditione dicti ardui et felicis negotii juxta eorum possibilitatem laborando. Et nichilominus ego procurator predictus nomine et vice dictorum meorum principalium vos requiro tanquam nobiles predictas publicas et autentiquas personas de quarum fide et legalitate dicti mei principales

conffidunt et etiam ego confido quatenus omnia et singula superius enarrata protestata et requisita dignemini intimare dicto parlamento quod nunch de facto celebratur in dicta villa Alcanicii et assertis presidentibus in eadem cum ex causis predictis dicti principales mei nec ego simus ausi ibi accedere nec omnia supradicta eis personaliter intimare et ita per vos fieri in subsidium justitie postulo et requiro offerens me vice et nomine principalium meorum similia facere pro vobis cum locus fuerit et necessitas postulaverit.—
Et no resmenos el present parlament et presidentes aquell considerantes que por la resposta por las vuestras reverencias et notables saviesas a ellos feyta no fuesse feyto prejudicio ni danyo alguno contra las franquezas usos privilegios et antiguas costumbres del dito regno e cosa publica de aquell en aqueste scripto protestan contra la sobredita requesta non consintiendo en aquella antes como seya vista seyer feyta contra libertades et antiguas costumbres del dito regno aquella impugnan e en tanto quanto pueden a aquella resisten rogando e requirendovos a superhabundant cautela que a los ditos aplegados en la dita vila Dalcanyiç no bayades por parlament ni com ellos tractedes ni fagades algunos actos assi como a parlament antes vos placia sobrel feyto de la dita benaventurada succession de los ditos regnos et terras et preparatorios de aquella tractar e comunicar con ell present parlament de la dita vila de Mequinença el qual yes verdadero parlament Daragon: en otra manera si el contrario por vosotros sera feyto la qual cosa el present parlament no creye protesta que por algunos actos por vosotros con aquellos qui son en la dita vila Dalcanyiç feytos e daqui adelante fahedores no seya feyto al-

guno prejudicio al diyto reyno Daragon ni a las libertades daquell antes seya todo casso vano e nullo. E la present requisicion e protestacion requiere el present parlament seyer ensertada en vuestros actos publicos del dito vuestro parlament de la presentacion de la qual el dito parlament de Aragon staran a relacion del portador de la present el qual ha jurado en poder de los dipputados de fazer verdadera relacion. Dada en la villa de Mequinença a III de dehembre anno a nativitate Domini millessimo quadringentessimo undecimo. La qual yes seyallada com el siello del dito castellan Demposta por absencia de Bartholomeu Vicent notario de los deputados en poder del qual yes el siello de la dita diputacion.

Fueron leidas además otras dos cartas: una de los jurados de Valencia, en la que se quejaban de los desafueros cometidos por el noble Bernardo de Centelles y manifestaban que solo por consideracion al mal estado del pais habia suspendido la ciudad el adoptar contra él medidas hostiles; y otra de Bartolomé Miralles, lugarteniente de gobernador en el territorio situado aquende el rio Uxó, en la que se sinceraba de algunos cargos que creia se habian hecho en el parlamento contra su administracion. Ultimamente, se trató tambien en este dia del pago de algunos salarios.

SESION DEL DIA 9.

Los embajadores de Mallorca presentaron y pidieron fuese leido el siguiente escrito.

Núm. 274.

Tom. 18. fol. 1202. Com los honorables jurats et consell general de regne de Mallorques representants lo general de tots los stats de aquell molt reverends egregis nobles e honorables parlaments dels regnes Darago de Valencia e del principat de Cathalunya tinguessen per cert e notori axi com es que la universitat et comuna congregacio concordable o gran o pocha dels dits regnes e principat ab lo regne de Mallorques ensemps axi com a quatre parts intellectuals unides e inseparadament et fahents quatre torres forts et inexpugnables et la força invisible de la majestat e corona reyal pertangues axi com vertaderament fa e no alcun o alcuns dells separablament o hun o dos o tres sens lo quart la examinacio conexença discussio e declaracio de la justicia a qui pertany la tan alta corona senyoria e successio reyal e qui deu esser nostre vertader rey e senyor e semblantment tots los altres actes vies e disposicions dretes et patents portants al dit tan necessari et desitgat terme e la dita universitat haverse constituir de las dites quatre parts intellectuals e en la qual alguna daquelles no ha mes ni menys potestat essencial que laltre ni discussio examinacio o arreglament de la altre car no mes pertany al principat de Cathalunya fer en la dita universitat axi com a quarta part aquella constituhir potestat et auctoritat de regonexer examinar discutir declarar e publicar qui deu esser e es per justicia son princep e comte de Barchinona que qui

deu esser. e rey Darago e de Valencia e de Mallorques e per semblant no menys pertany al regne de Mallorques qui es o esser deu rey de Arago e de Valencia e comte de Barchinona que qui es o esser deu rey de Mallorques et axi dels altres: e sis pensassen los dits honorables jurats e general consell altre esser la crehença o intencio dels dits molt reverends nobles e honorables parlaments dels dits regnes e principat la qual fora notoria error no hagueren elegits ne tremesos assi lurs missatgers per esser e entervenir en lo deute segons comu general e concordable aplech de tots los dits regnes e principat per retre lur deute segons dreta feheltat e naturalesa a la regonexença examinacio discussio e publicacio de la justicia del qui deu esser rey e senyor universal dels dits tres regnes e comdat. Ans en tal e tant erronea oppinio de la qual Deus guart los dits regnes e principat hagueren elegida altre via aquella per la qual als mils que poguessen salvassen lo deute de lur leyaltat fe e naturalesa al qui es e esser deu universal rey e senyor de tots. On com ara en tant longa vaccacio de la presidencia e corona reyal et incertitud de vera conexença e publicacio de qui deu esser nostre ver rey e senyor en la longuesa de la qual lo regne de Mallorques es sens algun carrech culpa o nota alcuns volents la segona intencio premetrer o proposar a la primera e fer del publich interes privat e familiar de que ses dilatada fins aci e dilatara mentre dur la regonexença de la justicia del qui es et esser Deu nostre ver rey e senyor ço que es molt desplasent al dit regne de Mallorques qui es sens algun carrech o culpa per varies e notoriament erroneas oppinions sesforcen a minuar e diminuir la essencia e auctoritat et po-

testat de la quarta part que representada vertaderament lo regne de Mallorques ha e haver deu en lo general et comu aplech concordador dels dits tres regnes e principat axi en la regonexença discussio e diffinicio de la justicia de la dita successio com en tots los altres actes dependents emergents dispositius o annexes a unica presidencia o monarchia reyal publicar declarar e constituhir sobre tots los regnes e principat de la corona reyal. E a sobrehabundant cautela mes que de necessitat per haver la intencio et resposta certa sobre la dita erronea oppinio et no vera ne alguna dubitacio en Berenguer de Tagamanent cavaller A. de Mur doctor en decrets e Jacme Aberti missatgers del dit regne de Mallorques e representants lo univers daquell dissapte prop passat a V del present mes de dehembre intimaren en lo present molt reverend molt noble et honorable parlament del dit principat la intimacio et requesta de la tenor seguent.—Com durant la incertitud et perplexa prossequcio de la justicia etcetera. Superius est inserta sub dicto kalendario quinte diei currentis mensis etcetera.—De la qual requerim esserlos feta per lo discret en Berenguer Spigoler notari et scriva del dit parlament carta publica. E fins aci no han havuda alguna resposta del dit parlament. Per tant ara a sobrehabundant cautela expressants e declarants lur intencio e dels dits honorables lurs principals et clara et sens ficcio velament pallissada o carga requeren en aquests scrits de la primera requesta per ells feta a la qual dins lo terme do la constitucio de Cathalunya nols es stat respost esserlos feta et liurada et closa carta publica per lo dit Berenguer Spigoler notari sens resposta per deute de son offici et segra-

ment : e requiren ab la present esserlos feta per lo present molt reverend molt noble et honorable parlament certa et clara resposta de lur intencio per ço que ab aquella hauda sen puixen de present retornar al regne de Mallorques et refferir aquella al general consell del dit regne quiy provehira al mils que pora satisfahent al deute de lur faeltat et naturalesa. Protestants que fins aci no ha stat stava ne daqui avant stara per lo dit regne lo aplech comu et concordable de tots los regnes e principat per regonexer discutir diffinir e declarar la justicia de la dita successio reyal ne al present pretenen interes de loch ne presidents ne guardes ne deffensions o intimacio dels competitors ne nombre e qualitat de persones del comu aplech ne forma de la discussio o conclusio: ans son e seran contents de la successio fahedora en comunâ concordia dels dos regnes et principat dels dits preambols et dispositius a la dita examinacio et diffinicio de la justicia pus sien tractats axi com cascun dels altres dos regnes e principat e en lo dit aplech hajen axi com haver deuen tantes veus e loch seguons cascuns dels altres dos regnes e principat e per conseguent perills alguns scandils o sinistres per la dilacio en que no han culpa contingents nos puxen a ells o al dit regne imputar: e de la present requeren esserlos feta e liurada carta publica per lo notari present.

SESION DEL DIA 10.

Reunióse el parlamento por la mañana; pero habiéndose dado noticia de que en este dia debia entrar en Tortosa el obispo de Barcelona, se prorogó la sesion para la tarde del mismo dia.

Congregado, pues, á la hora señalada, presentáronse varios embajadores del parlamento valenciano reunido en Vinaroz y de los barones, nobles, caballeros y hombres de paraje llamados *forans* de aquel reino, para dar las gracias al parlamento por lo mucho que habia trabajado en pro de la concordia que unos con otros estaban próximos á celebrar. Acordóse por lo mismo nombrar una comision que, entendiéndose con dichos mensajeros, cuidase de que fuese llevada á buen término dicha concordia. Ultimamente se leyó una carta de los jurados de Castellon de la Plana, en la que se quejaban y pedian remedio contra las vejaciones que les estaba causando el noble Bernardo de Centelles.

SESION DEL DIA 12.

Invirtióse toda en acordar el pago de algunos sueldos y otras cantidades.

SESION DEL DIA 15.

Se abrió con la lectura de la siguiente carta:

Núm. 275.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Catalunya.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: sabut per relacio dels nostres missatgers aqui derrerament destinats com per via de parer aqui es stat concordat que un missatger per part vostra et altre per la nostre sien tramesos en la plana de Burriana per fer cessar algunes novitats e actes enormes alli attemptats et fets contra les viles de Castello e Villareal et singulars de aquelles desijants prepararnos e donar loch et manera tant com en nosaltres es a unitat concordia tranquillitat et repos en lo regne havem de continent elet per missager nostre per la dita raho lo honorable mossen Johan de Moya doctor en decrets vicari general e procurador del molt reverent pare en Crist lo bisbe de Valencia. Perque avisantvos de las ditas coses les vostres reverencies nobleses e saviesas molt honorables pregam affectuosament que placia a aquells elegir e trametre lur missager per la dita raho destinador segons es dit a fi que aquell e lo dit mossen Johan ensemps sen vagen per provehir e fer cessar les novitats dessus dites certifficantsnos sius plaura loch dia e hora e quant se trobaran e sajustaran los dits missagers per prosseguir son viatge. E si coses algunes molt reverends egregis nobles e honorables senyors vos son plasents scrivitsnosen fiablament. E sia vostra guarda Lesperit sant. Scrita en Vinalaros et sage- Tom. 18. fol. 1212.

llada ab lo sagell secret del reverend bisbe de Valencia a XIII de dehembre del any MCCCCXI.—Lo parlament general del regne de Valencia apparellat a vostra honor.

Despues de baberse acordado que la carta que antecede pasase á la comision que entendia en el asunto, compareció en el parlamento y presentó su poder el religioso Fr. Juan Marqués, procurador del obispo de Elna.

Por la tarde de este mismo dia se reunió la comision nombrada en la sesion del dia 10, y acordó delegar sus facultades en Bonanato Pere, para que pasase á Valencia junto con los mensajeros de aquel reino y provisto de los necesarios despachos, para acabar de poner término á la discordia que allí reinaba.

SESION DEL DIA 16.

Presentáronse en este dia Bartolomé Çacosta y Guillermo Catalá, enviados por Raimundo Çatrilla y por los conselleres de Alguer, con el encargo de pedir socorros para el reino de Cerdeña, y de hacer presente el ofrecimiento de Nicoloso de Auria ó Doria que habia prometido armar y dar sueldo por su cuenta á doscientos jinetes que hiciesen la guerra á favor de la corona de Aragon contra el vizconde de Narbona y el jenovés micer Casadoria. Comparecieron tambien otros enviados del mismo Nicoloso para igual objeto, y leidas sus cartas, credencial de dicho Doria y comendatoria de los diputados de Cataluña, esplicaron su embajada y presentaron tambien otra carta del sobredicho Çatrilla, concebida en estos términos:

Núm. 276.

Als molt reverends e molts nobles et molt honorables senyors lo parlament general de Cathalunya.—Molt reverends e molt nobles e molt honorables senyors. De mi e de tots altres officials se pertany scriure e supplicar per aquells qui be e leyalment han servit e servexen la casa de Arago et tot son regne: hon senyors com assi sia vengut lo noble en Johan Distria germa de micer Vinxincello Distria comte de Corsega per lo senyor rey nostre de Arago per servir hic lo dit senyor ab D corsors qui venien a sou de micer Nicholoso Doria vassall e sotsmes del dit senyor per fer guerra contra micer Casadoria jenoves enamich principal del dit jenoves e de sos sotsmesos e qui han pres e levat al senyor rey lo castell de Longosardo: e lo vezcomte de Narbona qui es en Sacer sabent la lur venguda ab la gent de Sacer als fets scontrar en lo cami et han morts entorn CCC ultra los presos et dels quals ha venguts en aquesta vila ab lo dit Johan en torn LX: lo qual lo dit Johan ha molt servit e treballat per la honor de la casa de Arago et per exalçament de aquella e sen vaja davant la presencia del dit senyor si es elet et davant vosaltres per alcuns affers: per ço molt humilment et affectuosa supplicam la vostra molt gran saviesa que havent lo dit Johan Distria per recomanat vullats eus placia per vostra gran bonesa vers aquell fer tal gracia que a ell sia proffit e honor per manera que los altres servidors del dit senyor ne prenguen Tom. 18. fol. 1221.

exemple e hajen millor cor de servir hinc lo dit senyor e la sua casa. E si a vosaltres plau res que yo faça aci manats. Scrite en Lalguer a XXVII del mes de nohembre.— Ramon Çatrilla guovernador del cap de Lugudor apparellat a vostres manaments.

Oidas las embajadas y leidas las cartas que anteceden, se acordó que pasase á la comision de los veinticuatro el asunto de que en ellas se trataba. A invitacion del parlamento, y con la mira de estrechar mas y mas sus lazos de fraternidad con Cataluña, consintieron los embajadores de Mallorca en retirar las reclamaciones que tenian presentadas, particularmente en la sesion del dia 9. Dióse despues cuenta del nombramiento de Bonanato Pere, hecho el dia 15; y últimamente se trató del pago de varias cantidades.

SESION DEL DIA 17.

Reunióse el parlamento pero no hubo deliberacion.

SESION DEL DIA 19 (*).

Con motivo de estar próximos á entrar en Tortosa los embajadores de Francia, se acordó que no se les permitiese la entra-

(1) El dia 18, reunida la comision respectiva en casa del arzobispo de Tarragona, hizo el nombramiento de las personas que debian pasar á Alcañiz á verse con los aragoneses, segun se habia tratado ya en la sesion del dia 8.

da con mayor séquito que el de setenta personas; que se les obligase á prestar las mismas seguridades que á los individuos del parlamento, y que saliese Alberto Çatrilla á recibirles y notificarles estas disposiciones.

SESION DEL DIA 22.

Matias Puig dió cuenta de su embajada al infante de Castilla, y presentó para ser leida la siguiente carta:

Núm. 277.

A los muy reverendos padres en Cristo et a los otros nobles e honorables personas del parlamento del principado de Cathalunya ayuntados en el parlamento de Tortosa. —Reverendos padres en Cristo: yo el infante don Ferrando nieto del muy noble rey don Petro de Aragon que Dios perdone vos embio mucho saludar e esso mesmo a los otros nobles e honorables personas del parlamento del principado de Cathalunya ayuntados en el parlamento de Tortosa como aquellos que mucho amo e precio e por quien querria que Dios diesse mucha honra et buena ventura. Fagovos saber que vi la carta de crehença que a vos plago de me embiar com mossen Macian dez Puechs que a mi embiastes por vuestro embaxador: el qual por virtud de la crehença me dicho et regracio de vuestra parte que por ell bien avenir de los negocios de la declaracion de la Tom. 18. fol. 1230.

succession que se devia fazer desos regnos se podiesse conoscer et essaminar liberamente sin temor et terror alguna et veniessedes breumente en conoscencia de vuestro rey et principe et senyor me plaguesse de mandar que non entrassen gentes castellanas algunas destos reynos en esse reyno e que la gente de castellanos que agora alla stava mandasse luego salir porque los parlamentos ayuntados puidessen sint ningun embargo et temor venir en conoscencia de su rey e senyor lo qual ya por otros vuestros embaxadores que a mi haviedes enbiado me haviades requerido que fiziese assi e que fasta aqua les talas gientes de nacion castellana que dentro en esto regno eran salidas: e por ende que de vuestra parte me requeria que yo luego sin otra dilacion mandasse que mas gentes de nacion castellana non consentisse entrar en esse regno e que los que dentro eran mandasse luego salir et si non que protestava que el dicho parlamiento de Cathalunya ende proviesse commo por razon de justicia deviesse: e que certifficava por vuestra parte e sa mandado fazer a cada uno de los otros competitores este mesmo requerimento. E visto por mi la proposicion et requirimiento fetxo por el dicho mossen Macian vuestro embaxador et respondido a aquella en quanto atanne a los trabajos a qui nos havedes despuesas et expensas que diziedes que haviedes fexo por traher a devida conclusion que este negocio se termina por justicia e del bueno zelo que hoviestes et havedes cerqua de la justicia esto vos agradesco yo mucho: por en quanto atanen al requerimiento que el dicho mossen Macian me fizo de vuestra parte que non consentisse entrar gentes en este regno e las que dentro eran mandasse salir luego et que esto

mesmo requerimiento haviades mandado fazer a los otros competitores desto yo fui mucho maravellado de vosotros que me embiades requerir tal cosa en caso que por vuestra parte a los otros competitores lo ayades fecho requerir. Las razones por que son estas : porque vosotros bien sabedes como yo fasta aqui sempre he procurado e procuro porquel este negocio haya bien determinacion por justicia et que siempre fue e es esto mi proposito. Et como seya claro que alguno de los otros competitores hayan fecho municiones et impedimientos por embargar la justicia et hayan sostenido a don Anthon de Luna et a los otros mathadores et culpantes en la muerte tan terrible como fue fecha al archebispo de Saragosa et como sea notorio en todo esse regno que las gentes que en el son entrades en Valencia de los parientes del dicho archibispo non hayan fecho mal nin dampno nin sinrazon alguna á ninguna persona nin fechos otras impedimiencias algunas que embargassen la determinacion de la justicia antes es nothorio e claro que han fecho muy grandes servetchos regeriendo a los de mala intencion et a los tales matadores que non hoviessen logar de fazer semejantes males et han fecho venir gracias haya nuestro Senyor Dios este negocio a bueno e devido estado pora que se declare la dicha succesion por justicia porque por scritura non podia tan largament declarar e demostrarvosne buena intencion e proposito que yo hove et he siempre en estos negocios : por ende prestament los embaxadores del rey mi senyor et mi sobrino et mios que alla stan yran o embiaran a eso parlamento a vos notifficar et declarar mas larga e complidament mi entencion e voluntad qual es cerqua del bien

publico destos regnos et de la determinaçion de la justicia a vos daran mas complida resposta et razon al dicho vuestro requirimento. Et si otras cosas algunas de aca vos plazen que yo buenamientre pueda fazer por honras vuestras embiatmelas dizir car yo las fare de grado. Dada en la mi vila de Mondeiar siete dias de deziembre.—Jup.... Ana la fiz.—Yo el infante.—Diego Ferrandez de Vadillo escribano de mi senyor el infante por su mandado.

Despues de la carta antecedente fueron leídos los documentos que siguen:

Núm. 278.

Tom. 18. fol. 1232. In Dei nomine amen. Noverint universi presentem seriem inspecturi quod anno a nativitate Domini millessimo CCCC undecimo die vero sabbati quinta mensis decembris hora ultima diei ejusdem inclito domino Ferdinando infante Castelle in loco de Mondeiar diocesis Toletanensis regnique Castelle cum sua curia residente honorabilis Mathias de Podio miles ambaxiator ad dictum dominum infantem missus per multum reverendissimos nobiles ac honorabiles viros dominos de parlamento generali principatus Cathalonie pro nunc congregato in civitate Dertuse in mei Michaelis de Rypis majore dierum auctoritate apostolica notarii infrascripti qui cum dicto honorabile ambaxiatore ad dictum locum veneram pro notario ac egregiorum virorum dominorum don

Enrici magistri de Calatrava Petri Afan de Ribera adelantado de la Andelozia et reverendi domini episcopi legionensis Garcie Fernandiç Manrique Diego Fernandiç de Vadillo et Guterrii Diez secretariorum dicti domini infantis ac Anthonii de Vi domicelli ville Perpiniani presentia qui quidem dictus infans una cum omnibus suppranominatis quos ego dictus et subscriptus notarius vocavi atque rogavi ad hec pro testibus presens erat in quodam palacio dicti loci videlicet in quadam retrocamera ejusdem palacii explicavit dicto domino infanti ambaxatam suam factaque explicatione jamdicte ambaxiate per dictum honorabilem ambaxiatorem confestim dictus honorabilis ambaxiator dixit michi dicto et infrascripto notario hec verba : En notari yo en nom e per part del parlament de Catalunya per qui som trames al molt alt senyor infant vos requir axi com a notari apostolical que façats et a mi liurets com lan volre carta publica de la explicacio de la mia ambaxada. E mes avant vos requir axi com a notari damunt dit que publiquets et intimets a la molt alta e gran senyoria del dit molt magniffic senyor infant aquesta cedula de paper et les coses en aquella continuades et scrites: Tradendo michi dicto notario quandam cedulam papiream exortationem requisitionem protestationem et alia in se continentem. Egoque notarius pretactus incontinenti predictis requisitionibus michi factis per dictum honorabilem ambaxiatorem recepi a manibus ejusdem dictam cedulam cumque illam et contenta in ea intimare atque legere vellem predicto domino infanti petita prius et per me obtenta venia atque licentia prenarratus dominus infans dixit michi notario supra et subscripto hec verba vel similia in effectu in suo vulgari: Yo

e aquexa cedula per intimada et donatsmen copia per ço que hi puxa respondra : e per tal com vos sots notari apostolical volria mellor quen hinc haja un altre apostolical de la mia cort et abduys farets ho mils. Et statim coram se venire fecit discretum virum dominum Nicholaum Ferrandiç clericum zamorensem notarium apostolicum et ipso et omnibus predictis testibus presentibus ego jamdictus notarius ilico tradidi copiam dicto domino infanti de predicta cedula cum jam illam tenerem perfectam: de quibus omnibus et singulis sic factis et sequtis dictus honorabilis ambaxiator requisivit per me fieri sibique nomine jamdicti parlamenti tradi unum et plura publicum et publica instrumenta presentibus testibus supradictis. Tenor autem pretacte cedule continebatur sub verbis istis talisque erat. —Molt alt e molt magniffich senyor com apres la molt dolorosa mort del molt alt e molt excellent princep e senyor lo senyor rey don Marti de gloriosa memoria lo parlament del principat de Cathalunya ara ajustat en la ciutat de Tortosa ab cura sollicita e fervent studi no perdonant a treballs et despeses molt grans zelant per ses innades e intactes feheltat e naturalesa haver conexença de son indubitat rey princep e senyor per lo dret cami de pura justicia tots temps caminant haja molt treballat et uy sens repos ab los altres parlaments dels regnes a la reyal corona Darago sotsmeses de tot son saber e sforç treball en trobar aquella : e com senyor tan alt misteri com es la discussio de la justicia de la successio de la reyal corona Darago requira gran puritat digesta et madura conexença ab dilacions necesaries notable solempnitat libera et tranquilla voluntat et indubitada libertat segons senyor vostra gran

magnificencia en la qual la divinal Majestat ha infuses moltes singulars gracias et virtuts clarament coneix : et armada potencia senyor mayorment daquells qui pretenen haver dret en la dita successio sia o puxa esser alcuna terror o temor la qual poria empaxar o indegudament cuytar o precipitar la dita madura et solempne conexença et afflaquir o deslibertar la voluntat e puritat daquells qui haurien a entendre en la examinacio et disqusicio de la dita justicia la cual cosa senyor en lo divinal sguard es molt carregosa et en lo mon pernicios exemple mayorment a senyor catholich qui deu esser luminar de operacions virtuoses: com donques senyor molt magniffich ab vostra permissio hajen entrades en lo regne Daragon moltes gents darmes de la nacio castellana et segons comuna fama sen hi speren mes entrar e vostra senyoria sia stada per missagers del dit parlament benignament et graciosa pregada exortada et degudament requesta que li plagues prestament provehir que mes gent darmes en lo dit regne no entras et aquella qui entrada hi es ne degues exir e asso senyor lo dit parlament encara no ha pogud obtenir de vostra senyoria qui ab vostra gran reverencia parlant es cosa de admiracio digna: pero senyor molt magniffich lo dit parlament encara confiant de vostra gran justicia et de la sana et santa intencio que tots temps havets hauda e mostrada en los affers de la dita successio e en los cordials amor et affeccio que portats als dits regnes et principat e als naturals de aquells ab los presents scrits ab deguda reverencia et ab gran affeccio vos prega excita et per justicia vos requer queus placia sens triga provehir et manar que mes gents darmes en lo dit regne Darago no entren

et aquelles qui entrades si son breument ne isquen e que no sia procehit en res de fet per que dilacio o destorp en los affers de la dita successio se pogues seguir. E asso senyor molt magniffich lo dit parlament vos haura a exhuberant gracia e singular benefici del alt misteri de la investigacio per pura justicia fahedora de la successio de la reyal corona Darago: e si cas era senyor so que per alguna manera no es presumidor que en e sobre les dites coses vostra magnifficencia no volgues o dilatas degudament provehir yo Mecia dez Puig cavaller ambaxador per lo dit parlament a la dita magnifficencia per asso tremes ab beneplacit e voluntat de aquella en nom e per part del dit parlament per descarrech de aquell a vostra reverencia protest de totes penes e remeys per raho e justicia en semblant cas imposades e permeses. E notiffich senyor a vostra senyoria que semblants prechs exortacions requestes e protestacions ha fets lo dit parlament als altres competitors qui han meses o entenen metre gents darmes en los dits regnes et principat. Requirent vos notari que de les dites coses façats e liurets al dit parlament et a mi en nom de aquell carta et cartes publiques.—Successive vero die lune septima dictorum mensis et anni hora tertia vel inde circa predictus dominus infans in predicto suo palacio jamdicti loci de Mondejar et in predicta retrocamera personaliter existens in mei dicti et infrascripti notarii et horum testium videlicet dominorum don Enrici magistri de Calatrava Petri Affan de Ribera adelantado de la Andelozia et Garcie Ferrandiç Manrrique Johannis Alfonsi de Toro legum doctoris Joannis Vasquez cavallerii Diego Fernandiç de Vadillo et Guterri Diez secretariorum dicti domini infantis

presentia dedidit et tradidit dicto Diego Fernandiz quandam cedulam papiri mandando eidem quatenus ipsa et contenta in eadem legeret et intimaret dicto honorabili ambaxiatori qui ibidem coram dicto domino infanti presens erat: dictusque Diego dicto mandato habito confestim dictam cedulam legit in presentia dictorum testium publice et intimavit dicto domino ambaxiatori: et ipsa perlecta et intimata dictus dominus infans dixit mihi jamdicto et subscripto notario hec verba in suo vulgari vel similia in effectu: Yo do aquesta resposta a les coses que mossen Macia ma intimades en nom del parlament de Catalunya et continnatsla al peu de aquelles sots una matexa carta et darmen hets copia si mester lan haure: Presentibus testibus superius proxime dictis. In jamdicta proxime cedula verba scripta erant sequentia.—El mny alto et muy poderoso et muy sclarecido principe et senyor infante don Ferrando nieto del muy noble rey don Piedro Daragon que Dios perdone vista et la proposicion et requerimiento que li fue feyto por mossen Macian Despuchs en nombre del parlamento del principado de Cathalunya e respondiendo al dicho requirimento dihesse: que en quanto atane a los trebaios a que el dicho parlamiento diesse que se ha despuestos et expensas que han feyto por traher a devida conclusion que el negocio de la snccession de la corona reyal Daragon se determene por justicia e del buen zelo que han havido et han cerqua de la justicia el dicho senyor infant desse que gelo gradesce: de parte del dicho parlamento que non consentiesse entrar gentes en el dicho regno e las qne dentro eran mandasse salir luego e que este mesmo requirimiento havia mandado fazer el dicho parlamento

a los competitores. El dicho señor infante dize que es mucho maravellado de los del dicho parlamiento en le embiar requerir. Las razones por que son estas: porque los del dicho parlamento sabien bien como ell siempre fasta aque ha procurado et procura por que este negocio haya breve determinacion por justicia e porque siempre fue et es esti su proposito : e que como seya claro que alcuno de los otros competitores haya fecho algunos movimientos et impedimientos por embargar la justicia e haya sostenido a don Anthonio de Luna et a los otros matadores et culpantes en muerte tan terrible como fue fecha al archebispo de Çaragosa e esto mesmo seya notorio en todo este regno que las gentes que en ell son entrades en Valencia de los parientes del dicho archebispo non haya fecho mal nin danyo nin sinrazon alcuna a ninguna persona nin fecho otros impedimientos algunos que embargassen la determicion de la justicia: mas antes que es notorio e claro que ha fecho muy grandes servechos requeriendo a los de mala intencion et a los tales matadores que non hoviessen lugar de fazer semejantes males et que han fecho venir gracias haya nuestro Senyor Dios este negocio a bueno e devido stado pera que se declarase la dita succession por justicia: e por ende porque por scriptura el dicho senyor infante non podria tan largamente declarar e mostrar a los del dicho parlamento su buena intencion e proposito que siempre ovo et ha en estos negocios: por ende dize que prestamente los anbaxadores del rey su senyor et su subrino et senyors que estan en el dicho reyno iran o embiaran al dicho parlamento a les notifficar et declarar mas larga et complidamente su intencion e volundat qual es cerqua del

bien destos negocios e del ben publico de la corona del dicho regno e de la determinacion de la justicia les quales de su parte les deian mas complida respuesta et razon al dicho requirimiento a ell lecho por el dicho mossen Macian por parte del dicho parlamento: e que mandava a nos los notarios presentes que pusquessemos esta respuesta al pie de dicho requirimiento.—Que fuerunt acta in dicto loco de Mondejar regni Castelle anno mense diebus presentibus predictis ad premissa vocatis specialiter et rogatis prout superius continetur.

Terminada la lectura de dichos documentos, se trató del pago de los salarios que se debian á algunas personas.

SESION DEL DIA 23.

Fueron aprobadas las siguientes disposiciones.

Núm. 279.

Lo parlament general etc. per squivar totes dilacions et divisions ab acte solempne et en comuna et plena concordia fa les ordinacions et actes seguents: *Primerament* que tota causa questio o debat a present occorrent o qui per Tom. 18. fol. 1240.

avant accorrera toquants o concernents solament et inmediata lo fet de la successio axi com es o sera forma nombre o poder de ambaxades o ambaxadors o altres presents qui hajan ara o per avant saber o entrevenir per qualsevol raho o causa via o manera en los fets toquants segons dessus la manera de la successio reyal axi en los preparatoris e disposicions com en la final e total determinacio o conclusio de aquella e axi matex en loch o lochs poder o poders pratica exequcio e manera scriptures respostes requestes e protestacions seguretats despeses salaris et messions et altres qualsevol ordinacions et actes toquants lo fet tant solament appropinqua de la successio generalment o toquants axi mateix la deffensio seguretat evieeio e bon stament dels castells viles e lochs hon lo dit parlament se celebra o per avant se celebrara o en los quals los treballants per la dita successio hauran star o convenir ara o per avant et no pus avant ne altre pus general deffenssio o justicia: sien en lo dit parlament per los promovedors o altres proposats e si per lo parlament sera en concordia hauda e feta deliberacio o conclusio o provisio aquella sia exequtada et si lo parlament no romandra en concordia que altre vegada en lo primer parlament prop seguent sia la dita causa tornada proposar e si lo parlament se concordara sia exequtat ut supra e si no sen concordara sia haut per remes a les XXIIII° persones de present elegidores per lo dit parlament en la forma acustumada: e tot ço que aquelles sobre lo dit punt delliberaran e concordaran o la major part de aquelles en la qual empero major part hajen a concordar la meytat de les VIII de cascuna condicio sia haut per ferm et haja tanta vigor efficacia e virtud com si

era per lo parlament en plena concordia delliberat ordonat et conclos e per algun no pusqua esser impugnat o contradit o empatxat per qualsevol raho o causa: durador tant solament tant com durara lo parlament o ajust general del principat de Cathalunya e de tots los staments e condicions de aquell per los fets de la dita succesio e no pus ans dalli avant sia ex nunc haut per cassat corregit finat e no fet com se faça per raho del dit fet e no per als ne a pus temps o effecte.—*Item* que si alguna o algunes de les dites XXIIII persones sera o seran malaltes empatxades o absents que les restants de les VIII de aquella condicio de que sera o seran aytàl o aytals persona o persones puxen posar e elegir altre o altres persones en loch de aquella o aquelles que seran malaltes o empatxades o absents: lo poder e loch de la qual e de les quals dur tant com la malaltia o empatxament o absencia de aquella o aquelles en loch de qui seran posades durara: e si aquelles restants de les VIII de aytal eleccio nos poran concordar les XVI persones de les altres dues condicions puxen fer la dita eleccio de aquella condicio de que fallira.—*Item* que les dites XXIIII° persones hajen a fer segrament solempne etc. de be et leyalment consellar et que sots virtud de aquell segrament directament ne indirecta no tractaran ni tractar faran ni permetran alguna o algunes coses toquants a derogacio ne a prejudicacio de alguna libertat o libertats ne usos de les condicions ne particulars de aquelles. —*Item* que lo nombre de la gent darmes sien C homens a cavall et C ballesters e no pus avant.

Hechas varias protestas por parte de algunos del parlamento, se procedió á la eleccion de las veinticuatro personas indicadas en los anteriores capítulos, y resultaron elegidas las siguientes: El arzobispo de Tarragona, el obispo de Urgel, el de Barcelona, Fr. Marcos Monserrat, el abad de S. Cucufate, Naciso Astruc, Felipe de Malla, Pedro de Bosch, el conde de Cardona, Pedro de Fonollet, Guillermo Raimundo de Moncada, Pedro de Cervelló, Raimundo de Bages, Galceran de Rosanes, Luis de Requesens, Dalmacio Çacirera, Juan Dezplá, Bernardo de Gualbes, Raimundo Fivaller, Francisco Santaló, Guillermo Domenge, Pedro Grimau, Juan de Ribesaltes y Gonzalo Garideli.

Congregado otra vez el parlamento por la tarde del mismo dia, fué aprobada la siguiente fórmula del juramento que debian prestar dichos veinticuatro.

Núm. 280.

Tom. 18. fol. 1244.

Les XXIIII persones a certs actes per lo parlament en lo present jorn per acte de parlament eletes juren en lurs propies animes et prometen als sants quatre Evangelis de Deu sobre lo missal de Jeshucrist haverse be leyalment et vertadera en los affers et actes de aquells es stat donat poder a tot lo mes proffit e utilitat que poran dels dits affers et de la cosa publica dels regnes e terres de la corona reyal Darago e que sobre aquells daran bo vertader et leyal consell a bo e sa enteniment tota amor et affeccio oy temor promissio amicicia do servey o qualsevol sperança de aquelles o qualsevol altres coses postposades e repulses.—*Item* juren que algun no revelara dira o maniffestara james per null temps encara lo dit parlament

parlament finit et quant que quant dit o oppinio de algu dels dits XXIIII singularment o particular ço es aytal dix axo o aytal fon de tal oppinio etc. si per aytal revelacio era presumit o suspitat poder nexer rancor oy inimicicia o cualque mal contra algu dels dits XXIIII. — *Item* juren que directament o indirecta no tractaran ni tractar faran ni prometran alguna o algunes coses toquants a derogacio ni a prejudicacio de alguna libertat o libertats ni coses de les condicions del parlament ni de particulars de aquells.

Con arreglo á esta fórmula prestaron juramento todos los nombrados.

FIN DEL TOMO SEGUNDO DE LA COLECCION.

ÍNDICE

de los documentos y demás materias que comprende este tomo.

PARLAMENTO EN BARCELONA.

PAG.

Pág.

PAG.

Pag.

Pag.

PARLAMENTO EN TORTOSA.

Pag.

PAG.

PAG.

PÁG.

PAG.

PAG.

FIN DEL ÍNDICE.

ERRATAS NOTABLES.

Pág.	*Dice.*	*Léase.*
294	Núm. 384.	Núm. 184.
303	Sesion del dia 3.	Sesion del dia 17.
id.	Sesion del dia 7.	Sesion del dia 18.
319	Núm. 172.	Núm. 195.
324	Sesion del dia 25.	Sesion del dia 26.
451	Sesion del dia 12.	Sesion del dia 10.
519	Sesion del dia 17.	Sesion del dia 3.

